Colecția „AKADEMOS“,
inițiată de prof. univ. dr. *CONSTANTIN FLOR1CEL,* este îngrijită de *1RINA PETRAŞ*

ISBN 973-30-3425-8
Tehnoredactor: ANCA PETA Coperta: LAURA POANTA

IOANA EM. PETRESCU

MOLESTAREA FLUTURILOR INTERZISĂ

— Scrisori americane, 1981—1983 —

Ediție alcătuită, postfață şi note de IOANA BOT

EDITURA DIDACTICA ŞI PEDAGOGICA, R.A. - BUCUREŞTI -

Notă asupra ediției

Volumul de față conține scrisori adresate de Ioana Em. Petrescu mame! sale, Elvira Vintilă („Muți“), şi prietenelor sale, Lena (Elena Neagoe, fostă colegă de facultate) şi Geta (Georgeta Antonescu, colegă de catedră la Facultatea de Litere a Universității „Babeş- Bolyai"), de-a lungul a doi ani universitari (1981—1982 şi 1982— 1983), în care ea s-a aflat, ca lector român, la Universitatea Cali- forniană din Los Angeles (U.C.L.A.), beneficiind de o bursă Ful- lbright. Ioana Em. Petrescu nu intenționa să le publice, în schimb plănuia să reconstituie, pornind de la ele, un jurnal american, la îndemnul familiei şi al prietenilor. Din acest proiect n-au fost redactate decât prefața *(„Carteggiare* . . pe care o reproducem ca atare, şi un fragment (inclus, aici, în *Anexă*), *Molestarea fluturilor interzisă,* publicat în revista „Luceafărul“ de autoare, cu puțin înainte de a muri. Am hotărât să împlinim, totuşi, acest volum, fie şl într-o formulă diferită de intenția autoarei, din convingerea că el se conformează ideii fundamentale a proiectului Ioanei Em. Petrescu. Lăsăm cititorii să judece singuri decizia noastră.

Nu am intervenit în textele scrisorilor decât pentru a completa prescurtările autoarei sau eventualele omisiuni de litere (de ex.. în cazul datării fiecărei scrisori, hârtia lor având antetul U.C.L.A., Ioana Em. Petrescu nu mai menționa localitatea, în formula consacrată). Pe tot parcursul textului, intervențiile noastre sunt marcate prin paranteze drepte [. . . |. De asemenea, nu am „decupat*1 nimic din textele odată selectate pentru a fi incluse în volumul de față (corpusul de scrisori pe care l-am avut la dispoziție fiind foarte mare, a trebuit să operăm, din necesități de spațiu tipografic, o selecție — şi am renunțat la scrisorile care conțineau exclusiv

informații de ordin personal sau repetau lucruri povestite anterior, Intr-o altă scrisoare). Notele au fost întocmite de aşa natură încât să nu îngreuieze lectura. Am tradus expresiile şi cuvintele străine numai la prima lor ocurență. Din dorința de a respecta discreția Ioanei Em. Petrescu în legătură cu viața personală, a sa şi a celor apropiați, am preferat să nu explicităm în note identitatea celor pomeniți în scrisori doar cu prenumele sau cu inițialele (cu excepția câtorva, puține, situații, unde acest lucru era absolut necesar evitării confuziilor), lăsându-le statutul, fericit, de personaje ale acestei cărți. Pentru alte informații în legătură cu biografia Ioanei Em. Petrescu, cititorii pot consulta cronologia alcătuită de noi la finele volumului *Portret de grup cu Ioana Em. Petrescu* (Cluj-Napoca, Ed. Dacia, 1991).

In sfârşit, mulțumirile noastre se adresează atât posesoarelor scrisorilor, care ni le-au încredințat, aşteptând cu imensă răbdare şi Înțelegere terminarea volumului pentru a le fi restituite, cât şi domnului profesor Liviu Petrescu (participant eb însuşi, la „descoperirea America", alături de soția sa), pentru generozitatea eu care a acceptai ca noi să împlinim această carte. Mulțumim de asemenea tuturor celor care ne-au ajutat, efectiv, la realizarea ei: colegii, discipolii Ioanei Em. Petrescu, „oamenii de carte" ai Editurii Didactice şi Pedagogice.

Am păstrat titlul singurului fragment al „Jurnalului american" nu doar pentru frumusețea şi valoarea lui emblematică, ci şi pentru că e singurul titlu hotărât de Ioana Em. Petrescu însăşi, din cartea la care visa, în vara-toamna lui 1990.

Ioana BOT
Cluj-Napoca, 1 august 1993

„CARTEGGIARE" — ELOGIUL CĂLĂTORULUI FĂRĂ VOCAȚIE

N-am nici o urmă de spirit epic. Evenimentele trec pe lângă mine fără să mă atingă sau, cel puțin, fără să mă implice. De fapt, trecem — şi eu, şi ele — unele pe lângă altele, cu o îndelung exersată indiferență. Ele îşi țes păienjenişul în care s-ar putea să cad, totuşi, odată. Eu îmi construiesc, netulburat, „propunerile de real". Pentru că nimic nu indică o mai desăvârşită lipsă de priză la real decât vocația de constructor. Nimic, poate, decât lipsa vocației de călător. Am transformat întotdeaxma drumurile în trasee circulare, cu repere fixe care converteau realul în simbolic, anu- lându-l. Orice drum — o întoarcere în sine; orice aventură — o schemă verificată prin repetare. Reveria pe marginea hărților — o promisiune mult mai tentantă decât orice verificare. Hărți vechi, cu cât mai vechi, cu atât mai adevărate — într-o ordine a esențialului —, cu atât mai apropiate de explorarea unui pământ încă imaginar. Hărți pergamentoase, nisipii, ale unor ținuturi fără hotar şi fără formă, cu popasuri monahale -r- însemne ale misiunilor calif orniene pierdute în imensitatea pustie de demult. Planiglobouri argintii, încadrate de chipid bucălat al celor patru vânturi. Şi, undeva, foarte departe, harta pură, harta homerică de pe scutul lui Ahile: lumea sub formă de inele concentrice, îmbrățişate de fluviul Okeanos şi centrată pe imaginea rapsodului cântând din liră, harta devenită imago mundi[1], diversitatea infinită a întâmplătorului re(a)dusă la splendoarea inteligibilului.

Probabil aş fi fost, chiar şi pe vremea lui Columb, un călător fără vocație. Probabil, în plină Renaştere, m-aş fi strecurat îr umbra protestelor acelui fermecător imaginativ şi admirabil călător fără vocație, care a fost Ariosto: de ce să te canoneşti pe drumuri, de ce să fii trimis, umil secretar al cardinalului de Este, tocmai în Ongheria, la capătul lumii, de ce să-ți părăseşti tufa de buruieni pe care o cultivi „con diligenza grande"[2], crezând că-s capere (şi, de fapt, ce contează e doar miracohd germinației), de ce să laşi petecul de grădină unde experimentezi taina renaşterii, de ce să te îndepărtezi de „la tua contrada"[3] şi de hărțile pe care rătăceşti de nimic îngrădit, de ce să laşi toate aceste spații ale libertății ca să străbați un continent întreg, cu spații îngrozitor de reale, cu oameni dezagreabil de reali, de ce să fii obligat la o asemenea reducție la real pentru o pârlită de funcție de secretar, şi aceea plătită din plin cu genealogiile mitice ale patronului [?] de a străbate universul „con Tolomeu"'\ „sicuro in su le carte[a:>], adică în deplina siguranță a spațiului imaginar al hărții. Cum să nu-l concurezi pe Columb cu un Astolfo călător în Lună, pe urmele minților pierdute de o umanitate bezmetică şi nestatornică, mereu alergând de la Paris în Persia, dintr-un capăt în altul al lumii ştiute sau doar bănuite? Cum să nu surâzi, cu melancolică ironie, în fața foamei de spațiu care nu e decât fuga de tine, speranța în adevănd — sau fericirea — aflate altundeva, mereu altundeva, mereu în afara ta însuți? Cum să nu botezi aventura asta nebunie, cum să nu muți mințile pierdute ale preacinstiților pala- dini rătăcitori tocmai pe Lună, cum să nu-ți mărturiseşti cu un oftat dreptul de a rămâne liber față de real: „carteggiare"[6]. Şi dacă taina hărții (cartografiere a imaginarului) ți-a fost destrămată, rămân, oricum, modele galactice şi lumi ipotetice: cu 2, cu 4, cu 10, cu 12 dimensiuni... Cum ar fi universul bidimensional al lui Morosof, în care te poți cufunda cu umbra pescăruşilor şi a răn dunelelor, pe care gândul celui întemnițat acum un veac în fortăreața Schliisselburg de pe lacul Ladoga le urmăreşte liber, rătăcind la limita între ființă şi neființă a umbrei: „Să luăm un plan oarecare, spre exemplu, acela ce separă stipmfața lacului Ladoga, care ne înconjoară, de atmosfera de deasupra ei, în această seară liniştită de toamnă. Să presupunem că acest plan e o lume aparte, cu două dimensiuni, populată cu propriile-i ființe, care se pot mişca doar în acest plan, cu umbrele rândunelelor şi pescăruşilor zburând în toate direcțiile pe suprafața lină a acestei ape care ne înconjoară, dar rămâne veşnic ascunsă nouă ...". Universurile cu 2, cu 4, cu 10, cu 12 dimensiuni.. ., prin care poți rătăci nestânjenit, în timp ce îți cultivi („nella tua contrada"[7]) tufa de buruieni, fie că Ic crezi sau nu le chiar crezi capere ...

(text publicat postum, în „Tribuna" nr. 12/1991).

NOTE

1. imaginea lumii (lat.) cu mare hărnicie (lit.)
3. ținutul tău, țara ta (it.)
4. cu P'tok meu (it.)
5. in siguranță, pe hărți (it.) (v a cartografia (it.)
7 în ținutul tău (it.)

SCRISORI AMERICANE

1981—19S2

[Los Angeles, octombrie JP81]

Dragă Lena,

Ajunserăm în smoguitul, risipitul şi nesfârşitul L.A. (uite şi tu cum arată un colţişor de probă!). Ne găsirăm şi casă, ne mutarăm. Dar despre toate astea urmează, inevitabil, o lungă epistolă. Cu spirit practic local, m-am gândit să-ţi trimit însă mai întâi adresa, cu speranţa că-mi vei scrie cât mai curând. Scrie-mi cum se simte Inuţa şi cum stai tu cu lucrul. Adresa noastră este: 10945 Ohio Ave, Los Angeles, Ca. 90024, SUA.

Te sărut,

Ioana

I.os Angeles, 4 nov. 1981

Draga mamii,

Gata-gata să încep cu două puncte după titlu şi cu data pe dos, aşa cum am învăţat că se scrie aici; să mă vezi creând cu aplică- ţiune şi cu trei dicţionare scrisori, programe de curs etc. în englezeşte âred că te-ai prăpădi de râs şi ţi-ai mai uita necazurile, care sunt destule. De necazuri am aflat —• după cum ţi-am scris în ilustrată — din telefonul dat Marioarei. De fapt şi tu mi-ai spus, când ţi-am telefonat, că tata mare este ffoarte] rău. Dumnezeu să-l odihnească în pace! A fost, totuşi, o viaţă mai lungă şi — din punctul lui de vedere — mai frumoasă decât putem spera noi ăştialalţi să avem parte: 96 de ani dintre care mai bine de 95 sănătos tun,] asta pare incredibil. Acum totul este ca tu să te refaci puţin. Mă întreb mereu: ce e cu dintele tău, ce e cu erupţiile celea, ai primit voie să mănânci pâine sau eşti tot pe regimul barbar al dermatologilor (mama: întreabă-l pe prof. Căpuşan dacă nu âste aici vreun medicament miraculos pfenftfru] tine, pe care să ţi-l putem trimite). Oricum, tare ne bântuie grija şi dorul de casă, deşi aproape că n-avem timp să ne gândim. Dar să-ţi povestesc tot, pe îndelete.

Călătoria a fost îngrozitor de lungă, dar f foarte] uşor de suportat. Cu avioane dintr-astea să te tot plimbi, nonstop, o zi şi o noapte, că nu ţi-e rău nici măcar la decolări şi aterizări! Ştii ce straniu sentiment ai, după atâţia amar de ani de boală când mă consolasem cu gândul că tot ce-mi pot îngădui este naveta pat— facultate, să vezi, din avion, Austria şi Anglia şi Atlanticul şi Canada şi New-Yorkul! La New-York am schimbat avionul şi. aşteptând la aeroport ora zborului următor am avut timp să ne îngrozim de preţuri (un pahar de pepsi cu 99 de cenţi, practic uri dolar!). Trecând peste şocul ăsta (care n-a fost mic şi care persistă încă, pt că Los Angelesul e un oraş ff scump), să ne continuăm drumul, la Washington acum. Am stat în Washington două zile şi jur că e cel mai frumos şi cel mai incredibil oraş din câte am văzut. în oraşul vechi casele, ffoarte] viu colorate, cu multă cărămidă aparentă, cu cercevelele strălucitor de albe, cu o nebunie de flori, tufe şi păsări în faţă, sunt, majoritatea, mici vile, nemaipomenit de cochete. Cum au reuşit să le armonizeze arhitectural cu blocurile ultramoderne (nici unul excesiv de înalt) rămâne pentru mine un mister. Dar efectul este colosal: bun gust, discreţie şi un fel de lumină interioară care izvorăşte de peste tot. Era şi o zi aurie de toamnă, cântau, în plin centru, greierii (şi se auzeau!), închi- puieşte-ţi mamă, greieri mulcomi ţărâind nestânjeniţi în plină zi. în plin centru al capitalei Americii. Oamenii sunt de o mare amabilitate, nici crispaţi, nici grăbiţi peste măsură, gata să-ţi răspundă In întrebări. Seara am văzut marile monumente şi centrul civic al oraşului, Casa Albă, palatul Congresului, Biblioteca Congresului. Jefferson's Memorial, Lincoln's Memorial[1] etc. Dar iubirea mea rămâne Georgetown-ul, oraşul vechi; m-aş bucura grozav dacă aş mai putea sta vreodată câteva zile la Washington; poate la vara, dacă o vrea şi Dumnezeu, să-mi fie îngăduit răgazul celor câteva zile, pe care le aş putea gusta, atunci, altfel. Gândeşte-te, mami, că cele 2 zile de Washington, care au însemnat şi primele (grele) eforturi de a ne descurca într-o ţară străină, veneau după vreo 19 ore de zbor cu avionul; în plus, cam o săptămână după ce am sosit, din cauza diferenţei de fus orar (între România şi Los Angeles sunt 10 ore), n-am putut dormi noaptea şi ne prăbuşeam de somn peste zi.

Ei, după cele două zile, adică în 23 oct., seara, am luat-o spre los Angeles; alte 5—6 ore de zbor, alte aiuritoare aeroporturi internaţionale; neam de neamul nostru nu s-a vânzolit cât fiică-ta cea sedentară de la un ocean la altul. Aici, la Pacific (unde ne plimbăm în haine de vară peste zi), ne-a aşteptat un coleg, ne-a dus la hotel şi ne-a dezlegat primele mistere de ordinul orientării, dificilă într-un oraş practic infinit cum e Los Angelesul (Liviu a calculat că e cam cât distanţa Cluj-—-Oradea). Sâmbătă ne-a plimbai cu maşina lui prin oraş, pe la Hollywood, prin Beverly Hills, până la malul Pacificului. Duminică ne-am plimbat niţel singuri, cu un aer de muşte leşinate de oboseală, prin zona din jurul Universităţii. De luni am început să căutăm casă, ceea ce pare a fi, aici, problema cea mai dificilă. Se procedează pe bază de mica publicitate şi cred că dacă nu te ajută noii prieteni de aici eşti pierdut. Pe noi ne-au ajutat din plin, aşa că, de sâmbătă ne aflăm în apartamentul nostru, care e departe de a fi un palat, dar e con- irenabil şi, ceea ce este esenţial, se află în zona apropiată de campus. Autobuzul care mă duce până la poarta campusului e la 5 minute de noi. supermarketul tot cam acolo, aşa încât mai bine era greu de- găsit în graba în care am căutat noi (hotelul ne ruina!) „Apartament înseamnă, pt. noi, „one bedroom", adică: un dormitor ţluminos), baia şi livingul[2] în care e, după sistemul de aici, şi bucătăria. Am frigider, aragaz, apă caldă tot timpul, aşa că bucătăria nu e o problemă. Cu vase şi lenjerie de pat am fost înzestraţi gratie extraordinarei generozităţi a tinei. colege, care ni le-a împrumutat pe toate. Nu vreau să mă

gândesc ce ar fi fost dacă ar fi trebuii să le cumpărăm pe toate; am cumpărat numai două cratițe care au fost 8 dolarii. Cu timpul o să ne mai luăm nişte seturi de plastic, care sunt foarte ieftine şi arătoase. în rest, mobila v la limita (de jos a) modestiei, dar un pat, 3 măsuțe de cafea, o noptieră, o comodă, o masă cu 4 scaune (de două feluri), două fotolii şi o sofa — decât care alta mai desfundată n-am avut plăcerea să văd (şi să încerc pe oase proprii) până acum — tot avem. Avem şi telefon. Nu-ți dau numărul ca să nu te ispitească Satana să-ți petreci tinerețile şi să-ți goleşti punga la telefoane încercând să ne cauți. Noi obținem legătura foarte uşor (în mai puțin de un ■minut), stând comod în fotoliu şi vă putem suna la ore convenabile: după 12 noaptea, când tariful e redus cu 60o/0, la voi e 10 dimineața, aşa că no problem[3]. Problema e însă alta — şi de asta gravitatea ei ne obliga să nu vă sunăm mai des de o dată pe lună (cu schimbul!): convorbirea primă cu tine, cu tarif redus cu tot, a fost 10 dolari şi 80 de cenți. Poate când vom învăța lucrurile unde se poate cumpăra mai ieftin ne vom putea permite luxul mai multor telefoane. Ca să închei cu raportul casnico-administrativ, te anunț că, după vreo 7 zile de sandwichuri, am trecut definitiv pe sistemul meselor americane (necesar având în vedere că stăm la jacultate până târziu după amiază): un break-fast[4] substanțial de tot; la iunch[5] un sandwich sau nimic; pe la 6—7, dinner[6]-uî care e similar prânzului nostru. Deocamdată mă cam încurc în plicuri şi semipreparate, dar o să ajung să le cunosc. Entuziasmante simt sucurile, teribil de gustoase şi accesibile ca preț. Televizor şi radio n-avem încă, dar sperăm să putem închiria aşa ceva săptămâna viitoare.

Despre oraş ce să-ți spun? E imens şi amestecat. N-are stilul Washingtonului, pentru că prea are multe stiluri deodată. Frumoase (dar inaccesibile nouă) sunt câteva cartiere (practic oraşe în oraş) aristocratice, pline de grădini, liniştite şi cochete. Hollywood-ut nu ini-a plăcut chiar deloc. E agitat, cu reclame uriaşe şi obositoare, cu ciudate combinații arhitecturale: un bloc uriaş, cu turn, în siil maur, plin de dantelării în piatră, reşedință a vreunei bănci sau societăți prospere, mi se pare o adunătură de prea multe lucruri care nu se potrivesc. Cum nu cred că mă voi mai rătăci vreodată jrrin Hollywood (după ce mi-am făcut în trecere cultura generală), lucrul n-are de ce să mă deranjeze. în schimb, Universitatea e cu adevărat superbă. Uriaşă, ca tot ce e aici; o bună parte din clădiri sunt copii după celebre palate italiene, totul e plasat într-un parc imens, cu palmieri, cu eucalipți, cu nişte copaci, cu flori-pămătuf, de un roşu puternic, la care li se zice bottle-brushes[7], cu ficuşi uriaşi (arbori, nu tufe) şi cu veverițe care stau. de vorbă cu tine şi-ți fac sluj. E o încântare fără sfârşit, din care nu-mi revin, acum că am început să bat drumurile de la catedra unde lucrez (Department of Slavic Languages[8]) la cele cu care am de colaborat efectiv şi în al căror program trebuie să fiu încadrată (Dep. of Russian and East-european culture, Dep. of Romans Languages[9] etc.). Biblioteca ține şi ea de ordinul miracolelor; găseşti iot şi nu-ți mai vine să pleci.

Sosind târziu, mult după începerea cursurilor, nu voi avea ore până la Crăciun. Aşa că de săptămâna viitoare încep engleza intensiv, pentru că engleza mea e super sărăcuță. Ceea ce ştiam nu prea-mi serveşte, fiindcă americana diferă enorm de British[10] şi ca pronunțare, şi ca lexic (sensul cuvintelor) şi ca pattern-uri de propoziții Ştii cum se răspunde, aici, la „Thank you?[11]<(Ghici! Ei, uite, îți spun eu: „cu plăcere[a] se zice „you are welcome!" Ce zici? Ştii ce înseamnă sunetul prelung care se aude „oana"? înseamnă (I) want to sau (I) want a[12]. Dar g'na? înseamnă (I am) going to[13]. Stau cit urechile ciulite şi obosesc destul de repede încercând să înțeleg; am şi eu o satisfacție: să-mi văd interlocutorii epuizați încercând să mă urmărească. Exagerez, evident, în linii

•nutri mă descurc dar viața e plină de linii mici în care mă împiedic. Ei, dat: am un birou, o mașină de scris (la care mi-am haini azi primele planuri de curs) şi o legitimație pentru bibliotecă, activ folosită, deocamdată, pt, studierea fondului românesc pe care mă pot baza la ore. Am făcut o sumedenie de cunoştințe, am fost obligată de împrejurări să-mi înving teama de lume şi rezerva bolnăvicioasă de sălbăticiune de acasă. In ciuda handica- pidui lingvistic (Pe care sper să-l elimin as soon as possible[14]) a trebuit să caut lume (vai! cât de necunoscută pentru mine), să-mi fixez appointment-uri, să fac față unor invitații oficiale (extrem de plăcute de altfel), să stabilesc relații — adică exact ceea ce acasă n-am făcut niciodată. Psihologic, cred că am câştigat în 10 zile ceea ce altfel ar fi fost o experiență de 10 ani. De fapt nu e prea greu, pentru că oamenii sunt, aici, extraordinar de ■amabili şi de binevoitori. Oricum, pregăteşte-te, muți dragă, ca la întoarcerea noastră să întâmpini o „femeie de acțiune". AIu ți se pare funny[15]?

Dragă, epopei de dimensiunea ăsteia n-o să-ți mai scriu, fii liniştită. Genul literar al „scrisorii-fluviu" ține de şocul acomodării. Vor urma scrisori normale ca dimensiuni, dar acum am vrut să te fac să simți puțin aerul pe care îl respirăm noi, adică să te fac să ne simți cât mai aproape de tine. Te rog mult, muți, scrie-mi, şi nu după metoda telegrafică de astă vară. Scrie-mi ■despre voi toți. Despre tine mai întâi şi mai întâi; despre copii; despre aia mică şi şcoala ei; despre Bebi şi Călina; despre Nuți şi Piti, despre tanti Lala. Mi-e tare dor de voi toți şi vă sărut şi <eu şi Liviu de multe, multe ori,

Ioana

încă o dată, adresa noastră este:

1742 Federal Avenue, Los Angeles, Ca. 90025 U.S.A.

NOTE

1. Muzeele memoriale dedicate lui Thomas Jefferson şi Abraham Lincoln (ongl.\
2. camera de zi (engl.)
2. nici o problemă (engl.)
4. mic dejun (engl.)
5. prânz (engl.)
6. cina (engl.)
7. perii de curățat sticle (engl.)
8. Departamentul de Limbi Slave (engl.)
9. Departamentul de Cultură Rusă şi Est-Europeană, Departamentul de Limbi Romanice (engl.)
10. (engleza) britanică (engl.)
11 Mulțumesc (engl.)
12. vreau să ■. ■ sau vreau un (o) (engl.)
18. sunt pe cale să .. . (engl.)
14. cât de curând posibil (engl.)
Iii. amuzant (engl.)

ILos Angeles], X nov. 1981

Dragă Lenocica,

Asta cred că va fi cea mai amestecată scrisoare din viața mea, dar în ce hal de amestecat se află bietul meu cap la ora asta e o treabă de nedescris! Aşa că lucrul cel mai bun e să-ți povestesc aventurile de până acum în formulă letopiseț, care va să zică de la descălecat până-n zilele noastre, respectând cronologia bunului Dumnezeu (care s-a zăpăcit şi ea cu 10 ore diferență de fus orar) şi neambiționând la nici un fel de spectacole narativiste. Aşadar:

Cap I sau Cum au purces preacinstitele fețe ale prietenilor domniei tale la drum lung: Păi, cum să purceadă? Cu 2 zile de alergături oficiale prin Bucureşti — de altfel, totul rezolvat simplu, fără complicații şi amânări. Miercuri dimineața la 9 (în 21 oct.), pe o ceață fumegoasă şi şerpuitoare, am plecat de la Oto- peni. Acu', dacă-ți spun că la New York am ajuns pe Ia 4 după masa, domnia ta va să adaugi la timpuşorul aista şi o diferență de 6 orc de fus orar ca să afli adevărul gol-goluț. Ei, de văzut mare lucru din avion n-am prea văzut din cauza pârdalnicilor celora de nori. Dar un pic de Austrie cu stranii lacuri (la Viena am făcut escală o oră), un pic de Anglie, câteva ore bune de Ocean Atlantic şi puțină Canadă tot am apucat să zărim. Valabil pt. întreaga călătorie: lucrul de care m-am temut cel mai tare nu s-a întâmplat; nu mi-a fost deloc rău în avion, nici măcar la decolări şi aterizări. Avioanele astea uriaşe care zboară la mare înălțime au o stabilitate fantastică. De câteva ori nej-au cerut să ne punem centurile pt. că trecem prin „zone turbulente", dar senzația nu era- cu nimic mai gravă decât într-un lift de tipul cel mai inofensiv. Am mâncat tot drumul (întruna ți se dă de mâncare) şi n-am avut absolut nimic. Revin: spre norocul nostru, o impecabilă organizare ne-a scos din toate încurcăturile — pt. că am fost aşteptați peste tot de câte cineva; altfel n-ar fi fost prea vesel, fiindcă aeroporturile sunt absolut uriaşe, cu tot felul de săgeți indicatoare dar cu un minim de personal — încât nu prea ştiu cum ar fi fost dacă ar fi trebuit să întrebăm (de unde?) ce avem de făcut în continuare (La prima călătorie, Căpuşan şi-a petrecut o noapte în aeroportul din New York. Nu mi-aş fi dorit o asemenea experiență!). Ei, aici ne-am hotărât să luăm un pepsi ca să probăm prețurile. Şi le-am probat: un pahar — mic — de pepsi era 99 de cenți (practic, un dolar). Ica a studiat rapid prețurile de la self-serviceMtZ aeroportului, le-a

comparat cu ce ştia ea dinainte şi a-nceput să aibă frisoane. Noi, novici, am intrat în panică (de tot n-am ieşit nici până azi). Pe la 7 şi ceva am luat avionul spre Washington — o oră şi ceva de drum, dar care mai mult de jumătate a fost, practic, statul la coadă (al avionului) ca să se înscrie pe pista de decolare. Văzut din avion, New Yorkul nu mi-a deschis nici un fel de gust de a-l vedea mai de-aproape; în afara imensei (şi f. ordonatei) îngrămădiri de zgârie-nori, cartiere întinse de vile absolut identice, cu 1 etaj (probabil case familiale), în aşa măsură identice încât mi s-a părut că şi numărul de copaci de pe lângă fiecare casă (2) este standardizat. In schimb, Lena, Washingtonul este un miracol, un oraş absolutamente neverosimil. Am stat acolo 2 zile, chinuiţi de nesomn (din cauza diferenţei de fus orar vreo 7—10 zile n-am putut dormi noaptea şi ziua ni se făcea rău, până la senzaţia de leşin şi de vomă, din pricina oboselii), obligaţi, să găsim singuri pe bază de hartă şi fără taxiuri (de unde bani?) adresele oficiale unde trebuia să ne preznetăm la ore dinainte fixate şi, cu toate astea, deşi normal ar fi să detest astea două zile ca pe un coşmar, toate spaimele şi anxietăţile s-au potolit sub farmecul nesfârşit al acestui oraş de necrezut din inima lumii. Am şi avut norocul ca tânărul care ne-a întâmpinat la aeroport să facă, a doua zi, un gest de mare prietenie, purtându-ne, seara, — cu maşina lui —, prin centrul politic al oraşului. Muzeele nu le-am putut vedea decât pe dinafară, dar ne-a dus la Jeffer- son's Memorial şi Lincoln's Memorial (ambele reeditează, în proporţii mărite, - monumente greceşti), pe lângă Casa Albă, Palatul Congresului, Biblioteca Congresului etc. E o zonă a oraşului, monumentală, strălucitor (grecesc) de albă din cauza pietrei din construcţii, echilibrată (greceşte) în proporţii şi îmblânzită prin imense, nesfârşite parcuri. Monumentele lui Jeffferson] şi Lincoln, dintre care primul mi-a plăcut mai midt (al doilea are cam multe elemente simbolic-ălegorice, realizate în maniera mozaicurilor de la Pompei într-o construcţie în genul Parthenonului) au, în centrul construcţiei, statuia (uriaşă) a preşedintelui respectiv. Sculptural, statuile mi se par o performanţă — în sensul în care mă uimeau întotdeauna şi portretele lui Ladea —; ştii ce greu e să faci un portret monumental în costum modern, să dai o imagine esenţială, măsurată cu veşnicia, având să te împiedici în amănuntele precis specificate, perisabile şi deci, prin contrast, potenţial ridicole, ale costumului. Ladea îşi îmbracă poeţii (îl ştii pe Blaga?), peste costumul modern, cu o manta-pelerină oarecum romantică (sau cu o rasă călugărească stilizată, ca-n grupul Şcolii ardelene) — ceva care e mai mult o prelungire a mişcării — cu sugestia de togă drapată — decât un costum precis. Statuia lui Lincoln operează cti soluţii asemănătoare, de stilizare (prin cute, drapare) a unui costum exact de epocă. Dar Jefferson rămâne un miracol. E uriaş, e în picioare, e într-un costum exact, de loc stilizat sau îmblânzit, de sec. XVIII, cu pantalonii strânşi pe picior, cu vesta strâmtă, cu redingotă — toate astea sub o cupolă greacă de templu circular — şi totul e nu atemporal, ci veşnic, aşezat aşa pentru întotdeauna ca-ntr-o înţeleaptă ordine care poate cumula orice (Grecia şi Europa luminilor) rămânând totuşi, sau tocmai de aceea, ea însăşi, printr-o coerenţă interioară, senină, care îi aparţine ■dincolo de contradicţii şi eterogenităţi. Pe panourile dintre coloanele templului sunt reproduse ample fragmente din lucrările politice ale lui Jefferson. E un spirit iluminist mai pur decât în binecunoscutul mie iluminism european, transformat, printr-o retorică -gravă, ciceroniană, într-un fel de cuvinte-temelii pentru existenţa unej naţiuni. E vorba de darul — divin — al libertăţii şi de principiul — divin — al egalităţii. Dar mai e vorba şi — specific! — de imperativul (tot divin) al „schimbării, al neîncremenirii în formele care au murit. In jurul acestei construcţii în marmură şi bronz, copaci necunoscuţi mie până atunci îşi foşnesc frunzele întomnate, flori pe care nu le-am mai văzut miros îmbătător şi greieri asemeni celor de pretutindeni îşi ţărăie scârţâitul lor veşnic. Lena, cred că nimic nu-ţi poate da — la un prim şi prea rapid contact — sentimentul concentrat a ceea ce poate însemna America (dacă vrei s-o vezi simpatetic, din interior), decât monu-

mentul lui Jefferson: construcție copiind (superb) monumentele Greciei antice; portret reamintind (la proporții monumentale) sculptura barocidui european; inscripții apropiate de spiritul Luminilor; în jur, integrând toate astea, acceptându-le, adoptându-le într-o sinteză frapant originală, o natură și ea cât se poate de autentică, de negrădinărită şi nefalsificată. Şi, dincolo de toate, ecoul unei roci pe care n-ai cunoscut-o până atunci — vocea lui Jefferson — sugerând, în tonalități pur iluministe, un fel de particulară accepție a noțiunii de progres; încremenirea, identitatea cu tine la trecut e resimțită ca o formă a morții.

Dar Washingtonul drag mie nu e cel — nocturn — al monumentelor, ci oraşul vechi — în special Georgetown-ul. Pe bulevardele ffoarte] largi, ffoarte] ffoarte] luminoase, majoritatea clădirilor sunt vile — cu cel mult un etaj — viu colorate, majoritatea în cărămidă aparentă, cu cercevelele vopsite în alb strălucitor, cu peluze, tufe exuberante şi jardiniere în față, cu o sumedenie de păsări ciripind nestânjenite prin toată nebunia asta de flori şi de verdeață. Ştii cu ce seamănă casele? Exact? Cu cele din 1001 dal- mațieni, ții minte? Numai că nu există garduri; între marele bulevard şi vila de pe margine singura limită e peluza şi tufele din fața casei. Blocurile, nu prea înalte, cu imense ferestre (cât pereții) sunt perfect armonizate cu vilele vechi, emanând aceeaşi senină, luminoasă şi muzicală linişte. Iar prăvăliile sunt un poem (Georgetown-ul e centrul — vechi — comercial al oraşului): intime, fascinante, vânzând cele mai incredibile trăznăi (Dumnezeule, la ce prețuri!) sau, dimpotrivă, imense, cu sute de compartimente specializate, cu o fântână arteziană şi un miniparc în centru, cu un imens televizor la intrare etc., etc., etc. Acu', ce-i drept, prăvăliile le-am vizitat pe post de muzee, încântați de spectacol şi îngroziți de prețuri. Categoric, Lena, nici cărți n-o să prea pot aduce — dar o să le pot citi şi, parțial, fotocopia.

După 2 zile, în 23, seara (cu o mare întârziere, care ne-a făcut, practic, să stăm o zi în aeroportul din Washington), după ce ne-am despărțit de Ica, Linda şi Mircea, am plecat la Los Angeles. Alte 6 ore de avion, alte 3 ore diferență de fus orar. (In total, după trecerea la orand de iarnă, diferența Cluj—Lon Angeles e de 10 ore). Am survolat împărățiile lui Tom Sawyer (cineva se agita anunțând că trecem Mis/'sissipi-ul) şi am ajuns la Los Angeles în plină noapte, pe o ceață cumplită. A doua zi am văzut în ziar că pe un alt aeroport din Los Angeles, în aceeaşi seară, un avion s-a paradit la aterizare. Acu', Lena, oricât de comod ar ți fost drumul, trebuie să mărturisesc că toate, una peste alta (oboseala, dife-
Tența de fus orar care produce mari tulburări psihice, obligația de a ne descurca într-o țară atât de radical diferită de tot ceea ce ştiam, prăpastia de necunoscut care se cască în dosul fiecărei mişcări pe care o faci) — totul e, totuşi, p[en]t[ru] vârsta şi mai ales plenjtfru/ temperamentul meu, teribil de stresant. Ştii că în primele 3—4 zile am încărunțit — vizibil — la tâmple? Am făcut şi câteva crize de nervi. Noaptea, în aeroport la Washington, m-am trezit plângând pe înfundate şi explicându-i, pe după batistă, lui l.iviu: fii liniştit, e numai o criză de nervi — trece! Şi asta in ■ciuda faptului că am dat, aproape peste tot, de oameni extraordinar de amabili şi de binevoitori. In Washington e o plăcere să întrebi ceva — CM atâta amabilitate şi exactitate ți se răspunde Treptat, ajungi să te linişteşti, să ieşi din crisparea torturantă a primelor zile, să nu te mai temi de gafele — inevitabile — pe care Ic faci, să admiți că e o lume cu totul nouă pe care trebute să ai curajul dc a o învăța de la început, pentru că totul, absolut totul e altfel, începând cu dopul de la chiuvetă şi terminând cu modul ■de funcționare a autobuselor sau gustul legumelor din care nu poți scoate nimic asemănător cu mâncarea de acasă.

Los Angeles-ul e un oraş practic infinit. Am fost plimbați prin Hollywood — zonă agitată şi, arhitectonic, prea amestecată p[en]t[ru] gustul meu, prin Beverly Hills, superb cartier (cartierele sunt, practic, oraşe) aristocratic, prin Downtown, vechiul centru, nespec- iaculos şi poluat. Zona noastră de interes rămâne în cele din urmă West-Wood-ul (cartier inaccesibil p[en]tr[u] locuință, ca prețuri) unde e universitatea, West Los Angeles-ul — nu prea departe, cu bune legături cu autobuzul — unde locuim — şi Santa Monica, bulevardul — cartier care leagă oraşul de Pacific. Din cauza cutremurelor, blocurile sunt puține (cele existente sunt, însă, spectaculoase). Casele sunt mici — cel mult un etaj —, din lemn şi tencuială, cu cât mai puține materiale grele. Ferestrele sunt uriaşe, deschise spre peluze largi, cu nenumărați palmieri, eucalipți şi tufe spetaculoase, cu ficuşi sub formă de arbori, cu magnolii grase şi cu tot felul de alte stranii specii vegetale nebănuite. Arhitectural — excepție cartierele de elită, Westivood şi Beverly Hills — nu e cine ştie ce Los Angeles-ul, plat şi tentacular, risipit ca o caracatiță. Din interior are însă mult farmec, iar Universitatea este o încântare. Campusul e uriaş, cu sute de clădiri într-un parc de palmieri şi eucalipți, iar bibliotecile, Neagoe dragă, sunt absoluta- mente aiuritoare; poți uita de tine şi de lume acolo, lei cota, te uiți. la ce etaj ar veni, urci cu liftul, îți iei cartea din raft (dacă-ți trebuie mai multe alegi locul unde vrei să staf — poți sta şi la ■mesele din hol, p[en]t[ru] fumători) şi poți sta acolo până noaptea iară să te deranjeze nimeni. Dacă vrei să împrumuți cărți, t[re}- bfuie] doar să anunți loan-deskul[2] la plecare. Nu-ți spun ce bibliotecă românească au (mă interesa asta, evident, în primul rând ca să ştiu pe ce mă pot baza

p[en]t[ru] cursuri). Foarte puține lucruri mai t[re]b[uie] să cer din țară. Deocamdată, marile necazuri au rămas trei: mai întâi, venind mult după începerea anului universitar, n-am stridenți p[en]t[ru] quarter[3]-ul de toamnă (am fost prevenită de asta încă de la Washington). Oricum, aici tradiția de lectorat românesc nu prea e şi a-ți face rost de studenți este, mi s-a spus, o mare problemă. Pentru mine, în relațiile cu colegii, e un mare noroc faptid că lectoratul a fost înainte pe mâna lui Mircea Toca, pe care toată lumea şi-l aminteşte cu imensă plăcere şi care a făcut, cu inteligență şi competență, bune servicii culturii româneşti aici. Dar în raport cu studenții câştigurile sunt ■pierdute prin faptul că anul trecut n-a fost trimis nici un lector român. Studenții n-au certitudinea continuității şi a unei posibile specializări, ceea ce îngreunează situația sărmanului lector român, in plus, perspectivele mi-s roz. Şi aici, ca peste tot, economiile se fac pe socoteala culturii. Regimid de economii a atins universitățile şi se pare că va atinge, din anul următor, şi programul Fulbright — aşa că nu ştiu care va fi situația noastră la anu'. Deocamdată avem bursa (nimic altceva) — dar bursa calculată în funcție de marea scumpete de aici fLois Angeles-ul e unul din oraşele cele mai scumpe). Iar activitatea mea „didactică“ de până acum a ■constat.. . ghici în ce! In a crea nişte prospecte-reclamă p[en]t[ru] produsul nou nouț Ioana Petrescu (Română elementară şi Civilizație română în qua?rtv?r-îtZ de iarnă, L[im]b[ă]\ română şi Ist [oria J Hlferaturii] romfâne] p[en]t[ru] primăvară, care se multiplică (reclama, nu produsul!), se afişează şi se aşteaptă studenți amatori. . . Măi Nexigoe, o zi întreagă am creat respectivele prospecte amu- zându-mă în cele din urmă şi de ocupație în sine, şi de obligatoria schimbare de mentalitate la care sunt supusă. Să ştii că a trebuit să fac față unor situații sociale — perfect normale aici — care mi s-ar fi părut, acasă, cu sălbăticia mea, epuizante. Am ajuns să caut lumea, lume necunoscută, pe care vreau — şi trebuie — să o cunosc. Şi când mă gândesc câte mai am de făcut! Aici, regimul meu ac izolare călugărească de acasă ar fi, un dezastru.

Al doilea mare necaz e limba. Puțina engleză pe care o ştiam mai mult mă-ncurcă, fiindcă e British. Ca pronunțare, aproape nimic nu se potriveşte cu ce ştiam. Construcțiile — şi semantismul adesea —e total diferit de ceea ce ştiam eu. Iar frazarea e urc poem — în 2 stiluri diferite:

1. *Un fel de mormăit continuu pe care am încetat să sper că l- aş putea înțelege fără translator. Exfemple] (transcrise): I'm gou 2 ghid dresso (I am going to go dressed[4]). Sau: lmmmn („cu plă- cere[u] — ceea ce, mai explicit, se spune „you are welcome"[5]).*

2. *O dicție superbă care accentuează, cu dăruire şi iubire, fiecare cuvânt (mai ales calificativele), de parcă ar cânta într-o laudă neîntreruptă şi-ntr-o paradisiacă beatitudine, infinitele calități ale lumii ăsteia. Asta îmi place teribil, dar cu nenorocita mea de engleză nu-ndrăznesc să mă lansez. Aştept clipa fericită când o să-mi pot da drumul la limbă — fără să tot calcidez mental reguli gramaticale — şi o să ajung să-mi mormăi, interiorizat-nazalizat, mulțumirile dar, mai ales, o să-mi pot cânta într-o americană unduitoare ca slalomul pisicii albe din Tom şi Jerry, nespusa fericire de a mă simți bine azi („Hello, hovv are you?“ „I'm fine“ = faaaaain — „What about you?[6]")- Poate mi se pare doar mie, ca străin, spectaculoasă intonația asta de paradis cotidian, dar crede-mă, Lena„ e ceva fantastic. Alu există cuvinte albe sau neutre. Toate au o culoare afectivă puternică, vibrează din interior, promit, amenință, tentează Chiar dacă aş pronunța corect şi n-aş face 100 de greşeli pe minut, tot s-ar simți cât sunt de străină din tonul neutru, şters, inexpresiv al intonației mele.*

Al treilea necaz, neesențial, e de natură financiară. îmi pare rău că nu voi putea cumpăra cărțile pe care le-aş fi vrut (alte pretenții nu aveam). Şi, mai ales, e tare greu p[en]t[ru] stilul meu să socotesc fiecare cent, să caut prăvălia cea mai ieftină, zilele cu prețuri reduse etc., etc. De fapt nici nu vreau să-mi pierd timpid de lucru cu asta — dar n-am ce face. In oraş nu se poate mânca. In primele 10 zile, cât am stat la hotel până ne-am găsit casă, am mâncat sandwichuri în oraş. Două sandwichuri şi 2 pepsiuri sunt cam 5 dolari ceea ce, pentru noi, e ruinător. Ne-am mutat în sfârşit (despre asta, în altă scrisoare), dar nu ştiu ce ar fi fost dacă nu ne-ar fi ajutat colegii împrumutându-ne vase, haine de pat etc. Era practic imposibil să le cumpărăm. Avem deja telefon, dar n-am avut fonduri să închiriem un televizor, deşi asta (toată lumea zice aşa) e principalul profesor de limbă americană. Un radio am primit, ieri, tot împrumut. Să ştii că nu stăm într-un palat — dimpotrivă Aş putea nemuri, la modul eroicomic, sofaua care m-a umphit de vânătăi (în sensul propriu al cuvântului), perdelele prea mici, mocheta găurită şi toate celelalte. Dar, treptat, le voi face locuibile. Esențialul e ce pot citi aici, ce pot vedea şi ce pot — imens — învăța.

P[en]t[ru] Inuța — noutăți privind moda:

— *la nici un shop[7] elegant nu mai sunt pantofi cu tocuri înalte. Cel mult 2 cm. Majoritatea — balerini.*

— *se poartă iar mini.*

— *se poartă f[oarte/ ffoarte] mult stilul sport. Un fel de mixtură între costumul de antrenament la gimnastică (maieu colant, decoltat, pantaloni pe picior) şi haina de bal, p[en]t[ru] că materialele sunt adesea aurii.*

— *Imens de mulți pantaloni, de toate stilurile, inclusiv 3/4 pe ciorapi colorați.*
— *părul strâns pe frunte în banderole ca de tenismeni.*
— *Machiajid de avangardă subliniază (am citit!) nu ochii, ci gura, cu un roşu intens.*

Informativ: nişte cipici comozi costă 40 de dolari. Ce părere ai?

Lena, trebuie să mă opresc dacă vreau să nu transform scrisoarea asta într-o epopee refuzată de poşta aeriană. Te rog mult, Lena, scrie-mi. Scrie-mi despre voi toți. Scrie-mi mult. Ştii ce dor îți poate fi, aici, de tot ce înseamnă acasă — ca să nu mai vorbim de prietenii foarte dragi, de care îți e dor întotdeauna?

Ioana

Adresa e pe plic!

NOTE

3 autoservire (engl.)
2. birou pentru împrumuturi (engl.)
3. trimestru (engl.)
4. mă duo să mă îmbrac (engl.)
5. cu plăcere (engl.)
6. — Bună, ce mai faci? — Bine. Dar tu? (engl.)
7. magazin (engl.)

[Los Angeles,] IZ noiembrie 1981

Dragă Geta,

Cu vreo patru zile în urmă, când îi scriam Lenei o scrisoare plină de entuziasm juvenil, era prima duminecă petrecută nu în hoteluri, nici pe drum, ci într-o vizuină californiană căreia trebuie

să-i zicem, cel puțin 6 luni (pe atâta timp e contractul de închiriere), „casa noastră“. Ce mai, era un adevărat triumf să ai un acoperiş asigurat! Acum entuziasmul s-a mai răcit (am avut o săptămână foarte grea) aşa că spre tine se vor îndrepta, din păcatet imagini mai puțin roz-bomhon. Să încep însă cu începutul.

Călătoria e îngrozitor de lungă dar, din fericire, foarte uşor de suportat. Intr-un număr chinuitor de mare de [ore de] zbor cu avionul, nu mi-a fost rău nici o clipă şi singura neplăcere e cea a unei foarte mari oboseli, agravată de diferența de fus orar. Intre Los Angeles şi România sunt 10 ore diferență. Primele 8—10 zile au fost, de aceea, o tortură: noaptea nu puteam dormi (nici cu somniferele pe care, prevenită de ce mă aşteaptă, le luasem cu mine), iar ziua aveam momente în care oboseala îmi crea stări de confuzie, ameţeală — un fel de semileşin. Marele câştig al călătoriei a fost escala de două zile la Washington. E cel mai frumos oraş pe care l-am văzut, un oraş în care m-aş bucura teribil dacă aş avea ocazia să stau măcar o săptămână la întoarcere. Totid neindustrializat, centru politic şi cultural doar, cu extraordinare performanțe stilistice în armonizarea marilor construcții (multe, copii de monumente greceşti) cu cartiere vechi — centrale — de vile ffoarte] asemănătoare cu cele din desenele animate (îți aminteşti 1001 Dalmațieni?), plin de parcuri, peluze, tufe, păsări, greieri, soare şi lumină, Washingtonul e un oraş de o mare, calmă şi senină frumusețe. In plus, un oraş ai cărui locuitori sunt de o amabilitate discretă şi caldă — ceva, pentru mine, cu totul neobişnuit față de ceea ce mi-am închipuit că trebuie să fie grăbita, recea şi indiferenta Americă.

La Los Angeles am ajuns în 23/24 — noaptea (din Bucureşti plecasem în 21, dimineața la nouă) şi am fost întâmpinați de un delegat al catedrei, un doctorand care a studiat româna cu M. Toca şi cu Curtui —, un băiat extraordinar de plăcut (dealtfel extrem de inteligent şi extraordinar de înzestrat pentru studiul limbilor — mi se pare un adevărat fenomen). David, cu generoasa lui amabilitate, ca şi alți câțiva colegi care ne-au ajutat enorm să ne descurcăm în primele 2 săptămâni (care numai uşoare nu-s!), ne-au întărit sentimentele de simpatie şi stimă pe care ni le treziseră, deja, oamenii întâlniți în Washington. Dar, Geta, neajutat aici cred că ai fi complet pierdut. Uite câteva exemple: am căutat zile în şir un oficiu poştal sau un loc unde să putem lua timbre p[en]t[ru] România. A trebuit să întrebăm „a lot“ până să dăm de cineva care să cunoască mecanismul (simplu în sine) de funcționare a autobuzelor. Ştii, pe aici nu-s nici birouri de informație, nici ghişee cu bilete — totul e riguros organizat şi codificat. Dacă ai aflat codul, totul e clar şi simplu. Întrebarea e, la început, de unde să-l afli. PSițiști pe care să-i întrebi pe unde s-o iei n-am văzut nicăieri. Oamenii, chiar binevoitori, nu-şi cunosc de obicei decât bucățica lor da cartier — iar Los Angelesul e lung — zice Liviu — cât de la Cluj la Oradea. N-o fi chiar atât, dar e, totuşi, îndeajuns de întins ca să nu-l cunoască prea bine nici propriii lui locuitori. Intr-un cuvânt: când ai codid e O.K. — dar nu-l poți avea dacă nu ți-i dă cineva. Altfel e de-a dreptul nostim ce pățeşti: la întrebările pe care le pui, primul răspuns invariabil este: „dar e f[oarte/ simplu!Când insişti şi vrei să afli cum anume e simplu, lucrurile încep să se încurce. Aşa că tu, un biet european aiurit de atâta simplitate simți că-n jur e o nebidoasă şi te temi de fiecare pas nou pe care trebuie să-l faci. E adevărat că, făcându-l, înveți din nou lumea — pe piele proprie. Când vom avea fotmate automatismele adecvate vieții de aici, lumea va fi şi p[en]t[ru] noi „simplă". Deocamdată nu e — şi uneori ne întrebăm când se vor încheia toate preliminariile administrative şi vom putea începe, în sfârşit, să lucram. Când îi scriam Lenei duminică, eram convinsă că de luni pot trece pe regim intensiv de bibliotecă. Dar luni, umblând ■după un fleac administrativ — un număr de asigurate socială de care, în cazul meu, nimeni n-are nevoie dar toți (începând cn banca) mi-l cer, am descoperit (nu eu, desigur) că-n aeroport la New York mi-au greşit o dată în permisul de intrare. Greşeala funcționarei de acolo m-a costat 4 zile de alergătură aici, de luni până azi (joi) la prânz mi-am pierdut vremea din cauza chițibuşurilor unui funcționar mărunt; ajunsesem într-un hal de enervare care cred că-mi va mai amărî — retrospectiv — încă o bună bucată de vreme. Oricum, vezi că un funcționar dornic să te alerge în lot: să te descurce, este leacul cel mai sigur contra entuziasmului cu care mă pornisem să descopăr Lumea Nouă.

Nici locuința la care am ajuns nu e tocmai potrivită să stârnească entuziasmul. Prețurile sunt aici exorbitante — Los Ange- lesul e un oraş f[oarte] f[oarte] scump. Am luat o locuință mai mult decât modestă, p[en]t[ru/ că e întn-o zonă apropiată de campus, adică într-o zonă de unde autobusul e doar 35 de cenți. Dacă am fi stat în centrul oraşidui — în Downtown — am fi avut de mers o oră cu autobusul până la facultate şi un bilet ne-ar fi costat 1 dolar. A da cel puțin 4 dolari pe zi p[en]t[ru/ autobuz e, •pfen]t[ru] noi, o imposibilitate, Maghernița noastră e cam întunecată, livingul e totuna cu bucătăria şi nimic nu se poate aerisi, în schimb spălătoria e lângă uşa noastră şi maşinile de spălat şi de

uscat fac o gălăgie infernală. Ca să ascult această muzică a sferelor în miros de tot-ce-am-gătit-şi-nu-se-aeriseşte mă aşez pe sofaua care intră în dotarea palatului meu şi încep să gem — pfenf-tfruj că ceva mai plin de găuri şi de arce nu cred că există în lumea veche — dovadă spatele meu vânăt. Şi aşa comod instalată încep să calculez ce-am cheltuit peste zi, până la ultimul cent, oftând după fericirea inconştientă de acasă când nu mă întrebam niciodată pe ce am dat banii. Ca să-ți faci o idee: o conopidă 2,50 dolari, laptele 1 dolar, pâinea 1 dolar. O pereche de pantofiori (evident

admirați, nu cumpărați) $ 39, un pantalon de catifea ratată, ttici prea-prea, nici foarte-foarte $ 44 etc. De cărți ce să-ți ma' spun, că aici mă apucă disperarea. Oricum, am făcut şi prostia să vin cu f foarte] f foarte] puține haine la mine, prost sfătuită de cei care mai fuseseră pe aici. Acum dârdâi pe acasă seara într-un liălățel subțire (ziua e cald ca vara, dar serile sunt reci) şi mă gândesc cu furie la zdrențele lăsate acasă (ca să nu am de cărat!). Cam astea-s necazurile. Par mărunte — dar ştii ce panică te apucă atunci când nu ştii cum ai să te descurci, când o serie de lucruri (desigur „simple) plutesc pentru tine în plin mister? Ştii că am încărunțit vizibil în primele 10 zile aici? Şi am făcut vreo două crize de nervi de toată splendoarea, cu plâns din senin. Mă-ntreh cum va fi peste o lună, când spaimele începutului vor fi. depăşite şi voi intra într-un regim de lucru normal. Deocamdată, sorind prea târziu, nu am studenți pentru semestrid în curs. Ca să câştig câțiva studenți, pfenjtfruj semestrul de iarnă a trebuit să fac nişte afişe-reclamă de toată splendoarea; nu prea ştiu ce efect vor avea p{enjt[ru] că — mi s-ci spus — amatorii de română sunt ffoarte) puțini dată fiind lipsa de continuitate a lectoratului român de aici (fapt care îi împiedică să încheie un ciclu şcolar in această specialitate}. Perspectiva nu e, deci, veselă. în plus, se pare că va trebui să țin cursuri în engleză încă din ianuarie — iar engleza mea e teribil de derutată de când a dat de americană. Geta, e o altă limbă! Puținul pe care îl ştiam nu se potriveşte de fel. B altă structură fonetică, altă intonație, alte sensuri ale aceloraşi cuvinte şi, uneori, altă gramatică. Aşa că, deocamdată, singura mea muncă intelectuală e o disperată încercare de a-mi drege cât de cdt engleza: cu ziare, cu conversație, cu lecții pfenftfru] străini,, cu nişte cursuri practice de engleză pe care le buchisim în doi acasă. încă n-am putut să închiriem un televizor, dar va trebui s-o facem, tot pentru limbă — deşi programele pe care le-am văzut sunt exasperante prin sistemul de a întrerupe orice pentru rubrica: sacrosanctă de reclame. Am făcut rost de un radio, am găsit şi pos-tul muzical unde pot asculta concertele —- dar crezi că aici te cruță de reclame? între un Mozart şi un Franz (citit Frans) List afli neapărat cum poți să „save two thousand dollars[lM] şi cărei companii trebuie să i te adresezi dacă ai intrat în panică la ideea că ai putea muri mâine. Am învățat lecția şi nu pricep de ce nu vrea Liviu să înțeleagă (deşi e aşa de simplu!) că cel mai bun mod de a economisi $ 1300 este să-mi cumpere imediat (cât e cu preț redus!) o blană. Dar într-o dimnieață am pățit-o cu reclamele astea. Radioul e cu ceas; pe care-l poți pune să sune. Dimineața, în loc de sonerie, ceasul te trezeşte declanşând automat postul de radio pe care l-ai fixat seara. Şi pe ce crezi că m-am trezii alaltăieri în zori, ca să apuc să-mi rezolv încurcăturile administrative? Pe anunțul unei voci grave de bas — secția reclame -— care, la 5,30 in the morning[2] te fericea cu următorul text de adver- tisment:[ri] „May I ask you a disturbant question? If you die to- morrow[4]. . După cum vezi, o săptămână cu ghinioane. Dar, dacă e să fim drepți cu destinul, trebuie să recunosc totuşi că sunt aici câteva lucruri care-mi plac al naibii de mult: campusul e o încântare, nu p[en]t[ru] că e enorm şi copiat după monumente italiene, ci p[en]t(ru] că e într-un parc de palmieri, magnolii, ficuşi şi eucalipți. Magnoliile sunt şi acum în floare, pândind, înflorite, Crăciunul. Prin parc circidă veverițe sociabile care coboară din copaci, vtn la tine. fac sluj şi cer de mâncare. Iar biblioteca e absolut incredibilă; singurul necaz e că, până acum, n-am apucat decât două zile de bibliotecă, tot restul fiind dedicat administrației şi căutării casei. Pierd inevitabil vreme şi cu gătitul — cel puțin până o să învăț lucrurile de aici, care diferă aşa de midt de cele de acasă încât la bucătărie am sentimentul unei periculoase aventuri. In oraş e imposibil de mâncat (2 sandwichuri şi 2 pepsiuri sunt cam 5 dolari) aşa că n-am de ales. După cum vezi, nu mă aşteaptă o viață prea uşoară. Totul e să rezist cu piciorul — că nervii se vor potoli ■ei, în mod absolut sigur, de-ndată ce dau de cărți şi-mi pot face un regim de lucru mai ordonat. De-ai şti ce dor îmi e de casă, de fiecare dintre lucrurile şi locurile pe care le ştiu aşa de mult ale mele acolo, dar mai ales de toți ai mei, adică de toți cei pe. care mi-i amintesc în fiecare clipă cu multă, multă dragoste. Scrie-mi, Geta, îndată ce-ți poți smulge câteva clipe din multele tale hărțuieli. Scrie-mi ce face mama ta, ce faci tu şi ce e nou la şcoală. Iți poți închipui că mi s-a făcut dor până şi de Mănăştur[7] ■Când bărăie spălătoria de aici, mă gândesc la mingea copiilor •de-acolo. La întoarcere, mingea lor îmi va trezi probabil nostalgia hurducăielii din Los Angeles (iată o schiță super inteligentă p[en]-*

tjruj o ipotetică cercetare asupra genezei sentimentului poetic: „poezia ca ezitare între garajul-poartă-de-fotbal şi Intre laundry room[5] sau despre relația între aici şi ailleurs°“).

Mă-ntreb în cât timp vor ajunge scrisoarile astea. Aştept cu imensă nerăbdare veşti de acasă. Scrie-mi, Geta.

Te sărut şi te rog să-i transmiți mamei tale sărutări de mâini de la

Ioana şi Liviu

NOTE

3. economiseşti două mii de dolari (engl.)
2. dimineața (engl.)
3. reclamă (engl.)
4. Pot să vă pun o întrebare neplăcută? Dacă muriți mâine... (engl.)
5. spălătorie (engl.)
6. aiurea (franc.)

12 nov. Di?

Dragă Muți,

Ştiai că

— *la viitor, pers. I sg. şi pl. e tot will (formă unică)? Forma negativă a viitorului e I won't sleep, adică I will not sleep[1]?*

— *la întrebarea: „How is everything going[2]?“ răspunzi ,,good-“, nu „well[4]“ — deşi cu mintea ta de român te gândeşti că acolo ar şedea bine un adverb, nu un adjectiv; dar „well“ înseamnă numai „in good health, not ill“r> — mi s-a explicat.*

Ieri seara am avut şansa unor invitații la o conferință despre porțelanurile de Sevres din colecția regală britanică. Le-a prezentat un distins profesor englez şi a fost o adevărată încântare să văd că înțeleg fiecare cuvânt. Asta aici nu mi se prea întâmplă. Poate că nici engleza British vorbită pe strpdă n-aş înțelege-o, dar cea literară e perfect inteligibilă, pe când americana literară e o eternii, problemă. Trebuie să deplasez experimental (în gând) accentul în

vreo câteva poziții, să transform vocalele în diftongi şi atunci, poate, recunosc cuvântul pe care, scris, l-aş pricepe desigur. Dar tu crezi că stă cineva să aştepte până fac toate transferurile astea din americană în aproximativa mea British? Aş! Oamenii, cruzi, vorbesc mai departe şi eu mă străduiesc din răsputeri să-i ajung- din urmă Adevărul e însă că oamenii sunt de o extraordinară amabilitate şi bunăvoință, dacă îi rogi te corectează cu plăcere, dacă nu, se străduiesc să te înțeleagă. Sper ca în curând să pot ciripi si eu ceva mai inteligibil. Merg în fiecare zi la cursurile de conversație (câte 2 ore) şi mă străduiesc eroic să recuperez cât pot pe teren lingvistic. Cu asta, cu drumurile (teribil de lungi), au treburile mărunte de la catedră şi cu bucătăria (mai experimentală decât engleza mea) mi se duce tot timpul. Când mă gândesc că: vroiam să scriu aici o carte! Dacă am putea mânca la restaurant ar fi mult mai simplu, dar prețurile sunt exorbitante, aşa că o asemenea idee nici nu ne poate trece prin cap. Mici aşa lucrurile nu-s tocmai roz. Ştii cât am dat pe o conopidă pentru supă? (numai conopida)? 2,5 dolari, adică aproape 30 de lei. încerc totuşi să cruț ceva timp, pt. că biblioteca de aici e absolut extraordinară şi ar trebui să profit de ea cât mai mult. Cam cu atât voi rămâne„ dat fiind faptul că şi cărțile sunt cumplit de scumpe. O să reuşesc s-o fac mai bine când nu voi mai avea probleme aşa de acute cu limba. O să ne mai rămână, în plus, câteva lucruri pe care avem şansa de a le veda. Iți scriam de conferința la care am fost ieri şi unde ne-a dus, obținând invitații pentru noi, coordonatoarea din Los Angeles a programului Fidbright. Conferința a avut loc la un celebru muzeu — muzeul Paul Getty şi marea şansă a fost aceea de a vedea, fie şi în fugă, muzeul, care e o copie recentă (cu parking[6], lift etc.) a unei celebre vile din Pompei,, cu o splendidă colecție de artă antică, de pictură europeană, de porțelanuri şi mobile baroce etc. — totul pe malul Pacificului, in celălalt capăt de Los Angeles, preț de un ceas cu maşina. Noaptea, la întoarcere, am călătorit mult pe malul oceanului. Mirosea a alge şi se spărgeau, în întuneric, valurile — undeva foarte jos, foarte departe.

Deşi sunt destul de alergată ca să „simt că trăiesc" (vorba lui mama mare), totuşi am uneori un sentiment de plutire în ireal. ŞhLiviu are sentimentul ăsta — se trezeşte, brusc, cu sentimentul că: suntem acasă, pe o stradă cunoscută din Cluj, câ-l. invadează Clujul. Pe mine mă neliniştesc mai ales gândurile cu privire la fine-:'Tare aş vrea să te pot vedea, o clipă, să ştiu cum eşti, ce te doare, cine te-a mai supărat şi ce parale ai mai pierdut. După
-socoteala mea, acum trebuie să fii plecată din Cluj. Dacă n-ar fi aşa de îngrozitor de strâmte limitele paralelor noastre, am putea vorbi mai des la telefon şi aş putea fi mai puțin neliniştită. Aşa îmi rămâne să aştept scrisori de acasă — cine ştie când! Scrie-mi despre toți. Scrie-mi despre copii. Scrie-mi, mai ales, despre tine. Şi adresează scrisoarea cu sistemul american de notare a numerelor, altfel se citeşte greşit n[umă]rul casei şi risc să nu primesc .scrisoarea. Aşadar:

1742 Federal ...

Vă sărut pe toți de mii de ori,
Ioana

NOTE

1. Nu voi dormi (engl.)
?. Cum îți merge? (engl.)
3. bun (engl.)
4. bine (engl.)
■5. sănătos, iar nu bolnav (engl.) *ti.* parcare (engl.)

Los Angeles, 27 noiembrie. 19X1

Dragă Geta,

Când ți-am scris prima scrisoare eram intr-un hal de epuizare -nervoasă care m-a făcut să înnegresc excesiv lucrurile. Vreau să sper că am depăşit faza (chinuitoare) a primelor aranjamente administrative, p[en]t[ru] care n-am talent nici în româneşte, dar mi te (aşa s-o fi scriind?) în varianta americănească a englezei[1]. Încurcături tot mai avem, dar sper să se descurce şi astea. Alaltăieri, de pildă, am primit înapoi formularele şi cecurile trimise unei societăți de asigurări (păzească Dumnezeu să te îmbolnăveşti aici dacă nu eşti asigurat — nici altfel nu e ieftin, dar aşa devine imposibil să te tratezi); se pare că am greşit ceva în completarea formulare

lor, dar nici amicii americani nu ne-au putut lămuri ce, iar respectiva societate n-are reprezentanță în Los Angeles. Ne-am muncit o zi să refacem actele şi le-am expediat fără certitudinea că, acum, vor fi primite. In general am pierdut imens de mult timp cu asemenea hachițe, p[en]t[ru] nimeni ffoarte] clare iar pfenftfru] bieții de noi total nebuloase. Şi-ți pare grozav de rău de timpul ăsta, care e tare prețios aici şi pe care l-ai folosi cu totul altfel. Sper (pfenftfru] a câta oară?) ca serialul administrativ să se fi încheiat, pfenftfru] că ăsta e ultimul lucru de dragul căruia ar fi meritat să fac ocolul pământului. Şi, pfenftfru] că am început-o, văd, tot în culori sumbre, să închei mai întâi cu recapitidarea necazurilor. Cel mai mare necaz e, după cum cred că ți-am mai scris, faptul că am picat aici binişor după începerea anului şcolar, când studenții au optat de mult pentru cursurile de anul ăsta şi, ca splendoarea să fie totală, după ce lectoratul n-a funcționat anul trecut. Ți-am scris, cred, că am creat nişte spectaculoase afişe (aici se cheamă posters) în care m-am lăudat cum am putut mai convingător, invitându-i la cursurile pe care le încep (dacă am cu cinef în ianuarie. Intre timp am văzut reclame mult mai reuşite şi mă îndoiesc de succesul modestelor mele încercări. Ştii ce atrăgătoare posteruri, publică în ziarele de aici, spre pildă,^diverse biserici in căutare de credincioşi, cu poza preoților? Nu mi-a trecut prin cap să-mi dau poza. Dacă-mi venea ideea, o dădeam (dar nu pe a mea, că efectul ar fi fost nul, ci pe a lui Marylin Monroe). Prea târziu! Geta, fac eu haz de necaz, dar adevărul e că tare mi-ar plăcea să-mi pot face efectiv meseria. Mi-e dor de ore, de copii, aşa cum îmi e dor şi de casă. Iar cu ideea minunilor de vitejie pe care le-aş putea face la anul e mai bine să nu mă mângâi, pfenftfruf că e ffoarte] posibil ca la amd bursele Fulbright să fie desființate şi atunci voi face minuni de vitejie la mine acasă.

In sfârşit, ultima neplăcere e regimul de abstinență pe care trebuie să ni-l impunem din motive financiare; e mai dur decât puteam bănui, dar, în sfârşit, sper să ne descurcăm. Am cumpărat foarte puține cărți şi nimic altceva — dar de cărți mă doare ininvi, pentru că alte ambiții nici nu aveam.

Gata. am terminat cu plângerile şi trec la fața surâzătoare a lucrurilor. Imaginează-ți, Geta, un loc unde, de când am venit, n-n plouat până ieri niciodată. Ieri s-a răcit vremea, dar nu mai mult decât un septembrie ploios la noi. Imaginează-ți un oraş uriaş alcătuit, în zona unde stăm noi, din căsuțe minuscule, cu mari peluze în față, cv. palmieri, ficuşi (arbori care acum, toamna, se scutură), cu eucapliți uriaşi din care coboară veverițe sociabile, cu tufe uriaşe

*-de azalee şi de ceea ce noi numeam orhidee (portocalii cu violet), numite aici bird flowers[1]. Stăm aproape de campus — 15—20' cu autobusul, cam cât distanța Mănăşturi—Filologie, ceea ce compensează marile neajunsuri ale locuinței noastre mai midt decât modeste. Campusul, cu clădirile copiate după monumente italiene din Renaştere şi Baroc, e un parc imens, cu nişte biblioteci incredibile. Zona din jurul universității, cartier aristocratic (cu prețuri pfen]- t[ru[noi prohibitive) e un amestec extrem de plăcut de vile, bouti- ■que-uri şi, rar, blocuri cu geamuri-oglinzi. Cartierul nostru (West Los Angeles), mic burghez, leagă Westwoodul aristocratic şi universitar de Santa Monica, oraş-cartier pe malul Pacificiului (acolo aş vrea să ne găsim casă la anu\ dacă vom mai avea bursă şi vom putea reveni). Am ajuns pe malul oceanului (abrupt, pentru mine jyroape inaccesibil) de două ori: într-o după amiază fierbinte imediat ce-am sosit la Los Angeles şi într-o noapte când ne întorceam de la o conferință ffoarte] ffoarte] interesantă de la muzeul Paul Getty (copie a unei vile din Pompei — muzeul, nu conferința), spre răsărit, pornind tot de la U.C.L.A. şi cartiend univ fer sitar], Westwood, se coboară în Doivntown, trecând prin aristocraticid Beverly Mills. De la noi în Doivntown e preț de 1 ceas cu autobu- zul pe autostradă; Downtowmd, centrul oraşului ăstuia tentacular (sediul Filarmonicii etc., etc.) e înghesuit în stil newyorkez, ieftin ca prețuri, dar celebru prin ziare (te poți îngrozi!) prin mulțimea crimelor, inclusiv în campusul celei de a doua universități din Lfos] Afngeles], U.S.C. Mai departe, geografia mea se tulbură cu sentimentul difuz că oraşul ar trebui să ajungă la răsărit până la Atlantic. Am mai fost, spre Efst], în Pasadena, la un muzeu -extraordinar (Norton Simon Museum) unde am văzut o serie de Brâncuşi, Rodini, H. Moore-i, Giacometti-i, Picasso, Utrillo, Klee, Van Gogh, pe lângă o superbă colecție de tapiserii franceze, de pictură renascentistă şi postrenascentistă, de desene din Rembrandt şi Goya. Avem marele noroc al unei pasionate şi ffoarte] competente coordonatoare a programului Fulbriglit, care ne-a creat (şi ne oferă în continuare) posibilitatea de a participa la manifestări ştiințifice şi artistice altfel inaccesibile nouă. Aşa sper să ajung şi la nişte concerte ale Filarmonicii din Los Angeles (pfenjtfru] că *altfel. la bilete de $10—24 nu pot aspira).*

în rest, programul meu e, aş zice, tare încărcat: merg zilnic / (câte 2 ore) la cursuri de Ifimfba engleză; trec apoi pe la catedră, in unele zile şi pe la bibliotecă. Dacă n-am nimic de făcut la scoală, plec acasă unde reiau programid intensiv de limbă: încă vreo două ore de exerciții din Practicai English[2], conspectarea zic-
r'elor (obligatorie dacă vreau să învăț limba vie), uneori o porție nu prea mare de televizor, tot pentru limbă (programele nu mă încântă) N-am putut lucra nimic pentru Barbu şi prea puțin în rest. Am cumpărat mai ales dicționare şi gramatici, absolut necesare în clipa de față, dar şi câteva — puține — cărți în meserie. Din astea citesc ffoartel rar, p[en]t[ru] că e o engleză prea asemenea celei care o ştiam, şi acum nu idei îmi trebuie, ci limbaj cotidian. E o investiție de timp şi de energie (totuşi intelectuală) pe care n-o voi fructifica decât în viitor; adică e o perioadă de sacrificiu. Uneori am. impresia că, obsedată de ideea că trebuie să renunț la a gândi româneşte şi să mă oblig să gândesc în limba engleză, am înțărcat de tot gânditul. O să treacă şi asta.

Am avut plăcerea de a face aici cunoştința unor oameni extra ordinari, pe care am ajuns să-i simțim prieteni apropiați şi cărora O să le ducem desigur dorul la întoarcere, aşa cum vă ducem acum dorul tuturor celor de acasă (uneori mi-e dor până şi de mingea copiilor pocnită în garaje, deşi am şi aici distrația asigurată p[en[- tjru] că stăm uşă-n uşă cu spălătoria care ştie face o gălăgie exasperantă).

Ştii, Geta am sentimentul că m-am schimbat teribil într-o lună. Nu numai că am încărunțit (Liviu a slăbit — nu-nțeleg de ce nu ne-a fost dat să ne manifestăm invers!); am fost însă obligată să fac lucruri pe care n-am crezut niciodată că le pot face. Evident, ne-ar fi amândurora mai uşor dacă rolurile ar fi inversate, dacă Liviu (care, printre altele, ştie şi de vreo 10 ori mai micită engleză ca mine) ar fi persoana oficială, iar eu aş putea juca mâna a doua. Aşa a trebuit însă, de la început, să- mi iau inima in dinți .şi să mă prezint peste tot, să rezolv — eu — toate treburile oficiale, să ciripesc într-o engleză cam aproximativă (de vreme ce nimeni nu pot spera să priceapă româna mea impecabilă), să „stabilesc contacte“, să fac posters, să mă-ntorc acasă şi să trag şi un rond de gătit aşteptându-mi, în calitate — acum — de mistress of th'e house[3], musafirii. Adaugă la asta amănuntul că Los Angelesul e tot un deal şi-o vale adâncă, fiind construit între ocean şi munți, că de acasă la autobuz şi de la autobuz la facultate sunt nişte pante de tot amuzamentul — zilnic — pentru bietul meu suflet şi bietele mele picioare şi că parcurg pantele astea gândindu-mă fie cum o să țin în ianuarie cursuri în engleză, fie ce-aş mai putea face ca să am cui să-i țin respectivele valoroase cursuri, fie ce-aş putea găti în tripla limită a timpului, a pungii şi a decenței; Dacă mi-ar fi zis cineva acum un an ce voi avea de făcut acum, n-aş fi crezut că e posibil. Uite că e. Numai de-am fi sănătoşi (până.
acum am rezistat fără accidente), de-am avea ore şi de-am ajunge odată să mai putem citi şi altceva decât gramatici şi ziare!

Geta, când mă gândesc că, pentrtt prima dată în viață, de sărbători nu vom fi acasă, mă apucă un fel de ffoarte] vag chef de smiorcăială. îmi trece imediat ce-mi amintesc ce plăcut Crăciun am petrecut — acasă! — acum doi ani, internată la spital, sau acum patru ani, când rana aia se

tot redeschidea şi eu mă întrebam cât şi cum o s-o mai duc. Aşa că a fi pentru scurt timp departe de casă, ba chiar împreună cu Liviu, într-un loc cu adevărat plăcut, între oameni prietenoşi şi generoşi care fac totul ca să ne simţim cât mai puţin stingheri, nu e, totuşi, o nenorocire. Dar ştii tu cuni, e omul. .. Uite, culmea nostimadei e că ieri seara, întor- cându-ne de la nişte prieteni care ne-au invitat de marea sărbătoare a Thanksgiving-ului şi la care ne-am simţit excelent, ne-am surprins privind spre geam cu un sentiment difuz de fericire. Ştii de ce? Ploua! Prima ploaie de când am venit. Se mohorâse şi se răcise vremea, iar noi zâmbeam într-o stare de beatitudine, cu senzaţia vagă a ceva cunoscut, familiar — ce mai, gata-gata să spun: a ceva drag. Ce? Preaiubitele noastre ploi clujene. Suntem totuşi — nu numai noi, cred, ci oamenii în general — un fel de plante bolnave, care suferă de cum le muţi rădăcinuţele. Ce-are a face luciditatea (câte crize de reumă ne costă dragile noastre ploi clujene?) cu sentimentul difuz de existenţă care nu poate fi despărţit de microclimatul (fie şi nociv), de care, vorba iubiţilor noştri paşoptişti, „spânzurăm"? Aşa că, pe scurt, ne e dor de zăpadă, ne e dor de ploaie, poate şi de niţel noroi terapeutic mănăşturean, dar mai ales de Decembriele plin de sărbători de acasă. O să ne gândim — intens — la tine în 18. Dar, până atunci, îţi urăm (poate ajung urările noastre la timp. ..) multă, multă fericire şi .sănătate. Mamei tale şi ţie, cele mai călduroase urări de sărbători fericite şi un An nou bun, liniştit, care să atenueze durerile anului ăstuia, ce stă să treacă. Sărutări de mâini şi cele mai bune urări şt bunicii tale. Pe tine te sărut şi te rog să-mi scrii, despre tine, despre mama ta, despre şcoală. Ne lipsiţi mult.

Ioana

NOTE

1. florile păsării (engl.)
2. curs practic de limba engleză (engl.)
3. stăpâne; casei, gazda (engl.)

Los Angeles, 27 nov. 1981

Dragă Lena,

E cam ciudat sentimentul ăsta de corespondență fără corespondență, în stil monolog. Tare aştept prima scrisoare de acasă, dar am impresia că mai pot aştepta mult şi bine. Azi am linişte şi timp să scriu, p[en]t[ru] că aici e mare sărbătoare: în 26 (cu prelungire 27, 28 şi 29 nov.) e o sărbătoare a Mulțumirii (Thanksgiving), legată de tradițiile colonizării şi celebrată cu reculegere şi cu mari festinuri, toate pe bază de curcan (by the way[1]: am început şi cu să mă decurc în mâncărurile de aici, aşa că musafirii mei nu mai sunt amenințați să fie intoxicați cu preparatele amicei tale; dar, până să le învăț, am făcut pe pielea noastră câteva experiențe dureroase, duse până la capăt, p[en]t[ru] că în situația finanțelo[r] noastre nu-mi pot permite să arunc mâncare p[en]t[ru] motivul minor că e necomestibilă). Sunt şi o sumedenie de preparate de dietă, unele ffoarte] gustoase. Şi sunt nişte vinuri calif orniene, Neagoe, extraordinar de bune şi de ieftine: o sticloaie de 3 litri cui, vin costă cât o conopidă modestă (care e a dracului de scumpă). Necazul c însă că, p[en]t[ru] gustul şi punga mea, aş prefera să fie invers, neputând găti supă de vin cu friptură de vin garnisită cu vifi au gratin. Am închiriat, în sfârşit, şi un televizor. Din păcate mii, se văd decât câteva canale, p[en]t[ru] că nu avem antenă pe casă; programele mai interesante ar trebui abonate separat, ceea ce. iar nu putem (dar pe un asemenea program, pe care noi nu-l putem prinde fără abonament special, rula acum câteva zile Moartea la Veneția...). Programele obişnuite şi accesibile, multe cum sunț, nu-s prea grozave; singurul lucru straşnic sunt eartoon[2]-zmIe in rest, multe filme polițiste, de groază, de aventuri şi unele comedii nici prea-prea, nici foarte-foarte (prima comedie pe care am încercat s-o vedem, dar n-cim reuşit în ciuda bunelor noastre intenții, nu pricep nici acum de ce are subtitrată ,,comedie“: avea pretenții de film psihologic, dar se studiau mai mult dessous-urile decât psihologia. O fi fost o formă de psihologie abisală, pfenl- țtru] care eu n-am însă antene). De fapt tu ştii că nici acasă nu mă prea pasiona televizorul — atâta doar că aici ar trebui să mă instalez la televizor ca să învăț engleza. N-am însă nici răbdare, nici timp pentru asta. Cu timpul chiar că nu stau grozav. Ore n-am încă (şi marea, principala problemă e să am măcar începând din

ianuarie — deşi studenții optează p[en]t[ruj anumite cursuri înainte de începerea anului universitar, iar cursuri de română n-au fost — normal, nefiind profesor — anunțate p[en]t[ru] anul ăsta, lectorat de română nefiind nici anul trecut). în schimb, merg zilnic la ore de engleză, trec apoi pe la catedră, pierd o mulțime de vreme cu ziarele (altfel limba vorbită n-am s-o învăț niciodată), citesc mult mai puțin decât aş vrea dacă aş avea timp, mai fac şi acasă câte 2—3 ore de practicai English — şi cam asta e. Mai trebuie şi să fac puțină gospodărie (e imposibil de mâncat în oraş din banii noştri). Serile (până acum, în medie, cam de 5 ori pe săptămână) am fost din nou ocupați, în mod de altfel cât se poate de plăcut, fie cu noile — fermecătoare — cunoştințe de aici (să mă vezi gos podărind, Neagoe, în cel mai inedit „stil românesc“! — fără sarmale, că nu pot duce condiția până acolo —), fie cu conferințe, vizite la muzee sau programe de la U.C.L.A. Vezi că nu ne rămâne timp de nimic altceva — şi n-o să-mi rămână atâta timp cât mi isprăvesc cu pregătirea intensivă de limbă.

Altfel ne cam bântuie dorul de casă, Până alaltăieri aici a fost o căldură de august torid (acum câteva zile, în drum spre casă, arh intrat în raza de acțiune a unui aspersor, aşa îmbrăcată cum eram, pentru că simțeam un fel de leşin de căldură); ieri a început să plouă — prima ploaie de când am venit, Vremea s-a răcit, plouă şi azi, dar, culmea hazului, ieri seara când ne-am întors acasă (fuseserăm invitați de Thanksgiving la nişte prieteni) ne-am trezit zâmbind ploii şi frigului (moderat) de afară şi ne-am surprins amândoi mărturisindu-ne cu un sentiment de voluptate că ceva din „aerul atmosferei“ — vorba amicului Sion — miroase a Clujul nostru drag, potopit de ploi şi cețuri (Încă puțin dor de casă şi transform Clujul, cu suava-i climă cu tot, într-o spectaculoasă Valhală). Asta e: mi-e dor de casă, mi-e dor de ai noştri, mi-e dor de tine, mi-e dor de mirosul zăpezii, mi-e dor de penumbra amurgurilor din palatul meu mănăşturean, mi-e dor de răgazul şi concentrarea lumii care se adună cumva în jurul tău când te gândeşti intens la. lucrul pe care îl vei scrie. Nici vorbă să-l pot scrie pe Barbu aici. In schimb, mi-am cumpărat o ediție „completă“ (numai în titlu — de fapt nu-i. de loc completă) Eliot şi 2 cărți despre el, dintre care una de N Frye. Pe asta am răsfoit-o şi m-a decepționat — n-am găsit nimic nou față de ceea ce le făceam puştilor la seminar (vezi ce modestă sunt?). E, oricum, o şansă să-mi pun la punct bibliografia Eliot. Dacă ne dă Dumnezeu zile, pace şi sănătate, după Barbu aş scrie un Eliot — ceea ce n-aş fi îndrăznit fără şansa

de a verifica bibliografia existentă, de teamă că mă fac de minune redescoperind din Mănăştur America.

Astea-s proiecte. Deocamdată esențialul e limba — şi asta e o treabă de loc în genul meu. Dacă s-ar rezolva problema cursurilor aş putea, cred, să mă şi concentrez altfel asupra a ceea ce. vreau să fac. Deocamdată sunt cam împrăştiată, şi asta mă nemulțumeşte. Toți cei care au fost plecați la lectorate înaintea noastră mi-au spus că primul an e f foarte) greu şi că abia în al doilea te poți bucura de ceea ce ai putut acumula — evident, intelectual — la început. Numai că s-ar putea ca noi să avem nițel ghinion — nu se ştie dacă programul Fulbright va mai fi finanțat la anul.

Universităţilor li s-au redus fondurile — eu n-am salar, am numai bursa, şi dacă la anul nu se mai acordă burse nu văd cum ar mai putea fi finanţat lectoratul. Oricum, şansa experienţei de aici — nesperată de mine cu 2—3 ani în urmă, când abia mă ţineam pe picioare — rămâne.

Lenocica, nu ştiu dacă scrisoarea asta va ajunge la Cluj până la ziua ta. Sper să fie aşa; sper să primeşti la timp urările noastre de sănătate, de fericire şi pentru 14, şi pentru Crăciun. îţi dorim un An Nou fericit, te sărutăm pe tine, îi sărutăm mâna mamei tale (cu aceleaşi urări de fericire şi sănătate) şi le trimitem un gând prietenesc, sorcovindu-i întru bucurii nenumărate, Inuţei şi lui Liviu. Scrie-mi! (inclusiv ce faci la şcoală şi cum stai cu teza!!!).

Ioana şi Liviu

NOTE 1. a propos (engl.)

2 desenele animate (engl.)

Los Angeles, 5 dec. I9HI

Mamă dulce,

Mare bucurie pe capid meu astăzi, când am primit prima scrisoare de la tine! Cum se schimbă omul departe de casă, nu-ţi pot spune — scârboasă, cum mă ştii, tot am început să ţopăi de bucurie şi să mângâi scrisoarea, pe care şi Liviu a ascultat-o cu un aer înduioşat de nu ţi-ai fi recunoscut odraslele să ne fi văzut pe amândoi. Pe scurt: să ştii că nu există pfenftfru] noi o bucurie mai mare decât să vă vedem scrisul cu ochii noştri. E îngrozitor cât suntem de depaite şi cât de multă vreme mai e până la vată- Scrie-ne, mamă dragă, cât poţi de des — şi tu poţi ffoarte] des, că nu te îmbulzeşte treaba ca pe noi. Să ştii că primele 2 ilustrate — ca şi primele 2 scrisori —, p[en]t[ru] părinţii lui Liviu şi p[en]t[ru] tine, le-am pus la poştă deodată. Eu sper că până acum, când îţi scriu, ai primit cel puţin ilustrata şi prima dintre scrisori, că de scris ţi-am scris vreo 3 sau 4, nu mai ştiu exact. Poate au primit ceva şi copiii, şi Lena sau Geta (prima serie pe care am scris-o după scrisorile către voi). Să ştii că le-am scris — după ce ne-am mai revenit din zăpăceala primelor săptămâni — tuturor; evident, mai întâi lui tanti Lala, căreia te rog şi pe tine să-i spui că ne gândim amândoi, cu drag la dânsa şi îi sărutăm mâna. Numai adresa (şi numele) lui Irma nu le-am luat. Mi le trimiţi în prima scrisoare? Şi încă o rugăminte: am uitat să iau şi adresa lui Pervain[1]. Scrie-mi ce e cu el şi dă-mi şi adresa lui (trebuie să fie în cartea de telefon) Nici adresa lui Dorei n-o am.

Sunt tare bucuroasă că-i ştiu lângă tine pe Nuţi şi Piti, care sunt nişte copii minunaţi. Mă gândesc la ei 4, ca la tribul lui Daniel-, cu multă dragoste şi foarte cu dor. Mi-e dor de consfătuirile de la voi din bucătărie, cu Bebi cotrobăind în frigider, cu intelectuala de Călina plină de cărţi şi de tratate, cu Răducu dând dispoziţii şi. cu Oana prescuind îngrozită viermii din alune. Ce-or mai fi făcând toţi patru năzdrăvanii? Scrie-mi despre fiecare, ca să vă simt pe toţi aproape şi să-mi pară mai scurt timpul până la vară. Să nu-ţi închipui, p[en]t[ru] că mă smiorcăi de dor de casă, că nu mă simt bine aici. E straşnic şi va fi, sper, un mare profit intelectual pfen]t[ru] amândoi. Numai, că, ştii, după o lună şi. ceva îţi vine să dai o fugă — numai niţel — să vezi ce fac ai tăi ca să-ţi poţi vedea pe urmă liniştit de treabă. Numai că de naveta Cluj— Los Angeles n-auzii până acum... Ţi-am spits că aici se discută mari reduceri în buget — în primul rând mari reduceri în pro- (ramul de schimburi culturale, ceea ce ar putea afecta din plin bursele Fulbright p[en]t[ru] anul viitor. Dacă legea în discuţie va fi votată şi dacă relaţiile cu România vor intra în regim de economii, s ar putea să nu mai avem bursă la anu' şi să stăm frumuşel acasă. Ştiu că tu una n-ai chiar plânge din cauza asta, bn chiar dimpotrivă. Dar vezi, Muţi dragă, oricât ne trage şi pe noi aţa spre casă, tot nu ne-ar bucura treaba asta şi tot am considera-o

ca o neşansă. Oricum un an e un an de sacrificiu (eu îi spun un an de „investiții“ de timp şi energie): înveți o țară nouă, înveți limba, faci o serie de treburi pe care nu le făceai acasă (eu va trebui să țin un curs de civilizație românească, aşa că acum citesc istorie, folclor, etnografie, istoria artelor etc.). In al doilea an poți în sfârşit fructifica investițiile astea: ai timp să citeşti tot ce vrei (şi, Doamne, câte cărți esențiale sunt aici la bibliotecă, dar eu conspectez ziarele ca să învăț limba), poate apuci să te simți suficient de liber ca să şi scrii. Ar fi mare păcat să pierd şansa asta după tot efortul de adaptare prin care am trecut (şi pentru firea mea a fost un mare efort). Dar, oricum, de profitat profit chiar şi în cazul că rămânem aici doar un an. Am început să fiu mai puțin îngrozită de limbă — nu că aş vorbi eu cine ştie ce (deşi cred că lucrez cam 8 ore pe zi numai întru învățarea englezei), dar încep totuşi să pricep ce se petrece în jur. Ieri seară am fost la un dineu fulbrightist, extraordinar de interesant şi de reuşit (e al doilea de genul ăsta de când am venit). Am cunoscut o sumedenie de lume, am reuşit să mă descurc fără mari dificultăți şi. spre deosebire de prima dată, am priceput fiecare cuvințel din ffoarte] ffoarte] interesanta conferință (e adevărat: despre Faultc- ner) de aproape o oră la care am asistat. Sentimentul că nu eşti pe jumătate surd e reconfortant (până acum l-am mai avut, într-o ocazie similară, o singură dată, asistând la o conferință țintită însă de un englez în cea mai pură British). Obligată de împrejurări a trebuit să vorbesc din prima zi — n-aveam de ales —, dar acum pot rezista la o conversație ceva mai lungă şi imprevizibilă, fără să fac mai multe greşeli decât cuvinte în frază. Când e vorba ăc subiecte de specialitate e o adevărată boierie. Dar cine discută pe viu subiecte de specialitate? E mult mai simplu să scrii un articol în englezeşte decât să te descurci într-o conversație uşoară, de mică gossip-^-erîe mondenă. Aşa că n-am încotro — în loc să-l citesc pe Eliot, Frye, Nietzsche dau alți frați care stau teanc lângă mine, conspectez ziarele, descifrez reclamele (unele sunt adevărate rebusuri) şi ciulesc urechea la diferențele fonetice. Ți-am spus tă am luat un Webster cu o stranie transcriere fonetică? Mi-ci trebuit o lună ca să pricep că americana nu intră în transcripțiile pe care le ştiam. Au un fel de ceva între a şi o, tare greu de realizat pe viu; transformă ffoarte] des a în se (Claes — class —, faest, dsesh) simplifică diftongii (either şi neither[4] sunt ioar, nioar); au îngrozitor de multe formule contrase, plus o grămadă de slang. Reclamele sunt ffoarte] instructive. Ştii ce înseamnă „If you

give a hoot about your loot, see us“ (reclama unei bănci)? la să te văd! Dar eşti în stare să-mi jaci figura şi s-o ştii şi pe asta! Altfel, reclamele îşi au farmecul lor. De pildă, oraşul e plin, prin staţiile de autobuz, de următoarea promiţătoare înştiinţare, însoţind un n[umă]r de telefon: „Just a caii, and we’ll take care of all your lveeds[5]*“ Ştii cine-s generoşii? Societatea de pompe funebre „Nep tun“! Ţi-am spus cum poţi economisi 900 de dolari? Cumpărând, fireşte, o blană de nurcă la preţ redus, acum, azi, până nu e prea târziu. Nu-ţi mai spun ce economii poţi face cumpărând diamante! Meditez la toate astea în timp ce număr părăluţele de săpun sau de pastă de dinţi, unde — nu-nţeleg cum — nu prea poţi să le îmbogăţeşti din economii. Fii liniştită, Muţi, nu umblu seara neînsoţită, iar noaptea nu ieşim din casă decât dacă se găseşte cineva să ne ducă cu maşina (asta e aici o regulă elementară de prudenţă). De altfel, cartierul unde locuim noi e liniştit şi ne periculos — asta compensează neajunsurile locuinţei, care e cam ponosită, dar e aproape de facultate şi departe de cartierele rău famate ale oraşului. Altceva ce mai vrei tu să ştii? întreabă şi ţi se va răspunde. Şi mulţumeşte Domnului, ca şi mine, că — în ciuda tuturor eforturilor — mişc mai bine decât acasă şi mă simt (ne simţim amândoi) excelent.*

Te sărut Muţi dulce şi-i sărut pe toţi fraţii, toate cumnatele şi toţi nepoţii mei de multe, multe ori,

Ioana

NOTE

1. Profesorul Iosif Pervain, şeful Catedrei de literatură română în perioada stagiaturii autoarei şi conducătorul tezei Sale de doctorat, a. Daniel (Dan, Dănuţ) Popovici, fratele autoarei.

3. bârfă (engl.)

4. *sau* şi *nici* (engl.)

.5,. Telefonaţi-ne doar, şi ne vom îngriji noi de toate nevoile Dvs (engl.)

Los Angeles, 12 decembrie iSS'l

Măicuţă scumpă,

Privim amândoi cutia de scrisori cu nişte ochi de caracatiţă sau de furnică sau de nu mai ştiu ce bidiganie o fi aia căreia i-a dat bunul Dumnezeu câte 10 pupile de fiecare ochişor ca să poată vedea simultan tot ce-o interesează. Pe noi ne interesează în primul: rând ce faceţi voi — şi de câte ori ne scrieţi vă faceţi, cre- de-mă, mare pomană cu sufletul nostru. Ştii, măicuţă, noi nu prea avem stofă de aventurieri; suntem, prin vocaţie, nişte sihastri şi nişte sedentari, bucuroşi să nu-şi scoată nasul din casă cu anii, mult mai curioşi de mici evenimente interioare decât de călătorii â la Cristofor Columb. Mereu îmi amintesc o vorbă de-a unui poet care mi-e mie ffoarte] ffoarte], ffoarte] drag — Ariosto. Nebunul ăsta era secretarul Cardinalului de Este, care-l supunea la supliciul a tot felul de călătorii. L-a trimis în delegaţie, ohinic [?] pâ- nă-n Ujigheria şi poetul drag mie nu-nceta să se plângă de aşa tratament barbar; dar în poemul lui după care distinsa ta fiică se prăpădeşte, în Orlando furioso, personajele aleargă toate bezmetice care-ncotro, în Persia, în Africa, ba chiar pe lună sau în infern. Nimeni n-are stare în lumea lui Ariosto — ăe-ai Zice că mai mare amator de fâţâială şi de aventuri ca el nu s-a pomenit. Aş! Ştii ce zicea necăjitul de el? „Mi piace solamente carieggiare[i(1]*! Cam aşa şi cu biata fi-ta. Teribil îmi place să mă plimb pe hartă, fard să mă clintesc însă de acasă. Cum se face că am nimerit tocmai, la celălalt capăt al lumii, nici până acum nu m-am lămurit. Un lucru trebuie să mărturisesc: soarta a fost mai înţeleaptă decât mine. Eu (adică noi doi) nu numai că nu ne-am străduit să plecăm de acasă, dar chiar, pe undeva — subconştient — ne-am cam opus ideii. Şi drept să-ţi spun era mare păcat să nu fi venit. Nu ne e uşor aici; de fapt, acum vorbesc cu păcat, pentru că acum nu pot spune că ne mai e ffoarte], ffoarte], ffoarte] greu. Ne-am obişnuit, ne descurcăm, lucrând mult (dar nu în stilul nostru de acasă, care, ştii, nu era nici el apă de trandafiri, că de când mă ştiu, am tras întotdeauna binişor la treabă). Ceea ce am — deocamdată — de, făcut aici nu e însă în specialitatea m,ea — de asta mi se pare că lucrez mai mult decât acasă. In plus, e un regim financiar de austeritate mai sever decât mă aşteptam după câte ştiam de la colegii veniţi pe vremuri în alte condiţii. In sfârşit, peste asta se poate trece. M-au. amuzat copios iluziile voastre cu privire la călătoriile pe care le vom face — sunt o dulce utopie. Dar nici asta n-are importanţă. Cu adevărat important e altceva, şi asta e un imens profit: stând aici 1 an (eu sper totuşi să se renunţe la reducerile de burse şi să venim, şi la anu’, când am putea de fapt profita din plin de investiţiile intelectuale de anul ăsta) încep să înţeleg o altă lume, o altă ţară, o altă mentalitate, extrem de diferită de a noastră, dar, crede-mă, fascinantă. Muţi dragă, detest turismul: Să „vezi", în trecere, locuri şi oameni ca la paradă, din afară: n-are nici un rost. Dar a trăi aici un an sau {sper! — vezi deci că tot îmi place?) doi înseamnă, crede-mă, o experienţă jundamentală, 10 sau 20 de ani de experienţă. Acum nici unul dintre noi nu poate scrie (dar mi te să publicăm, cum crede tatăl lui Liviui), uneori nici nu tc poţi concentra destul ca să înţelegi tot ce trăieşti. N-ai timp. Dar, ştii, trăieşti atâtea, atâtea uluitoare lucruri, fundamentale chiaf i când • par fleacuri şi amănunte cotidiene! Să ştii că nu mă gândesc numai la cărţile pe care le găsim aici. Muţi, ceea ce trăiesc eu acum, chiar dacă uneori e obositor, epuizant, rămâne în cel mai înalt g^ad interesant. Lucrurile încep să se aşeze, încet, încet. Cred că ceea ce trăiesc acum este o posibilă carte (vezi cum m am obişnuit să le socotesc pe toate în coli editoriale?), o carte de scris acasă, în linişte, o carte de nespecialist, care să vă placă şi vouă (A propos: eu n-am timp aici de „jurnale",*

notițe etc. Nu-mi arunca scrisorile. Poate-mi servesc, la întoarcere, când o să încerc să le adun pe toate cele tare risipite deocamdată. Pentru că nu mo. pot opri asupra a ceea ce văd şi trăiesc aici decât în scurtele intervale când apuc să scriu acasă). Ei, înțelegi ce vreau să zic? Vreau să spun, Muți, că, deşi drumul ăsta (pregăteşte-te să mă vezi aşa!) m-a încărunțit la tâmple, deşi am fost speriată şi nepregătită pentru toate noutățile de aici, deşi n-o să pot vedea nici Hawai-ul, nici alte paradisuri — decât la TV —, deşi ne e un dor torturant de casă, deşi nu voi aduce la întoarcere decât câteva cărți şi câteva fotocopii, deşi... deşi.. . deşi..., mi se pare esențial că sunt aici, că pot învăța destulă engleză şi-mi pot face rost de destule cărți ca să scriu mai târziu, aşa cum visam acasă fără a îndrăzni să mi-o spun nici mie, o carte despre T. S. Eliot. Mi se pare esențial să cunosc o altă lume, tare frumoasă şi interesantă în sine — o lume care ne face, prin comparație şi prin contrast, să ne înțelegem mai bine pe noi înşine. Vezi, Muți, de asta mi-aş dori un al doilea an aici. Pe lângă Eliot ar mai putea ieşi o carte, pe care încep să o visez, vag,,ai putea-o citi şi tu fără sentimentul că fiică-ta e un îmbâcsit de specialist care vorbeşte cu duşii de pe lume. E bine că suntem aici. E un lucru nu plăcut, ci important, ffoarte] important p[en]t[ru] noi. La vară, când ne-om aduna pe la căşile noastre, o să-ți povestesc pe îndelete despre toate — de la magnoliile înflorite acum, în preajma Crăciunului (în timp ce ticăloasa de mine visează zăpada de acasă), la oamenii foarte luminoşi pe care i-am întâlnit. Si dacă ştiu că, aşa cum scrie George[2], tu eşti bine şi „parcă ai întinerit“, toate îmi sunt cu mult .mai
uşoare. Sădirii scrii neapărat ce are Oana cu ochişorii! Să-i săruți pe. toți copiii mari şi mici din partea mea. Scrie-mi de câte ori poți' Te sărut,
Ioana

NOTE

1. -v. prefața autoarei, supra.
2. George Petrescu, tatăl lui Liviu Petrescu.

Los Angeles, 12 dec. 1981

Draga mea Lenocica[1],

Ieri, în sfânta zi de 11 decembrie am utilizat mijloacele poştei telepatice ca să intru în legătură cu tine şi să te îmbrățişez urân- du-ți la mulți ani. Nu ştiu dacă ai primit mesajul — era tot ce puteam face fiind pe baricade de la 10 dimineața până la 10 seara (mi-am început ziua cu o expunere, nepretențioasă, la cursurile de engleză — despre pattem[2]-urile culturii româneşti în trei lucrări dc-ale lui Brâncuşi, am continuat-o la catedră şi am încheiat-o, aşa cum se întâmplă destul de des, în ffoarte] ffoarte] plăcuta companie a unei colege muzicolog, interesată în folclor românesc, pe care am invitat-o la noi). Ceva semne tot s-au recepționat, pfenftfru] că azi am primit prima ta scrisoare. Măi Neagoe, când primesc ştiri de-acasă parcă mi-a pus Dumnezeu mâna în cap. îmi tot aduc aminte o vorbă frumoasă pe care mi-a spus-o Schiau înainte de plecare: să vezi, Ioana, când stai mai multă vreme în străinătate, oricât de bine te-ai simți, te ține un fel de dor de casă neîntrerupt, ca o boală; e o boală de care nu mori, dar nici nu scapi. Şi de fapt aşa e. Te simți tot timpul în două părți deodată şi în nici una dintre ele de tot. Poate la mine lucrurile sunt mat. grave p[en]t[ru] că n-am deloc vocație pentru aventură, schimbare, călătorii etc., ci am, dimpotrivă, obsesia traseelor circulare pe care te învârți cu voluptatea regăsirii, incapabilă să te plictiseşti vrc-

odată, încântată să descoperi identitatea ca pe un miracol. Iți dai seama ce poate fi p[en]t[ru] bietul meu suflet conservator, plin de tabu-uri şi modelat după tot felul de ritualuri, potopul ăsta de noutăți şi de necunoscut. îmi priveam ieri oaspetele ca-n două desene suprapuse; ar fi trebuit, atunci, să fim la tine în Gheor- gheni, cu Scămiță protestând somnoros, cu pernele aurii ale Mămuței pe canapea şi pe jos, cu fumul gros filtrând rafinat lumina lămpii pe care tu o „detești“, cu cărțile peste tot, cu — poate ■— molcomă fulguială afară, dându-ți şi mai puternic sentimentul dc cuib pufos, protector, şi cu tine, sărbătorită îmbufnată că a trecut şi pragul ăsta, privind în direcția Timp cu aerul că ar durea-o nu o măsea, ci un dinte din față plus amigdalele şi ambii Arnolzi. In jurul unui vin straşnic (ah, Lena, ce ți-ar plăcea vinurile_ de aici! Şi ți-am scris că un sticloi de vreo 3 litri de vin excelent costă cam cât o bucățică de brânză — gen telemea — de vreo 200—250 de grfame]?), am fi stat împreună, ca să înfruntăm, cei 20 de ani ai tăi. Geta (nu! e vineri, are şedințe), Inuța cu Liviu, dna Takacik (ortografiez ca mama?) şi nişte, discipoli de-ai tăi sfios protector ajunşi la maturitate. Pe la 9—10 ar apărea, în grabă şi pantofi de lac, Smaranda. Mămuța şi-ar strecura capul pe uşă înainte de a pleca, atât cât să-i spun sărut mâna şi să mă bucur că o văd. Şi ar mirosi a decembrie sărbătoresc, chiar dacă a-ți număra anii nu e întotdeauna o sărbătoare, chiar dacă, p[en]t[ru] mine, începutul lui decembrie a fost, din copilărie, clipa de impas, mortal, a fiecărui an. Dincolo de faptul că mi se întâmplă să mai înghit hazul unui an în plus la numărătoare (o întâmplare strict personală. d,eci neinteresantă), decembrie e luna morții şi luna tuturor naşterilor, e — cel puțin p[en]t[ru] mine — ceva tare ambiguu sărbătoresc, ceva ca un carnaval păgân în care pierzi întâi tot ce ai mai drag, ca să fii pe urmă capabil s-o iei, mereu, de la capăt, într-o sărbătoare mai presus de tine. Lena, aici nu am nimic din sentimentul ăsta. Vreau să spun că îmi pot imagina, teoretic, că e .,decembrie“ — dar asta nu e o realitate, deşi tot oraşul e sărbătoreşte împodobit deja de vreo două săptămâni. Trec, îmbrăcată într-o bluză de vară, pe lângă vitrinele pe care au pictat oameni: de zăpadă şi în care stau pomi de crăciun împodobiți cu toată seriozitatea, cârmesc spre. şcoală printre magnoliile înflorite, respir un aer extraordinar de parfumat — ai impresia că toate, tufele astea, dintre care unele sunt uriaşe azalee înflorite, respiră arome — şi e imposibil să iaix în serios ideea de „decem- :bris". în plus, mici amănunte. financiare îmi tulbură obişnuințele de sărbători. De Sf[untul] Niculae ne-am făcut cadou un şampon icä-l terminasem pe cel din țară) şi o cremă de ghete. De Crăciun vor urma probabil săpunurile şi, dacă avem noroc, o perie de haine, ceea ce e un lux. Am văzut Emeranda Coty şi l-am privit cu respect; am evitat să investesc 3—4 dolari şi în ojă (ştii tu, supremul meu semn de eleganță) şi cochetez de 2 săptămâni cu o enciclopedie de poezie şi poetică pe care până la urmă tot o să ne-o fac eu cadou cândva, deşi costă cât 2—3 butoaie de vin bun. îmi blastem sfetnicii care-mi ziceau să nu mă încarc cu haine. Doamne, bine-aş fi făcut sc nu-i ascult! adevărul e că dacă ai şti ce să-ți iei cu tine de acasă totul ar fi mult mai simplu. Dacă mai am bursă la anul, şi dacă Emvia e în formă clementă la vară, n-o să mai repet eu experiența de acum! Poți să fii sigură că operele lui Emma concurează cu succes cele mai elegante boutique-uri de aici. O să aduc modelele şi indicațiile (de materiale nu pot garanta!) şi o să o las pe Emma în continuare să furnizeze idei şi soluții. Bine că mi-a trecut prin cap să iau măcar jumătate din smokul făcut la salon acum 10 ani —• cu ăsta mă mai salvez pe la recepții. Aici, culoarea sezonului e auriul (bluze, pantofi, poşete, cordoane, orice), urmat de mov (rochia mov am lăsat-o, desigur, acasă) Se poartă toate lungimile, cu preferință p[en]t[ru] modelele până sub genunchi sau plen]t[ru] mini. Sc poartă plisat, cloşat, drept, evazat — orice. Dar mai ales pantaloni, de toate stilurile şi de toate crolurile, cu preferință pentru cei 3:4, bufanți, cu bluze umflate, cu volane, cu cordoane aurii. Cam aşa ceva: Sau fuste pantalon cu volan, cam aşa (tot 3/4):

'l'oate astea, (cu pantofi balerin — cei cu tocuri înalte sunt la solduri) sunt pfenjtfru] Inuța. P[en]t[ru] persoane demne şi de încredere ca noi se recomandă blugi cu o bluzică de flanelă cadrilată şi o pălărie de cow-boy. Dacă eventual nu le poți lua, îți tai măcar p[en}t[ru] noapte nişte cămăşi de flaneluță cu floricele roz şi dan- teluțe. Dacă nici de atât nu eşti în stare, începi să regreți că nu ti-ai adus pardesiul de acum 15 ani, care e iar f foarte] ffoarte) ffoarte] modern, pfenftfru] că are revere ffoarte] mari, e lunguț şi mulat pe talie. Pfenftfru] că dacă ai vrea să-l iei aici te-ai învârti pe la 300—500 de dolari (depinde de magazin). Se poartă ffoarte] multe bijuterii de mir, la orice (inclusiv la blugi şi maieuri sport). Măi, Neagoe, da ce cărți se poartă la librării, e ceva de speriat' Macat filosofie şi poetică de-aş putea lua după pohta inimii şi nu diipă dimensiunea pungii! Sau, măcar, dacă n-aş pierde atâta timp cu engleza şi aş mai apuca să citesc la bibliotecă măcar ceva din mulțimea lucrurilor pe care n-o să le pot aduce spre o mai târzie

lectură. Evident nici vorbă să lucrez aici la Barbu. Mă-ndoiesc că voi ajunge să scriu, aici, un singur rând; esențialul e să citeşti lucrurile la care altfel nu mai poți ajunge. De asta sunt exasperată de timpul pe care trebuie să-l pierd p[en]t[ru/ că am venit aşa de prost pregătită în materie de limbă engleză. In sfârşit, un imens profit va fi oricum — dar mă obsedează ideea că sunt departe de a profita de tot timpul care-mi stă la dispoziție, deşi muncesc, jur, din greu.

Lena, să-i spui Inuței că mi-a făcut o mare bucurie scriind despre cartea mea. O sărut şi o rog

să-mi țină un n[umă]r din „Echinoxul“ în care o să apară. Aici veştile din țară sunt cele pe care le aflu în „Scănteia“ (pe care am ajuns s-o conspectez), „Romfu- nia] lit[erară]“ şi „Tribuna“ — primite până la sffârşitul] lui nov. şi f foarte] discrete în ceea ce mă priveşte. Mi se pare un veac de când mi-a apărut cartea şi am din nou sentimentul ridicolului şi al zădărniciei, pe care l-am avut şi după Eminescu. Afu aşa grav ca atunci. Aia era o carte la care țineam (țin şi acum). Asta e o adunătură, un interludiu spre Barbu la care-ncep să țin de pe acum ca la următorul copil semiiăiot pe care, în ciuda tuturor sentimentelor de zădărnicie, n-am ce face, tot o să-l fac. Dacă aş sta să mă întreb „la ce bun“ evident n-aş mai face nimic. \par la înțelepciunea asta nu mai pot ajunge; cred că am ajuns să scriu din viciu; e un fel de voluptate masochistă sau ce naiba o mai fi fiind,, de nu mă pot lăsa — aşa cum m-am. lăsat de fumat. îmi spun şi eu, ca pe vremea când fumam: chiar dacă e un viciu, nu face rău nimănui. Oricum, aici, hărțuită cum sunt, nu e nici un pericol să cad în păcat. Mai ştii — poate mă vindeci Dar, Lena, ce e ca teza ta? Scrie-mi!!! Te sărut,
Ioana

NOTE

1. (N. aut.) Ştii cum ortografiază maică-mea acest nume? A, e ceva tare şie, îmi scrie: „Am avut o lungă convorbire telefonică azi cu Lenotschka'V Bănuiesc că tu te ascunzi sub potopul ăsta de consoane impresionante?:
2. Structurile (engl.)

Los Angeles, 26 decembrie 19 S i

Dragă Geta,

Am primit amândouă scrisorile tale (nu, închipuie-ţi, prima nu .s-a pierdut, spre bucuria mea, care oftez mai des decât s-ar putea crede de dorul casei). Crede-mă, găseşti în mine o mare admiratoare a talentelor tale culinare (oricât de ascunse) şi o suportern competentă. Ştiu cum iese o mâncare pe care n-ai ars-o: se cheamă că e pe jumătate crudă când o pui pe masă. Printr-o uşoară modificare a pattern-urilor structuralist antropologicei — p[en]t[ru] adaptare la realitatea vie, care va să zică la practica noastră inubli- abilă, indelebilă etc. —, ce nu e crud e ars. Am martori în sensul ■ăsta un lung şir de musafiri; toţi pot depune mărturie pentru schema crud vs. ars, p[en]t[ru] că, jur, toţi au scăpat cit viaţă, ba ■chiar m-au complimentat p[en]t[ru] performanţe (vorba englezului la înghesuială: keep on smiling). Mi-e milă numai de ingredientele pe care le stric şi după care acasă aş ofta îndelung. Am făcut adevărate ăesfrâuri cu capere; am început să învăţ unele scheme de aici, care nu-s deloc de lepădat. Au o ţelină verde, creaţă ca o frunză la. capete. Erudită cum mă ştii, când am văzut prima dată •drăcia pe care scria clar „celery“ am şi băgat-o în oală vrând să fac o salată ă la Neagoe. Ce-a ieşit e o durere de nepovestit (pe asta n-am îndrăznit s-o dau nici unui musafir, dar din motive de ischemie la pungă am mâncat-o noi cu mari eforturi); dar zarzavatul cu pricina se mănâncă crud, în salate sau cu brânză, şi e delicios. Crudă (cu un amestec de brânză şi smântână) se mănâncă şi conopida (aceeaşi ca la noi), tot aşa pot fi mâncaţi un fel de minidovlecei, numiţi zucchini, pe care eu i-am luat la început drept castraveţi. Iar azi am învăţat o chestie care pe mine m-a încântat, dar pe Liviu l-a lăsat rece (din păcate, bună parte din ingrediente nu se pot găsi la noi, dar se pot înlocui cred cu altceva.): o salată de pui. Adică, pe o foaie uriaşă de salată se află ceea ce urmează: salata propriu-zisă (pui fiert — avantaj: ai şi supa —, făcut bucăţele, amestecat cu maioneză — complet albă, pare fără ou, fără smântână, zău nu ştiu cu ce —, o ţelină verde şi puţină varză roşie crudă —- cred că ar fi bun şi cu alte zarzavaturi crude, morcovi, ardei etc.). Alături, ca o garnitură la salată, o banană deseojită şi tăiată în două, o felie de compot de ananas şi o jumătate de piersică din compot. Mie mi s-a părut fenomenal de bun,

amintmdu-mi ele 'ftiptufile cu dulceață din copilărie. Am mai mâneai odată, invitați tot la americani, o friptură cu jeleu de mentă — pentru mine, un deliciu. In schimb, cu acriturile mele (gen castraveți umpluți) n-am succes decât la colegii europeni, americanii o iau la fugă spre prima compotieră sau zaharniță sau — ceea cerni se pare îngrozitor, — spre primul pachet de zaharină. Geta, e îngrozitor cum se număra aici caloriile. Păi, dacă aş vrea să mă țin de contabilitatea asta ar trebui să-mi cumpăr un calculator[1], dar eu o țin pe metode tradiționale şi eficiente, că până şi eu fim început să am siluetă, iar de Liviu ce să meii vorbim, mi e de-ti dreptul teamă că dieta fără măsurători de colesterol a reuşit, în ceea ce-l priveşte, mult prea bine.

N-am învățat numai salate specifice, ci am început, să mă simt, în multe privințe, la largul meu (ceea ce nu astâmpără insă dorul de casă, dar îți dă, oricum, libertate de mişcare şi o uriaşă poftă de lucru). Când îmi amintesc ce aventură a fost să mă sui prima dată într-un autobuz care nu ştiai cât costă, ce vrea de la tine, la ce comenzi îşi deschide uşile! Ei, acum, pe linia şcoală—facultate am ajuns de-a casei, am ajuns să gust din plin stilul: intri prin față, pe la şofer, pui banii într-un automat — transparent bilete nu se iau, dar în schimb lumea e comunicativă ca-n Bucureşti. Cu şoferul discuți, la coborâre îți iei rămas bun, cu mulțumiri reciproce, e o lume extraordinar de relaxată, fără încruntări, şi crispări. De când sunt aici am auzit o singură dată pe cineva strigând şi gesticulând cu furie —. şi am avut certitudinea că omul a făcut o criză de nervi. In schimb, e absolut normal să cânți pe stradă, să vorbeşti de unul singur, şi mai ales să practici unele sporturi spectaculoase pentru un ochi de european refulat; cel maț popular sport (în completarea numărătorii de calorii) este jogging- ul. Asta se manifestă aşa: populația validă, între 15 şi 100 de ani, costumată în treninguri sau maieu şi chilot de atletism, aleargă în fiecare zi câte o oră sau două, cât îi lasă inima, timpul şi splina. Sportul ăsta se practică individual; fiecare fuge cclnd, cum., unde şi cât are poftă sau ordin de la doctor. Am văzut (la TV, e drept) o distinsă doamnă de vreo 75 de ani, practicând mai sus pomenita alergătură într-un trening roşu, cu o bonețică asortată, roşu cu ruban alb peste peruca blondă, şi jur, Geta, că femeia mi-a plăcut de-a binelea. Azi am văzut pe stradă (notez: pe bulevardul Santa Monica, un fel de magistrală N—S) un tip mustăcios care practica o variantă îmbunătățită a sportului național, sărind coarda cu o competență pe care puştimea de Mănăştur ar fi putut-o invidia.*

Singurul lucru pe care nu l-am înțeles este de ce i-or ți trebuit p[en]t[rul trebşoara asta nişte acoperitori de ureche gen cască de telefonistă p[en]t[ru] comunicațiile interplanetare. După jogging, al doilea sport în ordinea răspândirii sale este patinajul — evident, cu patine pe rotile; varianta cu viteze cosmice (practicată mai ales în campus de nişte aşi ai rotițelor, care fac bucle, piruete şi se pot opri la 3 degete de tine fără să te atingă) se bazează pe o singură miniplatformă cu patru rotițe, pe care pui un picior fă- cându-ți vânt cu celălalt. Acum, ce nu înțeleg eu, tradiționalistă cum sunt, este totala indiferență pe care toată omenirea asta su- persporiivă 0 manifestă față de bazinele — încălzite —- din propriile case; când îi întrebi, spun că n-au timp să înoate (notez că aici e aşa de cald încât la amiază poți face baie, nu însă în ocean, care e ffoarte] ffoarte] rece). Evident că sărmana ta amică, admiratoare a patinajului pe rotile şi a jogginguluz mai ales în trening cu bonetă şi cu coardă de sărit, nu a închiriat un apartament cu bazin în curte (asta, desigur, numai din spirit de contradicție, din nici un alt motiv meschin), aşa că practică privitul la bazinele altora. în schimb, am zilnic parte de plimbare — şi ți-am spus ce teren accidentat e Los Angelesul. Nu numai parcul Universității, dar şi câteva cartiere sunt splendide, cu vile, peluze, arbuşti (aza- lee, camelii) şi cu un binecuvântat de aer care e o adevărată încântare. Ultima — sau ultimele două „încântări" sunt valabile şi pfenftfru] cartierul meu, care nu e deloc spectaculos (nici milionari, nici actrițe), dar e liniştit, foarte, foarte verde şi cu un aer amețitor — spre deosebire de centrul civic al oraşului, Downtown-ul, îngrozitor de poluat. Cu plimbatul e însă o altă poveste: istoriile de groază pe care le-am auzit înainte de plecare nu-s minciuni. (Ceea ce urmează nu e, evident, pfenltfru] urechile mamelor!). Ziarele sunt aşa de pline de crime stupide, emisiunile de noutăți de la TV (trebuie să ți le povestesc şi pe astea!) — idem, încât drept să spun te plimbi cam cu porția. în ciuda pazei polițieneşti, campusurile universitare sunt, în ultima vreme, locuri destul de puțin sigure (ipoteza oficialităților e că populația campusurilor atrage ca fiind victime dinainte dezarmate). Să ştii că atunci când n-am fost duşi cu maşina nu am ieşit seara nici aşa, în doi — pericolul este — ni s-a spus, prea marc. Am regretat asta o singură dată, când primiserăm bilete (free!) la un concert al Filarmonicii de aici, care[1] nu e de loc de lepădat, dar, după o îndelungată deliberare, am hotărât să rămânem acasă. Poate că sunt eu puțin prea fricoasă, dar toată lumea se străduieşte să bage groaza în tine, şi cred că o facă din prietenie şi din prudență.

Asta nu înseamnă că trăim ca nişte pustnici — dimpotrivă! .Acum, în vacanţă, programul meu e cam ăsta: dimineaţa trec pe la facultate şi, de acolo, merg la Research Library[2]. Asta e ceva •cam cât 2 biblioteci ale Academiei, cu diferenţa că, după ce scoţi cotele care te interesează, urci cu liftul la etajul unde-s cărţile respective, le cauţi în raft, îţi alegi o masă (toate au un fel de mici pereţi izolatori) — mie îmi plac mesele de la ferestre — şi stai acolo cât ai chef. M-am învăţat cu sistemul meselor americane: mănânc — închipuie-ţi — dimineaţa, la plecare, ceva mai substanţial; peste lunch sar, nici vorbă să-mi mai fie foame, şi stau la bibliotecă până pe la 4, 4 şi ceva. Peste 5 nu întârziu tot de frica întunericului. Acasă pregătesc urgent dinner-wl — care e masa principală — şi pe urmă (după ce văd ziarele — obligatoriu exerciţiu de limbă engleză, ca şi emisiunea de noutăţi de la TV) începe programul nostru de seară, care e, de obicei, monden. Am cunoscut oameni extrem de interesanţi (mulţi dintre ei europeni, bursieri Fulbright ca şi mine, dar şi mulţi, colegi de aici), am fost la o serie de muzee (cu sofisticate programe de conferinţe, concerte etc.) sau la party-uri, m-am străduit şi eu să fiu o gazdă acceptabilă, chiar dacă nu expertă în materie de bucate. E o experienţă extraordinar de interesantă, Geta, dar şi extrem de solicitantă (ţi-am mai spus că am încărunţit vizibil). Evident, dacă aş mai fi avut un an ■ca să mă pregătesc acasă cu limba ar fi fost mult mai bine, p[en]- t[ru] că aş fi câştigat o mulţime de timp şi aici regreţi fiecare clipă pierdută. Dar când mă gândesc că acum vreo 6—8 luni credeam că trebuie să mă apuc serios de spaniolă ... Ştii câte cărţi de negăsit în alte părţi s-ar putea citi în timpul pe care îl pierzi învăţând limba? Acum m-am hotărât să mai răresc conspectatul ziarelor şi să-mi permit luxul de a citi cărţile care mă interesează; dar limbajul tehnic, neologistic, al cărţilor de specialitate nu reprezintă o problemă, în vreme ce idiomul — ca să nu mai vorbim de slang — e, în continuare, dificil (deşi acum, în general, pricep pe ce lume mă aflu şi reuşesc să comunic, nu tocmai elegant, dar, oricum, inteligibil). Tare bine ar fi să nu se taie bursele şi să pot reveni la anu'l E ffoarte] important să văd, în ianuarie, şi câţi studenţi se vor putea aduna, în condiţiile în care înscrierile p[en]- ttruj quarter-ul de iarnă erau încheiate înainte de a sosi eu aici, pe vremea când (mi-au povestit acum) şeful de catedră anunţa colegii , că despre lectorul român aşteptat nu s-a primit nici o veste .şi, deci, probabil, nu va veni. Mi-e dor de studenţi, mi-e dor de ore, aş vrea să pot lucra cu adevărat —- dar deocamdată asta nu depinde.de mine. Aşa că„ deocamdată, creez patternuri de lecţii de

limba română, studiez povestea lui Dracula (serios! primul lucru cu care-s întâmpinată peste tot ăsta e: sunteți din „Dracula's- country"[3]!), mai apuc câte ceva pentru sufletul meu. După un vis vechi, mi-am făcut o bibliografie completă — în linii mari — p[en]t[ru] T. S. Eliot, am şi cumpărat câte ceva, am mai şi fişat alte câteva cărți — dar Eliot şi bibliografia despre el sunt cam 3 rafturi de cărți. Imposibil să mă ocup de Barbu aici — dar, in schimb, p[en]t[ru] el găsesc lucruri despre mistere, hermetism $i astrologie pe care altfel nu le-aş fi văzut probabil. Cam asta fac. Geta — ca să vezi cum m-am întins la vorbă şi tot nu ți-arn povestit un buletin meteo. Data viitoare! Acum nu mai abuzez de răbdarea amicei mele decât ca să îi pun întrebări: s-a făcut bine mama ta? Ai isprăvit dicționarul? ce e nou la şcoală? Şeii e plecat? Mi-e tare dor de toți prietenii şi de toți colegii. Le-am scris — cu excepția Doinei — numai ilustrate, nevrând să abuzez de timpul lor. Dar mi-e tare dor de toți. Sunt extraordinar de lungi ăstea două luni de când am plecat. Geta, ştii cât mi-e de dor până şi de orele în care-mi chinuiam bieții discipoli-prin-forța-împrejurărilor cu înțelepciuni teoretico-istoricotcritice? Îmi cam lipsesc orele (semn de sadism). Scrie-mi!! Te sărut şi te rog transmite bunicii şi mamei tale sărutări de mâini de la Liviu şi Ioana.

NOTE

1. Aluzie la studiul lui CI. Levy-Strauss, *Le cru et le cuit.*
2. Biblioteca pentru Cercetare (Ştiințifică) (engl.)
3. țara lui Dracula (engl.)

Los Angeles, 26 decembrie 198 F

Dragă Neagoe,

Trecu, va să zică, şi Crăciunul. Te anunț că avem şi pom: nişte prieteni ne-au adus o creangă de brad, pe care am pus-o într-un borcan de Real Mayonnese superb îmbrăcat cu foiță de aluminiu pt. fripturi. In afară de pomenitul staniol am mai cheltuit vreo 2 dolari pe sclipici şi 4 globuri — şi cu asta am decis că ne-am făcut cadoul de Crăciun şi de zilele noastre. E un sezon de party- nri care te cam ruinează, deşi e foarte plăcut. M-am lansat şi eu pe nişte performanțe social-culinare cubsolut memorabile, aplicând, spre echilibrare financiară, rețeta strămoşească: ospăț — cu oaspeți, post — fără. Ştii că încep să-mi refac silueta? Dacă mă păzeşte Dumnezeu de boală (până acum toate-s bune) şi nu trebuie să mă mai umflu cu prednison, să vezi ce suplă mă-ntorc acasă. Singurul necaz e că Liviu e deja o idee prea suplu pentru gustul meu. în rest, toate sunt bune. Adică suntem sănătoşi, întregi, şi cu mare poftă de lucru. Am mai rărit exercițiile de limbă şi am început să citesc ceva mai serios. Lena, m-am uitat la bibliotecă la bibliografia Poe — după câte îmi amintesc, Liviu[1] îşi dă doctoratul cit proza fantastică a lui Poe. N-am văzut nici un titlu pe tema asta. Dar, în afară de faptul — surprinzător — că 3/4 din bibliografia critică sunt biografii, două titluri ar putea fi eventual interesante- G. Thompson, Poe's fiction; romantic irony in the Gotic tales[2], Madison, University of Wisconsin Press, (1973) şi E. A. Poe dai gotico alia fantascienza — saggi di letteratura comparata a cura di Ruggero Bianchi[3], Milano (1978), 312 p. Nu ştiu dacă le ştie, nu ştiu dacă e ceva de capul lor (n-am avut vreme să mă uit la cărți). Dacă i se par interesante se pot obține chiar şi prin schimb sau împrumut internațional (cotele, la Research Library, sunt PS 2638 T 373 p. şi, — uite că pe cealaltă n-am scos-o' Evident, pot s-o aflv dacă-l interesează).

Am găsit o sumedenie de titluri interesante p[en]t[ru] Eliot, Barbu sau pentru schemele mele teoretice. E o întreagă bibliografie despre Tarot, despre astrologie, hermetism, Trismegist, Orfeu, Pitagora, Eleusis etc. Am văzut nişte cărți ale lui Richer despre geografia sacră a Greciei antice (ipoteza lui: construcția templelor ■indică orientarea după o proiecție terestră a zodiacului). Am luat, gândindv.~mă la tine, o carte despre relația calendar-alfabet (am împrumutat-o de la bibliotecă — dacă e interesantă pe cât promite o fotocopiez, dacă nu abandonez partida). In ceea ce-l priveşte pe multiubitul meu Eliot, bibliografia critică e imensă — până la descurajare. Să văd ce-oi reuşi să citesc. Dacă am bursă şi la anid, cred că apuc să mă pun pe picioare nu numai cu limba, ei şi cu câteva subiecte care mi s-ar potrivi în vechile scheme, dar pentru care n-am şanse de lectură la Cluj. Dacă nu, oi rămâne şi eu cu câteva băgări de seamă mai generale, precum strămoşul Dinicu pre vapor. E imposibil cu firea mea cam lentă de ardeleancă să storc tot din fiecare clipă stată aici — şi asta mă cam

irită. Am aflat că intr-o mică universitate din statul Ohio (nu în Columbus unde e Mir cea) funcţionează un grup de cercetări de avangardă în domeniul „artelor comparate". M-am interesat ce Jac şi m-am simţit, brusc, o superavangardistă — ce să spun, mare scofală că mă simt eu aşa; ar fi mult mai interesant dacă aş putea intra în contact cu ei, dar, după câte mă cunosc, nu cred că mă voi lansa intr-acolo, deşi au, pare-se, nişte laboratoare în care verifică relaţii inter-arte. Mi-ar plăcea să mă joc într-un laborator pe scheme grafice de profunzime, presupun însă că n-am s-o fac, ci am să aştept cuminte să văd câţi losangelezi vor să înveţe limba română ca urmare a atrăgătoarelor mele poster-iiri, pe care nici măcar nu le mai consider o reuşită după cele pe care le-am văzut intre timp: fără poză, fără desene, vai de capid meu! Ştii că te ■invidiez pentru ore? Cred că nu-s tocmai normală, dar grozav îmi lipsesc copiii şi dacă în ianuarie, când începe quarterul de' iarnă ţpentru care, ce-i drept, înscrierile s-au făcut din toamnă, înainte ile a veni eu şi de a se şti că Cineva vine totuşi), nu voi avea studenţi nu cred că o să-mi vină la socoteală, în ciuda bibliotecii de care-ţi povesteam.

Am cunoscut, Lena, câţiva oameni extrem de interesanţi şi de plăcuţi — mare parte dintre ei colegi Fulbrightişti europeni, dar şi câţiva americani interesaţi in cultura română. Pentru specializarea mea — teoretică — n-am întâlnit însă printre colegii de aici, până acum, specialişti care să-mi trezească interesul. Cunosc însă prea puţini dintre profesorii americani, pentru că nu lucrez la o catedră de „criticism"[4], ci la una de lingvistică slavă (cu excelenţi specialişti, nu însă în domeniid meu). Ar trebui să-mi. schimb complet firea şi să caut eu să intru în legătură cu oamenii care mă pot interesa în meserie, chiar dacă sunt într-un alt capăt al Ameri- cii. N-am putere pentru asta (efortid e triplu, în tot ce fac, din cauza handicapului lingvistic) dar ştiu că mai târziu o s-o regret, în sfârşit, fac şi eu ce pot cu firea mea de şoarece de bibliotecă. Şi-mi repet, spre consolare: dacă voi reveni aici la. anid, cu altă cunoaştere a limbii, cu altă cunoaştere a ţării (în continuare fascinantă), o să am alte şanse de lucru. Ştii că, în fond, trag destull de greu şi acum, când îmi reproşez mereu că n-am. mai făcut, în acelaşi timp, alte 10 lucruri? Asta e sentimentul dominant acum p[en]t[ru] mine: că fiecare clipă e nemaipomenit de preţioasă şi că nu sunt capabilă să le storc aşa cum aş vrea. Asta şi pentru că lucrurile pe care le trăiesc cu rapiditate nu apucă să se „aşeze". Cred că-mi lipsesc răgazurile de aparentă lene de acasă, când ■stăteam cu ochii-n bagdadie în timp ce undeva, în adânc, lumea se aşeza într-o ordine care putea fi înţeleasă şi stăpânită. Asemenea momente de concentrare tăcută, în adâncuri, nu-mi îngădui aici unde- fac tot timpul câte ceva: învăţ, citesc, gătesc, fac conversaţie — dar niciodată nu rămân faţă-n faţă cu mine — pentru că ştiu că „lenea" asta (fără care nu se coace însă nimic, nici o idee, oricât de trăznită sau fără rost) nu mi-o pot permite acum, când trebuie să acumulez, fie şi haotic, tot ce-mi poate încăpea, grămadă, în cap. Singurele lucruri pe care mi le-am permis au fost câteva emisiuni muzicale de la T.V. In genere, când deschid televizorul o fac tot pentru limbă; am văzut foarte puţine filme interesante, în schimb am parte din plin de Tom şi Jerry (aşa lecţii de engleză ai lua şi tu, nu-i aşa?) şi de buletinele de ştiri, care-s un adevărat spectacol. Lena, ştii ce show[5] poate fi un buletin meteo? Unul dintre specialiştii meteo, vioi şi agitat, cu ochelari, cu o mimică de actor învăţat cu grosplanuri, ne-a furnizat acu vreo câteva seri următoarea informaţie: (Interogativ spre noi, cei din fotolii): „Vă amintiţi ce vă spuneam ieri despre ceaţa care urma să se instaleze noaptea? (Confidenţial, cu mâna la gură, în aceeaşi direcţie:) A fost amânată („it was postponed“) cu 24 de ore!“ (zâmbet fericei, ca pentru o vesite bună, transmisă nouă în exclusivitate). E, aici. un fermecător gust pentru spectacol — uluitor p[en]t[ru] europenii refulaţi ca noi — şi o cuceritoare, copilărească vitalitate, cu înfăţişări adesea carnavaleşti. Dar, în afara acestor emisiuni pe care ic urmăresc cu conştiinţa — lingvistică — împăcată, am mai prins un Haendel (Messias), un concert de Brahms cu Filarmonica de aici, nişte concerte frumoase de Crăciun şi un extraordinar spectacol de balet după Furtuna lui Shakespeare pe muzică de Purceii, in excelenta coregrafie a lui Michael Smuin şi cu nişte balerini de primă clasă. Ce-i drept, televizorul meu e departe de o imagine a perfecţiunii, ce-i drept muzica e puternic concurată de gălăgia de la Spălătoria de alături, ce-i drept balerinii nu vorbesc englezeşte, — dar ce contează! sunt însă singurele desfrâuri pe care mi le-am permis. In rest, vorba Anişoarei: „Io-s bună! lucru!". Dar tu, Neagoe? Lucri? Ce faci cu teza, că în nici una dintre scrisori n-ai ciripit o vorbă despre asta şi e vai de pielea ta, când mă întorc, dacă te-ai lenevit! Scrie-mi ce faci (şi să faci bine!!).

Te sărut,

Ioana,

rs'OTE

1. Pentru a evita orice *qui pro* guo-uri, Liviu cel „de acasă*[1], în scrisorile către Elena Neagoe, este Liviu Cotrău, care pregătea pe-atunci un doctorat în E. A. Poe.
2. *Proza lui Poe: ironie romantică în povestiri gotice (engl.)*

R. A Poe, de la gotic la S.F., studii de literatură comparată, editate de R. B (ital.)

4. critică literară (engl.)

5. spectacol (engl.)

Los Angeles, 28 decembrie 1981

Scumpa mamii,

Se cheamă că fi-ta a ajuns, tărăş-grăpiş, la 40 de primăveri. Acum trei ani, între două arteriografii, zău că nu credeam să ajung mei {cu primăveri vreau să spun, că dacă e pe unde mă aflau acum în loc să fiu într-un pat de spital, şi dacă e pe cum mă învârt toată ziua ca un titirez! fie şi un titirez în viteza a doua — nimeni nu m-ar fi putut face să cred aşa ceva acum câţiva ani). Aşa că, să ştii, după ce crezi că nu mai aştepţi nimic de nicăieri, ajungi să te bucuri de zece ori mai tare pentru fiecare lucru — neaşteptat şi minunat — pe care îl primeşti. A ***putea*** *să fiu la celălalt capăt al lumii, să-mi vâr nasul curios într-o lume in care niciodată n-am crezut că voi ajunge, compensează mulţe necazuri vechi şi multe mici mizerii curente. Cum lucrul cel mai uşor pe lume în afară de suflet ne e punga, ne putem bucura nestingheriţi şi neîmpovăraţi de viaţă, fără să ne complicăm existenţa cu festivităţile de acasă; practic, astăzi uitasem cu totul eă e ziua mea, până mi-a adus Liviu, în triumf, cadoul; un piaptan {eu %-am luat lui un deodorant) la Crăciun ne-am cadorisit cu 4 globuri pe creanga de la Ernesta, iar de Moş Nicolae a fost desfrâu — ne-am făcut cadou o cremă de ghete). Să nu crezi însă că ducem lipsă de festivităţi. Dimpotrivă! Cred că niciodată n-am avut o mai intensă viaţă socială. De la sfârşitul lui noiembrie, aici* ***party****-urile se ţin lanţ şi trebuie să-ţi mărturisesc că am cunoscut oameni extrem de interesanţi şi extrem de plăcuţi. Te anunţ chiar*

că am avut, la noi, o serie de miai (şi mijlocii) asemenea party-uri, în care mi-am pus la bătaie toate talentele de gazdă şi de bucătăreasă, inclusiv cele nebănuite (căci cu cele ştiute aş cam fi dat chix). După câte o asemenea plăcută întâlnire urmează regimul de economii şi recuperări, care numai pe pielea noastră se poate face, dar care are un aer studenţesc, amuzant în ultimă-- instanţă. M-am obişnuit■ aici, e o lume spectaculoasă şi fascinantă- — e o experienţă pe care n-aş fi îndrăznit să mi-o doresc dar acum, că mi-a fost dăruită, mi se pare extraordinară, nu-mi dau seama căt am câştigat ca experienţă intelectuală (uneori cred că, acasă, în regimul meu călugăresc, câştigam mai mult — dacă nu am în vedere decât câştigul imediat, să zicem numărul de cărţi citite — sau scrise — în acelaşi interval de timp); dar e un tip de experienţă mult mai adâncă, (mai cuprinzătoare, pe care poate că altfel n-aş fi avut-o niciodată. Lumea de aici nu e scrisă — e trăită. Şi, culmea, o asemenea lume mă poate interesa, şi încă în cel mai înalt grad. Acu, ce e drept, toate-s relative pe lumea asta. Mie mi se pare că am făcut progrese uluitoare, că am devenit aproape un om natural, că nu mai e nimic livresc în mine— iar amicul Johnny ştii ce-mi zice, persiflându-mă prieteneşte, când mă arăt preocupată de cine ştie ce treabă de ordin practic? Zice „lasă că afli tu la bibliotecă şi treaba asîa“. Trebuie să recunsc însă că, deşi ne tratează cu condescendenţa pe care ar avea-o pentru nişte academicieni ireversibili, puştiul îmi place foarte tare, aşa cum îmi plac şi părinţii lui, pentru noi nişte prieteni extraordinari. M-aş bucura dacă ai putea din când în când să-l faci pe copil să se simtă cât mai acasă, fără ca, evident, să-l sufoci. Mă bucur că te-a plăcut şi mă umflu în pene pe tăcute plecând ochii cu modestie când aud că domnna maică-mea are ţinuta regală a nu ştiu căror actriţe Hollyiuoodiene. Vezi ce faci şi cum ieşi în lume că se află la antipozi dacă pleci la plimbare . cu pantalonii cu care ai spălat pe jos! Scumpă mamii, fac eu pe viteaza dar zău că măcar de ziua băieţilor, în 17, şi de ziua mea mi-ar fi plăcut să fim niţeluş acasă. De ziua lui Liviu am avut noroc totuşi; am fost invitaţi la Muzeul Paul Getty la un concert de muzică barocă — aşa că un crâmpei de aer festiv a fost (muzeul e tare, tare plăcut, am fost acolo de câteva ori şi cred că vom mai merge şi cu alte ocazii; lui Oana şi lui Piti le-am trimis felicitările pe reproduceri din muzeu). De ziua mea m.-am ocupat însă, dimineaţa, cu gramatica (engleză) şi cu cumpărături, iar după masa cu crearea unei supe şi a unei delicioase iahnii de fasole p[en]t[ru]uz intern. După care am zis că celebrez evenimentul

stând niţel de vorbă cu tine, înainte de a spăla cârpele ăe vase ■şi de a trece la pregătirea unor cursuri de română p[en]t[ru] ianuarie: (îmi fac texte, exerciţii şi patternuri gramaticale pe care o să ie multiplic apoi). Acum la voi toată lumea doarme — sau poate f deja mâine, sigur, trebuie că e cam 7 dimineaţa; v-aţi sculat, fetiţele merg la şcoală (sau o fi fiind vacanţă?); Nuţi e la slujbă — e marţi, Piti e şi el plecat. Tu mai lenevești niţel, te scoli fără chef (de ce?), te uiţi afară şi, brusc, vezi că e alb, ninge — e o ■grozăvie! Numai bine s-o ştergi la copii (Oana să ia vitamina A!!!!), să te haimanaleşti pe urmă cu Lala şi — de ce nu? Să-mi scrii o scrisoare lungă despre voi toţi, de la cel mai înalt — Dl. Daniel- Alexandru-Napoleon-Socrate la cea mai mărunţică şi intelectuală cu ochelari. Ce zici, aşa-i că tocmai îmi scrii? Te sărut,
Ioana
[Los Angeles,] 7 ian. 1982

Dragă Lena,

Aş prefera să nu-ţi faci probleme cu privire la decalajele temporale care transformă corespondenţa în monologări paralele. Pentru mine tot ceea ce vine de acasă e pi'oaspăt şi actual (urmăresc în Scânteia până şi buletinul meteo de-acum două săptămâni şi mă cutremur când e (adică a fost) frig sau lapoviţă, sau înzăpeziri. tar veştile în legătură cu cărţile care apar îmi fac bine cu adevărat — îmi dau sentimentul că sunt niţel acasă, numai că n-am avut norocul să apuc. ultimele apariţii. De Călăuza am auzit din mai midte părţi, i-am citit şi cronica în Cinema (jur că prefer însă comentariul tău!). în ceea ce mă priveşte, n-am fost aici la nici un film şi nici nu cred că mă voi duce prea curând; două bilete die cinema costă 10 dolari, iar eu oftez după o enciclopedie de poetică'a VI dolari pe care n-am putut să mi-o permit până acum. Aşa că mă mulţumesc cu ce prind la televizor şi nu e deloc formidabil. Filmele cu adevărat bune se transmit pe canale speciale, care trebuie abonate fiecare. Şi, ca să rămân în stilul exactităţii contabiliceşti, te anunţ că un asemenea abonament este $ 50. M-am scrântit de atâta contabilitate — şi măcar dacă mi-ar servi la ceva!
Uite aventurile zilei de azi — cum s-ar zice ziua mea, dar treaba asta am uitat-o până seara când mi-am încheiat serialul de aventuri şi, izbucnind în răs, am realizat că totul s-a desfăşurat în-cadru festiv. Aşadar — adică nu, trebuie să încep cu începutul,, adică cu ziua de ieri. în perspectiva unor iminente invitaţii, am tot răsucit cu Liviu pe toate feţele problema unui meniu epatant şi ieftin. Tot ce ştiam eu că ar fi mai ieftin erau sarmalele. Singurul mic inconvenient e că n-am făcut niciodată sarmale — ei, dar peste amănuntul ăsta am trecut eroic faţă în faţă cu importanţa problemei în sine. Liviu a făcut cumpărăturile şi după asta a urmat prima constatare dureroasă: materia primă a fost cu ceva peste 14 dolari (3 dolari, adică 33 de lei, a fost mărarul de exemplu). Ei, cum tot nu mai aveam ce face, am lăsat de o parte a patului manualul de română pe care m-am apuct să-l fabric, de cealaltă parte cărţile p[en]t[ru] cursul de civilizaţie, pe jos, lângă pat, ultima operă despre Tarot pe care am luat-o în studiu — şi am trecut la treabă. Mi-a ieşit o crăticioară nu cine ştie ce mare, dar, oricum, plăcută şi. .. surpriză: excelentă dacă stăteai să guşti ce era într-însa. Din restul de carne am creat, pfenjtfru] uz intern, o supă de perişoare, tot la voia inspiraţiei. Suportabilă. Ei astăzi, după o nouă porţie de Pârvan în englezeşte, zic să încălzesc-dinnerul şi pun pe cuptor sarmalele — toate — pe care le afum de parcă ar fi fost şorici. După care mai scăpăm nişte detergent şi în supa de perişoare. Acum, supa am aruncat-o, că era o idee prea periculos să mâncăm detergentul. Sarmalele însă vor alcătui hrana noastră pe săptămâna asta şi ceva din cea care urmează Sunt, dacă pot pentru ca să mă exprim astfel, cumplite — dar de mâncat le vom mânca. In timp ce cărăbăneam cu disperare din afumătura respectivă, mi-a trecut prin gând că dacă le-aş face puţin mujdei le-am putea trata ca pe un grătar delicios de exotic. Drama e că trebuie să încropesc altceva pentru musafiri. Liviu a. sugerat chiftele, dar eu am început să rotesc ochi sângeroşi. Mă rog, am ştiut întotdeauna că am mari talente cidinare, dar zău că ar fi preferabil să rămână ascunse.

Ei şi acum, că l-am sărbătorit precum spuneam pe sffântul] Ion, să trecem la treburi mai generale. Despre Los Angeles tot nu-ţi scriu încă; oraşid îmi place din ce în ce mai mult, îmi place cu adevărat, şi ar fi păcat să mă iau de el în dispoziţia asasină din clipa de faţă. Dar despre interioarele mele îţi pot vorbi fără teama că aş fi nedreaptă. Baia — în afară de faptul că linoleumul se desprinde şi faianţa crapă, e O.K. Adică, dacă n-ar fi niţeluş ruinată, aş putea fi încântată cel puţin p[en]t[ru] motivul că am apa.
■caldă non-stop. Dormitorul îmi place (acolo şi lucrez, cu radioul pus pe „postul muzicalu lângă mine). E luminos şi nu te încurci in mobile de prisos. Dar, după sistem californian, bucătăria şi Uvingul sunt una şi aceeaşi încăpere, practic de neaerisit cu iot curentul pe care-l jac. Azi universul miroase a sarmale afumate, deşi izul ăsta e puternic concurat de mirosul absolut agresiv al detergentului folosit in laundry room-ul care e, vai mie şi urechilor mele, „next doorul. In intervalul livingttlui intră, pe lângă celebra canapea, 3 măsuţe cu trei lămpi, un fel de ceva ciudat înalt cât măsuţele, lung şi arătând altfel a ladă vopsită, pe care am pus telefonul şi televizorul, două fotolii dintre care unul adevărat şi celălalt o cursă a destinului, că e o pernă de plastic peste mşte curele pe trei sferturi rupte; mă tot tem să nu se aşeze cineva pe el, dar nu-l pot da afară că e în inventar. Mai am şi o masă cu 4 scaune de 2 feluri — ambele feluri fiind total diferite de fiecare dintre felurile celorlalte 3 obiecte aşa zicând făcute să şezi pe ele dacă eşti un om curajos. Pe pereţi am

lipit câteva reproduceri; lingă pat, chiar sub lampă, am un mic peisaj de iarnă (hai să fim cinstiți: e o felicitare de Crăciun, dar o ffoarte] ffoarte] bună reproducere după un impresionist francez) care-mi liniştește, ca și radioul, nervii puşi în pioneze de spălătoria din curte şi de duduitul paşilor unei vecine care are înfăţişarea şi spiritul activ al Anişoarei, dar vreo 50 de kg în plus şi locuieşte undeva la etaj, deasupra noastră cred. Mai am şi nişte reproduceri — cărți poştale — după mozaicuri pompeiene din muzeid Paul Getty, în culori nespus de plăcute: un roz vineţiu cu bej şi vişiniu care îmi decorează un colţ din living fără să-şi răcnească adevărata calitate de reproduceri ieftine. Dacă aş avea bani mi-aş cumpăra un calendar japonez şi nişte rogojine; dacă aş avea talent, mi-aş decora eu pereţii; n-am nici una, nici alta, aşa că mă descurc şi eu cum se nimereşte. Altfel casa e ffoarte] bine plasată, ceea ce în L.A. e esenţial — iar casele din jur sunt absolut civilizate. Cum am ajuns eu s-o iau pe asta (prima „mobilată“ de care am dat) se explică numai prin oboseala şi zăpăceala primelor zile. Miracolul e cum am găsit un loc atât de gălăgios în oraşul ăsta liniştit şi liniştitor care e Los Angelesul, mai ales între Westivood (unde e U.C.L.A.) şi ocean.

In materie de activitate didactică încă n-am luat startul. Azi e joi, cursurile încep luni, iar eu am până acum 1 student înscris la Elementary Romanian[2]. Eveniment întru onorarea căruia[i] după studii — jur! — serioase de pedagogie şi metodica predării limbii- lor străine, m-am pus pe confecţionat un manual, nemulţumită de cele pe care le am. Ce zici, vădesc progrese în ceea ce priveşte in-

teligența, nu-i așa? Te scutesc de expunerea înaltelor principii aplicate cu măiestrie în alcătuirea noii mele opere. Nu știu deocamdată dacă voi avea cui să-i țin curs de civilizație — dar oricum, m-am pus la punct cu Dracula și acuma ii studiez pe daci. In cazul în care nu țin cursul acum, nu știu dacă se amână automat pe trimestrul de primăvară sau dacă îmi rămâne atunci, așa cum propusesem eu în entuziasmul începutului, un curs de literatură română. Nu prea văd amatori p[en]t[ru] așa ceva — dar acum nu prea văd eu în general nimic altceva decât o imensă căldare de sarmale afumate. Știu că nu-mi voi afla starea decât dacă voi avea în sfârșit ore — asta, oricât ar părea de caraghios, e foarte important pentru mine.

Ce zici, m-am văicărit destul? într-o carte despre tarotul regelui Car ol VI am găsit o decriptare a devizei — hermetice — a regelui, ,,Jamais“[3]. Nu rebusul (interesant) mă face să-ți scriu despre asta ci faptul că autorul consideră că în opera lui Poe apare un interes vizibil p[en]tlru] regele inițiat (și ,,nebun“) și că refrenul din Corbul ar fi o aluzie la deviza lui Carol VI. L-ar interesa pe Liviu treaba asta, sau e cu totul periferică intereselor lui (dacă da, am fișat-o și-i pot trimite extrasul). încă n-am apucat să citesc cartea cu zodiile, calendarul și alfabetul, de care îți spuneam. Nici nu-i de mirare, cu sarmale, cu manuale, de, ocupată nu glumăI Jur că-ți voi scrie de acum încolo numai în dispoziții surâzătoare și că-ți voi povesti vestul de loc sălbatic. După ce scot mirosul de afumat din casă. Scrie-mi, Lenocica, scrisorile de la tine sunt o bucurie.

Te sărut,

Ioana

NOTE

X. la ușa de alături (engl.)

2. româna elementară (engl.)

3. Niciodată (franc.)

I.os Angeles, 13 ianfuarie] 198?'

Dulce Muți,

*Mi-am fixat oîflee hoursurile[1] marțea, ca să respect tradiția scrisorilor create în înălțătoare atmosferă academică. Astfel, de când a început școala, e așa o nebunie încât nici n-am mai apucat să citesc nimic — în afară de ceea ce îmi trebuie la ore —, iar eventsurile[1 2], dintre care unele extrem de plăcute, au ajuns la o frecvență amenințătoare. Cel mai plăcut dintre ele a fost un party, sâmbăta trecută, la un coleg care a invitat acasă toată catedra (cu familii cu tot). Colegul meu are un background[3] jugoslav și o casă cu interioare pur, tipic balcanice în mijlocul unei livezi de portocali. A fost o seară cu adevărat încântătoare. Oamenii sunt fermecători aici — și, dacă n-aș fi obsedată de ideea a ceea ce va rămâne pe veci necitit, cred că am putea avea o very good time. E însă tare greu să le faci pe toate și e păcat că-mi amăresc zilele gândindu-mă la ce nu ajung să fac și reproșându-mi lucruri care depășesc puterile noastre. Oricum, acum sunt în febra a tot țelul de pregătiri. Duminica asta comunitatea românească de aici celebrează 24 ianuarie, așa că mă așteaptă un speech, iar vinerea viitoare dau eu un party la catedră — un fel de seară românească. Am copiat pe casete o serie de discuri românești, am învățat să mănuiesc aparatul de proiecții (o să prezint și un film), acum creez invitațiile, iar săptămâna viitoare mă voi ocupa de gătit intensiv și de creat un mini speech[4]. îmi face sincer plăcere să o fac, dar totul ar fi mai simplu dacă problema fondurilor n-ar fi tot aia pe care o știi. Te anunț că am reușit carne cu roșii, ba, mai mult, am creat —prin pură deducție — o excelentă piftie de curâan. De . . . repetiții generale. In rest, orarul e cel pe care ți. l-am scris: 13 ore (3 cursuri) cu . . . 5 studenți. Mă consolez văzând că la bidgară sunt numai 2! Copiii sunt fermecători și orele mă amuză (de când nu mai trebuie să mă scol în zori, că eram mahmură toată ziua). Sănătoși, mulțumesc lui Dumnezeu, suntem, poftă de lucru avem, așa că noul an pare a se anunța bine. Aș vrea să sper că și acasă e la fel. Scrie-ne, Muți, despre voi toți. **Va** îmbrățișăm pe toți, iar pe tine te sărut cu toată dragostea,*

Ioana

NOTE

---

1 orele de consultații (engl.)

2 programul monden (engl.)

3 (aprox.) strămoși (engl.)

4 discurs (engl.)

Los Angeles, 18 ianuarie 1982

Dragă Geta,

Ore mi-am dorit, ore am. Azi, fiind luni, stau la şcoală de la 10,30 la 5 p.m. De fapt n-am decât două ore, dar una e de la 10,30, alta e de la 4. Slavă Domnului, biblioteca e la doi paşi. încă tot nu m-am lămurit câți studenți am în total, p[en]t[ru] că azi m-am trezit cu 2 noi şi nu ştiu când se vor hotărî cine cu cine votează. Deocamdată am 4 discipoli la română elementară, 3 avansați (cu ei n-am început încă, voi începe abia poimâine), un doctorand preocupat de ... gramatică istorică (un f[oarte] bun romanist, care ştie. printre altele, şi f[oarte] bună română) şi o singură studentă (de meserie muzicolog, pianistă şi violoncelistă) la cursid de civilizație românească, pe care l-aş putea subintitula „sau cum te poți lega la cap când nu te doare“. Asta p[en]t[ru] că am de citit o sumedenie de treburi (istorie-arte-ştiință etc.) şi mai şi trebuie să-mi fac expunerile doctissime în limba engleză. Acuma, de vorbit am început eu să vorbesc fluent, numai că între fluent şi corect e o mititică diferență — iar de la „corect“ (ce vis!) la rafinat mi se pare o distanță de negîndit. Şi numai acum îmi dau seama ce orator înnăscut sunt — tocmai acum, când sunt incapabilă să-mi ■desfăşor harurile retorice. Mă consolez şi eu cu ideea progreselor pe care le-am făcut. Dacă, totuşi, vor mai exista burse şi la anul — în ciuda regimului drastic de economii —, o să profit de ceea ce am acumulat — şi acumulez -—acum. P[en]t[ru] că, altfel, anul ăsta este un an de sacrificiu, un an cu adevărat foarte greu, iar .lucrul cel mai greu de îndurat e să te afli lângă toate cărțile care îmi pot trece prin mână şi să nu apuci să citeşti decât o infimă parte din ele. Deocamdată am devenit un fel de specialist improvizat în pattern-imie artei dace şi în . . . draculologie. E sinistru ce faimă poate avea sărmanul Dracula. Lume care n-a auzit nici de Brâncuşi, nici de Enescu, zâmbeşte fericit când aude „Transilva- nia“ şi prima replică e, inevitabil: „How interesting! You’re from Dracula’s country!"[1]. De obicei, urmarea se produce inevitabil: ..What’s the truth about Dracula?"[2]. Am fotocopiat Fortuna şi Glyconul, Histria şi burgurile medievale, bijuterii scito-celto-geto etc. şi mănăstiri-cetate, am făcut comentarii brâncuşiene până şi la orele de conversație engleză, am schematizat grafic simbolistica mitologică să-ncapă în câteva pattern-uri inteligibile, la un loc cu

Blaga, cu grafica ondulată din ceramica veche şi cusăturile mai noi cu linia melodică din Enescu . . . geaba, când mi-e lumea mai dragă- o-ntrebare despre Dracula se iţeşte desigur de undeva. Ce decepţionam ar fi pentru dracidofili Ţepeşul din Ţiganiada! Fără strigoi, fără vampiri, fără cimitire şi castele misterioase, ce mai, fără nici un fel de haz. Thriller[3]-unie sunt teribil de gustate, programele TV sunt pline de ele — din păcate nu e deloc genul meu. După cum vezi, mă reciclez. Cre am în fiecare zi (română elementară e, câte o oră, în fiecare după-masă de la 4) şi copiii, mărturisesc, mă distrează. Am mai apucat să citesc câte ceva p[en]t[ru] Eliot şi p[en]t[ru] Barbu (am şi fotocopiat un studiu despre Tarot), dar e puţin, e foarte puţin. Mă trezesc uneori invidiindu-l în mod josnic pe Liviu, care se desfată în voie cu naratologii domniei sale. Nurţt mai spun ce dezastruoase experienţe culinare am mai făcut, tot în grabă cum sunt, încercând să mai şi fac economie şi arzând în ultima clipă totul! Astea ţi le voi povesti în iulie, când intenţionez~ să ţin un curs de vară pe dubla temă: „Cea mai sigură metodă de afumat sarmalele & Adevărul despre Dracula“. Până atunci sper totuşi să mai primesc oarecari noutăţi şi de la tine — deşi ştiu că eşti ocupată până peste cap. Fă o faptă bună şi scrie-mi ce se mai petrece acasă, ce mai e nou la şcoală. Transmite-i mamei tale sărutări de mâini şi primeşte cele mai prieteneşti gânduri de la Ioana şi Livin-

1MOTE

1. Ce interesant! Sunteţi din ţara lui Dracula! (engl.)
2. Care e adevărul despre Dracula? (engi.)
3. poveşti (romane) poliţiste (engl.)

Los Angeles, 18 ianfuarie] lua ::

Dragă Muţi,

Iţi scriu (vezi ce oficial!!) de la Universitate, unde-mi cam fac veacul mai nou. încă nu m-am lămurit câţi studenţi am în total ■— şi astăzi a mai apărut unul nou, deci surprize mai pot fi. Până

acum s-au arătat în total 8 discipoli, cu care fac însă 4 tipuri de ore: 4 sunt în grupa de română elementară, 2 sunt avansați, unul e doctorand şi îl interesează problemele de gramatică istorică şi una e înscrisă la „cursul“ de civilizație românească. Poți să-ți imaginezi că țin un curs in engleză, pe teme de istorie, artă etc. (aşadar numai bine trebuie să-mi învăț lecțiile) pentru o singură studentă. Asta, ce-i drept, n-aş fi obligată s-o fac, dar de vreme ce ea „puts up with my English[111] şi de vreme ce mai e şi foarte didce (e o muzicologă, pianistă şi violoncelistă) o fac şi pe asta, zicând că profitul meu e de natură lingvistică. Am început să vorbesc fluent americana, deşi cu o sumedenie de greşeli. Avantajid cursu- tui că; care îți spun este că sunt obligată să mă fac înțeleasă în englezeşte, cel puțin timp de o oră de trei ori pe săptămână, explicând lucruri din domenii cât se poate de diferite: artă, istorie, ştiință (medicina dacilor), mitologie etc. Asta e situația — şi văd că mă descurc. Ore de română elementară am zilnic, de la 4—5 p.m. Restul sunt risipite în aşa fel încât orarul meu e direct pitoresc: luni 10,30—11,30 şi 4—5 p.m., marți 4—5; miercuri 10,30—11,30;
2— 3; 3—4 (office hours); 4—5; joi 4—5; vineri 1—5. Sâmbătă şi duminecă am de obicei program monden. Când am ore de la 10,30 şi de la 4 rămân, evident, toată ziua în campus, fie la birou, fie la bibliotecă. Surprinzător este că rezist la regimul ăsta de solicitare aşa cum nici n-aş fi putut spera. Gândeşte-te că peste toate astea am de gătit (cu banii pe care îi avem nici nu se poate visa să mâncăm în oraş), ba chiar, deseori, am de pregătit o serie de treburi şi pentru musafiri. Liviu mă ajută, evident, imens: el face cumpărăturile, el face pentru amândoi fotocopii după cărți care ne trebuie, el curăță în vastele noastre apartamente. Dar tot mi se pare uneori că nu-mi ajunge timpul — mai ales nu-mi ajunge pentru mulțimea de cărți pe care aş vrea să le citesc şi pe care în altă parte nu le voi mai găsi. O să regret lipsa de timp mai ales dacă la anul reducerile bugetare vor afecta bursele Fidbright şi nu ne vom mai putea întoarce. Când mă gândesc că abia la anul, având cursurile pregătite şi nemaitrebuind să lupt cu dificultățile lingvistice de acum, aş putea profita cu adevărat de bibliotecile de aici.. . ar fi un mare ghinion să n-avem parte de al doilea an, care e (toată lumea ne-a spus-o) midt mai uşor şi mult mai profitabil decât primul. Cum o fi să fie!

Voi ați început să vă leneviți mai mare dragul. N-am mai primit o scrisoare de acasă de vreo săptămână. Presupun că ambiționați să răspundeți numai la scrisorile noastre. Dar gândeşte-te nițel, Muți, cât timp am eu şi cât timp ai tu. N-ar fi cinstit să
scrii ceva mai des? Măcar de-aş fi sigură că sunteți sănătoşi cu toții! N-ai vorbit cu profțesorul] Căpuşan? Nu amâna. Cine ştie dacă mai am vreodată şansa să-ți fac rost de medicamente. Scrie-mi despre voi toți şi îmbrățişează-i, din partea noastră, pe toți copiii mari şi mici. Pe tine te sărutăm. Scrie!
Ioana

NOTE
1 se acomodează cu engleza mea (engl.)

Los Angeles, 20 ian. 1982

Dragă Lena,

Ieşi ți-am primit colindul. Doamne, Lena, tare mi-e dor de casă, tare mi-i dor de toți ai mei şi de toate ale mele. Numai aici simt cât de dureros de tare sunt ai mei toți prietenii, cei la care țin cu adevărat, cât de mult nu „ale mele“ ci „eu“ sunt toate străzile şi colțurile de Cluj care-mi apar uneori în minte cu puterea unei prezențe reale, de neînlăturat. Şi toate astea intr-un oraş care îmi place din ce în ce mai mult, cu care încep să mă obişnuiesc şi să-l simt uneori cu plăcere, cu nespusă plăcere, „al meu“ — deşi ştiu extrem de puțin din el. Am, în sfârşit, ore. Chiar mai multe decât bănuiam — deşi studenți n-am mulți. Sunt până acum, în total, 9 — dar fac cu ei 4 feluri de ore. Orarul meu cred că te-ar oripila. Am română elementară (4 discipoli), în fiecare după-masă de la 4 la 5. Fac civilizație română în englezeşte (lsuse!) cu o singură studentă (muzicologă, pianistă şi violoncelistă) luni şi miercuri de la 10,30 la 11,30 şi vineri de la 1 la 2. Am o grupă de (3) avansați — tot limbă — cu care țin ore luni, miercuri şi vineri de la 2 la 3. Cu ultimul, doctorand, excelent cunoscător de limbă română interesat în . . . gramatică istorică am întâlniri libere de orar. Dar mat am consultații miercuri şi vineri de la 3—4. Iți place? Nu

ştiu ce se va alege cu un proiectat (nu de mine!) cerc de conversaţie română. Dacă se pune pe picioare, mi-am asigurat programul de sâmbătă seara la 6. Practic îmi petrec timpul — cel puţin de 3 ori pe săptămână — în campus. E perfect, p[en]t[ruj că bibliotecile sunt la doi paşi. Din păcate, cu lectura stau tot prost. Am reuşit să citesc mult mai puţin decât speram şi uneori mă apucă disperarea văzând cât de puţin timp am şi câte cărţi rămân necitite la doi paşi de mine. Ştii că pierd o mulţime de vreme cu pregătit orele, mai ales cu „civilizaţia“? In sfârşit, am încetat să „în-văţ“ metodic engleza; am început să vorbesc fluent dar cu o sumedenie de greşeli. Sper ca lucrurile să arate niţel mai bine în semestrul următor, când nici nu mai am de învăţat istorie şi folclor. Chiar dacă s-ar întâmpla să am vreun amator la cursul de literatură română pe care l-am propus (ceea ce nu-s chiar sigură că se va întâmpla), tot îmi va fi mult mai uşor. Deocamdată risc să devin un specialist în artă daco-getă, în migraţiunea popoarelor şi, mai ales, în .. . draculologie. Visez timpul când voi putea citi din plin — dar mai ales mă gândesc cu nostalgie la şansa teribilă care ar însemna un al doilea an aici. Şansă cam subţire, cu reducerile bugetare în curs, care reduceri — ca peste tot — încep cu sectorul Cultură. Nimeni nu ştie ce va fi la anul cu programul Fulbright; ar fi mare păcat să nu pot profita de investiţiile de timp şi energie care înseamnă primul an, apucând să citesc pe ruptele în cel de al doilea an. Pentru că, de fapt, ăsta este un an greu. Sunt bucuroasă că — cel puţin până acum — am rezistat la regimul de solicitări fizice de care îţi vorbesc. Adaugă la ceea ce ţi-am spus un program monden destul de susţinut şi mai adaugă faptul că seara, când mă întorc acasă, mă pun pe gătit. Asta ma amuză cel mai puţin şi am făcut câteva micuţe crize de nervi pe teme culinare. Pentru noi treaba e cât se poate de simplă, dar povestea e că trebuie să mă comport ca o bună gospodină faţă în faţă cu oaspeţii mei, pe care nu-i pot ferici nici cu sarmale afumate, nici cu chiftele arse pe dinafară şi crude pe dinăuntru, nici cu iahnie de fasole nefiartă — toate specialităţi verificate ale talentatei tale prietene. îmi spun uneori că dacă mi-ar ieşi orele cum îmi ies toate bucatele astea aş putea să mă spânzur. Cu regimul ăsta noi mâncăm ce-arn stricat de nu mai pot de la musafiri — Liviu a ajuns într-un hal de supleţe încât mă îngrozesc ce va zice mama lui când o să-l vadă aşa. Nu e numai vina talentelor mele culinare aici, deşi ştiu că asta e în primul rând. Dar, cum trebuie să fiu la şcoală f[oarte] fţoarte] devreme — mult prea devreme ea să apucăm lunch-uî împreună, eu m-am obişnuit să cărăbănesc

un dejun copios, care-mi ajunge până la cină. Oricât îl rog, Liviu refuză că mănânce cu mine — zice că laora aia nu poate. Mai târziu, necontrolat, nu mai mănâncă nimic, așa că rămâne cam pe mizeria care-mi iese la cină. Am devenit exagerat de nervoasă, şi uneori, când îl văd în halul ăsta de slab, mă apucă plânsul, ceea ce mi se pare că are darul de a-l enerva straşnic. După cum vezi, idila e în toi. Sunt irascibilă şi obosită. îmi lipseşte răgazul — oriental — de a mă concentra în exclusivitate pe ceea ce se petrece în mine — şi am ajuns să cred că nu mai sunt, pe dinăuntru, decât o alergătură de la un subiectla altul, hărțuită mai ales de spaima a ceea ce se va alege cu Liviu dacă mai slăbeşte. Lena, crede-mă, e îngrozitor. Pe fondul ăsta de foarte mare slăbiciune, orice efort are efecte catastrofale; după un drum în oraş şi nişte cumpărături e verde şi desfigurat. îl implor să mănânce (dar sunt incapabilă să fac ceva aşa de gustos ca să-l tenteze) şi-mi răspunde că se simte O.K. dar nu îi e foame. Şi slăbeşte întruna. Nu ştiu ce să fac. încerc tot ce-mi stă în putință şi când văd că e tot degeaba încep să plâng. Mi-e de fapt teamă, o teamă difuză. Evident că nu o să sufli nici o vorbă din asta mamelor, dar mă tem că slă- hitul ăsta, care a început în vară şi a ajuns acum la limite absolut îngrijorătoare, nu se poate explica numai prin stress şi nemâncare. Mi-e frică. Şi nu ştiu ce să fac. Ții minte cum se topea de pe picioare Motu? Nu-l pot duce aici la un doctor; nu l-aş putea duce nici dacă s-ar lăsa dus, pentru că singurele asigurări pe care ni le-am permis nu ne îngăduie luxul unor consultații; nu-l pot convinge rațional să-şi schimbe regimul alimentar şi mă tem să mă gândesc că eternul „nu mi-e foame" ar putea fi un simptom. Uneori îl bănuiesc că o face (sau că a făcut-o la început) din motive financiare; dacă ar fi aşa, măcar aş şti că procesul e, în principiu, reversibil, dar n-am nici o certitudine.

Vezi că am reuşit iar să mă văicăresc? N-aş fi vrut să fac asta, dar cum acasă trebuie să trimit numai zâmbete şi încurajări, şi cum nervii mă lasă binişor, te-am ales victimă a chefului meu (de] smiorcăială. Promit să nu mai fac (sau cel puțin să încerc să ntr mai fac). Din afară trebuie să pară şod că tocmai în paradisid ăsta de pe malul Pacificului, în loc să exult de fericire, mă apucă pofta de plâns. Dar ştii, Lena, deşi e adevărat că e o experiență importantă şi interesantă stagiul ăsta aici, nu e nici o viață fără griji, nici un paradis. Este, pentru început, o experiență aspră, in cel mai înalt grad solicitantă, mai ales când ai vârsta şi handicapurile mele. O să mă descurc, desigur; cel mai simplu e să mă descurc la şcoală — orele mă amuză şi îmi redau buna dispoziție.

E însă un fond de punică greu de ocolit, mereu agravată de înfățişarea tot mai aeriană a lui Liviu. Şi cu asta chiar că nu ştiu ce să fac.

Te sărut,

Ioana

Los Angeles, 31 ian[uarie] 1982

Scumpa Mamii,

E duminecă, e un soare alb şi fierbinte, e dimineața la 10; stau tolănită pe canapeaua din dormitor, cu 2 dicționare, o enciclopedie şi un tratat de Istoria artelor lângă mine (de! cursul de civilizație . . .), cu geamul deschis spre lumina caldă de afară şi ascult rezoluțiile măruntele ale unei şedințe păsăreşti care se desfăşoară într-un palmier sau în vreo tufă de camelii din apropiere. E o lene bună — ca acasă, vara, pe balcon, — ceea ce e destul de rar aici. In general nu-mi pot permite să lenevesc, deşi nu mai sunt crispată ca. la început. Esențialul e că, în linii mari, înțeleg tot ce se vorbeşte în jur şi sunt perfect înțeleasă când vorbesc. Evident, ca să înțeleg slangul mi-ar trebui ceva mai mult de 3 luni. Nu ştiu dacă ți-am povestit una din primele scenete văzută aici la T.V. (dacă mă repet, iartă-mă): un grup de maturi discută cu un proţfesorj necesitatea de a-i da pe mână copiii ca să-i învețe o limbă civilizată. Conservator, unul dintre bărbați protestează, argumentând că a fost perfect înțeles deşi a vorbit toată viața în slang. La care nedastă-sa răspunde: da, acum te înțeleg; dar îți aminteşti când m-ai cerut de nevastă şi am răspuns „da"? Credeam că mă inviți la cinema! Drept consolare îmi amintesc o scenă din tinerețile mele. Eram cu Lena la Geoagiu şi asistam din întâmplare la plângerea unei tinere țărănci, ffoarte] elocventă; era ceva cu o vacă, o furcă şi nu ştiam care din cele 2 mai sus pomenite obiecte se chema „el". Priveam pierdută de admirație la băştinaşii care înțelegeau slangul (era o poveste dramatică, ceva cu bătăi şi violuri, din care, precum îți spusei, eu n-am înțeles decât „vacă" şi ,,furcă"). Lena râde şi acum când îşi aminteşte mutra mea asistând la proba de oratorie geoagiană. în scopuri instructiv-lingvistice am început

să tolerez câteva emisiuni T.V., deşi în general îmi pare rău de timpul pierdut aşa. Urmăresc cu mare plăcere emisiunile de noutăţi (ţi-am spus ce spectacol pot face dintr-un simplu bidetin meteo} şi, rareori, anchete. Mai pescuiesc câte un film, şi mi-am ales un serial comic la 11 noaptea; e bine făcut şi, ceea ce e important p[en]t[ru] mine, mă obişnuieşte cu tot felul de trucuri lingvistice pe care numai comedia ţi le poate da. In linii mari vorbim şi acasă englezeşte, chiar dacă mai trebuie să ne repezim la dicţionar pentru câte un cuvânt. Iar ginerele tău drag ştii ce face? Urmăreşte cu o fidelitate înduioşătoare, la T.V., o serie de filme — thriller-ttri — prezentate de o brună superbă, fardată şi fatală pe care o cheamă . . . Elvira. Sunt convinsă că asta e o discretă manifestare de dor şi un omagiu — tu ce zici?

De fapt nu ştiu ce zici, că v-aţi lenevit cu scrisul ceva de speriat. Dacă nu mi-ar scrie prietenii, cutia de scrisori n-ar mai servi decât pentru chitanţe. îmi spun că de vină e poşta, dar tot nu mă pot abţine să vă reproşez discreţia excesivă. Ţi-am scris de zeci de ori, Muţi: noi suntem grozav de ocupaţi şi tot scriem într-una acasă. Voi de ce îţi fi fiind aşa de leneşi? Înţeleg copiii, care ştiu că-s ffoarte], ffoarte], f[oartej ocupaţi. Dar tu?? N-am primit scrisoarea în care — ziceai la telefon — îmi spui că te-a vindecat Dr. Maier. Aştept cu nerăbdare. Aştept să-mi scrii tot ce faci şi ce fac toţi copiii. Marioara[1] ne scrie că s-a măritat Ioana. Cum a fost? Transmite-i multe urări de fericire şi sărut-o din partea noastră. Te-am întrebat care e numele şi adresa lui Ioana. Ţi-am cerut şi informaţii despre Pervain: cum se simte? Care e adresa lui. E tare neplăcut, în zăpăceala de la plecare am uitat să iau câteva dintre adrese. Ajută-mă să repar gafa. Şi scrie, s c r i e , SCRIE!
Ioana
P.S. Sper că şi tu, şi Dan, aţi primit scrisorile de urări şi felicitări. Luna care începe mâine e ffoarte], ffoarte] a voastră. Poate apuc să vorbesc cu tine de ziua ta. Vă sărut încă o dată.

NOTE
1. mama lui Liviu Petrescu

Dragă Geta!

Bravo pentru carte! Aştept să ţi-o văd apărută şi sunt convinsă că va fi foarte frumoasă (o bună parte din ea o ştiu de fapt). Cu cine vei lucra la Minerva? Ar fi un noroc să colaborezi cu Dna Simionescu; îmi amintesc ce imens de midt a însemnat p[en]- t[ru] mine această colaborare la Eminescu, intr-un sfârşit de an cumplit, care-mi mirosea uneori a sfârşit de toate şi care a trecut totuşi cum a trecut — bănuiesc uneori — tocmai mulţumită cărţii a ş a de greu Ide scris; un pariu cu mine însămi, pe nimic — dar nu ştiu dacă nu tocmai pariul ăsta m-a salvat atunci, împiedicându-mă să mă gândesc la ceea ce, altfel, ar fi fost de neocolit. Tactul — omenesc — şi marea pricepere — de editor — a doamnei Simionescu au fost o adevărată binecuvântare, li păstrez o foarte afectuoasă amintire şi, poate, de aceea ţi-aş dori să ai plăcerea de a colabora cu dânsa. Oricum, pentru tine lucrul e secundar, pentru că tu ai cartea gata şi n-ai nevoie de un bici manevrat cu mănuşi şi îndulcit cât se poate ca să o termini. Esenţialul este să intre în lucru cât mai repede. Poate apărea chiar anul ăsta, ce zici?

Geta dragă, în timp ce voi îi reciclaţi pe alţii eu mă reciclez spornic în istorie şi în istoria artelor. Ţi-am scris, am foarte puţini studenţi, cu care am reuşit performanţa ardelenească să fac o sumedenie de lucruri, ca totul să fie cât mai complicat pentru mine. Am de pildă o „grupă" de avansaţi alcătuită din 2 studenţi, dintre care nici unul nu e înscris oficial, dar cu care ţin ore de 2—3 ori pe săptămână. La „cursul" de civilizaţie am o singură studentă; nu face nimic, eu l-am terminat pe Părvan, pe Daico- viciu, pe 1. 1. Russu, pe Vătăşianu şi acum tocmai am ajuns la Oprescu, privind cu încredere spre iminenta mea calificare în probleme de folclor. Marele avantaj e că trebuie să-mi transmit proaspăt achiziţionată erudiţie în limba engleză, deci stau înconjurată de dicţionare şi enciclopedii, pregătindu-mă conştiincios, ceea re (măcar din punct de vedere lingvistic) e un câştig. Puştii din grupa de începători (5 în total, dar numai 2 înscrişi oficial) sunt delicioşi şi mărturisesc că am prins gust pentru sistemul pedagogic american, în care intră o bună porţie de poftă de joc. Nu ştiu dacă asta ar merge la teorie literară — dar la limbă merge şi mi se pare că rezultatele merită efortul de a-ţi primeni metodele încrun-

tate. Gustul pentru joc, pentru spectacol, pentru carnavalesc e atât de răspândit aici încât, dacă încerci să faci abstracție de el, riști să rămâi, pentru totdeauna, un fel de extraterestru. E o plăcere să vezi la TV anchete (încă n-am văzut intervievat stângaci, inhibat sau lipsit de cheful de a-și tranforma orice răspuns într-o mică, spectaculoasă scenetă). Un buletin de știri (excelente performanțe jurnalistice) și — perpetuu subiect de uimire. p[en]t[ru] mine — un buletin meteo devenit commedia dell'arte sunt momente de mare spectacol, midt mai interesante decât filmele (mediocre) din rețeaua TV liberă (p[en]t[ru] filmele cu adevărat bune ar trebui să abonez canale speciale, ceea ce, din păcate, nu pot, așa cum nu mi-am putut permite încă, până acum, să merg la nici un film în oraș).

Intre toate aceste experiențe pedagogice (care mi-au redat, după cum bănuiam, cheful de viață și care îmi dau sentimentul că sunt acasă) mai apuc să citesc câte ceva, mult mai mult decât în perioada când nu aveam ore. Marele câștig de până acum e însă cel lingvistic; chiar dacă drumul spre perfecțiune începe undeva la orizont și a visa să-l atingi e încă o utopie, tot e important că am început să vorbesc neîmpiedecat (adică fără inhibiții, nu fără greșeli, că dintr-astea, mulțumesc lui Dumnezeu, cred că nu voi duce lipsă multă vreme de aci înainte).

în numele lui Liviu și al meu transmite-i te rog, Geta, mamei tale sărutări de mâni. Pe tine te îmbrățișăm cu frățească dragoste,

Ioana

[Los Angeles], 31 ianuarie 1982

Dragă Lena,

Cum ultima dată am jurat că nu mai plâng pe umărul tău, a trebuit să fac o pauză de vreo 10 zile de scris, având eu o poftă de plâns ieșită din comun. Am avut niște zile ceva mai grele, sper că am depășit însă faza dificilă și că-mi va merge mai bine în continuare. Esențialul e că mă țin pe picioare (deși nu fără eforturi). Evident, Lena, familiile reunite plus toți amicii știu că suntem O.K. (ceea ce, în linii mari, e adevărat), așa că te rog nu împărtăși

nimănui smiorcăielile mele a căror nefericită exclusivitate văd că ți-o rezerv in ciuda celor mai ferme promisiuni de eroism. De fapt sunt aproape refăcută şi sper în virtîițile curative ale climei de aici ca să-mi revin curând de-a binelea. Avantajul unei spaime reale cu sănătatea e că te vindecă de mofturi şi fandoseli. In linii mari ar trebui să recunosc că sunt. mult mai echilibrată decât în urmă cu 10 zile, când eram sănătoasă tun. La asta au contribuit în primul rând orele; copiii sunt delicioşi şi, oricum ai lua-o, sunt tot copii. Janice, discipola mea întru civilizație, pentru care i-am conspectat pe istorici, pe Păr van, pe Vătăşianu, pe Oprescu şi pentru care voi trece în curând la studii de folclor, e o fetiță suavă

— *suav-ironică —, foarte foarte asemănătoare cu Diana şi ca stil şi ca ținută, deşi mult mai echilibrată. Mi-e foarte dragă, cu amestecul ăsta aiuritor de candoare copilărească, dulce ironie feminină, sensibilitate de artist şi pragmatism de americancă. Cred că a fost nu mare noroc să o întâlnesc. în grupa de avansați am doi foşti studenți ai lui Mircea Țoca, băieți de o mare seriozitate, foarte plăcuți şi foarte inteligenți. Amuzamentul e însă grupa mică, cea de începători. Am acolo 5 studenți, dintre care numai doi sunt oficial înscrişi. Din ceilalți 3, unul e un entuziast puțin aiurit, o fată e preocupată de relațiile românei cu alte limbi romanice (studiază spaniolă-franceză-italiană şi portugheză), iar cel de al treilea, curios de limbi sud-est europene, e un adevărat talent. Cele două victime „înscrise“ (care, adică, au nevoie de notă la sfârşitul trimestrului) sunt cel mai dulce cuplu imaginabil. Băiatid, ai cărui părinți sunt de origine română, e subțire, blond, fragil, o frumusețe aproape bolnăvicioasă, cu scăpărări de ironie jucăuşă care mă distrează copios; fata, fantastic de talentată la limbi, ffoarte] inteligentă, are însă nefericirea să fie croită ironic de natură, la vreo 100 de kg. (ceea ce aici, unde toată lumea umblă să „piardă pounzi*[a]*, e o tragedie). Ca să-i învăț uzul lui Dfumneajta şi Dfum- neajvfoajstră din primele ore, pe pattern-wn simple (numai cu A FI) le-am dat să-şi aleagă situații fictive (funcție şi naționalitate), sugerându-i Priscillei rolul de preşedintă. I-a plăcut, l-a adoptat şi a optat apoi, ca naționalitate, pfenftfru] franțuzoaică, l-am cerut, desigur, şi un nume potrivit, la care firavul Constantin a găsit pe loc soluția: „Fifi!“. Sunt foarte copilăroşi şi foarte jucăuşi*

— *ca nişte pui de pisică şi încep să mă convertească la pedagogia americană, mult mai puțin încruntată decât a noastră. De altfel eu nu-s greu de convertit, pentru că gustul jocului l-am avut întotdeauna numai că trebuie să găseşti parteneri potriviți. Marea libertate, totala lipsă de crispare în relațiile „pedagogice“ de aici*

mi se pare profitabilă pentru ambele părți. Copiii sunt de fapt foarte serioşi în ceea ce fac, dacă s-au hotărât să facă un anumit lucru. Lipsesc însă fioriturile de ceremonial oriental de la noi. Uite, poate că mă înşel, poate că având foarte puțini studenți (dintre care mai mult de jumătate nici nu au nevoie de note, deci vin din pură curiozitate) am parte de o situație — din acest punct de vedere — privilegiată (deşi, Doamne, cum invidiez sălile şi laboratoarele pline, de la Departfamentul] de fizică, pe lângă care trec în fiecare zi!). Cred că marile şi cu adevărat dificilele probleme sunt şi aici la vârsta delicată a copiilor de liceu. Cei de la Universitate ştiu ce vor; cei mai mulți dintre ei au câte o slujbă cu care se întrețin, măcar in parte, la facultate. Poate s-a şi schimbat mult în atmosfera americană în ultimii 5—6 ani, dar sigur e că oamenii pe care i-am întâlnit au o mare poftă de lucru. Că-şi poartă cărțile în sacoşe colorate de care agață eventual un balon, că poți vedea în campus cele mai stranii ținute, de la şort la pantaloni de şaten, cloş, cu volane, de la maieuri sport la cercei lungi de aur (şi uneori toate astea la un loc, pe aceeaşi persoană) e cu totul altceva. Nu mi se mai par extravaganți, mi se par numai foarte liberi, foarte dezinhibați, foarte puțin dispuşi să accepte constrângeri străine naturii lor, fie şi în materie de modă. Nu e nimic ostentativ aici — şi tocmai de asta îmi plac. Mai puțin mă farmecă însă interesul superspeăalizat pentru un subiect sau altul pe care îl manifestă unii dintre ei. Intr-o discuție cu un filolog, amator de literatură, care se interesa de preocupările comparatiste ale lui Liviu, lansându-se numele lui Faulkner (de către partea română), a urmat întrebarea părții americane: „Cum, Faulkner e un scriitor american? Ce-a scris?“. E adevărat, filologul era romanist. Totuşi.: .

Cel mai mult se citeşte literatura ştiințifico-fantastică şi thril- ler-urile. Sinceră să fiu, nu cred că voi avea muşterei pentru cursul de poezie românească pe care visam să-l țin în semestrul viitor. Mai bine m-aş reprofila în Dracula ...

Am dat însă şi peste fenomenul — mai rar — al unor specialişti cu altfel de orizont. Până acum, cea mai grozavă surpriză mi-a furnizat-o o tânără doctorandă, bizantinolog; o preocupă relațiile Veneției cu biserica din Iugoslavia, dar ştie istoria bizantină şi balcanică, îl cunoaşte (din citite, nu din auzite!) pe lor ga, îl comentează dezinvolt pe Panait Istrati şi e convinsă că un bizantinolog trebuie să cunoască, pe lângă bune studii de limbi clasice, filosofie şi teologie. Discuțiile cu ea sunt o adevărată încântare.

Am făcut o scurtă pauză ca să ne înghițim dinner-ui. De trei săptămâni mâncăm, constant, supă de perişoare, la care am adăugat p[en]t[ru] Liviu, o tocană de pui iar p[en]t[ru] mine nişte chiftele în stil propriu. Ca să guşti hazul situației trebuie să-ți spun că necazurile mele se trag de la o căzătură care, pe lângă picior, (nu se putea altfel) mi-a afectat din plin mutra, inclusiv 3 dinți din față. N-au căzut (Doamne păzeşte, că n-am cu ce parale să-i pun la loc) dar se clatină. Nu pot mesteca, aşa că mănânc grațios supe, sucuri şi tocaturi — toate nesărate din cauza medicamentelor. Acu, s-a întâmplat să greşesc nițel rețeta la chiftele şi să le amestec cu o groază de orez prăjit; chifteluțele le-am făcut mici şi cochete, orezxd e extralong şi iese din fiecare chifteluță ca o platoşă de arici. N-aş zice că le-a priit prăjitul. Arată ca nişte micuțe ghioage nesărate — ce să spun, sunt un deliciu. Azi le-am reciclat, fier- bându-le în sos de roşii (tot nesărat). Jur că-s delicioase — şi cum e o cratiță plină viitorul îmi surâde pe vreo săptămână. Dacă n-o să-mi strice acum cortizonul silueta, apoi să ştii că am realizat ceva. Nu chiar cât Liviu, pe care-l bate vântid, dar tot e ceva. Dacă toate merg bine o să-mi pot îmbrăca fustele fără să-mi mai trebuiască fermoare. Păcat că am încărunțit cumplit, altfel silueta s-a recondiționat simțitor, şi asta numai pe baza remarcabilelor mele talente culinare, combinate ce-i drept cu nițel spirit de economie. In rest, am citit o carte straşnică despre Eleusis, am foto- copiat-o pe cea cu alfabetul şi calendarul de care-ți spuneam, dar continui isă rotesc ochi pofticioşi spre câteva cărți pe care tare ar trebui să le iau, dar încă nu ştiu cum. Acum am trecut pe alchimie. Concluziile — în epistola următoare.
Te sărut.
Ioana

Los Angeles, 3 }ebr[uarie] 1982

Dragă Muți.,

Uite cum se hărniceşte omul. Am ajuns să-ți scriu mai des ca până acum, profitând de avantajele unui orar de tip şvaițer. Cel puțin de două ori pe săptămână (lunea şi miercurea) stau la Universitate câte 7 ore (de la 10 la 5 p.m.), în care țin doar 3 ore (plus o oră de „consultații"). Marți şi joi sunt boier — am câte o oră, de la 4 la 5; iar vineri e totuşi mai rațional, am ore (cu pauze) de la 1 la 5. Uneori am impresia că am mai midte ore decât studenți, tot făcând cu fiecare altceva. Dar adevănd e că orele şi copiii mă distrează şi mă simt mult mai bine de când am început semestrul decât în primele două luni, când n-aveam nimic de făcut şi nu-mi găseam locul. Acum văd că am timp şi să citesc, pe lângă treburile de istorie, arte, folclor etc. care-mi trebuie la curs, o serie de cărți care mă interesează pe mine. Cu cititul merge, în englezeşte, tot mai uşor. încep să pricep şi o bună parte din emisiunile de umor la care mă uit, uneori, tocmai din rațiuni. . . lingvistice. De vorbit vorbesc mult mai uşor, dar, îmi dau seama uneori, cu un potop de greşeli; din fericire nu-s genul sfios, îi dau înainte cum pot şi văd că pot fi perfect înțeleasă. De aici până la a vorbi o frumoasă (sau măcar corectă) şi nuanțată limbă engleză e a great deal of efforts[1]. îmi prinde f[oarte]) ffoarte]

bine faptul că trebuie să țin cursul de civilizație în engleză (îmi prinde bine mie, nu bietei mele studente obligată să „put up with“ superba mea engleză). Eu tot trăiesc cu speranța că în semestrul următor (peste 2 luni) voi vorbi o engleză de-a dreptul suportabilă, chiar dacă niciodată n-o să ajung la un accent bun. Dar care e aici accentul bun? în interval de 10 minute, la T.V., aud pronunțat, de pildă, Smart[2] fie smart, fie smaat — de către doi americani cultivați şi autentici; aud because[3] —- fie bik 'z, fie bikaz, ev un a foarte ciudat, între o şi a, pe care numai aici l-am. auzit ş.a.m.d. Oricum, diferentele astea au ajuns să mă pasioneze — adică nu mă mai sperie, ci mă interesează, aşa că totul e O.K. în plus, ultimele veşti [încă neoficiale] sunt încurajatoare: se pare că s-au aprobat pentru noi bursele şi pentru amil viitor. Mamă, pe mine vestea asta m-a bucurat extraordinar de tare — deşi ştiu că tu nu o să sari într-un picior de entuziasm. Dar să ştii că abia în al doilea an, când nici limba, nici cursurile nu^mi vor mai pune probleme şi nu-mi vor mai lua din timp, o să pot lucra din plin, profitând de şansa extraordinară de a fi aici. Afu ştiu dacă ne vom întoarce tot în Los Angeles; alte universități sunt mai profitabile pentru specialitatea mea, dar aici am ajuns să mă obişnuiesc, să iubesc oraşul, oamenii, campusul. în plus, clima e o adevărată binecuvântare pentru mine. Ştii că circulăm în bluză, cel mult cu fâşul pe noi, şi ne răsfățăm bătrânele ciolane într-un soare milostiv şi limpede? în-cre-di-bil!
Acum, Muți, spune drept: de ce te-oi fi lenevit tu aşa? N-am

rocii primit nimic de La tine de vreo 12 zile. Poate e de vină poşta. Dar imediat mă-ntreb dacă nu e ceva rău acasă ... Va trebui să controlăm la telefon. Scrie! Vă sărutăm pe toţi.

Ioana şi Liviu

NOTE

1. o groază de eforturi (engl.)
2. isteţ (engl.)
3. pentru că (engl.)

Las Angelcs, 18.11, 1982

Dulce Muţi,

Azi am avut o zi straşnică. Am vorbit cu Băieţoca[1] (mă tem că era niţeluş răcit, nu?) şi mi-a spus că tu eşti mult mai bine, că eşti aproape vindecată. Doamne, dacă ar fi adevărat! Tare greu e să fii departe de casă şi să nu ştii, clipă de clipă, ce fac ai tăi, dacă sunt sănătoşi sau nu. Oreionul lui Răducu mă sperie mai puţin, ştiu că, dacă e cuminte şi nu se vânzoleşte prea repede, nu e o boală periculoasă, deşi, după câte îmi aduc aminte de pe vremea când Dănuţ bolea, mic şi pufos, cu oreion, e o boală neplăcută şi dureroasă. Sper să fie intr-adevăr, după cum zicea fratele meu, pe trecute cu necazurile. în schimb obrăzniciile Oanei mă îngrijorează. Mă-ntreb, totuşi: ce talent special ai tu de inviţi copiii (sfinţi să fie!) să ţi se urce in cap? Unde e autoritatea ta, dragă? Aia mică trebuie să ştie că eşti fermă şi că nu te poate juca aşa cum are ea chef. Ce făcuşi, dom'le cu talentele tale pedagogice pe care le-am admirat sincer întotdeauna (nu acasă, unde ne ţinea pe toţi la respect, nediferenţiat, mama mare, ci la şcoală, unde chiar că stresai studenţii fără efort)? Fina mea are nevoie de un curs de dresaj — dar nu de câteva palme pe fundocul ei pufos, că din asta mai mul te enervezi tu decât învaţă ea minte! E un drac de copil, deşteaptă brici, şi tentată să descopere slăbiciunile celorlalţi ca să poată profita de pe urma lor. Ceea ce riscă

să-i strice caracterul. Reguli: nu e voie să vadă a) că poate să schimbe o decizie de a ta odată comunicată (dar, p[en]t[ru] asta, fiecare decizie trebuie să fie bine motivată; tu n-ai voie să-i ceri. lucruri imposibile, că nu le mai face nici pe cele obligatorii; n-ai voie să răspunzi la întrebarea „de ce“? cu „pentru că aşa vreau eu!“, cum te-am auzit odată când îi ceruseşi un lucru complet ■neraţional);

b) că te poate scoate din sărite. Nu te agita, că o amuzi în ioc să o sperii. Dacă e nevoie (dar numai dacă e nevoie) altoieşte-o, dar să simtă că o pedepseşti, nu că-ţi descarci tu nervii.

îţi place cum a trecut oul la sfătuit găina cu un aer înţelept ■de Polonius? Eu trăiesc, încă, în respectul sacrei pedagogii a lui Mama Mare, căreia îi admir eficienţa, chiar dacă nu şi mijloacele. E nemaipomenit cât de des mă gândesc la dânsa, exact aşa cum obişnuia să profetizeze pe vremea când mă revoltam împotriva asprimii tratamentului, iar dânsa mă asigura că odată, peste ani, ii voi fi recunoscătoare. îi sunt, şi încă din plin.

Scrie-mi, Muţi, şi despre copiii ceilalţi. Ce fac fetiţele? Cum a fost nunta Ioanei? Scrie-mi tot!

Scurt raport los angelez: suntem ffoarte] bfine]. Eu îmi văd de ore, cu multă plăcere, şi-mi rămâne şi timp de citit, şi timp de lucrat cu colegi doctoranzi în domenii legate de limba şi cultura română, şi timp de mondenităţi (nu m-ai recunoaşte!) şi timp de gătit — deşi la ultima rubrică simt că ţi-am moştenit talentele şi mă consolez cu o vorbă de-a lui mama mare, pe care am comu- nicat-o şi musafirilor când le-am adus friptura: „Ce poate fi mai stupid decât să munceşti cinci ore p[en]t[ru] un lucru care se mănâncă în cinci minute?“ (Ideea era, desigur, că e mai bine să faci ca mine, un grătar care se arde în cinci minute şi nu se poate mânca nici în cinci ore). Liviu se ocupă de bibliotecă, fotocopii (p[en]t[ru] amândoi), aprovizionare etc., iar duminecile o urmăreşte ia T.V., fascinat, pe „Elvira, Mistress of the darkness“[2]. E o superbă brună, decoltată până ceva mai jos de talie, dar plină de umor, care prezintă şi comentează filmele de groază. Dar, vorba lui: să ajungem s-o vedem odată pe cealaltă Elvira! încă 4—5 luni!

Sărutările (pentru tine şi p[en]t[ru[copii) nu mai încap decât aici, împreună cu mulţumirile p[en]t[ru] adresele lui Pervain şi Ioana. Te îmbrăţişăm amândoi,
Ioana şi Liviu

1. Daniel Popovici
2. „doamna tenebrelor" (engl.)

Los Angeles, 20 jebr[utrie] 1982

Dragă Geta,

Marioara ne-a scris (în câteva din scrisorile de până acum) că mama ta şi cu tine i-aţi căutat la telefon şi, desigur, ce le-aţi spus. Geta scumpă, nu pot să-ţi spun cât de mult vă mulţumesc p[en]~t[ru] asta; nu-ţi poţi da seama ce bine le face să nu se simtă părăsiţi şi singuratici. Ei sunt foarte eroici, se laudă cât de bine se descurcă cu toate, dar nu e greu de închipuit ce e în sufletul lor, că nici într-al nostru nu e mai bine. Oricât de paradisiacă e California, oricât de bine ne simţim aici, jur că dacă azi ar trebui să mă întorc acasă ar fi prima dată când mi-ar arde să chiui de bucurie de când am venit. Poate e de vină firea mea (n-am nevoie de aventuri şi călătorii; ca lumea să-mi pară spectaculoasă, îmi ajung micile mele călătorii sau aventuri interioare; orice „eveniment e prea dur pentru firava mea rezistenţă). Geta, poţi asculta cu seninătate o prostie epocală? Ei, uite, îmi amintesc de o plimbare pe care am făcut-o împreună prin . .. Mănăştur. Era şantier, era mizerie, era tot ce vrei, dar eram acasă, într-o fţoarte] liberă dispoziţie de spirit. Am ajuns la nişte (parcă?) gunoaie care ardeau grămadă, ne-am oprit, era o zi toropită de vară (ca cea de azi în L[os] Aţngeles]), aburul se înălţa şovăielnic şi tu te-ai uitat la aburul ăla incert, nici fum, nici apă, şi ai zis: „Uite cum fumegă, parcă ar fi o apă“. (Nu visez, nu-i aşa?). Atunci l-am înţeles pe D. Zamfirescu, am priceput cum poate deveni marea Bărăgan. Nu râde, Geta, poate părea caraghios, dar eu n-am simţit niciodată că „ieşi" dintr-o carte în viaţă, sau că ieşi din „viaţă" ca să intri într-o carte, nici măcar într-o carte de „critică". Dacă e carte cu adevărat, critica nu e un „altceva", critica nu e decât un travesti decent al fumului-abur-foc-apă pe lângă care ai trecut odată cu un prieten drag, pe care l-ai întâlnit într-o carte dragă şi l-ai scris apoi spre aducere aminte. Ceea ce-mi lipseşte — acut — aici e

TS

NOTE

rogozul care-ți permite să fixezi lucrurile în amintire, care-ți permite să tranformi lumea într-o idee sau într-un sentiment. Lumea e, ■aici, splendidă. Dacă-ți spun că azi, 20 februarie, e o zi toridă de iulie, mocnită şi rotundă şi împăcată ... Dar, sâmbătă fiind, ieri mi-am petrecut ziua la bucătărie (pe o săptămână), iar seara o să mai citesc nițel folclor p[enjt[ru] cursul de civilizație, iar la televizor o să urmăresc emisiunile profitabile lingvistic. Alerg între bibliotecă (Doamne, câte cărți pe care n-am să le pot citi şi nici bani să le cumpăr n-am!), facultate (unde țin ore cu nemiluita, în stil ardelenesc) şi bucătărie (unde ard tot, vrând să fac economii şi nereuşind). Aşa că sunt mult prea hărțuită ca să apuc să mă bucur de ceva. Deşi, ştii? ieri am întâlnit iar, în campus, o veveriță sociabilă. Nu ştiu dacă era tot cea care ne-a întâmpinat când am venit, dar se purta exact la fel. Am surprins-o pe peluză, i-am zis câteva vorbe dulci (în cea mai bună engleză pe care o aveam la dispoziție) şi individa m-a măsurat de câteva ori din cap -până în picioare, apoi a decis că-s o țipă de încredere, a venit la piciorul meu şi a făcut sluj, bătând un ritm răbdător cu coada în- joiată. Am decepționat-o (vai!) p[en]t[ru] că n-aveam nimic de mâncare la mine, dar părea mult prea sociabilă ca să-mi poarte pica p[en]t[ru] un asemenea amănunt. Aşa că mi-am ținut cursul despre trecerea de la romanic la gotic într-o dispoziție excelentă, cu imaginea individei super sociabile sub ochi. Doamne, ce dor mi-e de nişte cursuri adevărate, în bună (în foarte bună!) limbă românească, pe temele la care mă gândesc de o viață şi nu pe improvizațiile astea, pregătite de mine cu ardelenească lipsă deumor, dar

cu suficient umor — sau luciditate — ca să simt lipsa de rost a

risipei de energie intelectuală în care mă complac. Toate-şi au timpul lor. Acum 10 ani ar fi fost, poate, timpul experiențelor mele de acum, venite preatârziu, la o vârstă cândvrei să te aduni, nu să aduni, să scrii, nu să te risipeşti. Geta, cuajutorul lui Dumne

zeu la vară om mai vedea focurile din Mănăştur. Te sărut şi te rog să-i transmiți mamei tale sărutări de mâini de la

Ioana şi Liviu

Los Angeles, 20 febr. 1982

Dracă Lenocica,

A dat Dumnezeu o căldură de iulie toropit, cu miresme de ■pământ încins, cu aer aburind nehotărât, încețoşat ca-ntr-o beție -mocnită, cu nestăpânite chiote de păsări primprejur. Da, e ceva de paradis sau de ternă sărbătoare in California asta. Şi totuşi. Lena, e idiot ceea ce spun, dar jur că spun numai adevărul: sunt incapabilă să mă bucur de tot paradisul ăsta; tu ştii că nu-mi lipseşte, structural, capacitatea de a mă bucura — dimpotrivă, am reuşit să convertesc în mari, în profunde bucurii chiar momente de adâncă suferință. Nu-nțeleg ce se întâmplă cu mine. Ar trebui să chiui şi să sar într-un picior — dar cred că dacă n-aş fi cu Liviu aş simți că înnebunesc. N-am nici un motiv. Mă judec aspru, cu asprimea dreaptă a lui mama mare, dar nu pot schimba nimic. Culmea e că-l simt şi pe Liviu exact la fel. Uneori mi se pare chiar că e mai fragil decât minte şi-mi vine să-l ascund undeva, unde să nu-l poată atinge nimic, şi să-l apăr. Asta e tentația nobilă — p[en]t[ru] că, practic, mă tem că-l cam chinui; nu conştient, dar cred că-l chinuie aerul meu de mic anim,al în cuşcă, înțelege ffoarte] exact ce se petrece cu mine. Azi, sâmbătă fiind, am refuzat să mă trezesc până la 10 (două nopți n-am putut dormi din cauza unei vecine de tip Anişoara, care ne distrează până pe la 3 dimineața, după care nu mai adorm nici cu somnifere). Când am făcut, în sfârşit, ochi, i-am făcut cam saşii şi încruntați, deşi mi-am dat seama că acasă, într-o asemenea binecuvântată dimineață, nu mi-aş fi încăput în piele de nemotivată fericire. Aşa plângăreață l-am întrebat pe Liviu: — Ştii cum mă simt aici, diminețile? Şi el a răspuns cu exactitate lOOVo: — Ca la clinică, nu? Da, asta e, Lena. E complet idiot, nu pot înțelege nimic, dar asta e. Unde mi-am pierdut sentimentul de libertate interioară pe care nici măcar jupuiala de la clinică nu mi-l putea lua, asta zău că nu ştiu. Şi, repet: jur că n-am de ce mă plânge. Lumea e, aici, paradisiacă. Orele mă distrează, copiii îmi plac, am — avem — mulți prieteni la care ținem. Nu ştiu ce e cu mine, dar nu mă pot gândi decât la ceea ce trebuie să fac acum, peste un ceas, peste două zile. Şi fac de toate — nimic serios, nimic până la capăt. Acum realizez ce importantă e p[en]t[ru] mine munca pe care am ales-o. Ziceam că e un alibi —, nu e adevărat, alibiuri am şi aici, niciodată n-am lucrat în ritmul ăsta, nici măcar când îmi scriam cărțile. Atunci n-am simțit că lucrez, pentru că lucrul eram eu, — nu mă prefăceam că sunt eu. Şi, mulțumesc lui Dumnezeu, mi. s-a întâmplat să lucrez 20 de ore din 24, zile în şir, fără să simt că ceva îmi stânjeneşte libertatea, dimpotrivă, simțindu-mă mai liberă ca oricând. Dacă o țin tot aşa o să ajung să cred că scriu — Doamne iartă-mă — din „vocație"! Jupuită, ciuruită, aveam totuşi libertatea de a mă gândi la ce vreau eu. Da, asta e, Lena. Important e să-ți ai gândurile libere — adică să te poți lăsa în voia unei

idei (poate iese, poate nu .. .), s-o duci până la capăt, într-o lună,, intr-un an ... Lena, sunt o iremediabilă orientală. Una destid de- harnică pe din afară (spăl geamuri, spăl sufe, spăl covoare, spăl orice), dar kieful e la mine o stare de spirit, o relaxare (nici ea de tot leneşă) pe dinlăuntru. Doamne, ce dor mi-e să pot mângâia (nostim!) o idee pe toate feţele, până se rotunjeşte şi „iese", iese de la sine, iese ca şi cum eu nici n-aş fi fost pe acolo, dar la urmă mi se pare că în locul meu e ceva frumos şi adevărat, ideea asta căreia i-am găsit o formă şi un tipar, deşi toate astea pot să n-aibă nici o valoare, deşi micuţul adevăr pe care mi se pare că l-am descoperit poate să nu-nsemne nimic, poate să nici nu fie un adevăr, poate să nici un fie aşa de frumos cum mi se pare, atunci când sunt. teribil de fericită, când pot să mă uit pe mine, când pot să uit de mine în necăjitul ăsta de adevăr, sau (Doamne iartă-mă) în fraza asta pe care am tot lustruit-o, uneori, zile în şir ca să cuprindă umbra adevărului bănuit. Uitării ăsteia eliberatoare îi spuneam „alibi" — şi ea (uitarea asta) era măsura fericirii mele. Vorbe mari... dar, Lena, mă simt aici profund nefericită — nu, nu „profund", ci doar meschin, egal şi continuu nefericită. Sunt singura vinovată pentru toate astea. Pierd o sumedenie de vreme cu orele; am citit imens (şi continuu în acelaşi stil idiot) p[en]t[ru] „cursul“ de civilizaţie, pe care-l predau unei singure studente care e departe de a realiza cam ce risipă de energie intelectuală se desfăşoară în jurul ei. Marea nemulţumire mi-o dă caracterul rudimentar al englezei mele; de când mă ştiu, construiesc lumi din cuvinte. Dar din cuvinte englezeşti nu-i prea uşor s-o faci. Încerc să-i explic discipolei mele întru civilizaţie sensul diferenţei între ferestrele romanice — strâmte, speriate să spargă uniformitatea protectoare a marelui zid — şi suplele vitralii gotice, deschise nu spre lumea înşelătoare de afară, ci spre adevăruri paradisiace, din care n-a ajuns până la noi decât lumina, şi când mă bâlbâi încercând să explice un lucru ffoarte] elementar — diferenţa a două Weltanschauunguri — un micuţ motoraş intelectual se agită căutând să aplice corect blestemata de concordanţă a timpurilor. Dar, gândeşte-te, Lena, de pe poziţia adversă: ce rămâne dintr-o speculaţie dacă ai confunda (gramatical) regimul ipotezei cu cel al certitudinii? li explic diferenţa tipurilor de turnuri, amplasarea lor, şi sensul general de axis muncii al turnului. Erudită cum mă ştii, am aflat că-n engleză (pe terminologie internaţională nu poţi miza aici) osia lumii se cheamă „the hub of the universe“. Şi-i dăm drumul, nonşalant, dar pronunţ hjub în loc de hAb — ceea ce e o încercare de a descoperi pronunţarea locală, dar o încercare total
-nereuşită. Deci îmi văr nasul în de toate, n-am timp să mă gândesc la nimic până la capăt (în stil ardelenesc, unde capătul e „mai incolo[u]*, nu de cum ai început o treabă), sunt obsedată de simplificările pe care prea puţin isteaţa mea engleză le impune unor idei şi aşa simpluţe şi nerumegate, iar dacă aş fi perfectă ar fi tot degeaba, că n-aş avea cu cine să fiu. Acum exagerez — dar realizez că şi această jumătate (cel puţin!) din pedagogia mea e retorică (vezi că mi-am reconsiderat „retorica“?), iar aici tocmai oratoria mi-e handicapată. Nu la orele de română, midt mai simple, unde .engleza mea e, in genere, satisfăcătoare, şi unde am reuşit, în plus, să-mi transform defectele în avantaje... pedagogice. I-arn făcut pe copii să înţeleagă că greşelile mele sunt transferuri ale pattemu- rilor româneşti. Aşa au învăţat o serie de şmecherii, unele le-am învăţat, efectiv, „reciproc“ (în engleză se zice „doi sută“ — asta de la ei o ştiu, dar acum ei ştiu perfect cq-n română e „două sute“), altele le ştiam dinainte şi le-am putut explica exact prin opoziţie (ca: „every day“ = „în fiecare zi“ — dar „in the morning*[u]* = „dimineaţa“ etc.). Dar asta e un joc — şi mie jocurile mi-au plăcut întotdeauna la ore. Când termin cu toate astea (ceea ce nu-i uşor, p[en]t[ru] că acum am început să-nvăţ folclor), în loc să :mă bucur că pot citi pentru sufletul meu, gonesc ca un cal de curse că „ajung“ să citesc cât mai mult, amestecat (după cum găsesc cărţile) şi nedigerat (ă la Vasiliu, ca şi cum universul ar fi o listă de bibliografie obligatorie,). Nu-mi pot permite reverii pe marginea unei cărţi, că n-am timp. Dacă aş putea cumpăra cărţile pe care le vreau, aş avea răgazul să mă bucur de ceea ce citesc. Aşa, trăiesc sentimentul de cursă contra cronometru, îmi reproşez fiecare clipă pierdută, alerg de la bucătărie la şcoală, de la şcoală la bibliotecă, de la bibliotecă la „evenimentele sociale“, de acolo acasă — unde nu mă lasă vecinii să dorm — mereu nemulţumită <de mine, mereu cu o listă de cuvinte în buzunar (ştii că pe noptieră, lângă pat, lipesc periodic cu scotch câte o schemă gramaticală, ca pentru copii idioţi! Şi mă mai mir că nu mă distrează să mă scol dimineaţa, cu concordanţa timpurilor sub nas!). Am ajuns să-l invidiez pe C., p[en]t[ru] că: 1. putea spune orice în englezeşte; 2. chiar dacă n-ar fi putut, câtă engleză ştie era prea multă pentru ce i-ar fi putut trece prin cap în trei vieţi, nu într-un an.*

Aşa stând lucrurile, intelectualul din mine nu poate decât să-şi dorească un al doilea an aici, ca să mai apuc să şi citesc ceva, în pace şi cu profit. Dar sufletul meu laş de femeie tânjeşte după ritmurile şi ceremonialurile de acasă. Mi-e dor de toţi ai mei — de voi toţi, Lena, care nu sunteţi „ai mei“, care sunteţi „eu[u]* mai*
mult decât mine însămi —; mi-e dor de Cluj, de Clujul plouat noroios, aglomerat, iritant; de după-amiezele de duminică în care: mă repezeam până la tine (chiar aşteptând un ceas la maşina 7), de lungi plimbări prin soarele tomnatec sau de castanii înfloriţi. Vreau acasă! Şi ştiu că n-am voie să vreau asta, că e un — real — privilegiu să jiu aici, că etc., etc., etc. Oare de ce nu mă pot bucura de nimic aici, Lena?

Nu-ți fă iluzii că-ți pot da știri despre noutățile americane.. Abia am dat de urma unor reviste literare — şi asta mergând în cele din urmă la fişierul bibliotecii p[en]t[ru] că amicii noştri ziceau că specia e necunoscută aici. Am luat în studiu o carte despre critica americană a ultimelor 3—4 decenii. Dacă merită, o s-o fotocopiem (altfel, costă $ 22,50 — imposibilitate!). Dacă nu,, fişez ce merită şi voi putea să-ți răspund la întrebări. A propos de fotocopii: Spune-i lui Liviu să-ți spună dacă vrea să-i foto- copiez ceva (o fac cu mare plăcere) sau dacă vrea să-i caut nescari indicații bibliografice. E şi o revistă de studii E. A. Poe! în ceea ce ne priveşte, Lena, Liviu e interesat în naratologie, iar eu umblu după înțelepciune arhaică, misterii şi astrologie — aşa că ceva fotocopii dintr-ale noastre o să te intereseze şi pe tine. Dar eu tot sper că Sadoveanu va fi gata până mă întorc. Ce zici? Dar dacă ştii vreun titlu pe care-l vrei anume, scrie-mi. îți mulțumesc pentru veştile literare de acasă. Contează imens pentru mine ■— mă simt mai puțin rătăcită în lume. Mă bucur de fiecare comentariu al tău. Doamne, Lena, ce cronicar se pierde în tine! Tu ştii cât de exact şi subtil puls al „vieții literare“ transmiți? Tu ştii ce plăcere e să te citească omul? Morala: scrie-mi (Morală generală: scrie!!!)

Te sărut,

Ioana

P.S. Marioara scrie că i-ai căutat. îți mulțumim amândoi, Lena. Le-a căzut teribil de bine şi tare s-au bucurat. Ne-au scris: „Vedeți, nu suntem singuri şi uitați“.

Los Angeles, 27 febr[uarie] 198Z

Dulce Muți,

E sâmbătă seara şi mă culeg, în sfârşit, după o zi teribil de obositoare. Pe scurt, de dimineață până acum, la aproape 9, am creat o supă, o salată de cartofi, o salată de boeuf şi o căldare

de sarmale — adică 3(4 din ce-mi trebuie mâine, când dau, pfenj- t[ru] studenții mei, un elegant sarmale - p-arty. Am mai încercat o dată să fac sarmale, în frunză de viță alea, şi le-am ars după ce dădusem 14 dolari pe materia primă şi lucrasem o zi. Azi le-am încercat cu varză. Am stricat 5 verze şi 3 borcane de fâşii de varză murată, dar, dacă nu le-oi arde mâine la încălzit se cheamă că astea mi-au reuşit. Intenționez să le lungesc p[en]t[ru] încă două „cine româneşti“ (tot respectiva căldare, că eu mai bine mai dau un doctorat, fie şi-n englezeşte, decât să mai fac sarmale): marți seara când le-am invitat la cină pe Janice (violoncelista mea) şi pe o fetiță specializată în folclor muzical românesc; şi joi, când vine la noi o prietenă care-şi pregăteşte teza de doctorat din colin-zile româneşti şi cu care lucrăm la traducere şi „interpretare“ de texte. Adaugă la asta că sâmbătă suntem invitați la un coleg, dumineca viitoare la o altă cunoştință şi o să înțelegi cam care e ritmul vieții noastre. Mondeni cum ne ştii, îți poți imagina că avem, aici, stilul de viață cel mai incredibil pentru noi. Copiii îmi plac mult şi orele mă distrează, deşi, când sunt obosită, engleza mea e super dubioasă. Dar nu-i numai vina mea. Spun, de pildă: „Why are you such in a hurry?ul şi pronunț, ca omu', „hAri“. Ochi mari la interlocutor care, după o clipă, se dumireşte ce vreau şi mă corectează: „you mean hari!“2. Exersând viitorul românesc, îi cer unuia dintre puştii mei să traducă „to-morrow I will take a bath in the Ocean“; sunt mândră că nu mai spun 1 shall (ceea ce, vai, e o oroare!), dar n-apuc să mă umflu-n pene p[en]t[ru] că văd că nu-s pricepută. Spusesem ba: 0 — şi se spune bae 0- Până când, exasperată, i-am întrebat, predând participiul: bine, accept, o să spun psest nu past, dar ce credeți, e cazul să spun şi paertisipl, sau aici mă iertați cu un par .. . Au mărturisit că pe ăsta încă nu l-au americanizat. Cel mai greu e sunetul ăla între o şi a pe care nu cred că o să-l pot pronunța vreodată. Şi totuşi, e frumoasă americana, foarte cântată, într-un fel de legato gâlgâit, cu consoanele vocalizate şi vocalele nazalizate. Păcat că n-o să-ți pot face o demonstrație, fiindcă sunt incapabilă, din păcate, să-mi schimb baza de articulare şi fără asta imitațiile-s dubioase. Singurul accent străin în engleză care mă farmecă e cel franțuzesc. Americana vorbită, impecabil, de un francez are un dram de savoare rafinată în plus. Am ascultat într-o zi, preț de vreo 30 de minute, la radio un interviu cu un regizor — francez la origine ■— de la Hollywood, deşi nu mă interesa ce spune, numai datorită fascinației lingvistice. Azi, într-o pauză de sarmale, m-am uitat la T.V. la o comedie muzicală cu M. Monroe şi Y. Montând, care
vorbeşte aceeaşi fermecătoare variantă pariziană a americanei. E un poem să-l auzi spunând „becausea. în schimb, franceza (şi orice altă limbă — italiana, latina etc.) cu accent american e de tot hazul. Sărmanele vocale latine, care n-au obiceiul cameleonic să-şi schimbe culoarea în timp ce le pronunți, pregătindu-se să se topească în prima consoană căreia-i moaie, compensativ, şira spinării — sunt puse la grea încercare în pronunțarea americană. Ştii cum se pronunță aici articolul nehotărât? Rarissim auzi pe cineva spunând ,,o“. De obicei e un se, şi, mai frecvent chiar, se-ul lunecă în i, devenind ti: ei boy, ei fiim etc. se-ui e f[oarte] lung, parcă nițel nehotărât ce să facă mai departe şi încotro s-o ta, decizându-se în ultima clipă s-o cotească spre un i scurt. în ce să mai crezi, dragă? în plus, nici cele mai nevinovate cuvinte nu ştii ce alte sensuri pot avea. „Fairy“ de mult nu mai înseamnă „zână“ şi e mai prudent să nu complimentezi pe nimeni cu vorba asta, că dai în bară. Ştii probabil că liftului ii zice elevator; dacă zici bus station rişti să ajungi la bus terminus, că restul sunt bus-stop-wn. Astea nu le afli în nici un dicționar, le poți învăța numai pe piele proprie. Rezultatul învățatului ăstuia este că mi.-am pierdut şi bruma de accent englezesc croit acasă, cu atâta sudoare, pe bază de dicționare, şi nu ştiu zău ce-am câştigat în schimb. Probabil, reflexul de a schimba tot ce ştiam eu că e a: în se. Asta a să vezi când ne întoarcem.

Muți dulce, tare aş vrea să fie cum spui tu cu sănătatea! Spune-mi, nu-mi poți trimite o rețetă p[en]t[ru] medicamentul lui Maier? Sau, cel puțin, scrie-mi citeț de tot numele medicamentului. E Dusulone? Unde e produs? Dacă e european pot fi probleme; americanii sunt extrem de prudenți în acceptarea medicamentelor noi (Persantinul l-au acceptat de puțin timp, iar Prodecanul nu are nici un echivalent aici). Poate că e însă american şi atunci e mai simplu. Lămureşte-mă!

Ce fac copiii? Răducu s-a vindecat? N-a mai luat nimeni boala? Cum o duceți cu frigid? Cum te descurci cu regimul tău? Poți mânca pâine sau tot fără făină trebuie să trăieşti? Scrie-mi tot şi despre toți. Muți. Vă sărut pe toți, mari şi mici
Ioana.

NOTE

1. De ce te grăbeşti aşa? (engl.)
2. Vrei să spui *hori!* (engl.)
3. mâine mă voi scălda în Ocean (engl.)

[Los Angeles,] 28 Jebr[uarieJ 1982

Dragă Geta,

Ieri am primit mărțişorul de la tine — şi m-a pălit parcă şk mai aprig dorul de casă, de prieteni, de tot ce e „al meuu. îți mulțumesc mult, vă mulțumesc mult amândurora, mamei tale şi ție. Aici obiceiul e necunoscut, deci există un substitut. La 14 februarie este „Valentine's Day'a. Am văzut eu tot felul de reclame, dar nu m-am prea lămurit ce înseamnă până nu m-am trezit că-mi aduc puştii la oră nişte ceva ca un fel de felicitări de la noi, cu poze şi texte (diferențiate după cui i le trimiți) şi nişte cutiuțe de forma unei inimi, pline de desene şi de inscripții (pline şi cu nişte ciocolată care s-a bucurat de înalta apreciere a lui Liviu). Cea mai nostimă treabă pe care am

primit-o cu aceeaşi ocazie, de la o prietenă americancă, a fost un ghiveci de violete africane (n-am ştiut că aşa se cheamă, dar sunt exact violetele de cameră de la noi), roz, într-un coşuleț mititel de un fel de pai-rogojină, căptuşit cu nailon; între coş şi ghiveci, o imitație de dantelă, roz-mov, tot de nailon. Totul e gândit în aşa fel încât dai apă florii fără s-o scoți din coşulețul ei. Din păcate, vastele mele apartamente cu aer de hrubă sunt întunecoase încât am rămas, în două săptămâni, numai cu frunzele. A propos la apartament: ți-am scris că am o vecină de tip Anişoara? Dar o Anişoară grasă, care, când păşeşte, zguduie clădirea? Şi păşeşte întruna, ziua şi noaptea (până pe la 2—3) şi când păşeşte mai şi râde în genul cunoscut. încep să mă visez eu personal Dracula şi simt că-ncep să-mi mijească un fel de colți în loc de dinți. în rest, Dracula a intrat într-o oarecare penumbră, deşi la ultimul curs de civilizație discipola mea a venit cu opera lui Bram Stoker luată de la bibliotecă. Eu i-am dat (la cerere) trimiterea, mărturisindu-i însă că nu prea există şanse să citesc şi opera — aşa că a luat asupra ei povara acestei lecturi. Erudiția mea (improvizată la fața locului) se bazează în exclusivitate pe lectura unor opusuri româneşti: I. Stăvăruş (execrabil, dar cu o antologie a povestirilor medievale despre individ, care povestiri, jur, sunt teribil de greu de digerat) şi N. Stoicescu (bun). Nostimada ştii care e? în timp ce bufneam citind, în pură pierdere de vreme, cărți despre Dracula, m-am trezit la un moment dat citată (â propos la săracul Vlad Țepeş) cu Budai-Deleanu al meu. Şi m-a pufnit râsul. Nu mi-aş fi bănuit niciodată legăturile astea subterane cu prințul vampir. în rest, cred că am lucrat- ***st***

lotuşi cu copiii cam spre ce vreau eu. La civilizaţie mai cu poze, ■mai cu poveşti, încep să se lămurească până şi părdalnicele de curente — şi Janice mărturiseşte că a început să umble prin târg cu ochii la clădiri, încercând să ghicească planul şi sistemul ele elevaţie. Copila e nespus de dulce, seamănă teribil cu Diana, transplantată însă pe un pământ ferm, american. Încerc să-i clarific diferenţa tipologică clasic/romantic, o complic cu elementele şi opoziţiile psihanalitice de structură mascidinifeminin, şi văd că e (foarte] ffoarte] interesată; la primele simptome, exclamă în extaz, fiind vorba de „romanticu: „asta-s eu". Când bag elementele pe fir, mărturiseşte întristat: „da, dar mie îmi place pământul, nu aerul!u, Pe urmă concede: „adică şi apa. Dar ştii, îmi place să fiu liberă numai în limitele în care simt că pot pune piciorul pe ceva". Geta, nw-ţi poţi imagina cât te schimbi, ca profesor, aici. Dacă aş fi rămas la metodele mele de acasă aş putea să-mi iau adio de Ia lume şi viaţă. Dar primul lucru pe care îl faci e să masori terenul. Construieşti pe urmă în funcţie de el, pentru că altfel se dărâmă tot. Nu ştiu în ce măsură sunt capabilă să-mi respect practic postulatul ăsta teoretic (de care sunt convinsă). Pe undeva am rămas la impresia că poţi face, oriunde, lucrurile cele mai subtile, cu condiţia să găseşti un limbaj de comunicare, fie şi jfoarte) ffoarte] ffoarte] elementar (la mine e de două ori mai elementar din cauza limbii). S-ar putea să mă iluzionez sau, vorba unui clasic adesea citat, să mă „lamentez cu iluziiu şi atunci va fi jalnic în perspectiva rezultatelor acestor mari eforturi de simplificare. Nu ştiu cât învaţă ei de la mine, dar eu de la ei am învăţat ceea ce nici măcar realitatea fefeistă nu m-a putut învăţa; să simplific până la o formulă quasi infantilă, concretizând conceptele. Nu ştiu însă dacă lecţia îmi va servi şi acasă; e imposibil, acolo, să nu pleci de la ideea că ei trebuie să ştie lucrurile elementare şi că, întârziind în exces asupra rudimentelor, le întârzii copiilor dezvoltarea intelectuală pe care eşti chemat, dimpotrivă, s-o grăbeşti şi s-o ajuţi. Pe urmă, când ai clase de câte 1 student (cea mai mare grupă, cea de română elementară e de 5 studenţi) e ;foarte] simplu să afli exact cât ştie, ce tip de gândire are, unde trebuie să baţi ca să ţi se răspundă. Dar când sunt 30, sau măcar 25? Când dintre ăştia 25 ai 1, sau 2, uneori chiar 5 excepţionali, cu care poţi comunica peste (vai!) capul celorlalţi, cum să te fereşti de ispită? Cred că oricâte experienţe americane aş cumula, de îndată ce voi da de un copil supradotat voi uita tot (şi pe toţi ceilalţi), fericită ca de o mană cerească. Şi voi redeveni un profe-

sor prost, cu nervozităţi, nerăbdări şi pretenţii „excesive". De abia aştept!

Ce zici, m-am scrântit întru pedagogie? Dar altceva nu prea mai ajung să fac. Pierd (forţat) imens de mul timp. Nu râde — ştii cât mă costă pregătirea „cursului" de civilizaţie (inclusiv căutat în dicţionar termeni tehnici — că acuma ştiu terminologie din arhitectură în engleză, ceva de speriat!)? îmi spun uneori că-s caraghioasă (şi sunt!). Am 1 studentă la cursul ăsta, n-ar trebui să mă sfarm, aş putea turna orice fel de poveşti din cele pe care le ş,tiu de mică, ar fi O.K. Dar nu pot. Am o consolare. Liviu, în loc să-mi spună de la obraz că-s o tâmpită cu excesul de zel, mi-a zis într-o zi când îmi băteam joc de ardelenismele mele, că n-are rost să mă sfarm zicând că pierd timpul, pentru că dacă n-aş face-o ar însemna că renunţ la cele mai elementare limite de self-respect[5 6]. Dar, ştii ce puţin apuc să citesc? Şi ştii câte lucruri ar fi de citit (că, din păcate, de cumpărat nu le prea pot, iar foto- copiatul are şi el limite, p[en]t[ru] căci, dacă pot pentru ca să mă exprim astfel, costă)? Am trecut pe Jung (are nişte lucrări despre alchimie numai bune pentru Barbu al meu) dar merge încet. Dacă nu am şansa să mă întorc la anu', o să mă pot bate cu pumnii în cap că am citit Dracula et comp. în loc de ceea ce mi-ar fi servit o viaţă.

Geta, mi-e aşa de dor de casă, de ai mei, de tine, de colegi, de şcoală, încât, din acest paradis californian (unde, raţional, aş vrea grozav să revin la anul), mă trezesc bântuită de imaginea câte unui colţ de Cluj pe înserate, de vocea ta, a Lenei, a mamii, a lui Dănuţ (când cineva tuşeşte pe coridor la facultate am impresia că e tuşea tabagică a lui frate-meu şi tresar)... Aştept cu pumnii strânşi să fiu acasă. Va fi o sesiune de poveşti (ţi-l spun şi pe Dracula!). Te sărut şi sărutăm mâna mamei tale,

Ioana (şi Liviu)

NOTE

5 Ziua de *Si.* Valentin (engl.)

6 respect de sine (engl.)

Los Angeles, 7 martie 1982

„Componentele estetice ale muzicii dace

Originalitatea şi vitalitatea constituie trăsăturile fundamentale ale muzicii dacilor, ca şi esenţa etnică tracică. Aceste atribute (proiectează datele majore ale problemei muzicii strămoşilor noştri, care încă nu şi-a găsit o rezolvare definitivă în muzicologie.

Muzica [geţilor] era şi purtătoarea unui mesaj de pace, de înfrăţire între popoare . .

(Octavian Lazăr Cosma, Hronicul muzicii româneşti, Bucureşti,

Ed. Muzicală a Uniunii Compozitorilor, 1973, p. 15, 17).

Precum vezi, Lena dragă, am ajuns cu micuţul curs de civilizaţie la istoria muzicii. Mă gândesc să poposesc aici mai cu temei — mi se pare un domeniu fertil şi generos; vezi, chiar muzicologii recunosc că problema muzicii dace „nu şi-a găsit o rezolvtare definitivă In muzicologie“. E o ruşine! Aşa nu se mai poate continua. Eu una, gata! mă mut dintru ale mele teoreticale şi criticale spre alte domenii, unde simt că e timpul să se pună punctul pe i. Viitorul meu subiect va fi: Fluierături cu funcţie pacificatoare în muzica strămoşilor noştri. Plan: J.A. Fluierăturile în şcoala lui Orfeu. B. Ţipuriturile lui Musaios; C. Thamaris şi noul stil; II.A. Taraful cu care a fost întâmpinat Alexandru Macedon, B. Dulcele cântec ai înfrăţirii cântat lui Lisimach, C. Prefigurări ale Horei Unirii, ■în varianta îmbrăţişarea daco-romană, ffoartej ffoarte] ffoarte) populară la curtea lui Decebal.

Restul nu mi-e tot atât de clar. Scuzabil: sunt, în istoria muzicii, o începătoare. Dar o începătoare decisă să nu lase, vai, neamţ, nesemănat, neprăşit şi necules câmpul fertil al Idilei traco- gete.

Doamne, Lena, de-ai şti peste ce inepţii am dat şi-n cea mai voluminoasă operă etnografică (I. Vlăduţiu, Etnografia românească), luată de la bibliotecă spre instruire pfenftfru] acelaşi nemuritor cUrs al meu! Incontinenţă verbală remunerată şi ajunsă prin mari biblioteci străine, ca să „ne reprezinte". Oricum, mai am 2 săptămâni şi se încheie semestrul ăsta, cu civilizaţie cu tot. Ultimul semestru e mult mai uşor — dacă n-o să mi-l stric şi pe ăla, ca proasta, tot ţinând la ore în plus, fără nici un folos practic — nici măcar acela de a avea studenţii înscrişi cu acte-n regidă, ca să-mi conteze la cifra discipolilor. Simt cumplit de obosită, Lena — nemulţumită de cât de puţin am apucat, totuşi, să citesc (în afară de Dracula, etnografie şi muzică tracodacă). A şi fost o săptămână epuizantă d[in] pfunctj d[e] vfedere] monden: de sâmbăta trecută (azi e duminecă) singura zi când n-am avut musafiri sau n-am fost nicăieri a fost luni; asta în condiţiile când luni şi miercuri stau la şcoală de la 10 la 5, iar vineri de la 1 la 5 (in rest doar de la 4 la 5). în sine, întâlnirile au fost, toate, extrem de plăcute. Necazul e însă cu firea mea. Totuşi, o reuşită: am făcut un grandios sar- male-party p[en]t[ru] studenţii mei — şi mi-au ieşit! Altfel ar fi şi fost nenorocire cu bugetul. Oricum, azi sunt liberă încă 2 ore,, că seara suntem invitaţi. Iar pentru săptămâna viitoare ştiu doar că voi avea musafiri luni şi marţi, iar sâmbăta vom merge intr-o excursie. „Musafiri[u] e un fel de a vorbi, p[en]t[ru] că o parte (o bună parte) din acfeste] întâlniri sunt efectiv întâlniri de lucru, cu colegi, prieteni — sau studenţi — interesaţi de probleme româneşti, mai ales doctoranzi cu teze privind cidtura romană, culturile balcanice sau limbile romanice. Cam asta e. Astea sunt de fapt cele mai plăcute întâlniri, pentru că mă bucur cu adevărat când pot fi utilă cu ceva, cuiva, la celălalt capăt al lumii. Treaba însă merge tare încet. Un Jung început acum 2 săptămâni (unul din cele trei volume luate p[enjt[ru] început) nu l-am terminat incă, iar de altceva nici nu m-am apropiat. Cu minigrupa mea de avansaţi fac însă texte din Brăncuşi, şi asta îmi mai ridică moralul, amintindu-mi de Barbu al meu — la care, evident, n-am mai lucrat un rând — şi de vremurile când mai apucam să mai şi gândesc ceva. Adevăratul necaz e însă firea mea nenorocită de ardeleancă robită simţului datoriei. Afară e o vreme care te poate face fericit şi te poate vindeca de toate nozelele — dar eu stau în hruba mea de „apartament“ tot alergând de la bucătărie (adică de la sobă, că bucătăria e aici în cameră) la muzica traco-geto-dacă de acolo la dicţionare, ocolind televizorul ca să nu pierd vremea, uitând de primăvara asta nebună şi ameţitoare, citind tot felul de- minuni până pe la 2—3 noaptea şi gândindu-mă tot timpul că pierd vremea şi nu apuc să citesc etc., etc., etc. Cunoşti cântecid. Nu e unicat. Colegi de-ai mei de aici, Fulbrightişti reveniţi după mulţi ani în State unde şi-au făcut studiile, îşi amintesc de primul an ca de un an extraordinar de greu. Este. Uneori am impresia că e chiar mai greu pentru Liviu, care e tot atât de slab. E exact aceeaşi poveste pe care ţi-am mai scris-o: când nu-s acasă nu mănâncă şi pare mult mai obosit decât mine deşi are efectiv mult niai puţin de lucru. Cred că îl copleşeşte tensiunea nervoasă —

în bună parte sentimentul de coardă întinsă pe care i-l transmite, ,7,G tem, panica mea permanentă.

Ştii, Lena, de ce mi-e dor? Nu, n-o să repet că mi-e dor de .usă, gândul ăsta a devenit un fel de a respira (o duminecă după miază cu soare mult, tomnatec, în care să merg la tine şi să hoinărim prin Gheorgheni.. .), mi-e dor de o zi în care să-mi spun: Şt ce dacă? La naiba cu toate cărţile din jur, la naiba cu gândid cc pierd o vreme pe care n-o voi mai avea niciodată! Nu-mi pasă de nimic! Am de gând să pornesc de una singură la plimbare (din păcate Liviu tot nu a devenit amator de hoinăreală) şi să mă tot duc, inspectând cartierele de vile, sau plaja cu pescăruşi. Dar asta nu se prea poate. De una singură e mai bine, aici, să te vânturi cât mai puţin, iar gândul că aş putea

avea fericita incon- tiență de a mă plimba, fără sentimente de vinovăție, mi se pare r.n păcat de neiertat.

Totuşi, să mă şi laud: crize (mari) de nervi — cu plâns — -am făcut decât de două ori — iar din povestite ştiu câteva ca- iuri de doamne (nu numai!) care în primele 3 luni au refuzat să iasă din casă, iar de smiorcăit ce să mai vorbim. Fără glumă. Lena, să ştii că sunt o bravă — numai că mă cam costă.

Lasăp peste 2 săptămâni intru (p[en]t[ru] 2 săptămâni) în vacanță şi atunci o să-mi fac de cap: 2 zile o să dorm şi în rest o să mă plimb. Mi se pare că nu voi mai fi capabilă niciodată să scriu un rând, nici măcar un articuluş — decât, evident, despre muzica tracilor. Sem/estrul] următor am un curs de litteratură] română, dar nu cred că voi avea, acolo, studenți. A, să nu uit! Manualele-s idioate şi le mai dau copiilor câte un text uşor de poezie (Autoportretul lui Nichita nu le-a plăcut: prea „sad")[7]. p[en]t[rw] condițional (semestrul/ viitor) ar fi grozav un mic poem de Nichita; pe care nu-l am aici la bibliotecă şi mi-l amintesc tare aproximativ. Cred că se cheamă Sărutul (dar nu jur!) şi sună, de la mare distanță, astfel: „Nu-i aşa că dacă te-aş prinde odată? / Şi ți-aş săruta talpa piciorului J Ai şchiopăta puțin (nițel?) după aceea / De teamă să nu-mi zdrobeşti sărutul?" Lena, te rog mult, poți tu să verifici şi să-mi scrii textul corect? Dacă țin bine minte, a apărut şi-n antologia din B.P.T. Nu ştiu în ce volum a ■apărut mai întâi dar e, sigur, în antologia lui de erotică intitulată •Clar de inimă.

Mi-e un dor nebun de casă, de tine . .. Doamne, peste 4 luni jumate poate facem o canastă!
Scrie-mi, Lena!
Te sărut,
Ioana
P.S. Era. să uit! Una din întâlnirile de săptămâna asta a fost cu două copile pe care voiam să le pun în contact: Janice a mea (discipola intru civilizație, care e leit Diana) şi o altă tânără muziciană, specialistă in folclor românesc fa studiat cu Damian Luca şi cu încă cineva — am uitat cine, dar e, după excepționalele înregistrări ale lui Tami, un mare artist —). Cântă la nai şi la țambal şi are, precum îți spun, nişte (multe!) benzi cu muzică populară românească atât de extraordinar de frumoase, cum n-am auzit acasă decât rarissim. Janice mă invitase cu câteva zile în urmă la un concert de muzică chinezească, la care cântase şi ea, dar la care nu m-am putut duce, aşa că a venit, după cum am rugat-o, în costumație — şi frizură — chinezească. Trebuie să-ți spun că e deşteaptă brici, plină de umor şi cu un aer suav de ingenuă (ca Diana, cu care seamănă şi fizic). Janice a venit cu violoncelul, Tami cu naiul — a fost straşnic, ce mai! Sarmale, nai, violoncel, ace cu sclipici — chinezeşti — în frizură şi. .. poveştile lui. Tami despre Pet[7 8]-ul ei — un cățel supradotat, o mare inteligență (asta aşa e, că am cunoscut şi eu fenomenul). Javra genială,, pe nume Lady, e înscrisă într-un club unde se antrenează p[en]t[ru} periodicele concursuri de curse cu obstacole şi ştafetă. în plus, Lady ia ore de . . . păstorit. Ca material didactic se folosesc rațe. deci, pe lângă cuț, Tami are şi vreo 10 rațe, dintre care doamnele tocmai se află la clocit, urmând ca tânăra generație să fie dăruită, prietenilor care nu mănâncă rațe, ci le cresc drept peți. Ce zici. Lena, la ce cursuri l-ai putea înscrie pe Scămiță al tău? Să ştii că la încheierea cursului, pe bază de examen, se primesc şi diplome de absolvire... Evident, dacă subiectul are ceva minte-n capul lui şi face față examenelor.

A propos la păsări: ştii cum sunt colibrii? (cum s-o fi scriind.?) Cât Scămiță, chiuie a greiere şi au aripi de tip elice, cu care se înşurubează în înaltul ceridui.

Spune-i Mămuței sărutări de mâini. O pup pe Inuța.

NOTE

7 trist (engl.)
8 animal „de apartament" (engl.)

Los Angeles, 13 martie 198Z
Dragă Lena,

Câte viroze ai făcut tu în iarna asta? La ultima informaţie- erai optimistă — ziceai că de două ai trecut şi mai ai numai una~ Ai făcut-o şi pe aia sau tuşeşti din principiu? Nicu ce zice de tusa asta? La doctor nu te-ai arătat? Şi, în fond, că veni vorba de oboseală — cât mai ai până la vacanţă? Că eu am pierdut socoteala calendarului nostru şcolar şi socotesc lucrurile în quartere. Oricum, sunt convinsă că nu efortul de a vedea două filme te-a epuizat (dincolo de glumă, să ştii că nu numai te felicit şi te admir, dar te şi invidiez; eu, aici, n-am fost încă la cinema, iar canalul TV cu filme — bune, v. Moartea la Veneţia — nu l-am putut abona), îmi fac imens de bine cronicile tale — de film, de librărie, TV — p[en]t[ru] că-mi dau sentimentul că ceva care mi-e departe, drag şi inaccesibil devine mai puţin de neatins. Şi nu-ţi pot spune cât de mult îmi lipseşte nu totdeauna dulcele acasă. Adică pot totuşi să-ţi dau o idee. Se pare că am şansa unui al doilea an în State; nu ştiu dacă tot aici, sau dacă mă voi muta la o altă universitate- — asta nu depinde numai de mine —, dar ştiu că vestea asta m-a bucurat straşnic. Ţi-am mai spus de vreo 500 de ori adevărul ăsta pe care-l trăiesc dureros; primul an e cu adevărat greu (nu e o plângere de femeie slabă, pentru că uneori am impresia că mă descurc tot atât de onorabil ca orice bărbat mai puţin slab, ci e o constatare a tuturor celor care au trecut prin experienţa asta). Un al doilea an, fără eforturile de acomodare, fără eforturile lingvistice şi fără obligaţia de a improviza un curs nou de civilizaţie, este cu adevărat binecuvântat, p[en]t[ru/ că înseamnă o perioadă efectivă de lucru. Mi-e şi teamă să nu mă bucur prea repede. Am primit însă şi şansa unei extensii a bursei pe timpul verii, dar de sansa asta nu-s capabilă să profit, deşi ştiu că fac o mare tâmpenie. Aş avea 2 luni de citit ne stingherită, n-ar mai fi cumplita oboseală a drumului, ca să nu mai vorbim de ruina financiară a biletului lui Liviu. Dacă n-aş avea speranţa să revin la anul, m-aş lupta pentru şansa acestor două luni. Dar aşa, simt că lucrul cel mai important pentru noi (şi pentru ai noştri) este să venim acasă vara. Îmi spun şi că numai acasă îl pot scrie pe Barbu (de parcă destinul literelor române depinde de I[oana] Em. Pfetrescu] şi de genialele ei intuiţii critice); dar adevărul e că ne macină dorid ca o boală. Dar aş minţi, Lena, dacă aş spune că mi-e tot atât de
greu ca la început, sau că nu realizez ce extraordinară şansă mi-a picat pe cap. Spun doar că, deocamdată, nu pot profita aşa cum aş vrea de şansa asta. în fond, aici suntem foarte în afara mişcării contemporane de idei, încercând să recuperăm, cu disperare, lucrări „clasice“ de critică, la care n-am avut acces până acum. Dar mişcarea de idei — adică viaţa literară — se ştie ascunde a ■dracului de bine. Ştiu marile reviste literare — sau de critică ■— äintr-o serie de ţări europene, dar ştiu mult mai puţin despre similarele reviste americane, deşi sunt aici de aproape 5 luni. Ce ştiu, ştiu de la bibliotecă, unde poţi vedea şi periodicele. Iţi poţi ima gina — să cauţi actualitatea literară la bibliotecă? Ştii, cred că mai am de învăţat imens de mult până să pot traduce în termeni europeni relaţiile — cred — total abstracte şi codificate ale „vieţii literare“ de aici. Cu universitatea unde lucrez (excelentă p[en]t[ru] Ştiinţe şi, pare-se, şi pentru lingvistică) n-am avut, în sensul ăsta noroc — mă gândesc, „pe viu“. Imposibil să dau de urma unor nume cunoscute, deşi ştiam că e vorba de oameni legaţi de destinul Universităţii] Californiene. Numai că Universitatea Californiei înseamnă vreo 10 universităţi, dintre care U.C.L.A. tocmai în poetică se nimeri să nu fie prea tare. Sau, poate, n-am ştiut eu, până acum, unde să caut ceea ce vreau să aflu. Sper ca trimestrul următor să-mi fie ceva mai uşor şi să pot, pe de o parte, citi mai mult, iar, pe de altă parte, să pot şi căuta colegii de la „catedre“ (e un minuscul „colectiv interdepartamental[11]) de teorie şi litferatură] comparată, de la italiană (l-am cunoscut până acum doar pe şeful catedrei, un om fermecător), unde aş vrea să asist la nişte ore despre Renaştere şi Baroc — etc. Din trimestrul ăsta mai am o singură săptămână, iar trimestrul viitor începe după două săptămâni de vacanţă. Am, atunci, un orar mai omenesc: zilnic de la 12-—13 şi luni, miercuri, vineri de la 3—4. Ultimul e cursul de litferatură] romfână], unde cred că nu se va înscrie nimeni şi, deci, voi avea după amiezele libere. p[en]t[ru/ că-n rest, cu orele de limbă, mi-am aranjat deja, peste orar, timpul de la 1 la 3 în 4 din cele 5 zile lucrătoare. De fapt, nici nu-mi doresc muşterii la -literatură română, pentru că engleza mea e încă foarte modestă şi nu mi-ar fi uşor să explic lucruri ceva mai subtile, în ciuda .antrenamentului de la civilizaţie.

Cam ăsta e raportul în linii generale. Şi acum, amănunte: Mai întâi te anunţ că ieri (când am şi început, înainte de a adormi, scrisoarea asta) am fost duşi, de organizatoarea aceluiaşi program Fulbright (graţie căreia am văzut tot ceea ce cunoaştem din Los Angeles şi am cunoscut o serie de oameni cu adevărat interesanţi)

intr-o excursie în Deşert. Dincolo de Palm Spring, stațiunea şic a elitei Los angeleze pentru weekendurile de primăvară, toamnă şi iarnă, e un deşert-parc-Monument Național, legat printr-o incredibilă trecătoare — canionul — de restul lumii. N-am aparat de fotografiat, aşa că am luat numai câteva ilustrate, pe care o să ți le arăt acasă. N-am găsit decât poze cu incredibila vegetație a deşertului („copaci de fum" sau cactuşi lungi ca nişte cocostârci descărnați, de două ori mai înalți decât mine, subțiri ca nişte spade terminate în vârf cu flori roşii); dar uluitoare e imaginea munților descărnați, cu o-ntreagă geologie la vedere, care înconjură deşertul, dar, mai ales, uluitoare a fost imaginea canionului, printre munții săpați în direcții schimbate de la un punct. Imaginile de ivestern sunt îndulciri fotogenice ale unei geologii vizibil dramatice — căci acțiunea se petrece la Falia Sf. Andrei, care despică subteran continentul şi pe care California lunecă încet, în două direcții opuse. De aici cutremurele frecvente în zonă şi sentimentul că paradisul Los Angelez ascunde tremurul interior al pământului şi amenințarea unor evenimente apocaliptice. In mijlocul deşertului am văzut şi o oază adevărată, între palmieri cu lungi şi spectaculoase fuste de frunze uscate. Straniu e însă că treci prin lumea asta întinsă, aproape pustie, tăcută, populată (ni s-a spus) de coioți, broaşte țestoase care „estivează" semiîngropate, iepuri, şobolani şi şerpi cu clopoței, să treci, zic, într-un autobuz confortabil, pe o şosea perfect întreținută. E uluitoare civilizația țării ăsteia, dar aici m-a uluit mai mult ca oricând, pentru că, dincolo de marginea şoselei care face miracolul accesibil, miracolul în sine rămâne neatins şi nefalsificat. Şi brusc m-a pălit o meschină amintire a propriei mele mărunte persoane: dacă cineva mi-ar fi spus, cu trei ani în urmă, că voi vedea cu ochii mei deşertul cali- jornian şi voi atinge cu mâinile mele nisipul încins şi plantele cleioase sau pline de spini, aş fi zis că-şi bate joc de mine. Incredibil e sentimentul că prăpădita de mine, învățată cu naveta spital- casă-facultate, a ajuns să le pipăie întru convingere pe toate astea.

Acum ascult ploaia monotonă de afară. Sunt obosită (vezi ce straşnic scris am ajuns să am! iartă-mi-l!), o oboseală — ca şi la tine — cronică. De duminică voi găti, apoi voi citi ultima carte (tot de istoria muzicii) p[enjt[ru] cursul de civilizație, mă voi pregăti pentru o nouă săptămână de program ffoarte] ffoarte] aglomerat în care-mi voi desfăşura talentele multilaterale (ultimul descoperit e de frizer: l-am tuns impecabil pe Liviu, cu forfecuța de unghii, căci un tuns poate costa aici până la 20 de dolari). Ce zici, nu mă admiri?

Lenocica, spune-i Mămuței gândurile mele calde pentru dânsa, sărut-o din parte-mi pe Inuța, salută-l pe Liviu, iar pe tine con- sideră-te îmbrățișată de Liviu și
Ioana
Los Angeles, 17 martie 19H2
Dragă Geta,

Ce crezi c-am găsit azi în cutia de poștă? O scrisoare pe care ți-am trimis-o în 6 ianuarie și ți-am adresat-o pe .. . Detunata 9. Pe plic, cu data 26 I, nota poștașului nostru: „Destinatari necunoscut pe Detanata 9 fără numeri de apartament". Dacă nu era nota asta, nici n-aș fi priceput de ce mi-a venit scrisoarea înapoi. Așa, am început să mă îngrijorez: ori că umblu cu capu-n traistă, ori că m-am ramolit de tot. Am deschis scrisoarea — nu era nimic palpitant, reluam doar pe larg urările din ilustrate și-ți transmitem emoțiile dubitative dinainte de începerea cursurilor. Acum, când îți scriu, mai am 3 zile din acest prim trimestru — și încă un singur curs de civilizație. Am devenit de o erudiție universală de care-s tare mândră. In ultima perioadă m-am pus la punct cu istoria muzicii. P[en]t[ru] ultimele 2 veacuri am avut o lucrare inteligentă a lui Zeno Vancea, dar până acolo am studiat Hronicul muzicii românești a lui Oct. Lazăr Cosma (apărută în 1973!). Am aflat minunate amănunte despre „caracteristicile estetice ale muzicii geto-dace" din care nu ni se păstrează, din păcate, nici un fragment; am aflat despre felul cum îi celebrau strămoșii noștri pe Apolo și Diana cu ramuri verzi de măslin (nu știu însă în ce zonă a țării cultivau dacii măslini — dar, oricum . . .). Dar cel mai tare mi-a plăcut de cuviosul Filotei, „posesorul unor vaste noțiuni teoretice din domeniul psaltic" (p. 259), care Filotei „s-a apropiat cu ulciorul de izvond dătător de vitalitate al muzicii poporului său" fp. 237) — și bine a făcut, căci, după cum se știe, „Muzica pop[u- larăI romfdnească], prin originalitate, densitate și farmec, a fost și rămâne un nesecat izvor dătător de viață și biruință" (p. 52). De la ulcica lui Filotei am trecut apoi la de astă dată cunoscutul Valentin Bacfarc (îi știam niște piese în transcripția lui Toduță),

aflând însă — cu groază — despre el că avea „un caracter [.. .] cnre-l făcea să nu se eschiveze, în schimbul unor favoruri, de la Uipte meschine, de tipul furnizării unor informații de tip secret“. Elegantă turmiră de frază vrea pentru ca să învăluie talentele de :,ŢÂon austriac ale distinsului compozitor.

Ei, ce zici, te-am dat gata? Până şi pe infailibilul magistru Cioculescu, zis Ciochi, l-am prins cu ocaua mică într-o mai veche „Românie literară", unde afirmă doct, într-o notă, că Dracula era . . . Vlad Dracul, tatăl lui Ţepeş. Oroare! Incompetență! Dacă n-a umblat cu idciorul la draculologie, vezi ce e în stare să spună?

Erudiția asta m-a cam stors. Sunt ffoarte] obosită şi aştept cu KCrăbdare cele două săptămâni de vacanță care vor urma şi-n care sper să apuc să şi citesc ceva. Oricum, veste bună p[en]t[ru] mine, ursele s-au aprobat şi pentru anul viitor. Nu ştiu dacă voi reveni la Los Angeles sau voi fi trecută la vreo altă universitate, dar am serioase speranțe legate de un al doilea an, mai puțin extenuant şi, deci, mai profitabil intelectual.

Ultima aventură — extrapedagogică — e că am fost duşi într-o fantastică excursie în deşert. Au fost cam 13 ore de autobuz (confortabil) printr-o scenografie (autentică! pipăibilă şi pipăită) de western, cu munți roşi de ape dispărute, spectaculos sculptațif cu cactuşi înfloriți printre care (mi s-a spus, slavă Domnului n-am şi văzut) viețuiesc coioți, şerpi cu clopoței, şobolani şi broaşte țestoase care „estivează“ semiîngropate în nisip. Am văzut însă o oază adevărată, cu palmieri uriaşi şi-nfoiați în fuste de frunze uscate. Acum, în sezonul ploios, tufe vag înflorite, smoke-trees şi flori ■mărunte, violent colorate, răspândesc acelaşi parfum ameţitor care mă urmăreşte aici peste tot: în campus, pe stradă, pretutindeni. Cred că parfumurile astea, ca şi ciripitul colibrilor, o să mă urmărească peste ani, aşa cum mă bântuie acum vocile, chipurile şi iresmele de acasă. Ce o mai fi fiind pe la şcoală? N-am mai primit de midt nici o veste. Ce faci tu? Ai terminat Dicționarul? Ce face mama ta? Transmite-i sărutările noastre de mâini. Ţie, o prietenească îmbrățişare,
Ioana

NOTE

). copaci de fum (engl.)

Lox Angeles, 17 martie 198i

Scumpa Mâinii,

Scrisoarea asta o scriu cu o mică întârziere — de 3 zile — față de obiceiul pe care mi l-am făcut de a-ți scrie în weekend. Numai că-n weekendul ăsta am fost tare ocupată, p[en]t[ruj că sâmbătă — de la 1 dimfineața] Iq 9 seara — am făcut o micuță excursie prin Deşert. Excursia a fost o adevărată încântare şi, în plus, deloc obositoare, p[en]t[ru] că am fost plimbați cu un autobuz ultracomod, pe nişte şosele impecabile care taie cel mai autentic deşert cu putință şi cei mai colosali munți, aspri, gri, fără vegetație, cu toată geologia la vedere, pe care mi i-aş fi putut imagina vreodată. Am trecut şi printr-un „resort“ şic al elitei losangeleze„ Palm Spring, care mărturisesc că m-a impresionat însă mult -mai puțin decât cactuşii înfloriți decât copacii de fum (smoke trces) şi, mai ales, decât spectaculosul canion în care se fac filmări de westernuri. E în zona faliei Sf. Andrei, cea care taie California în adâncime şi pe linia căreia pământul se mişcă, încetişor, în 2 direcții opuse. Aşa că falia de care zicea Piti am văzut-o — şi am văzut şi rechinii pomeniți de el — dar nu-n deşert, ci la T.V.; de altfel, pe coasta Pacificului din Los Angeles nu sunt rechini — tipii preferă zonele învecinate. Aici au fost doar balene, care prin ianuarie — februarie vin la mal intr-un fel de dans nupțial şi lumea merge cu vaporul să le vadă. Noi acolo n-am fost, că mie mi-e frică de vapor, deşi cred că-n curând o să depăşesc şi frica asta, că prea am ajuns aici să fac tot ce n-am crezut vreodată că sunt in stare, ca să n-o-ncerc şi pe asta. Dacă mi-au ieşit mie sarmalele, cursurile în engleză pe teme de folclor şi — ultimul triumf: — dacă am reuşit să-l tund pe Liviu, impecabil, cu forfe- cuța de unghii (p[en]t[ru] că un tuns costă $ 20, iar o foarfecă nu e nici ea pe gratis), intr-atât de artistic incât a făcut succes (aici tunsul e un eveniment, toată lumea îl evită tocmai din cauza prețului exorbitant — 220 de lei —, cea mai bună meserie e să fii frizer) — crezi că mai există lucruri care să prezinte taine pentru mine? Ei, după excursia asta, pe care o să ți-o povestesc pe larg peste 3 luni şi ceva, a-nceput aici o ploaie tip Cluj-Nacopa; ăc duminecă până în clipa asta (miercuri dimineață fiind) toarnă cu încăpățânare, reamintindu-ne uitatele noastre reumatisme, nevroze etc., etc., etc. Ne-am boierit, ni se pare intolerabil să ploaie întruna de 3 zile. In timpul ăsta, de ocupată sunt ocupată până- ¿jtste cap: e ultima săptămână de şcoală din trimestrul ăsta, închei cu civilizația (U f f f ! în ultima săptămână am învățat istoria muzicii!), am 2 săptămâni — incredibil! — de vacanță în care sper să pot citi pe rupte. Apoi voi vedea ce va fi în semestrul viitor. Dacă nu am amatori de lst[o]ria litțeraturii] române, voi avea o viață uşoară, un orar uşor şi mult timp pentru citit. Dacă însă, prin absurd, se va găsi cineva curios de literatura română, va trebui iar să fac eforturi (acum numai lingvistic) de a pregăti un curs sintetic, general etc., etc., etc. în englezeşte. Oricum, nu mai sunt disperată cu privire la lipsa de timp de lectură, p[en]t[ru] că am fost anunțată că am bursa şi la anu'! Nu ştiu dacă va fi tot în Los Angeles sau la vreo altă universitate; asta o voi afla mai târziu. Din punctul meu de vedere, nici nu e teribil de important. La Los Angeles mi-ar plăcea să rămân din 3 motive: 1. clima; 2. prietenii, numeroşi, pe care ni i-am făcut aici 3. faptul că ne-am obişnuit cu lucrurile şi n-ar trebui să începem cu noi eforturi de adaptare. Dar, pe de altă parte, dacă am trece la o altă universitate (gen Seattle sau

Bloomington), ar fi alte avantaje: — un mult mai mare interes p[en]t[ru] domeniile noastre de cercetare (U.C.L.A. nu e faimoasă p[en]t]ru[literatură şi teorie literară); — mai mulţi studenţi interesaţi în română; — avantajul de a cunoaşte şi alte părţi din State, ceea ce, cu fondurile de acum, ar fi imposibil altfel. Vezi deci că oricum e bine. Culmea e, Muţi, că am putea sta aici peste vară (au apărut nişte suplimentări de fonduri la burse) — şi am fi deştepţi dacă am sta. Gândeşte-te: 2 luni de lectură nestânjenită; vacanţă la Pacific; evitarea oboselii călătoriei; marea economie a biletului lui Liviu. Numai că dorul de casă ne macină al dracului de tare, iar ideea de a sta departe, 2 ani neîntrerupţi, ne-a speriat. Aşa că venim în vacanţă acasă (notează, te rog, proporţiile amorului filial!) şi sperăm să putem reveni apoi aici, în toamnă, sănătoşi şi fericiţi că ne-am revăzut, pentru încă un an. Ştii, Muţi, mă simt foarte bine aici, dar dorul de casă e ca o boală. Mă trezesc mereu, în timp ce lucrez, citesc, sau sunt concentrată pe cine ştie ce lucru precis, cu câte o imagine de acasă, ascunsă în cine ştie ce colţ al memoriei, care mă fulgeră brusc, cu o intensitate aiuritoare, încât uit p[en]t[ru] o clipă unde mă aflu. Tu, sau tuşea lui Băieţoca, sau duminecile la Marioara, sau plimbările spre — şi cu Lena în după amieze de toamnă, sau imagini vechi de tot (camera copiilor din Bisericii Ortodoxe, terasa de acolo în după-mesele de vară când şedeam nemişcată, după prima tromboză, ascidtând vocile din curtea de alături, voci de copii şi cârâit de orătănii, toaca bisericii din deal). Peste câţiva

ani o să-mi amintesc probabil, cu aceeaşi intensitate, ciripitul colibriilor, zborul pescăruşilor şi incredibilul parfum al aerului din Los Angeles, sau florile de cactus (cum i-ar fi plăcut lui Motu!) din Deşert. Până atunci, aştept să ne vedem la vară. Să văd cu ochii mei şi cât de sănătoasă eşti tu, şi cât de voinici sunt ochela- riştii din familia Popovici, şi cât de perfect de bine sunt părinţii lui Liviu, şi ce pozne fac Călina şi Bebi, şi ce e la şcoală (mi-e dor de colegi, mi-e dor de studenţii mei) şi ce mai face Lena, prietena mea de o viaţă şi Geta, şi Doina .. .

Vă sărut pe toţi,

Ioana [Los Angeles,] 5 aprilie 1983

Dragă Lena,

Am tras perdelele, am aprins toate lămpile, şed în vârful patului şi ascult ploaia de afară. Te anunţ că aici, când plouă, ai ce ascidta. Anul ăsta a fost binecuvântat în furtuni. Oceanul şi-a ieşit din matcă, foste plaje au trecut în amintire, pe câmpii inundate un fel de tractoare adună crengi şi uscături, copaci uriaşi zac doborâţi, într-o ploaie de frunze. Ca atare salata (hrană de bază) s-a scumpit ameţitor şi ameninţă să se m,ai scumpească încă, judecând după inundaţiile pe care le-am văzut în drumurile noastre din vacanţă. Am hoinărit (o excursie Fulbright) timp de 9 zile prin toată California Centrală şi parte din cea nordică. Am avut norocul să ocolim furtunile şi să scăpăm nemuraţi. Norocul cel mare e însă tocmai nesperata (p[en[t]ru] noi) ocazie să vedem şi altceva decât L.A.-ul. Oricât e de grozav, L.A.-id e, totuşi, un oraş complet artificial, ridicat într-un deşert îmblânzit cu mari eforturi, cu imaginaţie, pricepere tehnică şi eficienţă. Toată vegetaţia luxuriantă (care atrage acum furtuni apocaliptice) a fost plantată intr-un pământ fără izvoare, fără fântâni şi fără râuri. Dar nordul Californiei e altceva. Am recunoscut unduirea obcinelor sau peisajul Apusenilor. In Sacramento şi mai sus, spre munte, spre Colonia —• punctul unde acum un veac şi jumătate s-a descoperit aurid — înfloreau forsiţii şi gutui japonezi, copacii aveau muguri adevăraţi, ion

promițând primăveri și amintind ierni pe care le-am uitat. în Cârmei am intrat la o veche misiune spaniolă. Ziduri stângace înconjurând o grădină paradisiacă, înconjurate, la rândul lor, de dealuri cu pășuni și livezi ca-n Maramureș, totul intr-un ceas auriu și Împăcat de vecernie. Înăuntru, lângă o fântână curgând egal de cel puțin 200 de ani, o placă memorială amintea vrednica de pomenire vizită din 15 septembrie 17 .. . a contelui la Perouse, primit de stareț cu cinstea cuvenită unei așa de alese fețe. La Monterey, vechea capitală a unei Californii ex-mexicane, vile cochete se-ntind, printre tufe de aloe, față-n față cu oceanul, iar mai departe, in- tr-un faimos parc, există câțiva copaci în care poposesc în fiecare an, p[en]t[ru] câteva luni, niște uriași fluturi migratori, care-și petresc iarna în California și vara în Alaska și Canada. Care va să zică în fiecare an fluturii aurii revin — presupun, metamorfozați în urmașii lor — la aceiași 7 sau 8 copaci din Monterey, în dreptul cărora o plăcuță indicatoare te-nvață bunele maniere cund ai de-a face cu fluturii: nu e voie să strigi, să cânți, nici măcar să vorbești, p[en]t[ru] că fluturii curii sunt foarte sensibili la sunete; mai rău o pățești dacă îi „molestezip[en]t[ru] molestarea fluturilor ești în pericol să plătești $ 500 amendă. Am ajuns, din păcate, la o săptămână după ce Monarch hutterflies plecaseră spre nord, așa că n-am văzut zborul moale de pluș, auriu-portocaliu al fluturilor regali. Două sau trei exemplare rătăcite, plutind din pin în pin într-un fel de zbor somnambulic, sporeau liniștea pădurii d.e la Hanul-cu-fluturi (Evident, lângă pinii cu pricina s-a construit ime- dliat un f foarte] cochet Butterfly-Inn . . .). Dar, ă propos la indicatoare de bună purtare: în Colomâ, pe lângă o Cun Sbop[2], moara de aur, presa de aur, colibele de căutători de aur etc. am văzut, la muzeu, o diligență (autentică); pe ușa deschisă, fotocopia unui articol din 1876 despre cum să te porți în diligență: unde e mai comod să șezi, ce să fumezi, încotro să scuipi p[en]t[ru] a nu-ți exasvera vecinii (îți amintești Hoțomanii lui Faulkner?), de ce nu e bine să-ți faci gustul trăgând cu pușca unde nu e nevoie, de ce nu e bine să le indici damelor din cupeu locul unde au fost săvârșite cele mai recente jafuri și crime etc. (Ți-oi fi povestit eu oare mai de mult aflatele reguli din circidația pfenjtfru] mașini la începutul veacului? Știi ce trebuie să facă un conducător mito ajuns la o răscruce de drumuri? Mai întâi, se dă jos din mașină; apoi duce mâna la ochi și se uită atent în cele 4 zări. Dacă nu vede nici un pericol, trece la primul avertisment: Claxonează; apoi, ia din mașină un fel de talangă special designed în acest scop și o agită furtunos. Dacă liniștea persistă, nu mai trebuie decât să tragă în aer un foc de armă, apoi se poate urca în mașină și poate traversa răscrucea fără pericol de accidente). Alte vrednice de uimire băgări de seamă? Dacă vezi, peste linia de cale ferată, un fel de grătare f foarte I galbene și ffoarte] șic, ca cele din fața intrărilor la noi (doar 7mdt mai mari și mai colorate) să știi că-s special făcute ca turmele de vite să poată traversa calea ferată fără să se rănească. Dacă se întâmplă să ai un oraș veșnic bănutit de inundații, cum e capitala statului, Sacramento (capitala mondială a cameliilor), știi ce faci? Cumperi de la fermieri, în contul statului, o bucată uriașă de luncă. Apoi construiești un dig și creezi o vale secundară, artificială, p[en]t[ru] răul periculos. Când se anunță inundații, deschizi barajul și inunzi lunca — pe care tu, ca stat, ai redat-o fermierilor cu condiția să-ți rezerve dreptul de a o inunda ca să păzești orașul. Tu o inunzi, iar ei plantează orez in cantități care ajung și la export. Ce-ar mai olița de admirație strămoșul apropiat nouă, boier Dinicu Golescu, la așa vrednică de uimire iscusință pre așa de nemăsurat de mare bucată de pământ transformat intr-un fel de vale locală a Nilului! Văzurăm livezile de măslini, de smochini și de portocali — și ne plăcură foarte. Fotografiarăm și o veveriță care ne făcea sluj bătându-se cu labele din față în piept, cu mare viteză și dibăcie, privindu-ne între timp fix in ochi — dar încă nu știm dacă de atâta harnică batere cu pumnii-n pipet a ieșit sau nu ceva din poză. Fotograf iarăm și niște foci gureșe aprig cerând de mâncare, dar nu puturăm prinde-n poză cumplitul muget plângător care le face conversația ceva mai greu de suportat. Văzurăm chiparoși stingheri pe vârf de munte și râuri cu nume in- dienesc. Rătăcirăm două zile prin Sierra Nevada și urcarăm pe munte unde rânji scurt către noi o pisică sălbatică.

Și dintre toate vezi că tocmai San Francisco, pe care l-am visat atâta, mi s-a părut mai puțin interesant decât mă așteptam. Am stat numai 2 zile în S[an] Ffrancisco] cel mult lăudat, dar nu simt nevoia să mă întorc acolo. Pfenftfru] gustul meu este. ca și L.A.. un conglomerat artificial. Ce e cu adevărat splendid sunt 2 uriașe poduri peste golful Sfan] Ffrancisco], unind orașul cu câteva orășele satelit (printre care și pe drept cuvânt lăudatul campus Berkeley). Și minunat e să vezi orașul de departe, de dincolo de poduri, aglomerare de suave și grațioase clădiri moderne. Asta îmi și place în Sfan] Ffrancisco]: arhitectura modernă. Cea mai frumoasă (pentru mine) biserică modernă, Catedrala Sf. Maria, construită în deceniul VIII (de un italian), e o siluetă de piatră albă desfăcându\-se în jos ca o mișcare de valuri. înăuntru totul e susținut de 4 piloni albi, care se curbează feminin și suav spre boltă.

De departe pare o siluetă feminină ca-n vise brâncușiene; de aproape, vezi că totul e un joc de cruci — dar cruci feminizate, curbate. Vitraliile prelungi și subțiri, 4 la număr, celebrează cele 4 elemente. In loc de altar e o masă de marmoră albă, ca-n templele păgâne. Mi-am amintit speculațiile lui Jung despre 4 ca simbol feminin (corespunzând treimii complementată prin Fecioară) și am înțeles cum poți îmblânzi crucea, convertind-o într-un simbol feminin. Pentru mine, catedrala Fecioarei e capodopera absolută în materie de arhitectură. Cred că ăsta trebuie să fi fost

sentimentul medievalului în fața primei capodopere gotice. Un spectaculos hotel modern, constând in trepte — şi-n exterior şi-n interior unde etaje mereu mai apropiate, unite la vârf, închid un hol uriaş spre care curg văluri verzi de plante reflectate în fântâna din centru — e totuşi o performanță care încântă fără a contrazice tot ceea ce ştiai, tot ceea ce credeai că simți instinctiv despre legile gravitației şi densitatea opacă a materiei. în schimb, Chinatown[2] e un fel de Lipscani cu multe superbe bijuterii (nu ştiu de ce, articolul nu mă interesează), iar faimoasele case victoriene, pitoreşti, ffoarte] ffoarte] ornate, încântător colorate şi construite 100% din lemn sunt, totuşi, mai puțin atrăgătoare decât cele din Washington. Am avut însă şansai de a fi invitați în interiorul unei asemenea case, la o cafea oferită de ghida noastră prin Sfan] Ffrancisco], o ffoarte] distinsă prrofesoară şi avocat care, ca ffoarte] multă lume de aici, a făcut o pasiune din activitățile voluntare (în capul ei, activitatea de ghid). Interior autentic, muzeal; „autentic“ înseamnă mobilă de început de secol, muzică ascultată la un fel de strămoş al gramofonului, o cutie muzicală cu discuri de piele perforată, 3 pisici siameze şi o bibliotecă în care cărți din toate domeniile imaginabile, de la contabilitate la politică, se-nvecinau cu un set de cărți de tarot. Surpriza e însă alta: clădirile din Sfan] Ffrancisco], tipic citadine, nu au de obicei, vegetație în față. în schimb fiecare căsuță victoriană are, în spate, închisă şi ascunsă, o ffoarte] ffoarte] mică grădină, de preferință o grădiniță japoneză, cu un mini bazin străjuit de o lampă (sau de o zeitate) de piatră, cu un podeț peste iarba invadată de nu-mă-uita şi de lalele, cu tufe nu neapărat exotice şi cu un copac în ale cărui ramuri se sprijină uneori căsuța şi se plimbă alteori pisicile siameze.

Dar toate minunile au un sfârşit. Duminecă ne-am întors, eu am spălat hainele murdărite-n nouă zile şi ne-am pregătit pentru orele care au reînceput a doua zi — adică ieri, odată cu agitația pfenftfru] pregătirea programului românesc din mai. Ar trebui să scriu un studiu (cam 35 de pagini dactilografiate — evident, englezeşti)
cerut — spre marea mea bucurie — de o revistă din Illinois. Dar am început iar să mă văicăresc că-mi zboară timpul şi să pendulez, ineficient ca un oriental ce sunt, între prea multele „am de făcut:t. Oricum, sper să le dau de capăt. Aştept cu nerăbdare veşti de la tine. îi doresc sănătate Mămuței, îi îmbrățişez pe copii, iar pe tine te sărut cu drag,
Ioana
NOTE
3. magazin de arme de foc (engl.) 2. oraşul chinezesc (engl.)
Los Angeîes, 7 aprilie 1982
Draga mea Geta,
Nu ştiu cât va face pe drum epistola mea. Dacă poşta e „in a good mood[etl], am şansa să ajungă la timp, dacă nu . .. La timp înseamnă până în 23, dată la care mă voi gândi la tine, dorindu-ți atut eu cât şi Liviu, fericire, multă sănătate şi multe-multe bucurii in anii — mulți şi frumoşi — pe care ți-i menim vrăjitoreşte. Aş i rea să adaugi la aceste urări cele mai calde gânduri pentru mama ta; noi ne-am păgânit de tot, am pierdut socoteala sărbătorilor şi azi abia am realizat că Floriile sunt peste 4 zile — interval mult prea scurt ca să visez că ceva din urările noastre vor ajunge la timp. Spune-i însă, te rog, Geta, mamei tale că un gând bun va adia de foarte departe asupra dânsei, în 11, chiar dacă de aflat n-o va afla decât mult mai târziu.

Când scriu acum mă păleşte (la propriu) aroma de zambile şi imaginea unui btichet de lalele (dacă se poate, ,,papagal“) care ne-ar vesti, tuturor, o primăvară nouă, a noastră. Geta, o să ajung să-ți par caraghioasă tot răcnind a dor de casă, dar asta e şi alta nu-i. Nu ştiu cum să-ți spun, e grozav că suntem aici, e grozav că putem vedea, afla, învăța, citi etc., etc. tot ceea ce ne-a fost dăruit de un destin generos — şi adevărul e că, în clipa în care am fost anun- tată că bursa va fi şi anul viitor, m-am bucurat sincer —, dar 'mi-e stupid, irațional şi cumplit de dor de casă. Verific acelaşi lutru pe Liviu şi parcă mă mai liniştesc. Ştiu că, dacă o să-mi dea Dumnezeu zile, o să-mi amintesc mai târziu cu mare plăcere de Los Angeles şi de incredibila experiență în care m-am trezit aşa de pe nepregătite. Sunt locuri care-mi sunt nespus de dragi aici şi, în sine, acest spațiu de înaltă civilizație total non-europeană (vezi ce europa centrism pe mine!) e perpetuu tduitor, amețitor de uluitor şi după mai bine de 5 luni. Sunt multe lucruri care îmi plac, amănunte de mentalitate pe care încerc să le înțeleg şi dintre care pe unele le admir cu adevărat cu un fel de a căsca ochii şi gura care fel mi-l aminteşte pe vrednicul de pomenire Dinicu Gole seu. închi- puie-ți, Geta, cum ar arăta autobuzul nr. 9 dacă, urcând (numai pe la şofer, unde şi plăteşti într-un automat biletul — adică plăteşti drumul, că bilet nu iei decât dacă ai de schimbat, cu acelaşi preț — mare! — autobuzul) ai începe prin a saluta şoferul, eventual chiar prin a avea o scurtă conversație; iar la coborâre ai mulțumi, civilizat, că te-a adus cu bine, ți-ar dori — şi i-ai dori
— o zi plăcută şi v-ați exprima reciproc speranța de „see you soon“[2]. Ei, cum ar fi Mănăşturul, ce zici? E drept, nici aici idila nu e continuă, dar când dai de un tip morocănos sau chiar scârbos treaba ți se pare anormală, te-ntrebi ce e cu el. A.celaşi lucru pe stradă: lângă noi au construit un condominium (ăsta e corespun- dentul a ceea ce numim noi bloc, iar block e aici bucata de stradă delimitată de intersecția a 2 străzi perpendiculare pe „block“-til respectiv). A fost destidă gălăgie, dar, doamne, ce schimb de amabilități cu muncitorii când plecam dimineața la şcoală! Evident, nu confund aceste semne ale unei civilizații admirabile cu simptomele unui univers arcadian. E destul să deschizi ziarul sau televizând şi afli imediat ultimele noutăți în

materie de crime — cumplite —, care la început mă încremeniseră de spaimă. Nici acum nu circulăm seara decât dacă ne ia vreo cunoştinţă cu maşina, pentru că

— ceea ce acasă mi se păruse o exagerare — fără protectoarea carapace a unei maşini aici eşti, mai ales seara, extrem de vulnerabil. Consolare pentru noi: tot n-am avea parale de spectacole, aşa că e tot atât. Dar nu de asta e vorba. A propos la spectacole, încă tot n-am fost la nici un film în oraş, deşi două mă tentează grozav (Reds şi On Golden Pond, al doilea cu K. Hepburn şi bătrânid Fonda). In schimb am fost invitată la un concert al Filarmonicii

— şi pe asta n-am s-o uit, cred că o să-ţi povestesc la întoarcere cum sună mai ales instrumentele cu coarde din orchestra asta edîi- cată de Mehta şi luată în custodie acum (neentuziasmant pentru mine, care-i urmăresc concertele la TV) de Carlo Maria Giulini. Am mai văzut un spectacol studenţesc (bun) cu Sf. Ioana a lui Shaw. în rest, ce apuc la TV, printre reclame. Aşa am mai văzut câteva seriale British (cam pe sărite)ₜ care mi-au acutizat dorul de Europa, şi câteva concerte jfoarte] ffoarte] bune — plus câteva filme, nu prea multe. De fapt poţi vedea cel puţin! câte un film la orice oră, numai că cele mai multe nu-s decât un mod hipersiupind de a-ţi pierde vremea, aşa că e păcat să te prefaci telecinemafil dacă nu eşti. Mai bine să urmăreşti emisiunile „pe viuᵘ (mare profit lingvistic) şi câteva seriale cu mult slang, care slang e un fel de bătaie (nemeritată a) lui Dumnezeu pentru nişte bieţi învăţăcei din dicţionare şi manuale (distanţa dintre regulă şi uz e, aici, astronomică). In schimb, engleza de manual tot e bună la ceva. In scurta vacanţă dintre trimestre am avut de scris o comunicare p[en]t[ru] o sesiune de românistică, pe care mi-am tradus-o în engleza scrobită de acasă. Se pare că la asta engleza scrobită ţine. Şi Doamne, Geta, bine mi-a căzut că scriu ceva, după 5 luni de abstinenţă! Am reînceput în sfârşit noul (ultim) trimestru. La cursul de literatură pe care aş fi vrut să-l ţin am renunţat din lipsă de muşterii, dar la limbă mi s-au mai înmulţit amatorii. Şi ceva, ca un fel de vagă satisfacţie, simt totuşi co.nd discipolii mei vântură în lume „idei“ despre Brâncuşi, despre (şi să râzi!) planul mănăstirilor moldoveneşti cu structură triconică şi contraforturi gotice, despre Enescu, despre melodiile româneşti şi linia deal-vale (v. Blaga) etc. Merge şi p[en]t]ru[party-îm, nu mă supăr. Mă supăr însă că n-am priză cu poeţii mei — şi, Doamne, ce n-aş da să am! Aşa că am început, în mod perfid, să fac ore de gramatică pe Arghezi & comp., că poate-poate prinde aşa. Până acum am câştigat, printre avansaţi, un cititor al lui Ivasiuc (la biblioteca de aici e Vestibulj. Când mă gândesc ce le făceam studenţilor mei de acasă şi ce eram în stare să le cer, parcă mă apucă remuşcările. Dar mi-e dor de un curs pe meserie — aşa de dor încât mă gândesc cu plăcere că la întoarcere, în -iulie, am ore la I.P.C.D. (te superi dacă te rocj, când se face orarul la I.P.C.D., să le spui că voi fi acasă deci, evident, să mă programeze cu respectivele cursuri?). Realizezi, cred, că-s caraghioasă, dar după cursul Eminescu şi după teorie mai ales am oftat destul aici, aşa că-s în stare să le ţin cu entuziasm şi la reciclare. P[en]t[ru] norme: dacă nimic nu intervine pe neprevăzute, la anul suntem tot aici. Dar, ştii, Geta, e important ca un curs de bază să rămână în normă. La mine încape (în Urnit,a .admisă) şi I.P.C.D., pe care-l pot ţine, tot, efectiv, în vară, deci nu mai încarc pe nimeni cu supliniri ale căror condiţii le ştiu. Dacă „luăm plasă“ şi nu ne mai e acordat al doilea an, esenţialul e ca norma să fie asigurată prin cursurile noastre de bază (cele mai visate — să-l vezi pe Liviu cum mă invidiază, literalmente, pentru studenţii câţi îi am, ai avea o imagine hazlie a şcolii ardelene — fără majusculă — în deplasare). Nu râde, că nici tu nu eşti mai înţeleaptă!

Te sărut,

Ioana

NOTE

1. în toane bune (engl.)
2. să ne vedem curând (engl.)

Los Angeles, 11 aprilie 1982

Dragă Lenocica,

Pornite prea târziu, urările mele de sărbători fericite nu vor ajunge, desigur, decât binişor după Paşti. Oricum, primeşte-le fie şi atunci, pentru tine şi pentru toţi cei dragi ţie. Uite un an (primul de cât timp?) când nu vopsim ouă împreună. Ba, în ce mă priveşte, cred că va trebui să renunţ la spectaculoasele creaţii de acasă din lipsă de materie primă; aici, când ceri clei de oase, se uită la tine ca la un antropofag propulsat printr-o greşeală a maşinii timpului dintr-un paradis originar ă la Gherea. Peste suferinţa asta am să trec; am să mai pierd vreo 2 zile cu pregătit specialităţi cu minim de investiţii şi, deci, maxim de efort. Succesele (indubitabile) o să ţi le comunic după ce vor avea loc, adică după ce vor fi mâncate. Până atunci să-mi trag sufletid între două seriale de tip mixt, mo- derno-casnico-gospodăresc, şi să-ţi povestesc ce-am mai făcut. Vacanţa (marea vacanţă!) s-a terminat şi de-o săptămână am intrat în ultimul trimestru. în vacanţă, printre mondenităţile ineluctabile, tot am apucat să fac două lucruri care mi-au tihnit: am mai fost o dată, duşi de Janice (studenta mea de care-ţi spuneam că seamănă cu Diana), la Muzeul Norton Simen, care-mi place la nebunie; sunt aici nişte Brâncuşi (Janice nu-şi mai încape în piele cu erudiţia ei brâncuşiană, pe care o etalează cu suavităţi muzicale, în cele mai neaşteptate ocazii; iar eu sunt fericită că l-a schimbat pe Dracula cu Brâncuşi); mai e o splendidă colecţie de pictură şi sculptură modernă (Mogdiliani, Picasso — nu grozav —, Klee — nu-mi place —, Utrillo — da!, Rousseau, Rodin, Giacometti, H. Moore etc.). Câţiva superbi Van Gogh, o sală Degas,‘multă artă renascentistă, barocă — flamandă, şi o superbă colecţie cu capriciile lui Goya. Plus nişte tapiserii franceze . . . Din

păcate e f]oarte[departe, cu autobusul nu poți ajunge acolo, că dacă nu, m-aş mai repezi din când în când, să mă vindec de[1] un anume vag rău, care nu e nici de mare, nici de avion. Ne-cm încrucişat drumurile cu un „grup organizat“, oprit (încremenit de extaz artistic) în fața unui tablou (un renascentist abscur, I dar cu meritid de a-şi fi zugrăvit opera în tempera cu o tehnică, pare-se, specială, încât să nu se degradeze în timp); tabloul, precum îți spun, nu era cine ştie ce miracol, dar în clipa când ghidul a anunțat câte milioane a costat, toată suflarea — precum. îți spusei — a-ncremenit literalmente cu un fel de religiozitate. De . . să ştii că nu există obiect (care se cade să te uimească) să nu-ți fie prezentat în lumina, orbitoare adesea, dar, oricum, edificatoare, a. prețului. Proporțional cu -bill-ul[1] deschizi şi tu gura în semn de admirație. Uneori, mărturisesc, mă cutremur cât se poate cheltui în special pe copii (amplificate, modernizate etc. ale unor monumente cât mai vechi); alteori însă recunosc şi eu că cei care au sacrificat fabuloasele sume se cade să fie onorați, pentru că, uneori, rezultatele sunt de un mare, de un deplin bun gust. Asta, evident, în ceea ce priveşte arta modernă, p[en]t[ru] că nimeni n-o să mă convertească la a deveni o entuziastă partizană a copiilor (supercostisitoare, deci artis.ice) ale vilelor pompeiene, cu parking şi lift (aici îi zice „elevator}. Am văzut însă (şi am avut) bucuria să merg la un concert al Filarmonicii de aici, a cărei faimă, pot jura acum, nu-i atinge calitatea extraordinară) — am. văzut deci Centrul Muzical din L.[os] A.fngeles], care e un complex absolut splendid de arhitectură modernă; — la fel cu muzeul Norton Simon, la fel cu un mare colegiu din Passadena unde e „sala mică“ de concerte.*

Vezi, Neagoe dragă, ce frază tip labirint-fără-minotaur-dar-cu- -lift-şi-parking am ajuns să am? Nu că aş fi învățat cine ştie ce englezeşte, dar şi bruma de română care ziceam că o ştiu bine a-nceput să se deterioreze. Am văzut- o cu ocazia celei de a doua fapte glorioase din vacanță — şi anume punându-mă eu pe scris. Ți-am spus că ne-am înscris la Congresul de românistică de la Boston, unde zău că aş fi vrut — şi zău că ar fi fost tare bine să mergem. Nu ne-a fost îngăduit s-o facem, din motive financiare, desigur. Aşa că am făcut ceea ce nu costă; comunicarea; eu am terminat-o, Liviu acum creează, dar sper să le trimitem la timp, deşi interesant ar fi fost să putem fi acolo, să-i putem întâlni exact pe cei care se ocupă în State de literatura română. De ... Mie mi-au cerut o comunicare pentru secția Arghezi, ceea ce nu e chiar fief-ui meu., aşa că am pornit-o de la .. . polemica Barbu-Arghezi: Neagoe, ştii desigur bancul cu castravetele: „morcovul este o legumă care seamănă cu castravetele prin aceea că , iar cartoful se deosebeşte de castravete prin . . . Cam aşa arată şi Arghezi al meu — cu deosebirea că nu e vorba de castravete şi cartof, ci de eucumber şi potato, p[enjt[ru] că a trebuit s-o scriu în englezeşte. O săptămână am luptat cu această capodoperă legumicolă (te anunț că nu m-arn tradus numai pe mine, ci i-am făcut-o şi nenorocitului de Arghezi, din care am întors pre englezeşte tot Psalmul de taină; aşa-i trebuie — că nici el n-a fost tocmai fără păcate la t viața lui!). După isprava asta, m-am dus la o colegă englezoaică să-mi purece opera ' şi am constatat, cu uimire, că era mult mai bine decât mă aşteptam. Adevănd e că-i mult mai uşor să stai cocoțat în pat, printre dicționare, şi să traduci ceva găndindu-te pe veresie, decât să vorbeşti, <chiar lucruri simple; dicționarul e răbăuriu, dar nu ştiu ce înger de conlocutor ar putea aştepta până-mi fac eu calculele mentale în ritm ardelenesc. Aşa că my spoken English[2] este, şi acum, un lucru care mă poate deprima binişor. Când sunt obosită, fac greşeli în lanț, şi cu cât le fac (evident, realizez pe loc ce-am făcut), cu atât îmi sporeşte entuziasmul şi, proporțional, noile greşeli.

Cam asta a fost vacanța. Cât despre noul trimestru, încă toi nu-mi ştiu exact orarul. La grupa de limbă (ore zilnic, convenabil, de la 12) s-a înscris şi Janice, cu care a trebuit s-o-ncep de la început, deci cu ea lucrez separat, de la 1. Mai am doi avansați (luni de la 3, miercuri de la 2). La cursul de litferaturaj romțână] nu s-a înscris nimeni până acum, dar am un fel de semi-amatoare care încă nu s-a decis şi mă amenință din umbră. Dacă se va înscrie totuşi, o să mai am 3 ore pe săptămână cu o singură persoană, ceea ce e stupid; dar şi mai stupid e, din parte-mi, că lipsa de amatori p[en]t[ru] literatură mă indispune literalmente. Dacă engleza mea ar fi mai bună, sunt sigură că m-aş lansa în convertit lingviştii şi-n alte acțiuni la fel de utile fericirii pe pământ; aşa, mă enervez constatându-mi handicapurile la rubrica „retorică". Ieri am fost la o conferință despre Jakobson, ținută de un tânăr cu teribilă faimă (deocamdată, fără cărți). Băiatul era cu adevărat isteț şi plin de zel, dar, Doamne, câtă sfântă naivitate ... Insă ce engleză impecabilă ... ! îți dai seama că mi-am ținut comentariile pentru mine, deşi grozav mă mânca limba; oricum, nu te poți angaja în polemici când rişti să scrânteşti prima concordanță a timpurilor!'

Orele mă amuză şi cu copiii mă-nțeleg perfect. Janice a şi-nceput să revendice o revoluționare a predării alfabetului românesc. Mai întâi, şi-a creat o transcriere fonetică proprie, spunându-mi că degeaba îi dau transcrierea internațională, că tot n-o ştie. Aşa că p[en]t[ru] î a scris ceva de genul „ueh!“ şi când am întrebat-o cum îşi citeşte creațiunea mi-a arătat, convingător, cum face, mimând o lovitură la plex şi icnetul care urmează. După care a declarat că e neprincipial să spun „hat" şi p[en]t[ru] căciula lui ă, şi p[erijt[ru) a lui î, de vreme ce oricine îşi dă seama că numai pe î e o „hat“, iar pe ă este un „carrot“. Aşa că acum spellingul[3] merge pe baza alternanței pălărie vs. morcov.

Am descoperit, în sfârşit, şi revista de recenzii după care tânjeam. Se cheamă Booli Review[4] şi e o foiță săptămânală! cu care te poți ține la curent cu aparițiile. în materie literară, printre best-

seller-uri figurează un Saui Bellow, The Dean's December[5]*. Am auzit de carte dinainte — acțiunea se petrece în România (Bellow e căstăorit cu o româncă), dar nici vorbă s-o citesc sau (Doamne păzeşte!) s-o cumpăr (14 — nu se esistă!). Până la. urmă tot am făcut câteva ; nebunii cu cărțile — inclusiv dicționarul de poetică după care oftam de 4 luni — şi cu fotocopiile care — şi ele — costă. Dar altfel ajungi să ți se acrească de-a binelea, tot oftând după cărțile pe lângă care treci cu demnă indiferență. Şi când te gândeşti ce bibliotecă ți-ai putea face pe gratis! Săptămâni în şir Ghidul T.V. oferea, generos şi absolut gratuit, „fără obligații ulterioare", câte 4 cărți, romane în toată puterea cuvântului. Regret că n-am ținut T.V. Guide-ul să ți le transcriu. Nu contează că am uitat autorii (de fapt, autoarele) şi titlurile, esențialul l-am reținui: în primul erai invitat i(„free“) la Istanbul, unde Ea — jurnalistă să zicem — se înamorează nebuneşte de EL, arheolog. în cel de al doilea călătoreai („free") în Franța, unde o tânără văduvă neconsolată se consolează cu un tânăr nevăduv. Să ți le povestesc şi pe celelalte două? E clar că oferta are un scop pedagogic: deschide gustul p[en]t[ru] citit, creează cititori care va să zică. La rubrica Non Fie- tion*[7]*, în New York Times Book Review de care-ți ziceam, figurează printre best sellers, într-un top cu 15 locuri: 1. Jane Fonda 2. Un jurnalist... 7. Weight Watchers 365-Day Menu Cook-Book; 8. The I Iove New York Diet; 9. What Every Woman Should Know .About Men; 10. Life on Earth*[8]*; 11. Memorii politice ale unui consilier al lui Nixon ... 14. How to make Iove to a man*[9]* (pt. 11 dolari) ,,Make it ,a spring you wil both remember“*[10]*; 15. Holy Blood, Holly Craii*[11]*.«Sublimez.- nici o lucrare de critică, nici în top, nici în cele vreo 30 de alte cărți din Editor's Choice*[12]*, printre care The Love Habit (On her 50th birthday, Anne Cumming decided to give up sex. But she could not anticipated the allure of Jean-Louis — blond, tousle-haired, 16-year-old son of Anne's first lover — or the do- zens of other tempting young men who would stroll into her life“*[13]*. Minunata operă autobiografică — ți se dă asigurarea — “it's true”*[14]*. Comparativ cu juna de 50 de ani, mă simt, iar, o preistorică sau o extraterestră. Mă refugiez în lecturi din Jung; e pe cale de a mă converti la psihanaliză, de care credeam că m-a lecuit papa Freud. Pe Jung l-am hiat p[en]t[ru] Barbu (alchimie etc.), dar acum am uitat restul şi m-am trezit prinsă în „tipurile psihologice“. Lena, e uluitor. Despre tine (şi despre mine) pot spune cu mâna pe inimă: introvertite: funcția principală nu ştiu dacă e gândirea sau sentimentul (la tine; la mine cred că e gândirea introvertită, care, ca şi-n zodiac capricornul, e afacerea cea mai proastă cu putință); funcția secundă, la amândouă, cred că e intuiția (nu te înfoia, că tot numai sărmana intuiție introvertită). Să-mi aminteşti acasă să-ți arăt conspectele. Crede-mă, Lena, sunt portrete uluitoare, nu tipuri. Devine aproape amuzant şi am început să mă distrez identificând tipul căruia îi aparțin prietenii sau cei din familie. Smaranda e o extravertită (sentiment+senzație) etc. Ce-o fi făcând copila?*

Când o să trec pe alchimie, probabil că voi ajunge la identificări cu elementele. Dincolo de glumă, e un mare scriitor şi, citin- duj-l, mai uit măruntele necazuri ale acestei trecătoare vieți.

Tu, sadoveniana mea prietenă, în al cărei forecast psihanalitic Jung-ian scrie (ca şi la mine) că lucrul ne-ar merge cam cu înceti- şorul, pre unde stai cu teza? AIu ocoli subiectul? Dacă vrei să-ți arăt fotocopiile cu zodiile şi calendarul, spune adevărul. Cum se simte Mămuța şi Buba după iarna cumplită care a trecut? Scrie-mi ce face Despina.

Te sărut, Ioana

NOTE

1. prețul (engi)
2. engleza mea vorbită (engl.)
3. silabisire (engl.)
4. Revista Cărților (engl.)
5. tradus în româneşte sub titlul *Iarna Decanului*
6. Program TV. (engl.)
7. Non Fictiv (engl.)
8. Carte de bucate cu meniuri pentru 365 de zile, pentru cei ce îşi îngrijesc silueta; 8. Dieta „Iubesc .New Ycrk-ul“; 9. Ce trebuie să ştie orice femeie despre bărbați; 10. Viața pe Pământ (engl.)
9. Cum să faci dragoste cu un bărbat (engl.)
10. Dăruiți-vă o primăvară de neuitat, pentru amândoi (engl.)
11. Sfântul sânge, Sfântul Graal (engl.)
12. Selecția autorului (engl.)
13. *Obiceiul de a iubi* („La cea de a 50-a aniversare, Anne Cumming a decis să renunțe la a mai face dragoste. Dar nu putuse anticipa alura lui Jean-Luis — fiul blond, cu părul vâlvoi, de 16 ani, al primului ei iubit — ori duzinile de alți tiineri ispititori care aveau să se ivească în viața ei...“ (engl.)
14. e în întregime adevărată (engl.)

Los Angeles, 25. IV. 1982

Dragă Muți,

Dorințele tale sunt ordine p[en]t[ru] noi. Iată-mi orarul, ca să-ți poți exersa controlul matern în ciuda diferenței de fus orar: luni 12—4, marți 12—6, miercuri 12—3, joi 12—1, vineri 12—3. în rest, mi se mai întâmplă ca de la 11—12 să lucrez cu o colegă americană, folcloristă, care pregăteşte un doctorat despre colinzile româneşti; apoi, de obicei după ore, dau pe la bibliotecă; în zilele mai libere citesc acolo; în rest, iau cărțile acasă sau la birou. Am acum, din semestrul ăsta,

un birou care îmi place. E linişte, pot lucra, pot bate la maşină — şi uneori îmi mai petrec acolo câte un week-end; apartamentul nostru e tare gălăgios şi nu m-oro putut obişnui cu el, dar, precum îți spun, la birou şi la bibliotecă mă simt straşnic. Dar ce bibliotecă! îți iei cărțile din raft, cauți o masă (mie îmi plac mesele de lângă fereastră) şi citeşti cât pofteşti, nestingherit. Mesele sunt izolate cu un fel de perete înalt în fața fiecăreia. De la geam vezi eucalipții şi palmierii din parc — ce mai, e un paradis. Din păcate, cam scurt pentru gustul meu, căci timpid mi-e tot

f[oârtef, jfoarte] drămuit. Sfatul cu ceasul sau cafeaua e valoros, merci, dar nu ține. Poți fi sigură că n-am dat în pasia bucătăriei[7] (care pasie ştii bine că nu mă bântuia nici acasă), dar nu prea am de ales. Şi timpul trece cu o viteză amețitoare şi asta mă chinuie cel mai tare.

Da, ai dreptate, j-omâneşte nu se spune „interesat în“. Cred însă că m-am zăpăcit şi-n capul meu e un început promițător de Turn Babei. Cele mai mari dificultăți (şi nesiguranțe în vorbire) provin din uzul diferit al prepozițiilor (şi al articolului!) Dacă am timp să mă gândesc atent, concordanța timpurilor o nimeresc, dar la prepoziții geaba te gândeşti dacă nu le ştii. Aşa că, tot încercând să le fixez în englezeşte, ajung să le-ncurc şi-n româneşte. O să mă auzi, probabil, zicând: „mă gândesc despre tine“, „aştept pentru tine[a], „sunt obsedată cu“ şi alte minuni dintr-astea. Din fericire, peste două luni o să-mi pot pune la punct româna-ardelenească. Cu engleza mai încet; important e că ne aflăm pe drumul cel bun.

Tare aş vrea să ştiu care e adevărul cu Radu, cum se simte şi dacă a scăpat de complicații. Scrie-mi despre voi toți.

Te sărut, Ioana

Los Angeles, 28 aprilie 1982

Dragă Lena,

Cred că acum îți voi adopta metoda. încep scrisoarea la şcoală, într-o oră de consultație, sperând că voi avea destul timp să-ți torn ultimele noutăți, care nu-s, de altfel, cu nimic noi. Dacă nu isprăvesc, o să o continui mai târziu, după ore. Oricum, e mai bine decât să aştept clipa fericită când voi avea două ore complet libere — aşa ceva nu prea mai visez. Aş vrea să-ți pot scrie o scrisoare „vibrândă“ de entuziasm. în fond, aş avea toate motivele să mă simt excelent. Singura piedică e în mine şi în firea mea nenorocită. Sunt fantastic de obosită şi nu reuşesc nicicum să mă culeg. Ai să râzi, dar ceea ce mă odihneşte — p[en]t[ru] că mă distrează — sunt orele. Şi am ocazia să mă odihnesc 15 ore pe săptămână. M-am plâns că n-am muşterii p[en]t[ru] literatură română: ... ei, nu mă mai plâng, am o studentă, drept care, în stilul cunoscut, m-am pus ardeleneşte pe treabă. O fac cu plăcere, pentru că fata e cu adevărat inteligentă şi în alte condiții ar fi fost, sunt convinsă, o bună literată. Ştie şi ceva română (a studiat româna în anii trecuți), aşa că alternez „expunerile“ mele (Doamne, ce chin e engleza mea rudimentară!) cu mici texte, din care Ruth scoate traduceri p[en]t[ru] pentru mine uluitoare. Uite aşa am descoperit (p[en]t[ru] partea introductivă a cursului ăstuia) fenomenale tețcte folclorice, pe care eu nu le ştiam şi care au ajuns să mă obsedeze. Cum Dumnezeu om fi făcut noi folclorul de am uitat Cântecul zorilor? Ştiam ce e, aveam vagi şi blazate amintiri, dar nici prin cap nu mi-a trecut că e o splendidă Carte a Morților, o topografie a lumii de dincolo de vămi şi ceremonial al trecerii prin toate treptele uitării — sau izbăvirii. In Antologia lui Amzulescu am găsit balade care explică motive (până acum p[en]t[ru] mine de neînțeles) din Nichita Stănescu. In plus, cred că ți-am mai scris că lucrez cu o colegă americană pe nişte colinzi româneşti (materialul tezei ei de doctorat), culese din Transilvania, vechi, autentice şi — unele dintre ele — absolut extraordinare. După cum vezi, sunt pe cale să mă convertesc la folcloristică. Cu cititul, tot încetişor. Sunt tot lai Jung (e drept că aici e, în traducere eglezească, o superbă ediție în 20 de volume a câte 500—600 de pagini; nu aspir să le citesc pe toate, dar câteva trebuie). Am isprăvit cu tipurile, arhetipurile le-am cumpărat, iar acum am trecut la unul din cele 2 volfume] despre alchimie — în corelație cu visele. Te anunț că funcționar cu barbă ascuțită de vei visa, se cheamă că l-ai văzut — pardon! — pe dracul, căci funcționar cu barbă = Mefisto = demonia intelectului. Adevărul e însă că e o lectură absolutamente fundamentală, comparabilă — ca importanță — cu Hegel. Din lipsă de parale, fişez deci cu hărnicie.

Evenimente? Unul ratat: mâine ar fi trebuit să vorbească, la U.C.L.A., Borges. Mă pregătesc de o săptămână -— şi aflu azi că s-a anulat conferința. în schimb am văzut alaltăieri — la T.V. — un spectacol absolut extraordinar: un recital Acting Shakespeare[1] dat de Ian MacKellen — un actor de o inteligență atât de extraordinară încât se transforma, de la sine, în farmec 90 de minute, fără machiaj, fără decoruri, într-un fel de spectacol — conferință în care a interpretat în ambele sensuri — actoricesc şi critic — o serie de mari momente shakespeariene (a fost şi Hamlet şi Polonius, şi Romeo şi Julieta), dar şi cronici de sec. XVIII despre Shfakespeare]. E lucrul cel mai extraordinar pe care l-am văzut până acum aici. Peste 10 săptămâni o să ți-l povestesc pe larg.

Scrie-mi, Lena, ce face Mămuța şi Buba. Dar lnuța? Tu cum stai cu Sadoveanu? Trebuie să-l termini, Lena. Aud că prof[esorul] Seri- don se pregăteşte să plece la un lectorat la toamnă. Te rog, ia-te in serios în mâini şi până mă întorc vreau să pot citi toată versiunea manuscrisă. E clar?

Te sărut, Ioana

NOTE

1. Interpretând opera lui Shakespeare (engl.)

Los Angeles, 6 mai 1982:

Dragă Lenocica,

Mai întâi şi mai întâi primeşte din parte-ne o îmbrățişare frățească, un gând de mare prietenie şi o grămadă de urări: fericire„ sănătate, nervi tari, câte o bucurie din când în când (dacă ne îngăduie cerul, nu foarte rar); toate astea m-aş bucura dacă le-ai primi până în 21 şi dacă de ziua Sfinților împărați ai ciocni tu un vin dulciu cu un pahar căruia să-i zici Ioana, şi unul mai bărbătesc cu un pahar numit Liviu. După care ritual te-aş mai ruga să purcezi la golirea respectivelor pahare,

sigură fiind că aici vom face şi noi acelaşi lucru, gândindu-ne la tine, dar şi la Mămuța, căreia îi sărutăm mâna dorindu\-i ani mulți, cu fericire, pace şi linişte. La toate astea ai să adaugi o îmbrățişare foarte, foarte caldă Inuței pentru vestea pe care mi-ai dat-o. De abia aştept să vă văd, pe toți la vară. Ceea ce ție, dinlăuntru, ți se pare târâiala obişnuită a vieții de ceas cu ceas, a-nceput să primească pentru mine un aer epic ceva de speriat. Cum ieşi din ocolul lucrurilor, te şi apuci să faci ordine — roma- nescă — în urmă şi narațiunea devine aşa de palpitantă, încât arzi de nerăbdare să-ți fie îngăduit să intri şi tu în tablou. In schimb, oricât de multe (şi, uneori, puțin obişnuite) „fapte" s-ar aglomera în jur, „aici" tot un spațiu al dezordonatelor întâmplări (care trec înainte de a-ți da seama q-au venit) rămâne. (Ce zici de fraza asta? E revolta fondului. .. latin împotriva revoltătoarei simplificări a sintaxei engleze). Aşa că zilele vin şi trec cu nemaipomenită grabă, eu am impresia că am mărit nițel viteza de parcurgere a traseului nu tocmai sacru şcoală-bibliotecă-bucătărie-ce-mai-apuc-sarcitesc, şi numai uneori mă păleşte o umbră de uimire: eu sunt tipa asta de aici, incredibil, cu 3 ani în urmă abia mă târam între clinică, şcoală şi casă, iar acum mă preling printre veverițe los angeleze şi eucalipți! Dar mirarea ține doar cât timp refac perspectiva inversă (eur- cea-de-acasă) şi se risipeşte între o lecție de gramatică şi un rasol de găină când accept perspectiva normală şi ora locală. Atunci uit uimirea (ceea ce e şi nedrept, şi stupid) şi-ncep să mă văicăresc de Oboseala care a devenit un fel de a doua natură. între uimire şi văicăreală am ajuns la jumătatea ultimului trimestru. In 30 iunie părăsim Statele şi peste două luni sper să-mi pipăi cochilia de-acasă şi să urlu „este". Mi-ar plăcea să pot găsi nişte semințe de măzăriche californiană, delirant colorată şi, evident, supradezvoltată, pentru balcon. Privind cu jind, aici, măzărichea vecinilor, mă gândesc la nostaliile californiene pe care le\-aş astâmpăra ațipind în balcon, într-o după amiază coaptă de august, în foşnetul unei tufe de măzăriche calif orniană transplantată în lăzile mele. „Le-aş astâmpăra" nu e timpul potrivit; ar trebui să existe un „le-aş voi astâmpărai" sau o altă formă de condițional care să aibă curajul ăla îndrăzneț de a accepta, pe lângă tot stocul strămoşesc de condiționări, şi pe cea a timpului ce va să vină. între cele două măzărichi ipotetice e o fericire să te întorci la mazărea ta congelată cea de toate zilele, toate garniturile şi toate salatele boeuf.

In rest? încerc să-i fac inteligibili pe cronicari sau pe Buăai- Deleanu, mă aventurez în simbolistică folclorică, îi pun să traducă povestea lui Luchian şi Enescu zisă de Arghezi, sau aforisme din Brâncuşi, sau fragmente din Spațiul Mioritic. Iar Liviu a ținut (ieri) o conferință despre romanul românesc — care a fost un lucru şi bun, şi frumos. Printre picături, pentru sufletul nostru, tot alchimie jungiană. Ştii că 4 e simbolul numeric cel mai tenace al subconştientului (zice Domnia Sa), concurându-l pe 3? Ştii de ce? Al 4,rlea e de fapt a 4-a, e elementul feminin adăugat triadei masculine: Maria „încoronată" sau „ridicată la cer". Nu-ți place? Şi ce frumoase poveşti cu inorogi... Pe astea le fişez şi ți le povestesc la întoarcere. Acum — cam deodată — te sărut,
Ioana
Los Angeles, 14 mai 1982
Scumpă Muți,

M-a bucurat nespus ultima ta scrisoare; pentru noi e o sărbătoare când primim de acasă veşti ceva mai îmbelşugate, şi nu trei rânduri lăbărțate după o rețetă proprie pe patru pagini. Acum mă pot gândi în linişte la fiecare dintre voi, ştiu ce faceți fiecare (adică ce făceați la sfârşitul lui aprilie), vă simt aproape, mai-mai că pot sta de vorbă cu fiecare. Peste o lună jumate o să stăm de vorbă de-a binelea. în două luni de vacanță (de fapt una e de vacanță, că iulie e plină-ochi de examene şi cursuri la l.P.C.D.) sper să-mi trag nițel sufletul, să mă odihnesc din plin. Credeam că o să pot scrie în vacanță cartea pe care ar fi trebuit s-o termin anul ăsta, dar acum realizez că e o iluzie. Cred că şi-n luna de vacanță tot engleză o să învăț, din manualele tale, pentru că de la mine la o engleză cât de cât civilizată e o cale astronomică. Liviu în schimb vorbeşte mult mai bine decât mine, iar de redactat redactează chiar cu eleganță. Conferința lui a fost f[oarte] b[ună]; în schimb „ecouri" de la Boston nu-ți pot servi. Mir cea[1], care s-a dus acolo, zicea că, programul fiind încărcat,- comunicările nu s-au citi în plen, ci au fost date spre lectură celor interesați. Oricum, e mai bine să nu-ți imaginezi că America vuieşte de faima noastră; America are, cre- de-mă, lucruri mai înțelepte de făcut. Ca şi românii de altfel, care pare că ne-au uitat de-a binelea. Deocamdată gloria mea e strict pedagogică şi se mărgineşte la cei 7 discipoli întru romanistică. Sunt copii buni, inteligenți, interesați de ceea ce fac, aşa că e o plăcere să lucrez cu ei, chiar dacă ceea ce fac nu e tocmai expresia ultimelor mele preocupări ştiințifice. Ca experiență pedagogică e extrem de interesant. Din păcate, la aceste (fructuoase, cred) experiențe dăscăleşti se adaugă cerințele unei vieți „de societate" mult mai încărcate decât bănuiam, şi copleşitoare în raport cu stilul nostru călugăresc de acasă. Iar când asta presupune (şi de obicei presupune!) o nouă porție de gătit, am ajuns să privesc cu un rânjet satanic spre cuptorul din bucătărie în care văd un instrument rafinat de tortură. Din când în când această mută încruntare mânie zeii care mă pedepsesc — pe mine dar, vai, uneori şi alte nevinovate victime care înghit smiling mămăliga cu golomoanțe şi supra fără gust. Ieri mi-a ieşit o supă de găină first cîass[2], dar când q-o bag în frigider, mi-a lunecat borcanul şi jumătate din imensa cantitate s-a prelins, în valuri, pe podea. Cum acțiunea se petrecea după 6 ore de gătit, care se desfăşurau după orele de la şcoală am rostit câteva cuvintele neaoşe

ireproăuctibile. După care m-am consolat, ca de obicei, gândindu-mă că dacă n-ar fi problema acută a paralelelor scena ar fi fost bună de climax într-o comedie de succes. E puţină oboseală aglomerată în mine, p[en]t[ru] că, obsedată de ideea că numai ceea ce ar trebui să fac p[en]t[ru] sufletul meu nu ajung să realizez, mă străduiesc şi mai şi citesc câte ceva — adică stau şi eu nopţile. în plus, tot cu obsesia asta, nu ne-am îngăduit nici o zi, dar chiar nici una în mai bine de 6 luni, în care să uităm orice „trebuie" şi să ne facem cheful unei plimbări, fie şi cu autobuzul. Ce baie, Muţi dragă! Oceanul l-am văzut o singură dată de aproape (când ne-a dus Johnny) şi de câteva ori de la distanţă, trecând cu maşina spre vreo conferinţă la Muzeul Paul Getty. De înotat tot nu s-ar putea, p[en]t[ru] că apa e f foarte] rece şi, de altfel, şi vremea e acum mai rece şi mai ploioasă decât în decembrie. Chiar şi aşa, p[en]t[ru] mine e o binecuvântare. Cu clima din Cluj n-aş fi putut face niciodată (fără să mă resimt fizic) eforturile pe care le fac, zilnic, aici. E, într-adevăr, un miracol. Aşa că, în ceea ce ne priveşte, fii liniştită. Şi scrie-ne! Te sărut,

loancL

NOTE

1. Mircea Borcilă .lector în acea vreme la Universitatea OHIO
2. clasa întâi (engl.)

[Lon Angeles,] 26 mai 1982

Dragă Geta,

încep scrisoarea la şcoală, în scurtul răgaz dintre două serii de ore. Cred că e ultima scrisoare pe care ţi-o trimit, pentru că mai târziu risc (sau sper) să ajung înaintea lor. Se cheamă că am cam început să mă pregătesc de întoarcere. Mai am două săptămâni şi jumătate de şcoală, după asta două săptămâni de examene — şi gata! îmi plânge sufletul după midţimea cărţilor necitite şi-ncerc să mă consolez cu ideea că am făcut tot ce era omeneşte posibil, numai că măsura asta omenească e un fel de oca mică a naturii. Orele, deşi f foarte] multe, au început să mă pasioneze, aşa că ffoarte] des ne trezim, şi studenţii mei şi eu, că uităm cât e ceasul şi că ne uită Dumnezeu la facultate. Ieri seara ne-a adus la buna raţiune omul de serviciu, venit să cureţe office^wl unde uitasem de toate, fericită că pot face analize! (reale) pe texte de Blaga şi că discipolii mei întru literatură — doi la număr în ultima vreme — au devenit experţi în scheme arhetipale aplicate pe poezie românească.

îmi continui scrisoarea după 4 zile. Am început prin a medita adânc asupra felului cum s-o fi scriind persfoana] I sfinfgfular] prezfent] a verbului „a continua" — rezultatul a 2 trimestre de teeching Romanian[2]. E duminecă seara şi mă aflu după o serie de „Social events'\ adică nu după, ci între, pentru că mâine (aici, tot zi de sărbătoare) am o altă serie de invitaţi, iar azi am terminat de spălat vasele în urmă cu un sfert de ceas. Sunt obligaţii la care nici nu m-aş fi putut gândi pe vremea când duceam, acasă, o existenţă patriarhială, dar care nu pot fi ocolite aici. Mărturisesc că întâlnirile îmi fac reală plăcere; ceea ce nu mă amuză de loc sunt preparativele culinare, care ar fi uşoare cu un buget diferite de al meu. Aşa trebuie să descopăr soluţii economice şi arătoase: sarmale, musaca, zacuscă etc. In locul unor grătare binecuvântate, dar mult prea scumpe p[en]t[ru] gustul meu. Cu talentele mele culinare, o musaca şi o zacuscă sunt două zile de muncă grea, timp furat cărţilor, pe care le-aş putea citi. Şi uite aşa am ajuns într-un hal de oboseală I uneori „ţiuitoare". Precum îţi spuneam însă, asta nu înseamnă că întâlnirile în sine nu-s plăcute. Cea de azi a fost un party pfen]t[ru] studenţii mei, care-mi sunt cu adevărat dragi; relaţiile student-profesor sunt cu totul diferite de cele de acasă, şi trebuie să recunosc că prefer franchețea şi lipsa de de fasoane a relaţiilor de aici.. Sentimentul e unul de echipă şi rezultatele sunt excelente, pedagogic vorbind. Cred că morga academică ar părea aici direct ridicolă, dar asta nu înseamnă că n-ar fi o f foarte] serioasă atmosferă de studiu. Poate am şi avut noroc; tocmai p[en]t[ru] că am studenţi puţini, ei — aşa puţini cum sunt — au ales româna din interes real şi se comportă ca atare. îmi face plăcere că la cursul •de limbă cu avansaţii pot lucra pe texte din Blaga, sau pe propriile lor comentarii la Ivasiuc sau Camil Petrescu (citiţi în româneşte), îmi face plăcere că la cursul de literatură pot face comentarii de text, precum îţi spuneam. Mă bucur că am depăşit faza Dracula, mă bucur că unul nu mi-a scăpat din mână fără să ştie Mioriţa şi Meşterul Mano le. E ffoarte] puţin, ştiu, dar e totuşi ceva — şi şi de aceea mă bucur sincer să-i întâlnesc şi la mine acasă chiar dacă asta înseamnă încă o teribilă musaca. Precum vezi, pedagogia e, aici, niţeluş mai complexă — şi cred (dincolo de musaca sau sarmale) că am învăţat efectiv câteva lucruri importante. Cel mai important e cum-se-poate\-preda-un-lucru-complicat-fără-să-pară-com- plicat, aproape în joacă. Nu ştiu cât o să-mi mai amintesc acasă din toate astea, dar acum mi se par un câştig real. Să adaug la asta ce-am mai apucat, totuşi, să citesc — mai ales cu gândul la Barbu, hermetism etc. — deşi, aici, toate speranţele mi le pun în anul viitor. Când te gândeşti că pe biata mea engleză de dicţionar a trebuit să-ncep să ţin cursuri — în engleză — din ianuarie, devii mai clement cu tine însuţi. Şi, Doamne, ce departe sunt şi acum de o engleză pasabilă! îmi acord circumstanţe atenuante cu diferenţele de pronunţare care-s ameţitoare chiar printre americani. Oricum, n-am prins accentul californian, ceea ce e rău; ei nazalizează puternic, şi ca atare vocalele sunt un chin. „0" e un a, deci a a devenit ee. Spun (eu): „masterpiece"[3], pronunţând [ma: st). ■ ■]. Sunt privită lung, şi realizez abia atunci ce s-a întâmplat: trebuia să spun [mcest)r] — altfel ei înţeleg monster[4]. Mă tot chinui cu diferenţele între year, ear şi heir[5], între hill, heal şi heel[6] etc., etc. Pe scurt, viaţa e

grea şi uneori trebuie să recurg la spelling ca să ies din încurcătură. Cine crede ca mine (că singurul lucru important e să poţi citi într-o limbă), ca mine să păţească. într-un an nu te alegi decât cu oboseala. în doi ani te poţi alege însă, cred, cu un profit intelectual serios. Deocamdată visez un somn de 10 zile şi nişte după amieze de vară lenevind în balcon, printre trandafiri şi măzăriche, şi stând în poveşti cu nişte prietene foarte, foarte dragi mie. Mi-e dor de tine, Geta, mi-e dor de Lena, mi-e dor de casă, de-ai mei, de prieteni. De azi într-o lună suntem în avion spre România. 'Tm looking forward to meet ycu"[7]. Cu aceeaşi nerăbdare aştept să o văd pe mama ta — şi sper din suflet să o găsesc refăcută după încercările, multe şi grele, prin care a trecut.
Te sărut,
Ioana

NOTE

1. Birou (engl.)
2. predare a limbii române (engl.)
3. capodoperă (engl.)
4. monstru (engl.)
5. an, ureche şi moştenitor (engl.)
6. deal, vindeca şi călcâi)engl.)
7. abia aştept să te întâlnesc (engl.)

Los Angeles, 30 mai 1982

Dragă Lena,

De azi într-o lună vom fi în drum spre casă. Curând apoi sper, cu ajutorul lui Dumnezeu, să vă pot îmbrăţişa pe toţi, altfel decât ,i gând şi-n lăcrămândă amintire. Dintr-un colţ ferit şi umbrit al minţii mele se trezeşte ca o adiere de imagine: blaconul cu trandafiri şi măzăriche, masa de camping, ceva fel de răcoritor-întăritor

două bătrâne amice blazate, învârtind (crezi?) o canastă în care nimeni nu observă când câştigă sau pierde, dar asta n-are nici o importanţă p[en]t[ru] că, se ştie, suntem cu toţii (sau cu toatele) nişte câştigători, chiar şi atunci când, din plictiseală, ne prefacem a pierde. Lena, nu ştiu dacă mă crezi dar am uitat ce-nseamnă poziţia relaxat. Luxul de a pierde câteva ore cu ochii în bagdadie, mu pe geam, şi cu gândurile dumnezeieşte risipite nu mi l-am permis niciodată în astea 7 luni, mereu obsedată că o clipă pierdută fără să lucrez sau fără să citesc e, aici, irecuperabilă. Numai că, adânc orientală cum sunt, luxul ăsta nu era p[en]t[ru] mine un lux, ci o condiţie de supravieţuire psihică. Neglijând-o constant şi voluntar, mă simt teribil de obosită, deşi aş păcătui dacă aş spune că e de vină altcineva decât mine. In fond, conform orarului oficial am 8 ore pe săptămână şi absolut nici o altă obligaţie. Că din astea 8 eu am făcut 15, la care se mai adaugă alte 4—5 de lucru în probleme de folclor românesc, asta e doar libera mea alegere, pe care n-o regret câtuşi de puţin, căci orele mă distrează şi au început să-mi dea chiar reale satisfacţii. N-o nimeresc totdeauna, dar în general lucrurile merg binişor. Ştii cu ce n-am nimerit-o? Exact cu poemul lui Nichita pe care te-am rugat să mi-l trimiţi (şi pjen]t[ru] care îţi mulţumesc mult). Am păsuit condiţionalul până l-am primit, sigură fiind că poemul e atât de frumos încât nu poate fi uitat, ceea ce ar fi antrenat neuitarea condiţionalului. Ştii ce am păţit? Când am terminat traducerea, unde n-au început puştii mei să se distreze ca de-o glumă reuşită, în timp ce eu, mai exoftalmică decât, vrednica de pomenire Rodica Moruga, mă-ntrebam ce naiba s-o fi întâmplat. Am priceput cu greu conotaţiile peiorative ale lui ,.(> strivi" şi atunci i-am invitat să traducă prin "to kill my kiss"[1], ■ceea ce strica pontul dar măcar nu-l transforma în poantă de banc. E a doua oară când o păţesc cu Nichita; i-am încercat cu Autoportret. dar nu le-a plăcut, fiind el prea „sad". Să ştii că pentru o bună mir te din americani, a fi ,,sad" e un semn de boală sau (cred, mai degrabă) de decadenţă. Un articcl din L[osJ Afngeles] Times, despre festivalul de la Cannes comenta pe larg, cu oarecare dezgust şi plictiseală, lipsa de „strălucire" a festivalului, lipsa de „strălucire" (în sens de tonică vitalitate strălucitoare) a filmelor etc., fără a da vreun semn că ar înţelege că e vorba aici de un simptom ceva mai grav decât căscatul plictisit al unor demodaţi. Vreau să spun că, dacă judeci starea de spirit generală (fii atentă, eu cunosc doar mediile intelectuale), spiritul tragic e complet străin spiritului american. Nu-ţi imaginezi ce nemaipomenit de puţină lume (mă refer tot la lume intelectuală) îl citeşte pe Faulkner de pildă. Unul dintre prietenii noştri, pe care îl respect, ba chiar îl admir — şi pe drept cuvânt, p[en]tfru] că are un adevărat geniu în studiul limbilor — ne-a mărturisit că tipii de la catedra de franceză sunt nişte obse- daţi, care l-au exasperat cu Greaţa lui Sartre decât care ceva mai plicticos-dezgustător rar se găseşte. Asta a fost un fel de aviz amatorilor, când am încerctat să comentez (quasi lingvistic) rafinamentele din primul vers al Odei în metru antic. încerc să judec obiectiv, deşi îmi e foarte greu. îmi spun: spiritul tragic e, p[enjt[ru] ei, la fel de adânc plicticos şi deprimant cum e, p[en]t[ru] mine, combinaţia de violenţă şi naivitate din filmele de larg consum care rulează pe 20 de canale TV fără ca eu să fiu capabilă să urmăresc unul până la capăt. încep s-o pricep pe Doina cu western-urile. Dar asta nu-nseamnă că eu sunt right şi ei sunt wrong[2], ci că suntem ffoarte] ffoarte] ffoarte] diferiţi. Atâta tot. Privesc spre această cultură cu o tot mai adâncă dorinţă de a o înţelege, dar e clar că n-am ajuns la nici unul din punctele cu adevărat cruciale (cele care pot explica tot), de vreme ce mi se mai pare şi acum că

sunt de fapt aici două culturi complet necomunicante. Ce pustietate, ce deşert între clubul faulknerienilor şi restul lumii, pfenftfru] care ei nu există! Şi iarăşi îmi spun: poate mă înşel eu. Aş fi vrut să-mi fac rost de bibliografia T.S. Eliot în perspectiva unui vis nebunesc —- să şcriu despre el o carte, fără riscul diletantismelor şi al falsei sau iluzoriei originalităţi pe care ţi-o dă neconfruntarea cu cei care sunt „acasău în materie; am renunţat, p[en]t[ru] că era imposibil s-o fac anul ăsta. Adică mi-am scos titlurile, am admarat cele câteva rafturi burduşite din bibliotecă şi mi-am spus dacă revin la anul, asta fac. Dacă nu, e degeaba. Am hiat vreo două cărţi capitale, ăm mai citit vreo două şi a trebuit să mă opresc, optând p[en]tfru] lucrările de orientare teoretică, încă mai importante. Dar vreau să spun că din mulţimea asta de membri calificaţi ai clubului Eliot ffoarte] ffoarte] mulţi nu erau englezi, ci americani. Deci, ei există, numai că nu am dat eu de ei pfen]t[ruf că sunt, probabil, niţel atipici. O fi o iluzie că noi nu putem vorbi de un club Eminescu? O fi o iluzie faptul că Shakespeare, sau Proust sau Blaga sunt realităţi mentale (formative chiar) (p[en]t[ru] „românul mediu"? O fi fiind sumara cronică de film pe care mi-ai relatat-o pe vremuri (îţi aminteşti: „— ceva amor? — Aş.' caft“) altceva decât paradă de slang adolescentin? Om fi fiind noi prea în inima unei lumi care trăieşte efectiv „prin" şi „în“ spiritul unei literaturi „de avangardă", chiar dacă veche de 2000 de ani? Vreau să spun, oi fi făcând greşeala de a confunda „mediu" cu „tipic"? S-ar putea. Inţelege-mă, nu e vorba aici de valoarea în sine a unui scriitor, ci de ponderea pe care un anume tip de Weltanschauung îl are în selectarea valorilor, ("cea ce încă n-am înţeles este dacă e vorba de nişte ochelari roz care deformează tot (compensaţie: filmele de groază), sau de o vitalitate reală, tonică. Sunt, evident, dezavantajată de câteva amănunte: neavând bani, nu pot urmări viaţa artistică de prim nivel (decât prin cronicile din ziare); nu pot urmări nici măcar reţeaua specializată in filme şi concerte a TV, p[en]t[ru] că e un abonament special (iar eu am de plătit destid chiria p[en]t[ru] televizor). Îmi sunt deci accesibile numai emisiunile de larg consum, pe care un proprietar de televizor (nu e cazul meu) le vede pe gratis. Al doilea dezavantaj e că U.C.L.A. nu e (aşa cum ar fi fost Bloomington, sau Berkeley) un centru interesat în studierea literaturii, ci unul specializat în lingvistică. Iar oraşul în sine, uriaş, opulent, extrem de scump (ghinionul meu!) nu e un centru intelectual ci un centru al industriei cinematografice. Aşa că judecăţile mele, bazate mai ales pe cultura TV servită în porţii uriaşe unui public uriaş, pot fi complet aiurea. Cu atât mai midt cu cât, exceptând poemul lui Nichita, experienţele mele dăscăleşti au avut nu tocmai rele rezxdtate. Mă tem că m,am mai lăudat cu asta, dar nu mă pot abţine: la unul dintre „cursurile“ de limbă — avansaţi — am lucrat pe fragmentele din Trilogia culturii, pe câteva poezii contemporane (inclusiv Gaudea- mus-ul Blandianei din Tribuna) şi pe propriile lor „recenzii" la Vcstibul-ul lui Ivasiuc sau la Patul lui Procust. In loc de Dracula, le^hm servit tuturor, cu binişorul, sub formă de copii xerox în ediţie bilingvă, Mioriţa, şi Meşterul Manole. Iar la cursul de literatură (cu 2 discipoli) am ajuns la analize de texte pe scheme mai ales arhetipale, care au început să-i amuze. Orele sunt ffoarte] ffoarte/ puţine (3 X 10 săptămâni), dar ceva tot se alege. Ştii ce fac săptămâna viitoare? Creanga de aur şi Baltagul, pe care le-au citit! Au mai citit, pe lângă minuscule fragmente din cronicari şi Cantemir, câteva pagini din Bălcescu, mult Eminescu, Blaga, Arghezi, Baco- via. Mai vreau să fac cu ei câteva piese din 1. Barbu şi N. Stănescu.

*Ştii, comentariile lor la Ivasiuc m-au uluit şi m-au încântat. Unul dintre ei citea scena CIL veveriţa ca pe un ţel de ritual dionisiac; focul devenea rug de sacrificiu, existenţa copiilor regresa spre un punct unde miticid întâlnea atavicul, fascinant şi repulsiv în egală măsură. Evident, asta este ceea ce se cheamă şcolăreşte o compunere şi, pretenţios, un eseu — adică un simplu exerciţiu de limbă română; dar unul care mă încântă. Aşa că± în ceea ce priveşte orele, ar trebui să spun — în stilul locului — că „am avut o grămadă de fun“3' şi zău că nu spun decât adevărul. Mai puţin **„fun“** am cu bucătăria (accesoriu damnat p[en]t[ru] orice „social event“)- Lucrurile simple sunt scumpe; lucrurile acesibile (sarmale, musaca şi alte chestii pe bază de tocătură şi frunze) îmi mănâncă zile întregi în cel mai stupid chip cu putinţă. Las' că viu eu acasă şi mă pun pe-un lenevit ca acelea, încât nici din greşeală să nu mai nimeresc prin bucătărie, mâncând pre balcon pâine cu ridichi. Şi, probabil, visând (relaxat) la un mijloc eficient de distrugere a tuturor mingilor care se izbesc în garaje — că aşa e omul, niciodată nu-i mulţumit cu ce are, chiar dacă are o minge în plus în birou.*

Lui Scămuţă să-i transmiţi că unele păsări californiene au obiceiul să cânte în luna mai, non-stop, de cum se-ntunecă până-n zori, şi din zori până-n asfinţit. Se pare că astea-s celebrele moc-kingbirds („pasărea cântătoare“ pe care te sfătuia să n-o ucizi Har- per Lee (aşa s-o fi scriind?) era o „mocking bird“). Iar de vreo- două săptămâni au înflorit în tot oraşul nişte copaci pe care n-am aflat cum îi cheamă, dar care par o spumă albastră: n-au frunze, iar florile sunt un fel de clopoţei albaştri. Străzi întregi amestecă, tulburător, coroanele copacilor cu cerul, într-un fel de hotar nesigur şi mişcător, care-ţi promite orice. Trebuie să aflu cum se cheamă copacii ăştia cu gust de cer şi de nesfârşire. Dar, oricum, aici nu c.u forsiţii.

De când îţi scriu astă (cred) ultimă scrisoare, s-a făcut de mult mâine. Aşa că e timpul să te îmbrăţişez — pe tine şi pe toţi ai tăi —, aşteptând s-o pot face de-adevăratelea.

Te sărut; Ioana

NOTE

\. a-mi ucide sărutul (engl.)

2. expresia traduce literal echivalentul englez al sintagmei ,,că eu am dreptate iar ei greşesc".

3. expresia traduce literal echivalentul englez al sintagmei „ne-am distrat grozav".

Los Angeles, 6 iunie 19HZ

Dulce Muți — Bombi — Scorpi,

Asta e ultima epistolă losangeleză din acest an universitar. Peste 3 săptămâni, dacă Dwnnezeu ne îngăduie, suntem în țară şi, curând apoi, la ,Cluj. Vei vedea atunci nişte foşti copii, cam stor şi, cam slabi (Liviu) şi cărunți (eu) — că mai bine ar fi fost pe dos!), cam aiuriți de călătoria care e cumplit de obositoare, clipocind şi neînțe- legând ce li se întâmplă (la sosirea aici, jet lagne-a ținut, pe Liviu o săptămână şi pe mine două). La întoarcere va trebui să ne trezim ceva mai repede, fiindcă intrăm direct în admitere. Dar, Doamne, dor îmi e de voi! Şi de căsuța noastră care, de aici, mi se pare un adevărat paradis, mai ales dacă balconul e înflorit! Şi de copiii de pe ambele străzi, cu toată rezerva lor de giumbuşlucuri. Mă gândesc la vacanța asta cu atâta poftă cum nu m-am gândit niciodată. De fapt, cred că o merităm din plin, pentru că nu cred că a fost vreun an în care să fi lucrat mai non-stop. Deocamdată, asta nu se vede. în tot anul nu am scris decât o singură comunicare — fie şi-n engleză —, adică vax! — şi n-am, ținut decât nişte cursuri nici pe sfert aşa de complicate ca cele pe care le țineam acasă fluierând. Atunci, ce atâta oboseală? Unde mai pui că lectorii dinaintea noastră s-au plimbat, săracii, prin toată America, şi prin Mexic, — iar noi nici până la San Francisco (nici până la Las Vegas, nici până la Disneyland) n-am ajuns, ceea ce este, se pare, o ruşine. Mă consolez cu ideea că, în cetatea filmului fiind, n-am putut merge nici o dată la cinema în oraş: premierele mondiale de succes (dintre care 2 mă atrăgeau cu adevărat) costă câte 10 dolari biletul. Nu sufăr (şi nici Liviu nu cred că suferă) din cauza asta. Oricum,, am văzut lucruri şi locuri pe care niciodată n-am visat sau n-am bănuit că le vom vedea, am întâlnit oameni şi moravuri diferite de ale noastre dar profund instructive şi, dacă stau să mă gândesc, nu cred că am profitat de această mare ocazie mai puțin decât cei care au putut căltori „a lot(‘2. Nu-ncerc să mă compar cu mine însămi cea de acum 4—5 ani, lipită de un pat de spital. Am venit cu mare teamă, întrebându-mă cum o să fac față eforturilor. Treptat, am dublat şi am triplat eforturile, cam de amorul artei, în stil de dascăl ardelean, dar în fond asta e plăcerea mea. Mă bucur când văd că e şi plăcerea ffoarte] puținilor mei studenți. Asta e ultima săptămâna de şcoală, dar discipola mea întru literatură mă întreabă dacă n-aş avea chef să mai țin nişte ore şi săptămâna viitoare. De obosită jur că-s stoarsă, dar se cheamă că, în ciuda marilor dificultăți pe care le ridică încercarea de a explica subtilitățile literaturii române într-o limbă aşa de străină mie cum e engleza, tot am reuşit ■ceva. Vezi, Muți, mă tot plâng cu limba, dar tu poți pricepe ce-n- seamnă plângerile mele. Tu ştii că ai studiat două limbi timp de câți? ani: studentă, profesoară — şi cred că şi acum mai ai sentimentul că ucenicia ar putea continua, chiar când eşti maestru. Apoi eu ce să spun, că,-n viața mea nu m-am gândit că va trebui să vorbesc engleza; mi-am spus întotdeauna că dacă citesc, relativ uşor, în franceză, engleză şi italiană, mai greu în spaniolă şi germană, e oarecum destul până oi putea să am atâta timp cât să învăț şi o brumă de greacă veche (visul meu: să-l pot citi pe Platon pre limba sa). Ghinionul meu (ghinion relativ, evident) a fost că m-am trezit eu pe post de profesor. Liviu ştie cam de 3—4 ori mai multă engleză decât mine (conferința lui a fost o plăcere), şi lui i-ar fi fost midt mai uşor să se descurce; evident, dacă n-aş fi avut nici un rol oficial, mi-ar fi fost şi mie mult mai uşor. Ar fi fost, după câte mă taie pe mine capul, şi mai „normal" aşa. Dar acum, când mă gândesc în urmă, îmi descopăr nişte egoisme straşnice şi aproape mă bucur (cu neruşinare) de aranjamentul cam stupid al lucrurilor. Dacă ar fi trebuit să văd numai de bucătărie, cred că aş fi înnebunit. Orele mă amuză — ce-i drept, l-ar fi amuzat şi pe Liviu, care e un profesor mult mai bun decât mine — şi care, am uneori impresia, ar fi încântat să țină vreo câteva din ele. Din păcate am pierdut imens de -multă vreme (amândoi) cu pregătiri gospodăreşti p[en]t[ru] diverse mondenități de neocolit, p[en]t[ru] că aici nu-s sălbăticiunea pe care o cunoşti, ci trebuie să fac față unui statut social nu întru totul adecvat firii mele (firii noastre, a amândurora). Să nu crezi că de fapt m-am schimbat; nici vorbă! De abia aşteptăm, amândoi, să ne putem călugări la loc în bârlogul nostru, printre cărți şi nițică muzică. Oboseala noastră se trage de la încercarea de a împăca două stihiri opuse de viață: mondenitățile obligatorii, p[en]t[ru] care Li viu îşi pierde vreme căutând cele mai ieftine soluții la cumpărături, iar eu mi-o pierd cocând sarmale, musaca, zacuscă (imaginează-ți suferința!), adică nişte chestii sofisticate, de mare efect şi minime investiții. Iar noaptea, - când toate se potolesc, reintrăm în pieile noastre (acum, nițel cam largi) şi-ncercăm să citim cât putem din mulțimea cărților „esențiale", pe care le-am inventariat la sosire şi pe care le privim acum CIL sentimente amestecate, de poftă şi duşmănie.

Oricum, Muți, nu ştim cum e apa oceanului; din auzite, pot să te informez că e prea rece ca să poți visa să faci baie până prin

august. Mulți prieteni de ai noștri au acasă swimming pool[3]-rm și ne-au invitat să le folosim, dar încă n-am făcut baie aici (vreau să spun că n-am înotat) și nici nu mă văd prea repede punându-mă pe viață sportivă. Dacă ne întoarcem la anul, vreau să ne înscriem amândoi într-un club sportiv la Universitate; atunci îmi voi impune, zilnic, o porție de înot între două serii de ore sau bibliotecă. Ar fi și fțoarte] comod (la doi pași de slujbă) și sănătos. Sper că dacă ne întoarcem, cu experiența anului ăstuia, o să ne descurcăm mult mai bine și n-o să ne mai speriem de ideea de a da 50 de dolari (pe tot anul) pentru avantajul înotului zilnic într-un bazin încălzit. Dar dacă ne vom întoarce la anul multe lucruri, începând cu limba, vor fi mai ușoare. Abia atunci aș putea profita, în sfârșit, de eforturile anului ăstuia, care n-a fost tocmai (sau numai) paradisiac. Dar până atunci, peste mai puțin de o lună, o să te pot îmbrățișa de-ade- văratelea, lenevind în voie printre teii de acasă, mai îmbătători ca toți eucalipții, bottle-brush-unle, jacaranda-s, magnoliile și palmierii printre care ne-am strecurat, timp de 8 luni, firul zilelor.

Te sărut,.

Ioana;

NOTE

1. diferența de fus orar (engi.)
2. mult (engl.)
3. bazine (engl.)

Los Angeles, 3 sept[embrie] 1982
Scumpă Muți,

Să tot fie un ceas de când am sosit, cu ajutorul lui Dumnezeu. la hotelul nostru din L[os] Afngelesj. Am ajuns în perfectă store de funcționare, încât dacă nu m-aş teme de vreun ceas rău, aş începe să mă şi laud. Turul de forță din ultima săptămână e ceva la care, cu 5 ani în urmă, n-aş fi putut nici măcar visa. La Bucureşti am alergat cum scrie la carte, şi când am terminat cu programul administrativ mi-am făcut cheful şi am stat o zi întreagă in două muzee de artă. Pe urmă am zburat la Washington, unde am ajuns mai repede decât crezusem, p[en]ț]ru] că am prins în New York o legătură aproape imediat, aşa că am plecat din Otopeni luni la 9,30 (de acasă la 5,45!) şi am ajuns la Washington (via Amsterdam — New York) pe la vreo 6 seara (adună 7 ore diferență fus orar — înseamnă că la ceasul tău era 1 noaptea). Nici măcar nu eram cine ştie ce obosiți, aşa că Liviu s-a repezit după cevaşi provizii, după care am tras nişte beri şi, după ce am aşteptat să se facă acasă ora 6 dimineața am încercat să sunăm Clujul. Pentru noi era încă aceeaşi zi de luni — adică noapte de luni — pe la 11. Nu ne-au putut da legătura şi ne-am cufundat într-un somn nu prea lung (de! jet leg-ul!). Dimineața la patru ne făceam cafelele şi planuri. Pe la 6 am vorbit cu Marioara, pe urmă am început să studiem harta Washingtonului şi să Croim planuri de bătaie. Ziua de marți, ştiam, urma s-o petrecem rezolvând problemele oficiale. Seara însă, am fi vrut să pornim prin Georgetown, care e p[en]t[ru] mine cel mai frumos colț de oraş de pe mapamond. Ne-au picat însă pe cap două încurcături: o ploaie şi o vizită (deja!), care ne-au obligai să stăin acasă. Aşa se face că Georgetown-ul nu l-am revăzut de astă dată, şi, cum nu ne putem despărți definitiv de America fără să ne luăm rămas bun de la el, va trebui să ne oprim în. Washington şi la întoarcere. Miercuri şi joi ne-am făcut de cap de dimineața până seara, fără să putem vedea tot ce ne-am dorit; n-am reuşit să ajungem nici măcar la Biblioteca Congresului, ceea ce e o ruşine pe care sper s-o spălăm la întoarcere. Am văzut însă V muzee extraordinare (Galeriile Naționale de artă şi Muzeul de artă modernă), în care ne-am gândit să stăm — aproape — în linişte două zile; nu-ți spun că am stat la coadă de vreo 30—35 de minute ca să pătrundem în expoziția —- temporară — El Greco în preziua închiderii ei. Evident, după admirabilul obicei local, expo-

zvția însuma piese aduse nu doar din State, ci și din Europa. In rest, am hoinărit uitând de oră, de foame, de oboseală, prin centrul administrativ al orașului, monumental, în stil neoclasic, strălucitor de alb (clădirile sunt de piatră sau de marmură), umanizat de o vegetație care îmbracă mângâetor și îmblânzește gigantismul Cetății. Dar am hoinărit și prin cartierele rezidențiale, așa de dragi mie,, cu casele înalte și subțiri, colorate în cărămiziu, în alb sau în albastru, cu tufe portocalii, cu uriașe jardiniere în fața ușilor strâmte de stejar, cu candelabre, oglinzi aurite și console grațioase vizibile prin geamurile uriașe, abia umbrite, pe laturi, cu draperii. Ne-am odihnit pe o bancă din parcul care se află în fața Casei Albe, privind cum își face turul un ffoarte] decorativ polițist călare, cu alură de cow-boy, în timp ce curioșii care au pierdut orele de vizită (Casa Albă e deschisă vizitatorilor în fiecare dimineață, de marți până sâmbătă, dar noi ne-am prins prea târziu) se cațără pe gard casă studieze problema mai de aproape, sau își fotografiază numeroasa familie zâmbind larg cu spatele la reședința prezidențială și cu fața spre păsările care-și fac de cap pe capul (vai! de bronz coclit) al lui La Fayette ajuns statuie. In tot complexul cela de monumente gigantice, Casa Albă, mică, grațioasă, în ffoarte] pur stil colonialr cu peluzele cochete din față și parcid tip ranch din spate, e un f[oarțe] inteligent conceput centru — ffoarte] american în stil, deloc monumental în proporții — ***al*** *complexului de clădiri gigantice care rezumă (in absentia) istoria Europei, dându-i însă un alt sens.*

Și după bucuria ăstor trei zile, azi am luat-o (inevitabil) din loc spre antipatica noastră destinație. Geaba, nici picată cu ceară n-o să ajung să gust Los Angelesul. Caracatiță fără caracter, sat cu 73.000.000 de locuitori. Auzi? Mai mult de jumătate din populația României — și fiecare în căsuța lui, și la 3—4 căsuțe de astea ditamai hardughia de parking sau de Car wash[1] sau de Exxo — (Pecourile lor). Să-l vezi din avion! New Yorkul sau Washingtonul îți dau fiori, e așa o inteligență arhitecturallă (mai monotonă în- New York, totuși) — încât orășeanca iremediabilă din mine tresare de plăcere. Pe când Los Angelesul? Tot zbori deasupra lui și dacă n-ai vedea că nu se mai termină, ai crede că-i același loc. Oraș înseamnă nu ordine matematică, ci ierarhie. Așa că dragid meu L[os] Afngeles] nu e un oraș, dar nici sat nu e, că satul are o vatră și o biserică în chiar „inima" lui, dar aici nici tu „inimă", nici tu „miez", nimic. Adevărul e că e un spațiu organizat totalmente împotriva propriei mele structuri, și de asta nu poate să-mi placă. Dar, oricum, am ajuns, clima e tot aia (numai cât că nu mai trebuie să iau diuretice, p[en]t[ru] că transpiri ca la baia de aburi). Să nu-l mânin pe Dumnezeu! Dacă n-ar fi fost păcătosul ăsta de oraș-ca- racatiță și 8 luni de climă californiană, aș mai fi putut eu în această viață visa măcar să umblu câte 10 ore non stop, zile în șir, și să mă simt „in shape“[2]? Iar biblioteca și campusul tot minunate sunt! Acuma important e să ne găsim casă, una în care să-mi facă plăcere să stau (și nu să ne fie lehamite să ne întoarcem) și pe urmă să-mi iau treaba de la capăt. De cumva avem o adresă îți scriem o ilustrată — care va ajunge înaintea scrisorii. Poate reușim să-ți dăm adresa la telefon, ca să ne scrieți cât mai curând, p[en]t[ru] că a nu vedea negru pe alb vești de la voi e cea mai mare tortură cuci. Fii cuminte și sănătoasă! îmbrățișează-i pe toți copiii din partea noastră.
Ioana
6 septfembrie]

Asta e scrisoarea fluviu. Nu ți-am putut-o expedia p[en]t[ru] că aici a fost un weekend prelungit (azi, de „ziua muncii“, e tot sărbătoare) și poșta a fost închisă. Poate reușim mâine să cumpărăm timbre. Avantajul e că îți pot da adresa: 10945 Ohio Ave, Ca. 90024. Telefon deocamdată nu avem. E o casă bătrânească, administrată de o bătrână doamnă f foarte], ffoarte] mică, ffoarteJ, ffoarte] slabă și ffoarte], ffoarte] activă. Se laudă că e străbunică și că are un fiu pensionat, dar e argint viu și e fermecătoare. Evident însă că nici vorbă de bazin și alte marafeturi care s-au vădit a ne ți inaccesibile. Avantaje față de anul trecut (plătite din plin cu chiria mai scumpă cu 100 pe lună): casa e în Westwood, cartierul universității mele, cartier ffoarte], ffoarte] boieresc și civilizat. De la ore voi veni acasă pe jos, prin zona de vile pe care o invidiam anul trecut. Așa că dacă n-am parte de înot, cel puțin o să mă plimb. Apoi, casa e ffoarte] liniștită, iar geamurile dau spre copacii uriași de pe Ohio. Sper că ne vom simți bine într-însa. Deocamdată simt doar oboseala unei zile de curățenie non-stop — așa că o să mă duc la culcare, după ce mai întâi te îmbrățișez și te sărut. Fii cuminte!
Ioana

NOTE

1. spălătorie pentru autoturisme (engl.)
2. în formă (engl.)

Los Angeles, 16 septembrie] 1982

Dragă Lena,

Iată-mă instalată p[en]t[ru] încă un an în afumatul de Los Angeles. De astă dată am luat-o mai încetişor cu reintegrarea în ritmurile americane. Mai întâi, am stat 3 zile în Washington; din astea, două le-am petrecut pe străzi şi în muzee, cu sentimentul că trebuie să revenim acolo neapărat, pentru că 2 zile e aproape nimic. Am stat la coadă cam trei sferturi de oră ca să putem intra la o expoziţie El Greco (în preziua închiderii ei); am văzut printre altele, la Galeriile Naţionale, o extraordinară colecţie din pictura Renaşterii italiene timpurii (asta ca să-mi retrag cuvintele, după ce ajunsesem să spun că de renascentişti italieni m-am plictisit; cu atâta ordine şi frumuseţe caligrafică ajunge să ţi se aplece) — dar pre- renaşterea e altceva, e o lume fragedă, exultantă în a descoperi culorile (roşul sau albastrul curat, neumbrit, neamestecat, arzând ireal in el însuşi), liberă de canoane în compoziţii, graţios stângace, amestecând un surâs extatic cu nu ştiu ce melancolie ascunsă. Nimeni nu vrea să fie mai natură decât natura, stângăcia e de fapt rafinament, e rama care desparte tabloul de „realitate, e marca artei. Tablouri (să zicem un Dans al Salomeii) cu structură de triptic, evident concepute după modelul altarului şi nicidecum după logica „naturală“ a subiectului. Şi ce bucurie în primele jocuri de-a perspectiva (tocmai în compoziţiile de tip triptic), până când perspectiva mai putea fi un încântător giumbuşluc compoziţional şi nu un instrument perfecţionat al idealului mimetic de care mi s-a acrit. Ce de-a mai tra- vee, şi arcade, şi piloni de dragul perspectivei, care e, adesea, marele subiect, dincolo de mica fabulă din tablou. E aşa evidentă încântarea uimită cu care ochiul descoperă culoarea, linia şi mai ales ce se poate face din culoare şi din linie, e aşa de clară plăcerea pură de a de- şi re- structura lumea, e aşa o vizualitate exultantă, creatoare — jucăuş — că ai senzaţia purificatoare a unui univers auro- ral, abia desprins din somnul începuturilor. Extraordinar e şi Mu- zeul de artă modernă, cu o colecţie de sculptură cum n-am mai văzut. Un singur lucru m-a indispus: luând nişte ilustrate cu lucrări de Brăncuşi l-am văzut prezentat drept... francez. Ce zici?*

In drum, ne odihneam în părculeţul din faţa Casei Albe, adică peste drum de Casa Albă, p[en]t[ru] că pe trotuarul din faţă e o circulaţie deloc odihnitoare: turiştii care au întârziat şi n-au mai apucat turul (zilnic de la 10—12) Casei Albe se caţără pe gard ca să

studieze problema şi-şi fotografiază familia, probabil cu convingerea că fiecare copil e un potențial viitor preşedinte (cu condiția să fie născut în America). Am urcat şi-n monumentul dedicat lui Washington, un fel de obelisc din care vezi întregul oraş. Stând şi aici la coadă în aşteptarea liftului, într-o mică sală de marmoră cu decorație de tip pompeian şi cu portretele lui Washington în marmura neagră din pereți, am putut admira în voie un june cam de vârsta noastră, pe jumătate chel, aranjându-şi cu cochetărie restul de păr şi folosind în acest scop, ca oglindă, tabloul dezarmatului Washington. Câți chei s-or fi oglindit în el de un veac, de când făcură mo- numentul?

De astă dată am zburat spre L[os] Afngeles] ziua şi, ajungând pe la 1—2, am avut plăcerea, să văd clar, din avion, prin ce nor de smog ne strecurăm bietele noastre suflete în fiecare zi. Am stat 3 zile într-un hotel fără aer condiționat, cu un gemuleț minuscul (spre Apus!) pe o căldură de 30 şi ceva de grade şi ne-am mutat în prima casă unde nu ne-au cerut un securi ty deposit[9] *exorbitant. E aproape de Universitate (cam 30' de plimbare), într-un cartier boieresc dar ffoarte] ffoarte] ffoarte] scump. Avantaje față de anul trecut: o chirie cu $ 100 mai mare pfenjtfru] o casă mai veche decât cea pe care am avut-o. Canapeaua din living e ceva mai bună, dar patul mi-a făcut vânătăi. Dacă nu mi-l schimbă (cum a promis) va trebui să mă mut, şi numai ideea e destid ca să mă îngrozească. Altfel, casa îmi place, deşi e la intersecția a 2 străzi pe care e deviată bună parte din circulația de pe Sfanjta Monica. Sunt la etaj şi jos e un zgomot continuu de maşini, ca un fel de vuiet al mării. Dar strada e numai grădini, iar pe geam văd, odihnitoare, coroanele copacilor. Aş regreta să mă mut. Despre şcoală nu ştiu încă nimic, decât că (plăcută surpriză!) anul ăsta începe mai târziu, abia în octombrie. Dar de săptămâna viitoare mă fac om de treabă şi mă apuc de lucru — că până acum mi-am făcut de cap. Şi, de îndată ce încep o viață nouă, îți scriu iar. Aştept cu nerăbdare veşti de la tine. Ce face Inuța?*
Te sărut,
Ioana

NOTE

9 garanție (la plata chiriei) (engl.)

Los Angeles, 26 sept[embrie] 1982

Dragă Geta,

Am impresia că am devenit una din cele mai leneşe bidigănii imaginabile. Asta, probabil, p[en]t[ru] că mi-a căzut pe cap o pleaşcă neaşteptată: anid ăsta cursurile încep mai târziu — în 4 oct[ombrie] abia. Aşa că m-am trezit cu un cadou de o lună de vacanţă, care-mi cade nespus de bine. E o aproape vacanţă, p[en]t[ruj că de 2 ori pe săptămână lucrez totuşi — câte 4 ore — cu un student de-al meu care a obţinut, din oct[ombrie] o bursă p[en]t[ru] România şi, ca atare, a cerut un program de română intensivă, în sistem tutoring[1]. Am creat noi poster-uri cu speranţa de a-mi face rost de niscai studenţi şi privesc viitorul \cu un aer nu prea sigur. Dintre foştii mei discipoli, 2 au încheiat cursurile la U.C.L.A., unul s-ia mutat din L[os] Afngeles], altul pleacă în România... Calcula - torul meu, dotat cu 10 degete (suprasuficient p[en]t[ru] ce am eu de socotit) s-a blocat pe scăderi. Ei, peste o săptămână oi vedea eu. Deocamdată, precum spuneam, mi-am făcut de cap. întâi, 3 zile prin muzee la Washington. După aceea am venit în L[os] Afngeles] şi am început operaţia de descoperire a unui acoperiş. N-aş zice că ce am închiriat e casa viselor mele, dar e mai bine ca anul trecut (şi mai scump cu 100 de dolari pe lună). E reglementând one bedroom[2], fără balcon, fără grădină, fără (vai!) swimming pool, fără aer condiţionat (sunt zile când ai senzaţia că vei muri sufocat) şi fără laundry room. Da ce, parcă acasă am laundry room sau alte fandoseli? Aici stau măcar la etaj şi apartamentul are, slavă Domnului, nişte geamuri imense, în dreptxd cărora sunt numai coroane de copaci. E un cartier plăcut, deşi casa — bătrânească —An care stăm e la intersecţia a 2 străzi, pe care e deviată bună parte din circulaţia de pe Imlevardele din apropiere. Dar zgomotul de maşini nu mă deranjează — e un fel de vâjâit impersonal cu care ne-am obişnuit repede. în plus, pot veni pe jos de la şcoală; cronometrat, de la biroul meu fac 45' până acasă, printr-un cartier care-mi face plăcere. Alte forme de desfrâu, în afara acestor plimbări şi în afara lecturii? în primul rând, am avut şansa de a fi plimbaţi de vreo 3 ori cu maşina, de către un prieten care cunoaşte oraşul — şi are pasiunea descoperirii lui -— prin infinitul L[os] Afngeles], Astfel prezentat, parcă e mai puţin antipatic. Am văzut fermecătoare — şi discrete — cartiere de vile pe malul oceanuhd, vechiul port al oraşului şi câteva extraordinare zone turistic-cornerciale, care p[en]t[ru] noi au pură

valoare artistică — de expoziție, dar asta nu-nseamnă că ne plac mai puțin. Poți rătăci o zi întreagă printr-un asemenea mall[3], trecând cu încântare din prăvălie în prăvălie: o prăvălie de antichități, cu autentică mobilă de pe vremea coloniştilor, cu sertarele pline de petale uscate de trandafiri ($ 150 un degetar de petale — dar nimeni nu te pune să le cumperi), cu o botină neagră, ffoarte] fină, devenită vază p[en]t[ru] un buchet de imortele, cu un aparat de fotografiat cu burduf, pe care se odihneşte o pălărie teşită de dantelă neagră ... sau o prăvălie numai cu oțeturi: de căpşuni, de smeură, de orice fruct vrei. Sau o dugheană marinărească în care poți găsi pipe, corăbii, tabac, marinari de lemn colorat — numai balene n-am văzut. Sau un shop cu troli, sau cu elegante costume londoneze, sau cu costume de jogging sau cu elegante rochii de dantelă sau de paiete sau ... Multe din mall-uri sunt acoperite — şi atunci au mai multe nivele, între care se înalță palmierii de toate tipurile. Unul dintre mall-un, lung (vorba lui Dinicu Golescu) cam cât Corso-ul din Cluj, era pardosit cu parchet irepi'oşabil lustruit. Altul avea o combinație (crede-mă, reuşită, deşi n-ai zice) de cărămidă şi... marmoră, care nu era nici pretențioasă, nici de prost gust.

Ultima destrăbălare e televizorul, l-am pus o antenă şi prindem acum canalele cu program cultural (nu cele de film, care ar trebui abonate separat). Am văzut o serie de emisiuni cu A. Rubin-stein, care priveşte viața cu un zâmbet extrem de înțelegător şi cu un fel de (ciudat!) franțuzească ironie din unghiul „vârstei mature de 91 de ani". Are un farmec care mi-l aminteşte frapant pe tatăl tău. M-aş bucura ca emisiunile astea să fie preluate la noi; este cea mai reconfortantă, demnă şi generoasă prezență omenească, cu patetismul cenzurat prin ironie, a unui muzician entuziast şi lucid totodată. în seara asta, înainte de a-ți scrie, m-am uitat la o altă trăznaie. Emisiunea (din care noi am prins, azi, doar partea a 3-a — e vorba aşadar de un serial) se cheamă Bloopers — ceea ce, m-am lămurit pe bază de dicționar, înseamnă „erori", „gafe"
— în special gafele făcute la radio sau TV. Cu un spirit de economie absolut îiluitor, frații au scos din arhivele televiziunii un serial de gafe, cenzurate evident. Scenele tăiate au un farmec cu atât mai mare cu cât multe dintre ele provin din seriale care sunt, mai toate, filmate în spectacole cu public. E un fel de Din carnetul unui sufleur caragialesc, numai că, în majoritatea cazurilor, prezentatorul emisiunii are şi guest-star-wi[4] care introduc diversele secvențe şi sunt, de obicei, autorii gafelor filmate. Geta, e admirabilă capacitatea asta
— bine educată — de autodetaşare, care poate transforma un moment penibil — p[en]t[ru] tine — într-un moment de reală plăcere,

eliberatoare plăcere. O psiholoagă invitată să explice — freudian — mecanismul gafelor e prezentată apoi într-o secvență dintr-un film în care avusese o scurtă apariție şi o gafă memorabilă. Hărțile cu temperatura, presiunea şi furtunile se amestecă, nebuneşte, la buletinul meteo, dar nimeni nu îngheață, ci mica încurcătură devine începutul unui nou spectacol într-o eternă comedie a erorilor. Poate de asta mi-au plăcut, încă de la primele emisiuni pe care le-am văzut aici, interviurile luate unor anonimi; nimeni nu se sperie, în genere totul pare firesc, adică nu e nici o filozofie să ai curajul de a fi „tu“ — nici nu e curaj, e şi atâta tot, ce complexe, ce bâlbâieli, de ce?

Şi am mai urmărit, cu regularitate de detectiv, Book-review-ŭrile, cu speranța de a descoperi America literară. Asta însă rămâne în continuare bine ascunsă. Poate voi avea mai mult noroc în lunile următoare ...

Geta dragă, rupe-ți din timp (când o să apuci) şi scrie-mi ce e pe acasă: cum se simte mama ta după mare? Transmite-i, te rog, din partea lui Liviu şi a mea, sărutări de mâini. Ce e pe la şcoală? Cine a plecat la lectorate? Cum arată lumea acum, la început de an? Miț-e dor de toți. Mi-e dor de taclale cu tine, aşa, mai pe larg. Dar, pentru asta, încă 9 luni. Te sărut.

Ioana

P.S. Pe Piță îmi permit să-l gâdil nițel pe burtica lui galbenă ca să-l văd furios. Dacă eşti o mamă devotată, îi pui Maria Tănase.

NOTE

1. îndrumare specială (engl.)
2. un singur dormitor (engl.)
3. centru comercial (engl.)
4. vedete invitate (engl.)

Los Angeles, 6 oct[ombrte] 1982

Dulce Muți,

Scrisorile tale sunt o mare, mare bucurie pentru noi. Să-ți țină Dumnezeu gândul cel bun de a ne scrie de 2—3 ori pe săptămână! Tu să nu te superi că eu nu voi putea trimite mai mult de o scn-soare pe săptămână, dar ştii ce drămuit e timpul nostru şi cum o ținem tot într-o alergătură. Te asigur că, în timp ce alergăm de la una la alta, ne gândim cu mult drag acasă, dar o tehnică de a scrie while running[1] încă n-am descoperit. Deci: nu aştepta scrisori mai des de intervalul stabilit, în care interval, însă, scrie-ne cât de des poți (rogu-te, nu mă considera un excroc — sentimental —, ci acceptă că ne e tare dor de casă dar, încă aproape 9 luni, avem de lucrat aici).

Acum, răspunsul la întrebări:

1. După cum ai dedus — strălucit! — după zip code[2], suntem mult mai aproape de universitate. De mers merg cu autobusul (U.C.L.A. e cocoțată pe vârf de deal), dar acasă mă întorc, aproape în fiecare zi, pe jos, făcând 40—45'. E toamnă superbă, deloc sufocantă (doar trei zile la sosire şi dumineca trecută a fost ffoarte], ffoarte] cald — vreo 30°); cartierul în care stăm acum, un cartier de vile cochete, arată cu totul altfel decât cel de anul trecut, încât e o adevărată încântare să te plimbi.

2. Plimbările țin loc de înot. Nu, n-am făcut nici o baie, şi nici nu cred că vom face. Oceanul e rece (şi cam departe), iar de swim- ming pool nici vorbă. Casele cu marafeturi dintr-astea aveau nişte chirii astronomice; am fi putut să ne permitem aşa ceva numai dacă am fi închiriat un apartament în Downtoivn, unde-s mult mai ieftine. Dar asta e la 1 oră cu autobuzul de U.C.L.A., într-o zonă în care se pare că e periculos de circulat pe stradă nu numai noaptea, ci şi ziua. Aşa. că ne-am spus, înțelepțeşte, let's forget the pool![3] şi am trecut pe regim de plimbări. Eu sunt perfect mulțumită, Liviu idem, iar de înotat vom înota vara viitoare la Mamaia.

3. Casa nu e un palat, dar e foarte plăcută; e o casă bătrânească; mobila e veche şi are farmecul — neobişnuit aici — al unor lucruri rămase de la bunici. Una dintre mese e aşa i 1 — dar se deschide şi devine ovală; are picioare în formă de liră, care se termină cu o labă de grifon (evident, îmi aminteşte garnitura ta albastră, cu care am trăit alături 30 de anişori ai acestei vieți. ..); are şi două scaune, cu spătarul în formă de liră ... Iar pe masă e o lampă svelta, cu abajur enorm (lămpile sunt aici o nebunie; nu se atârnă din tavan, ci-s lămpi cu picior sau lămpi de masă, cu care îți umpli camera. Una dintre ele are corpul din porțelan ecru, cu formă de vază rococo, pe care e pictată o scenă de arcadie, ca pe broşa rococo de la mama mare). In dormitor avem două (cum le-o fi zicând?) co- mode(?) cu uriaşe oglinzi rotunde — de fapt cred că numai una ar fi numită comodă, cealaltă e un fel de masă de toaletă, plină de sertare. Amândouă au culoarea lămâii şi seamănă cu mobila din dormitor din anii 20. Acu n-aş vrea să crezi că ne mişcăm, pios, printr-un muzeu de artă. Toate aceste obiecte au fost supuse unei uzuri îndelungate şi intense (era să uit fotoliul fin de siecle îmbrăcat în mătasă roz, pe care l-am spălat ca să-l readuc la roz de la cenuşiu); dar, desperecheate cum sunt, au un farmec nemaipomenit, n-au aerul impersonal al produselor de serie din obişnuitele apartamente de închiriat, ne vorbesc pe şoptite — cam răguşit, dar tare prietenos. Simpatia noastră pentru ele a luat forme iraționale: am investit din prețioşii noştri dolari pe spreiuri de lustruit furnirul, cu care mângâi suspomenitele obiecte, cu gingăşie, de câte ori şterg praful. Dincolo de glumă, asta e important: anul trecut ne era scârbă să venim „acasă“; anul ăsta ne întoarcem cu plăcere într-un loc liniştit, bătrâneşte primitor. Anid trecut era

greu să spui „acasă“ apartamentului ăluia în jurul căruia urlau toți ca-ntr-o casă de nebuni. Acum, vecinii sunt discreți, iar faptul că stăm la etaj ne scuteşte de indiscrețiii şi ne deschide, la geam, priveliştea coroanelor de copaci de pe Ohio Avenue. Dacă ne-am putea permite să investim în câteva obiecte, cătevg ghivece de flori şi câteva poster-uri sau hărți pe pereții goi, ar fi chiar grozav. Dar nebunia asta n-avem voie să ne-o permitem. Oricum, pentru încă 9 luni e O.K. şi aşa.

3. Orarul definitiv încă tot nu-l ştiu. Orele oficiale le am zilnic de la 9—10. Dar, de săptămâna viitoare le voi dubla (din pur entuziasm), făcând şi o minigrupă de avansați. Fac în semestrul ăsta numai limbă şi am, până acum, 4 studenți (probabil vor fi 6; mai mult nu pot visa). Janice a venit şi ea la prima oră, sperând probabil că voi repeta răsfățul de anul trecut, adică voi lucra cu ea separat 5 ore pe săptămână. Nu aveam însă nici un motiv să-i fac program special, de vreme ce aveam acum o grupă de începători. Asta nu i-a plăcut şi m-a părăsit. Dar dacă repet sistemul de anul trecut, înseamnă să stau iar toată ziua la şcoală; numai că e ultimul an aici, şi am de citit o mulțime de cărți, aşa că am decis să mă mai gândesc, cel puțin din când în când, şi la interesele mele.

Până acum am avut şi un program monden mai leger, aşa că ne-am putut vedea de treabă. Dar sezonul monden se apropie! Sper să mă descurc mai operativ şi cu astea. Deocamdată, la sfârşitul săptămânii vom avea prima vizită din țară — pe Mircea Tomuş, care va sta aici 3 zile. Cum m-am lenevit îngrozitor, m-am trezit proiectând meniuri compuse din supco, grătar şi fructe.

Şi acum, după toată sporovăială, să trecem la lucruri serioase. Mai întâi, să ne asigurăm că vei primi urările noastre de fericire, sănătate şi înțelepciune pentru' ziua ta. Te îmbrățişăm amândoi,

Muți dulce, și-ți dorim (și ne dorim) să te găsim, la întoarcere, sănătoasă tun, cochetă — ca niciodată — și frumoasă ca totdeauna. Parcă atunci, îți dorim, în plus, să fii harnică la scris și să ne spui:

— Cum te simți? Ai voie să mănânci pâine?

— Ce e cu Oana? Are diagnostic? îi pot face rost de vreun medicament de aici?

— Ce fac copiii? Dan să aibă grijă de motoreta!! Cum se simte Piti? Ce șotii au mai făcut fetițele?

Muți dragă, i-am scris Oanei o ilustrată p[en]t[ru] că mi-ai spus că le colecționează (o să-i trimit o sumedenie). Dar vreau să-i scriu ■atunci și lui Radu și descopăr o încurcătură penibilă în capul meu. El și-a păstrat numele, nu? Deci trebuie s-o adresez Radu Nema, nu-i așa?

Te sărut și vă sărut pe toți, Ioana

NOTE

1. In timp ce alerg .engl.)
2. cod poștal (engl.)
3. să uităm de piscină! (engl.)

Los Angeles, 6 octombrie 1982

Dragă Lena,

în sfârșit mi-am regăsit scopul în viață; școala a început, iar eu am revenit la Eu sunt — tu ești — el este. Semestrul ăsta am numai limbă. Până acum am 4 discipoli (și alți doi, neînscriși, într-o incertă perspectivă). Janice — discipola care m-a însoțit la Cluj în vacanță — a venit la prima oră, crezând că-i voi face (ca anul trecut) program special. Drept să-ți spun, asta mi s-a părut excesiv (oricum îmi voi dubla orele, creând o minigrupă de avansați) — așa că Janice m-a părăsit. Lena, mi-e teribil de dor de un curs adevărat. Mă-ntreb dacă voi avea, în semestrele următoare, vreun discipol întru literatură sau, măcar, întru civilizație. Deocamdată trebuie să mă reciclez — adică să mă pun la curent cu minunile tehnicii. Fără cqșete, fără diapozitive și fără filme ești, aici, un demodat irecuperabil. Urmează deci să înregistrez niște casete cu texte românești (— Cine sunteți dumneavoastră? — Eu sunt Maria Ionescu.) și — teribil! — să învăț cum se folosește un aparat de proiectat filme. După cum vezi, m-am hotărât să-ncep o viață nouă! Printre picături, ne continuăm ceva din vechile, demodatele noastre obiceiuri de sărmani cetitori. Să știi că încă nu l-am descurcat pe dl. Kir- her/Kirker, deși mă aflu pe urmele sale. Adică un J. Kirker cu ciudate preocupări există în catalog, nu însă și în raft. Dacă nu reapare la următorul termen de restituiri generale, voi trece să-l caut cu computerele de la Research Library, care încă mă complexează profund (de asta am amânat acordându-mi noi termene, până la mijlocul lui octombrie când voi putea participa la un seminar unde vom fi instruiți cum să folosim noua drăcovenie supertehnică). Nea- goe, la-ntoarcere nu mai discut cu tine decât printr-un sistem tehnic bazat pe sateliți. Asta ca să știi la ce să te aștepți!

Alte noutăți — pentru stilul meu de viață —: unul din studenții mei, înduioșat de suferințele mele în ciocnirea directă cu literatura de ’targ consum, ne-a dus la o librărie specializată pe poetry[1]. în sfârșit! Jur, existtj, există chiar excelentă poezie americană contemporană, numai că e tare ascunsă și până dai de ea trebuie să demolezi toată seria How to . . [2] Ei, la librăria asta am găsit o revistă de poezie, care apare o dată la două luni (și e cu adevărat ffoarte] bună). E prima treabă de care m-am bucurat din toată inima. Cred că totuși e doar ghinionul meu că n-am găsit anul trecut decât ceea ce ți se oferă până la sațietate când nu te interesează deloc: la o universitate mai mică, cu alte relații între catedre (aici nimeni nu cunoaște pe nimeni) și cu alte preocupări p[en]t[ru] literatură, aș fi găsit de mult omul care să-mi facă apoi cunoscute sursele de primă mână și de primă actualitate. Sunt aici excelenți lingviști, cu ffoarte] ffoarte] serioase lucrări de fțoarte] ffoarte]' strictă specialitate [!]— dar nimeni n-are indiscreția de a trage cu ochiul în domeniul vecinului. Vecinul rămâne deci total necunoscut.

Lenocica, îți scriu acum „orbește", fără să am vești de la tine — având, totuși, vești despre tine: Marioara zice că le-ai făcut o vizită (îți mulțumesc, Lena) și că arătai excelent, blond-roșcată și mai puțin slabă. Bravo! Aștept vești, în direct: ce face Inuța! Tu cum stai cu lucrul? Scridon a plecat? Ai apucat să-l vezi? Scrie-mi! Spune-i Mămuței sărutări de mâini de la noi amândoi. Pe tine te îmbrățișăm,

Ioana•

1. poezie (engl,)
3. euMn să... (engl.)

Los Angeles, 11 oct[ombrie] 1982

Dulce, scumpă şi inegalabilă Muţi,

E o amiază de vară, leneşă, fierbinte (nu te speria, nu e deloc insuportabil), albastră şi aurie, ce mai, de când ne-am mutat şi nu mă mai enervează strada unde stau, pot spune că e un paradis — ■degradat de smog şi de maşini, dar, oricum, tot paradis. Mă bucur de el mai din plin, p[en]t[ru] că am un orar incomparabil mai bun. Ani numai 2 grupe de limbă (începători şi avansaţi) cu câte 3 studenţi în fiecare, adică am numai 2 ore zilnic: luni 8—10, marţi 9—UI, miercuri 8—10, joi 9—11, vineri 8—10. In mod obişnuit, după ore merg la bibliotecă şi mai lucrez. De săptămâna viitoare încep şi un program de reciclare: trebuie să învăţ cum se mânuieşte un aparat de filmat (am o serie de filme p[en]t[ru] studenţii mei) şi trebuie să fac, ajutată de Liviu (ca să fim două superbe voci actoriceşti) înregistrări pe bandă cu texte româneşti, după manualul pe care-l folosesc studenţii începători. In plus, săptămâna viitoare m-am înscris la un „seminar“ unde voi învăţa cum să mănu- iesc computerele de la bibliotecă (asta p[en]t[ru] sufletul meu). După cum vezi, încercăm să ţinem pas cu veacul. In general mă descurc mult mai bine decât anul trecut, adică nu mai sunt crispată, speriată că nu-mi ajunge timpul ş.a.m.d. Deşi pierd o sumedenie de vreme citind ziarele; nu mă pasionează, dar e necesar pfen]t[ru] limbă. Pot citi uşor, fără dicţionar şi fără efort, critică, filosofic şi literatură (dacă nu e în slang). Dar trebuie să recunosc cu durere că uzul limbajului cotidian tot de la rubricile de scandal din ziare îl poţi învăţa. Ajung totuşi să citesc şi ceea ce mă interesează şi am dat de urma unor reviste de poezie p[en]t[ru] a căror descoperire (nu la bibliotecă, ci în librării) e nevoie să fii înzestrat cu flerul unui Sleuth. După ce ai descoperit câteva piste, imaginea Americii se schimbă for the better[1]; p[en]t[ru] că, altfel, unui naiv picat din Europa (dar nu numai lui) i se oferă tone de hârtie tipărită cu cele mai incredibile trăsnăi, f foarte , f[oarte] gustate aici în proporţie de masă: între best sellers se poartă, cred, pe primul loc, seria How to . . .,care se întinde de la cum-să-reuşeşti-în-viaţa-de- -aici-şi-în-viaţa-de-apoi la Cum-să-repari-(by yourself^-lacătid-de- -la-cutia-de-poştă. Printre ele, favoritele sunt Cum-să-faci-bani, Cum-să-găteşti şi, apoi, Cum-să-slăbeşti. Dacă scapi de How to . . . , dai de seria Harlequin:Romance and Adventure[3] — ieftine ca braga,, cu copertile pline de ţipe în roz cu capul plecat pe umărul protector al câte unui tip în alb (sau negru), totul proiectat pe un fundal exotic. Treci de arlechin şi dai de seria cu coperţi sângeroase„ cranii, fantome şi alte excdtements[4] care nu mi-au smuls încă, totuşi, cenţii din pungă. în sfârşit, ajungi la romanele poliţiste, dintre care unele-s chiar bune, dar n-am nici bani, nici timp de ele. Apoi sunt clasicii şi, la librăriile de elită, câţiva romancieri contemporani (vreau să spun chiar romancieri, nu Harlequin-işti,), poezie şi chiar critică literară. Ultimele două articole, (cele care mă interesează pe mine), sunt cele mai rare, iar revistele specializate în poezie sau critică nu le-am întâlnit până anul ăsta. Tot plângându-mă ou în gura mare, un student de-al meu a dezlegat misterul şi ne-a dus la librăria specializată în poezie, care se află în Beverly Hills (mă-ntreb cum o s-o mai nimerim noi cu autobusul, p[en]t[ru] că Bill a plecat în România ...). De atunci am început să reconsider cultura americană. La asta m-a mai, ajutat şi altceva: în zona unde locuim, televizorul nu funcţiona cu antena de pe acoperiş (anul trecut mergea şi cu cea de cameră), aşa că am fost obligaţi să abonăm un fel de antenă specială, numită cablu. Dacă plăteşti încă o altă taxă lunară, poţi prinde programe speciale de film, dar asta n-am făcut-o, din motive financiare. Cu cablul putem recepţiona şi câteva programe pur culturale, ffoarte] interesante, cu multă muzică, teatru şi balet. însă, treabă tipică: C.B.S.-ul, (programul cultural, adică) tocmai dă faliment şi se va desfiinţa.

Şi ştii cu ce mi-am mai uşurat viaţa? Pur şi simplu am uitat plicid cu reţete (culinare) acasă. Ce ţin eu minte sunt numai treburile ffoarte] uşoaire, care aproape că nu-mi iau timp, dar nu-s nici specifice, nici spectaculoase. Zău că n-am făcut-o cu voia; cred că subconştientul m-a protejat (am ştiut întotdeauna că subconştientul e partea cea mai inteligentă din mine!). N-am făcut niciodată sarmale; îţi poţi imagina că am uitat reţeta, deşi anul trecut am făcut-o de vreo 21 de ori? Altfel, viaţa mondenă a reînceput. De sâmbătă până mâine, miercuri, e în Lfos] Afngeles] Tomuş, pe care l-am luat în custodie, deşi, din păcate, neavând maşină, ceea ce-î putem noi oferi din târgul ăsta e tare puţin. In continuare, am:

NOTE

musafiri în fiecare zi până duminecă — iar săptămâna viitoare am; un program tehnico-monden la fel de încărcat. Din fericire, cu orarul meu, ziua pot lucra, aşa că e O.K. Ce să-ți mai spun? N-am mai primit nimic de acasă de vreo săptămână, dar, cum înainte am fost răsfățați cu câteva scrisori deodată, ştiam că o să plătim răsfățul ăsta. Sper că tu vei primi la timp scrisoarea noastră de săptămâna trecută, importantă p[en]t[ru] că era plină de felicitări pentru 20 (cum o să ne gândim la tine atunci, Muți dulce!). Când vei merge, în 25—26, la cimitir, îi vei aprinde tatii o lumânare şi din partea noastră. Iar în următoarea scrisoare poate ne poți da mai multe noutăți despre tine şi despre copii (Ochişorii Oanei?) Scrie!!!

Te sărut,

Ioana;

NOTE

1. în bine (engl.)
2. singur (engl.)
3. Romanț şi Aventură (engl.)
4. excitante (engl)

Los Angeles, 19 oct[ombrle] 198?

Dulce Muți,

Diseară sper să putem vorbi cui tine ca să-ți spunem la mulți ani, p[en]t[ru] că „diseară“ aici înseamnează mâine dimineață acasă la noi. Iți scriu totuşi acum, p[en]t[ru] că încerc să respect o anume regiițaAtiaăe in corespondență; scrisorile către tine le încep totdeauna marțea, la şcoală, când am o „office hour“. Altfel de vreo 10 zile n-aş fi reuşit să-mi găsesc o clipă liberă — n-am apucat nici' să citesc nimic, ceea ce mă înnebuneşte. Iți dai seama că programul monden a devenit iar periculos de aglomerat, deşi câteva dintre' întâlniri — sau ieşiri — mi-au făcut o adevărată plăcere: o colegă de-a mea, americancă, extrem de drăguță şi extrem de inteligentă, o fată la care țin cu adevărat şi pe care am invitat-o vineri la noi, la o cină cu pui, mămăligă şi mujdei, ne-a luat cu maşina pe la 12 noaptea pe malul oceanului şi prin cartierele de vile din jur. După aventura asta în nocturnă, sâmbătă am plecat, p[en]t[ru] o zi întreagă, la Palm Springs. E stațiunea şic din plin deşert (după nume
*jyresupun că a fost o oază, cu izvoare şi palmieri) unde elita losan- geleză îşi petrece o parte din week-enduri. A-ți lua lunchul la Palm Springs e cum nu se poate mai fashionable[1] — şi noi asta am făcut sâmbătă. Evident, nimeni nu-ți cere să mărturiseşti că lunchul a fost o clătită mexicană (de altfel delicioasă) de cel mai ieftin ^P, în cea mai ieftină autoservire, şi nu cine ştie ce speicalități la •restaurantele pe care le privim cu respectul datorat unor instituții muzeale. A te plimba însă prin paradisul ăsta din mijlocul deşertului este, în sine, un miracol. In jurul Palm Springsului sunt munți abrupți, albaştri (nu ştim de ce, căci sunt complet sterpi) şi zone de nisip, cu tufe uscătive şi pietre strălucitoare, spectaculoase (am cules câteva cu gândul să-mi aduc în Cluj o mostră de deşert californian)\ Şi-n toată pustietatea aia fierbinte, Palm Springsul e o ■explozie exuberantă de flori şi de verdeață, cu vile cochete şi liniştite, somnoroase la orele de amiază când am ajuns acolo. Pe la 5 însă Main 9treet[2]-wi s-a animat treptat. Intîi fetişcane în şorturi, desculțe şi bronzate, mai târziu ținutele sport, spre seară rochii foşnitoare şi par fumuri insinuante — toate astea pierzând nonşalant vremea şi căscând grațios gura (ca şi noi de altfel) la lumea din jur. Mi f-a făcut dor de zilele şi serile noastre la Constanța, ■unde intram şi noi în jocul ăsta, schimbând atitudine, haină şi parfum conform unui orar riguros de vacanță. La Constanța îmi voi aminti probabil, nostalgic, de firma rumenă „Fun in the Sun**[3] lângă care ne-am parcat maşina şi de unde am contemplat, seara, cele două puncte de pe corso unde se stă la coadă în stradă: o cofetărie de vreo 10 locuri, cu nu ştiu ce specialități extraordinare şi o prăvălie minusculă cu costițe prăjite. Amatorii de cookies[4] sau de ribs[5] aşteaptă, dichisiți, nonşalanți şi ffoarte] sociabili să le vină rândul la specialitatea de succes, făcând între timp o conversație zâmbitoare. îmi amintesc de coada la care am stat în Washington ca să intrăm la expoziția El Greco . . . înaintea escapadelor de vineri şi sâmbătă, am avut zilele prinse (de sâmbăta trecută până miercuri) cu vizita lui Tomuş, de care ți-am scris deja. Marți a trebuit să mă descurc singură, pfenjtfru] că Liviu a plecat cu Gabi în deşert, să recupereze maşina pierdută de Johnny ... Joi seara a fost Ernesta la noi la cină, iar ieri, luni, am fost la un concert (slab!) al Filarmonicii din San Francisco. Iți dai seama cam cum stau cu timpul. Sper ca săptămâna asta să recuperez timpul pierdut, deşi azi am program la laboratorul de film (i-am rugat să mă învețe să mânu- iese un aparat de proiecție), iar mâine şi poimâine am de înregistrat, cu Liviu („la două voci“) texte româneşti pfenjtfru] studenții mei. Din păcate, noaptea nu mai potj lucra după 12, pfenjtfru] că mă*

scol zilnic la 6 sau 7, având ore de la 8 sau de la 9. Un proiect nesigur: să ne luăm o legitimație p[en]t[ru] bazinele din campus; aş putea înota în fiecare zi, să zicem 10—20 de minute, în drumul de la office la bibliotecă. Dar taxa de $ 35 de persoană pe an îmi inhibă întrucâtva entuziasmul sportiv.

Cam atât despre noi. Aştept cu nerăbdare să-ți aud glasul. Mi-e cumplit de dor de casă, şi scrisorile tale sunt o adevărată binecuvântare. Nici Lena, nici Geta nu mi^au scris până acum; sper să fie- doar ocupate şi să nu fi avut, Doamne fereşte, necazuri. Pe tine te felicit pfenjtfru] extraordinara activitate didactică. Ai mai mulți studenți ca mine — that's for sure![6] *Cu Oana tot nu m\-am liniştit de tot, deşi sper să fie adevărat că nervul optic nu e atacat. Nu are nevoie de medicamente? Lentile zeiss puteți găsi la opticianul de pe strfada] Mănăştur (e un particular la care îşi face şi Liviu ochelarii). în cel mai rău caz, dacă nu e altă soluție, trimite-mi rețeta. De găsit găsesc sigur, dar prețurile sunt, pfenjtfru] noi, prohibitive. Ar însemna practic să nu mai iau nimic altceva pfenjtfruj toată familia. Dacă e însă de ales, cred că toată familia optează pfenjtfru] ochelarii fetiței. Decideți şi scrie-mi! Daniel să fie prudent cu motoreta!*

Vă sărut pe toți şi aştept veşti proaspete

Ioana

NOTE

1. la modă (engl.)
2. Strada Principală (engl.)
3. „Distracții la soare“ (engl.) prăjiturele (engl.)
5. costițe (engl.)
6. Asta-i sigur! (engl.)

[Los Angeles], 20 oct[ombrie] 1982.

Dragă Geta,

Ieri am primit scrisoarea ta şi asta a fost o mare bucurie pentru noi amândoi. Nu ştiu cum va trece anul ăsta, dar după mai puțin de o lună dorul de casă a devenit torturant. Spun „o lună“ şi nu două pfenjtfruJ că mă gândesc numai la timpul de când a început şcoala^ După cum ți-'am scris, am început numai în octombrie (eu plecasem

ştiind că voi începe în 15 sept[embriej); în septembrie am lucrat, toată luna, cu Un singur student, care a cerut un program de tuto- ring având bursă de opt luni pentru România (începând cu luna ■octombrie). Asta a fost o adevărată plăcere, fiind unul din cei mai inteligenți şi bine pregătiți studenți de anul trecut. După asta însă am luat-o de la început cu un entuziasm simțitor mai scăzut ca cel de acum un an. Am numai ore de limbă, cu 5 studenți (4 înscrişi şi un voluntar sporadic, singurul moştenit de anul trecut). Foştii mei studenți s-au risipit care încotro: în România, în alte oraşe, la alte universități. Dintre cei noi, 2 ştiu oarece română din familie, aşa că tot m-am învârtit de două grupe (= 10 ore săptămânal), ceea ce 'rncep să cred că e o performanță de prostie. Oricum, sunt iar la carte/ cărți, caieticaiete — şi asta e întreaga mea activitate didactică! Noroc că orarul e mai bun (am ore zilnic fie de la 8 la 10, fie de la 9 la 11) şi pot lucra la bibliotecă. Deocamdată mă reciclez în mânuirea aparaturii tehnice, p[en]t[ru] că trebuie să fac înregistrări de texte româneşti şi trebuie să învăț cum se mânuieşte un aparat de proiecție (am o serie de filme pe care vreau să le prezint ■mulțimii mele de studenți).

Geta dragă, vă mulțumesc tare de tot ție, Miei şi dnei Goga p[en]t[ru] soluția cu cursul. E admirabil. Doamne, Geta, oi mai •ajunge vreodată să țin un curs adevărat, care să mă intereseze şi pe mine şi pe studenți? Şi oi mai fi în stare? Imaginează-ți cum ar fi să ții ore numai la studenții străini, dar la studenți care nu au nevoie de limba română, şi o iau aşa, dintr-un gust pentru exotism. După cum vezi, entuziasmul meu atinge culmi ameţitoare. Mi-e însă imposibil să „nu mă sfarm“ cu orele şi să-mi văd de citit, iar „sfă- rămatul)nu prea îmi prieşte. In plus, Biblioteca nu-mi mai trimite decât Scânteia, Lumea şi, sporadic, câte o revistă lunară de ce se nimereşte (Studia . .. seria Filosofie, Limba română etc.). N-am mai primit nici o revistă literară, cu excepția unui număr din. . . Ateneu! Nu mai ştiu ce se întâmplă acasă şi nu-nțeleg de ce au tăiat tocmai ce mă interesa mai mult, adică România literară, Steaua şi Vaița Românească. Anul trecut ştiam ce cărți apar, citeam cronicile '... Acu e pauză. Mă tot pregătesc să scriu la Bibliotecă, dar sentimentul unei desăvârşite zădărnicii mă cam apasă. Când am venit din vacanță am găsit o scrisoare de la B.C.U., la care trebuia răspuns până în vară (dar pe care n-am primit-o până la sfârşitul lui iunie) cerând comanda de abonamente pe 1983. Am răspuns imediat. Nu ştiu — să fi fost prea târziu? Sau au tăiat toate abonamentele? Ar fi trebuit probabil să trec pe la B.C.V. în august, înainte de plecare — dar în august lumea vuieşte a pustiu şi mi-am zis că degeaba încerc. S-ar putea să plătesc acum p[en]t[ru] lipsa asta de insistență — Dumnezeu ştie! Cum însă revistele nu le-am primit nici peste vară, presupun că nu se mai trimit nicăieri, din principiu. Mircea a comandat p[en]t[ru] Ohio (unde au mai mulți studenți la română decât avem în țară — vreo 150—160) manuale — plătite — şi nu le-a primit. Aşa că eu ce să mai zic ...*

In rest, am avut şansa de a vedea ceva mai mult din L[os] Aţnegeles] anul ăsta. Ne-au plimbat, aproape în fiecare sâmbătă, nişte prieteni cu maşină şi ne-au descoperit în oraşul ăsta pe care-l credeam inform zone fermecătoare. Sâmbăta trecută ne-am petrecut-o la Palm Springs, care e o stațiune super şic din mijlocul deşertului. Am mai apucat şi câteva ffoarte] bune emisiuni culturale şi câteva concerte la TV (Zilele astea îl celebrează pe Emil Ghi- leh. n>. 19 octombrie 1916). Dar despre astea ți-am scris data trecută, când, neavând ore în zori, puteam sta noaptea la spectacole şi concerte TV.

Cu un fel de încăpățânare întru optimism îmi spun: lasă că o fi ■mai bine şi cu orele de eu suntjtu eşti semestrul viitor... In fond, ■e prețul pentru tot ceea ce pot citi şi vedea aici. Cred că m-a răscolit scrisoarea ta. Adia dinspre ea un aer de toamnă brumată clujeană, cu ceață, cu frunze foşnite de vânt, cu promisiunea zăpezilor ce vor veni şi cu ore de literatură! Deşi, când aud de o grupă de 8 studenți, parcă simt nişte fisuri în paradis. La întoarcere o să-mi amintesc probabil cu duioşie cele numai 10 ore de aici şi lungile zile libere, şi parcul, şi biblioteca, şi plimbările spre casă printr-un cartier de vile cu palmieri, crini, azalee şi camelii...

Geta dragă, mă bucur că mama ta e mai bine şi se lasă scoasă ■mai uşor din cercid apăsător casă — târguieli. Mai ai timp şi mai faceți plimbări ca acelea pe care le făceam toate trei cu vreo 8—9 toamne în urmă? Iți dai seama că stăm de aproape 10 ani în Mă- năştur? 10 ani! Nu crezi că e timpul să ne mutăm mai spre centru, închizând în ăştia 10 ani şi cărțile pe care le-am scris, şi boala, şi suferința şi tot.. . Cu Pită să ne înțelegem: nici mie nu mi-a dat chiar concerte. Câte un cântecel pe ici pe colo, mai ales când îi puneam Maria Tănase. Te-am prevenit! Oricum, a fost nespus de dulce, pufos şi plin de personalitate şi mi-a căzut tare bine să-l țin lângă mine, în dormitor. Vara viitoare ne luăm şi noi unul proaspăt, căci pe Saşi ar fi o cruzime să nu-l las la părinții pe care el îi preferă cu certitudine.

Sărutări de mâini mamei tale şi ție o prietenească îmbrățişare (din partea amândurora).
Ioana

Dulce Muți,

Uite că tot am întârziat o zi cu scrisoarea. Iți scriam în fiecare marți pentru că țineam să nu se producă întreruperi — alarmante p[en]t[ru] tine — în veştile pe care le capeți de aici. De astă dată n-am mai putut ține pasul şi am întârziat o zi. E miercuri seara la 5. Am ajuns acasă cu o oră în urmă — şi țin să specific că am început orele la 8 dimineața. Asta ca să-ți faci o idee cum arată semestrul meu uşor. M-am sculat la 6,30 (asta o fac de 3 ori pe săptămână; în celelalte 2 zile lucrătoare mă scol la 7,30, p[en]t[ruj că am ore numai de la 9). Am avut ore de l[im]b[a] română, cu 2 grupe (a câte 2 studenți fiecare!) de la 8 la 10. De la 10 la 2 fără un sfert am lucrat cu o colegă care-şi pregăteşte doctoratid în folclor românesc. Lucrez cu mare plăcere cu ea, dar, dacă ai în vedere că traduc în engleză poezii populare, poți realiza că nici asta nu e odihnă 100o/0. La 2 am avut un official appointment[1] cu directorul Centrului de studii Est Europene, a cărui colaborare (intelectuală şi materială) mă străduiesc s-o obțin în vederea realizării unui proiect dificil şi ambițios: organizarea unui seminar de cultură est europeană; de fapt ceea ce încerc să obțin e patronajul institutului.■ Toate sunt însă legate de parale — dar oricum dacă mi-ar reuşi planul ăsta aş fi tare bucuroasă şi împăcată cu munca mea aici~ Om vedea ... După întâlnirea cu pricina am luat-o spre casă, cătinel, pe jos, să-mi limpezesc căpățâna ca să mai fiu în stare de citit ceva diseară — profitând de faptul că seara nu avem social event-uri, iar mâine e vacanță! E Thanksgiving, o ffoarte] mare sărbătoare americană celebrată întotdeauna cu un week-end de 4 zile! Nu-mi vine să cred! M-a obosit grozav semestrul ăsta din cauza orarului matinal. P[en]t[ru] semestrul următor orele-mi erau fixate tot de la 9 (aşa au fost şi acum, dar „avansații" i-am mutat de la 8), însă studenții mei m-au întrebat cu un aer sfios dacă n-ar fi mai bine să le mutăm ceva mai târziu. îți dai seama că m-am bucurat, p[en]t[ru] că programul meu de lucru tot pe orele de noapte mizează, şi o oră de somn în plus dimineața înseamnă cam 2 ore de citit în plus noaptea. Până semestrul viitor însă mai e timp. Deocamdată facem planuri de vacanță. Proiectăm o excursie în doi la San Francisco, p[en]t[ru] că e o crimă să fii aici şi să nu vezi unul din cele mai interesante oraşe de pe mapamond. Să vedem cum ne descurcăm cu paralele. Scumpete adorabilă, ideea

ia de a ne înscrie la bazinul de înot cu banii de cadouri e epocală. O gust! Vorba amicilor de aici, in reclamele care te-ndeamnă să treci de la un supermagazin la altul: „switch and save!“[10] [11] *Încă nu ne-am switchit de la cadouri la înot p[en]t[ru] că, oricum, 1) avem d>n cale-afară de multă vreme; 2) bazinul nu e cu apă de ocean, ci cu apă de robinet, deci nu-i cine ştie ce de capul lui; 3) ne plimbăm destul pe jos (free of charge)*[12] [13] *ca să ne satisfacem toate gusturile sportive, contând în plus, în mod oportun şi bilete de autobuz la 35 de cenţi bucata!). Măcar de ne-am fi înţeleptit tot calculând aici, ca să ne servească şi acasă! Dar, aş! De-abia aştept să pot cheltui, fără să mai ţin contabilităţi, şi fără să-mi pese, două salarii plus banii pe cărţi. Dacă am fi fost acasă cărpănoşi cum vrând-ne- vrdnd trebuie să fim acum, am avea o casă cu grădină şi vreo 2 maşini. Nu cred însă că aş fi in stare să renunţ la un chef şi o trăz- Tmie numai ca să .. fac economii. Mi se pare idiot, când nu ştii ce te aşteaptă mâine, să nu trăieşti azi cum ai chef. Dar când n-ai încotro zici ca Oana.- Ez van, mâs nintch (oare cum s-o fi scriind panseul nepoate-mi în limba lui Atila?). Deci, plecarea noastră la San Francisco depinde de ceea ce „van“. Ce-i drept, am primit noi o serie de invitaţii amabile şi economicoase, dar în nici un caz nu vreau să ne cream obligaţii pe care nu le putem onora. Rămâne să ne interesăm la o agenţie de voiaj cum am putea aranja mai avantajos, cu nişte iwo-way tickets*[14] *şi un hotel decent dar nu prea scump această mult dorită călătorie. Liviu mai visează un Haivai (imposibil!), eu mai visez un Boston (idem!) şi amândoi plănuim 2 posibile opriri, în drum spre casă, la Washington şi la New York — pe unde trecem, oricum, cu avionul. Vezi cum se fac planurile de întoarcere? Până atunci, Muţişor, scrie-mi tu pe larg ce faceţi toţi, de la Oana — Radu — Bebi — Călina la cei mari, adică toţi cei dragi pe care-i sărut şi îi îmbrăţişez,*
Ioana

NOTE

10 audienţă oficială (la ...) (engl.)
11 (aprox.) schimbă postul (mută-te) şi economiseşte! (engi.)
12 gratis (engl.)
13 Asta e şi alta nu-i (magh)
14 bilete dus-întors (engl.)

[Los Angeles] 26 octombrie l$S£

Dragă Lena,

*Slavă Domnului că am primit in sfârşit veşti de la tine; intrasem la idei, prăpăstioasă cum sunt, şi mă temeam că ceva nu e bine la voi acasă. Veşti despre tine mai primisem de la mama lui Liviu şi, mai nou, de la maică-mea, care m-a anunţat că a vorbit la telefon cu „Lenotschka“. Tu eşti aglomeraţia aia de consoane •— dacă te-ai îndoit cumva de asta. Dar ce aţi vorbit, asta maică-mea nu mai scrie. Bine că n-a fost decât vina poştei — e, oricum, cel mai inofensiv dintre necazurile posibile. Scrie-mi cum se simte Jnuţa! Aştept cu nerăbdare vestea apariţiei mogâldeţei moştenitoare. Mătuşa e bine? îmi închipui că tu eşti mai mult pe drum spre Mănăştur decât acasă la tine. Sper că în scrisoarea următoare să-mi dai pe larg veşti despre toate evenimentele din cronica familiei. Acum veştile cu caracter de eveniment sunt acolo, nu aici,, unde viaţa — măsurată de zilnicele 2 ore de limbă română — are un aer blazat şi rutinat. Pentru 5 devotaţi studenţi (al 6-lea a ajuns în România) ţin ore în fiecare zi de la 8 la 10 — sau de la 9 la 11. Asta dă existenţei mele o perspectivă aurorală, întărită prin reluarea situaţiei-cheie eu sunt — tu eşti — el este la grupa de începători (cu cei 2 avansaţi fac Selim, de Ion Barbu, ceea ce, vorba lor,. „is fun“). Activitatea mea devotată pe mănosul ogor pedagogic nu se opreşte însă aici. Am decis să mă reciclez şi m-am specializat în mânuirea unor minuni ale tehnicii, de la casetofon la aparat de filmat (p[en]t[ru] care însă n-am rolă goală, şi până să găsesc una mă tem să nu rut ce-am învăţat. Am înregistrat cu Liviu —• la două voci — toate textele din manualul de română p[en]t[ru] începători, dar operaţia a fost cam lungă, deşi rezultatul e o singură casetă. La înregistrare ne-a apucat însă de câteva ori un râs nebun. Liviu zicea: „lartă-mă, nu mă pot opri, e nervos, nu e vina mea“. Cred şi eu că nu era vina lui! Unul din texte (O legendă istorică) e o repovestire a Mumei lui Ştefan cel Mare. Cum istoria era fără dialog, prezentată ca o lectură a eroului drag nouă şi manualului William Roberts, un englez în vizită prin România, l-am pus pe Liviu să citească lecţia respectivă. Dragul de el şi-a luat o voce gravă, cavernoasă, cât mai istorică posibil, şi i-a dat drumul: ba că frig, ba că noapte, ba că doamna mama ştii şi tu ce eroic le zice,, ei şi când se termină cu toate, inclusiv mănăstirea (aici vocea lui Liviu atinsese culmi — pardon, abisuri de patetism), vine şi con- «cluzia-trăznet a lecţiei: „In total Ştfefan] cel M[are] a ridicat peste 40 de biserici şi mănăstiri în Moldova". Acuma, îţi dai seama, poate toată contabilitatea asta eroică s-a suprapus inevitabilului „naltă-o mănăstire şi trei parastasuri“ — şi tot efectul, coniţa mea, s-a dus pe apa sâmbetei. La a şasea înregistrare, singura realizare era că, in loc să râdă numai el, începusem şi eu. Până la urmă Ij-am dat afară din cameră şi am înregistrat eu opera, cu o voce de un tragism grav, care în final are aşa ca un clinchet menţinut de clopoţei nu tocmai apocaliptici. Memorabila înregistrare îşi sporeşte valoarea — oricum inestimabilă — prin zgomotele de fond captate cu fidelitate. Ţi-am spus, cred, că reşedinţa noastră e pe o stradă paradiziacă, plină de copaci şi grădini, pe care e însă deviată jumate din circulaţia de pe bulevardele învecinate. De fapt, casa e pe colţul ■dintre două asemenea străzi paradisiace, exact lângă un semafor. Personal, zgomotul continuu de maşini nu mă deranjează; e ca un fel de vuiet marin non-stop (da ce, parcă marea tace vreodată? Şi chiriile sunt de 2 ori mai mari pentru zgomotul autentic al mării decât plen t[ru] surogatul nostru). Mai greu e să asculţi concertele de la T.V. — mai ales părţile în pianissimo. Cel mai rău e însă *când încerci să înregistrezi legende istorice cu acompaniament de motoare şi claxoane. Evident, înregistrările le-am făcut noaptea, dar asta n-a schimbat radical sittiaţia. Am încercat să lucrăm la Universitate, dar a fost şi mai rău. Eu n-am un birou al meu; în fiecare semestru mă mut cu şatra în biroul câte unui coleg care e în ..saibbatical"[1] (ăsta e un fel de concediu de cercetare: după 6 se- ‘■mestre — sau după 6 ani — de muncă didactică ai un semestru (respectiv un an) de liberă lectură). De obicei, cei implicaţi nu mai dau pe la universitate, adesea părăsesc chiar oraşul. De astă dată am nimerit însă în biroul unei doamne care lucrează tot la Universitate; spre prânz apare, îşi ia biroul propriu în stăpânire, iar eu .simt nevoia să dispar. Aşa am revenit la înregistrările în nocturnă. Răzbunarea pe care o pregătesc e ca în semestrul următor (dacă oi avea cu cine) să folosesc în loc de manual Cântăreaţa cheală. Înregistrarea pseudomanualului p[en]t[ru] avansaţi o să o începem probabil săptămâna viitoare, când voi avea şi nişte casete în plus.*

Ca şi anul trecut, serile îmi sunt de cele mai multe ori ocupate. Din păcate, trebuind să mă scol f[oarte] devreme, nu mai pot lucra noaptea. îmi rămân deci libere câteva ore, de pe la 11 la 5, când mai apuc să citesc câte ceva. M-am ţinut mai mult de criticism, fără să depistez însă noutăţi vrednice de atenţie. Ţi-am scris, cred, câ ,a?n dat de urma Revistei de poezie americană şi de câteva Book Jxeviews mai interesante. Interesante însă la rubrica ficţiune. în critică, lucrările recente se orientează în două direcţii: studiu arhetipal (dar fţoarte] cuminte!) şi biografii — mai ales biografii, într-o- combinaţie de Freud -f sociologie. Mărturisesc că m-am oprit la cronicile lucrărilor cu pricina. Poate tot nu ştiu eu ce şi unde sti. caut, de mi se pare că în critică sunt în urina Europei cu 30 de ani? Sau e, aşa cum susţine Mircea[2], o perioadă de reflux şi blazare?

A fost în L[os] Afngeles], p[en]t[ru] vreo 4—5 zile, Mircea To- mus, care-a venit în America la Ioiva, cu bursa ceea p[en]t[ru] scriitori pe care au avut-o Ivasiuc, Rusan, Blandiana etc. El zice că la lotca e o mişcare avangardistă şi experimentală — dar a fost imposibil să aflu în ce constă asta. în critică, avangardistul e Deligiorgis, al cărui Decameron, tradus la noi, mie mi-a plăcut, dar care nu

era atunci deloc avangardist (era numai ffoarte] bun). După Tomuş, ultimul răcnet al avangardei Ioua-iene ar fi Teoria textului. De asta eu tocmai ajunsesem să mă plictisesc. Mă simt tot rătăcită şi regret vremea pe care o pierd încercând să găsesc un drum. Ar fi firesc să mă ajute colegii; dacă un străin ar veni la noi şi m-ar întreba• „ce se întâmplă în critica românească acum" nu aed că l-aş trimite la Călinescu (sau Maiorescu), nici la formaliştii ruşi. Deduc deci că n-am găsit încă printre colegii mei cea mai autorizată voce în materie. Vreau să sper că o voi găsi, totuşi, până la sfârşitul anului.

în schimb, nu mai ştiu ce se întâmplă nici acasă. Nu moi primesc decât Scânteia, Lumea şi n[ume]re răzlețe din Arta, Studia Univțersitatis] . .. sau Revista muzeelor. Singura revistă literară pe care am primit-o toamna asta a fost un n[umă]r din . . . Ateneu. Am scris o scrisoare de serioase implorări la Bțiblioteca] C[entratăj LJ[niversitară] (măcar p[en]t[ru] România literară) dar sunt sceptică în privința rezultatului. Adevărul e că, in general, mă simt descurajată şi obosită. Mi-e dor de casă, mi-e dor de orele mele adevărate şi mă întreb dacă voi mai fi în stare vreodată să scriu o carte. Tot e bine că nu mă-ntreb la ce serveşte să mai scriu o carte. Scrie-mi tu ce apare -— cronicile tale de anul trecut puteau suplini toate revistele literare. Doamne, ce poftă de masive case baricadate mi-ai făcut cu istoria recensământului din toamnă. . . Scrie-mi, Lena. Liviu îți transmite sărutări de mâini, iar eu te sărut,

Ioana

NOTE

1. concediu sabatic (engl.)
2. Mircea Borcilă? Mircea Tomuş?

[Los Angeles,] 2 noiembrie 1982

Dragă Lena,

Precum vezi[1], m-am hotărât şi eu să te țin la curent cu ultimele ^apariții. Nu le pot recenza, de vreme ce nu m-am înălțat până la a le citi, dar îți pot împărtăşi anunțurile publicitare. Țin să subliniez [aptul că Dalton e o librărie de prima mână (de fapt un fel de trust care are o sucursală şi la intrarea în campusul U.C.L.A.), iar cartea a cărei reclamă ți-am copiat-o pe dosul paginii ăsteia face parte din categoria cea mai gustată aici: seria „How to ...“. Sublinierea cu roşu îmi aparține. Luat în întregime, anunțul ăsta publicitar e o excelentă definiție a neoromantismului american. Sper s-o guşti şi tu, că pe mine m-a încântat.

Reiau epistola întreruptă acum trei zile, cu speranța s-o duc azi până la capăt. Nu ştiu ce Dumnezeu am, dar de câteva zile, fără să pot spune că mă doare ceva anume, mă simt, cum zic amicii de aici, ,,lpusy[w] — louse — însemnând, în cazul că această cunoştință vitală ii-a scăpat, „păduche". M-a doborât o oboseală inexplicabilă; dorm mai mult ca oricând, dar dorm p[en]t[ru] că efectiv n-am ce face: adorm cu cartea in mână — şi-ți dai seama ce grozav mă amuză chestia asta. Presupun că regimul zilnic de ore de la 8 la 9 nu-mi prea prieşte. în plus, bănuiesc (s-ar putea să fie o perlă medicală ceea ce zic eu acum), bănuiesc, deci că, deşi dorm uneori chiar 8 ore pe noapte, mă trezesc obosită din cauza gălăgiei continue de pe stradă. Ți-am zis despre înregistrările noastre în nocturnă (Muzica lui Ştefan cel Mare făcând cu greu față claxoanelor şi frânelor din background[2]-itl sonor). Presupun că şi somnul nostru se resimte de vuietul ăsta. E cea mai benignă explicație p[en]t[ru] oboseala de tip destrămare (dureri în muşchi, amețeli, greață etc.) care mă încearcă, în timp ce Liviu se încruntă, săracu’, pradă unor migrene. . . încăpățânate (în toate sensurile). Dar cum povestea, drobului de sare după noi a fost croită, şi cum, în plus, gălăgia e singurul lucru neplăcut în casa care, altfel, mi-e aproape dragă, nu cred că ceva ne-ar putea face să ne mutăm. In fond mai avem de stat aici 7 luni fumate, aşa că nu merită osteneala. După porția asta de văicăreală neruşinată, să trecem la lucruri mai serioase. A propos de lecturi. Eu descopăr aici lucruri pe care, probabil, altă lume le ştie de multă vreme. Printre criticii nu ffoarte] noi, dar ffoarte] interesanți, am dat peste un Leslie Fiedler. Are o teorie (de fapt o disociere de termeni) ffoarte] interesantă despre Arhetip şi Semnătură într-un vo-

luth intitulat No! In Thunder[3]. *E celebru mai ales printr-o lucrare al cărei titlu aproximativ e Love and Death in the American Novei*[4-] *(mă tem că titlul e fără „the“, dar în general am tendința de a dărui l[im]bii engleze mult mai multe artficole] hotărâte decât e- ea dornică să primească). Oricum, teoria e, pe scurt, cam asta: puritanismul a însemnat o cenzură p[en]t[ru] subiectele romanului american, impunând în special ocolirea temelor erotice. Compensație se dezvoltă un alt tip de iubire — fără implicații sexuale — între adolescenți, conform unui ideal pur bărbătesc etc. Majoritatea marilor romane sunt romane de tip inițiatic — dar inițierea nu se face,, ca-n romanul occidental, prin iubire, ci prin moarte = ucidere — de obicei uciderea unui animal, act prin care tânărul pierde inocența paradisiacă a copilăriei și e inclus comunității umane şi naturale atinsă de moarte. Ce-ți spun eu e un rezumat al rezumatului. Dar, dând de povestea asta, m-am gândit la Sadoveanu. Nu-mi dau seama până unde se potrivesc demonstrațiile p[en]t[ru] că, după cum îți spuneam, nu l-am citit pe Fiedler, ci nişte comentarii despre el. Vreau să te rog pe tine o treabă: poți afla dacă aceste 2 volume sunt la bibliotecă la Cluj? Cred că Liviu ştie. Dacă sunt, n-are rost nici să-l citesc aici, nici să-l cumpăr. Dacă nu, e păcat să nu aduc măcar unul dintre ele.Dacă nu ți-e greu, Lena, o să-ți mai cer câteva, asemenea consultații, cate m-ar ajuta să-mi organizez nițel timpul şi să gospodăresc mai eficient puținele parale de cărți. Că şi aici m-a apucat disperarea. Măcar din critici dacă aş putea aduce treburile mai noi! Dar vezi că sunt, printre cele mai puțin noi, unele teribil de interesante, pe care normal ar fi fost să le ştiu, dar vai . . . Mi-a trebuit un an ca să mă descurc din maculatura care te invadează şi să mă apropiu (atâta doar) de ceea ce e o foarte interesantă dar f[oarte] bine ascunsă — mare cultură americană. Blestem iar atmosfera intelectuală din L[os] Afngeles] şi recapitulez descurajată: dacă aş fi venit cu o altă pregătire în cultura americană, deci dacă aş fi ştiut de la început ce să caut; dacă aş fi dat de alt climat intelectual, deci dacă aş fi fost ajutată să aflu unde să caut; dacă n-ar fi trebuit să pierd atâta vreme cu învățatul limbii — ei, ce grozav ar fi fost! Acum esențialul e să storc cât se poate din astea 7 luni jumate. Când autoreproşurile ajung la apogeu mă calmez zicân- du-mi: Mircea*[5] *a putut scoate excelenta lui antologie după 5 ani de S.U.A. şi Anglia. Iar dintre amicii de la catedra de engleză, care limba o ştiu, cultura ar trebui s-o ştie, nu văd nici unul care să ii- făcut ce a făcut Mircea. N-ar fi fost normal ca după atâția ani petrecuți în State de specialişti să existe la noi o istorie a criticii americane? Oricum, asta nu mă disculpă. Rămâne sentimentul de nemulțumire, şi fuga asta de la una la alta, p[en]t[ru] că sunt şi <y serie de tentații nonamericane cu care-mi pierd vremea ştiind că nu găsesc acasă cărțile şi că îmi trebuie p[en]t[ru] propriile mele obsesii: astrologie, misterii, cosmologie, tarot, psihanaliză jungiană etc. — tot ce-mi trebuie p[en]t[ru] Barbu şi alți poetici trăzniți. A propos: visam un Eliot — ştii că-mi place nespus de mult şi-mt ziceam că, fiind aici, poate apuc să citesc şi să aduc destule cărți ca să mă pot gândi într-un viitor mai depărtat la o carte (profesionistă, nu de popidarizare). Dar despre Eliot există o întreagă bibliotecă„ Pot fi sigură că nu risc să scap lucrările esențiale — şi nu risc ridicolul de a descoperi apoi, „cu sudori muncite“ ceea ce a fost deja descoperit?*

Vezi că m-am scrântit. E un fel de „rău de bibliotecă“, pe care- de obicei oamenii civilizați îl fac la vârste mai fragede. Trece şi asta.

Lena, am primit de la tine o singură scrisoare. Aştept cu mare nerăbdare veşti noi. In primul rând despre Inuța. Scrie-mi ce face, cum se simte şi dacă barza s-a arătat sau nu încă. Scrie-mi ce faci Cum stai cu teza? Ce face Mămuța?

Vă îmbrățişez pe toți, Ioanai

NOTE

p Pe contrapagina scrisorii, era xeroxată o reclamă la o carte de succes,. *Factorul romanțios,* de dr. Alan Loy McGinnis; pe lista sfaturilor „prețioase" selectate din carte pentru reclamă, Ioana Em. Petrescu sublimase cu roşu „patru rețete pentru a evita să te îndrăgosteşti de un ratat".

2. fundal (engl.)
3. *Nu! In furtună (engl.)*
4. Dragoste şi moarte în romanul american (engl.)
5. Mircea Borcilă; antologia este *Poetica americană. Orientări actuale,* Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1981.

Los Angcles, 2 nov[embrieJ 198?

Dulce Muți,

Azi, 2 noiembrie, sunt aici alegerile p[en]t[ru] guvernatori şi alte funcții (nu însă şi alegeri prezidențiale). Alegătorii sunt chemați, totodată, să voteze o serie de „propositions“, numerotate, explicate, discutate în presă şi la T.V., in aşa fel încât am ajuns şi eu familiarizată cu ele. De pildă, „proposition 15“ propune să se sancționeze cu închisoarea liberul port de armă; asta nu înseamnă că n-ai voie să ai acasă — sau la prăvălie — propria ta armă, înregistrată, necesară în scop de autoapărare, înseamnă doar că fără permis n-ai avea voie să vânturi arme pe stradă, ca să nu-ți vină idei. Mie mi s-a părut cu totul normală propunerea de lege, dar se pare ,că lumea e ffoarte], fțoarte] împotrivă şi după ce am urmărit dezbaterile încep să nu mai ştiu nici eu ce-aş zice dacă ar trebui să votez. Argumentul contra e: un criminal nu se va sfii să poarte ilegal arma, dar un cetățean cumsecade va fi dezarmat de lege, şi, deci, incapabil să se apere. Acum câțiva ani una dintre propozițiile discutate şi supuse votului public a fost introducerea pedepsei capitale. Şi m-am

trezit întrebată direct: tu ce ai fi votat atunci? Ei, spre indignarea lui Liviu, eu am mărturisit că pedeapsa capitală mi se pare singurul mod de a scădea procentul de crime. Dar, într-o altă discuție, când cineva se întreba dacă X a fost sau nu executat în data de ... la ora ..., am simțit un fel de leşin şi am înțeles ce zicea Liviu: n-ai dreptul să iei viața nimănui, nici măcar a unui criminal — e viață şi gata. Pe scurt, sunt bucuroasă că nu trebuie să votez; aşa, cel puțin nu visez execuții după ce conştiința mă îndeamnă să spun Da pedepsei cu moartea. Este uriaşă responsabilitatea unui alegător. Printre propozițiile puse în discuție este şi înghețarea cheltuielilor de înarmare, sau, ceea ce pare minor dar e vital de fapt p[en]t[ru] întreaga viață a Californiei, proiecte de alimentare cu apă. Gândeşte-te că oraşul ăsta, în care am văzut spă- lându-se trotuarele (cu detergenți) e de fapt construit în zona de deşert, şi toată extraordinara agricultură californiană se bazează pe irigații. Oraşul a crescut amețitor (L[os] A[ngeles-ul] are 13.000.000 de locuitori) şi, în perspectivă, problema apei devine îngrijorătoare. Nici un proiect nu poate fi aplicat cât timp nu e votat; proiectul e scump, implică o creştere a taxelor, aşa că va avea mulți adversari. Palpitantă e şi cursa pentru guvernator, aici, unde am urmărit, vrândț-nevrând, campania electorală. Candidatul democrat e primarul Los Angelesului, un bun şi foarte respectat administrator; dacă reuşeşte, va fi (mi se pare, nu-s sigură însă) primul guvernator negru de aici. Contracandidatul republican e un armean, avocat, politician abil, care şi-a condus campania folosind cu strategie compromiterea adversarilor.

Dar, dacă uităm de alegeri, atunci ziua de azi, 2 noiembrie, nu mai e decât o fierbinte şi liniştită zi de toamnă californiană. Circul în bluză şi pantaloni albi şi privesc cu nostalgică duioşie vioreaua şi frunza înroşită pe care ni le-ai trimis. Iar pana de Saşi trimisă

de mama lui Liviu am înfipt-o printre pietrele pe care le-am culese în deşert la Palm Springs şi le-am pus pe raftul de sus al mini- bibliotecii. E o moviliță de pietre strălucitoare, cu vene de minereu şi, printre ele, ca o pieptănătură de vânător indian, se ițeşte pana iui Saşi. Pietricelele aş vrea să le aducem cu noi acasă, pentru toamnele ploioase când ne vom aminti de soarele din Palm Springs.

Cu orele o duc după cum ți-am spus: zilnic cât 2 ore, sau de la 8 la 10, sau de la 9 la 11. Din păcate, studenții în loc să sporească au scăzut: doi dintre ei au plecat în România (de fapt al' doilea urmează să plece săptămâna asta). Cum nu fac decât limba, asta nu mă amuză deloc. Am şi înregistrat cu Liviu pe casetă toate textele româneşti din manualul (stupidissim) cu care lucrez. Lucrez de îapt mai mult pe propriile mele scheme, dar, neavând o maşină cu litere româneşti, a le face texte scrise cu mâna şi multiplicate apoi nu s-a dovedit o idee prea bună, având în vedere caligrafia mea mai mult decât precară. A trebuit deci să aleg texte accesibile, pe care să le poată urmări şi cu ochii şi cu urechile. Vezi că nu mă prea distrez. In schimb, cu orarul ăsta, avem mai mult timp de citit, şi parcă ceva se şi vede. In plus, când n-avem program monden, putem urmări la T.V. câte o emisiune excelentă: fie concerte,., fie balet (e un serial încântător), fie emisiuni de News[2]-uri, care sunt palpitant făcute, fie câte un film (astea nu-s prea strălucite).

Cam asta e. Aşteptăm emisiunea de news-uri familiale de acasă. Cum merg ochişorii Oanei? Cum eşti tu? Ce fac copiii? Muți, tele- fonează-i Lenochkăi (aşa o scrii tu?) şi află ce e cu Inuța. Luna asta trebuie să nască.

Te sărut şi îi îmbrățişez cu drag pe toți copiii,

Ioana

NOTE

1. propuneri engl.)
2. Ştiri (engl.)

[Los Angeles,] 72 noiembrie 1982

Dragă Geta,

Bravo pentru Codru Drăguşanu! Mă bucur şi aştept să-l citesc — integral. Precum vezi scrisoarea ta din 31 octfombrie] ne-a ajuns neobişnuit de repede (nici două săptămâni) şi eu am trecut pe loc

la fapte, dornică să stau de vorbă cu tine. E vineri (ultima zi din săptămână) şi, în mod cu totid excepțional, cele 2 zile care urmează se pare că vor fi fără „social events“. Dacă nimic nu intervine, s-ar putea să-mi scot ceva din oboseala care a devenit cronică. Asta e din cauza orarului. Deşi am semfestrul] ăsta numai limbă (ceea ce e îngrozitor de plicticos), am reuşit să-mi împart 5 studenți în 2 grupe, ca să fac 10 şi nu 5 ore pe săptămână. La asta se adaugă, de 2 ori pe săptămână, câte două (sau mai multe) ore de lucru cu o colegă care pregăteşte un doctorat în folclor românesc şi m-a rugat s-o ajut. O fac însă cu mare plăcere (ca şi anul trecut); deşi a traduce colinzi în englezeşte nu e punctul meu tare, textele sunt frumoase, o adevărată delectare după „caietul este albastru dar cărțile nu sunt albastre ... Necazul e că am ore zilnic de la 8 sau 9. Când am de la 8 — de 3 ori pe săptămână — mă scol la 6 — şi asta e evident că nu-mi prieşte. Mi-am făcut şi tabieturi: mă scol, fac o cafea, iar pe la 6 jumate ne vine abonamentul de L[os] A[nge- les] Times, pe care-l răsfoiesc bându-mi cafeaua. Pipa îmi lipseşte. N-aş fi crezut niciodată despre mine că o să ajung o Newspaper HUdiet[1] — şi uite c-arn pățit-o şi pe asta. Nu-ți mai spun cu ce interes am ajuns să urmăresc emisiunile de news-uri la TV. Dar, Geta, jurnalistica e, aici ,o artă majoră. Sunt gazetari şi comentatori de primă clasă. Eu am început prin a citi secțiunea culturală („Calen- dar“) care e, zilnic, cam cât „Tribuna“, iar duminicile de 4 ori atâta. Apoi am trecut, pe rând, la „Views“, „Westside* (evenimentele zonei in care locuiesc şi care cuprinde prin extensie, şi marile cartiere şic ale L[os] Afngelesului]), „Metro[11] (secțiunea de crime, scandal etc.) ca acum să mă trezesc începându-mi ziua cu prima secțiune a ziarului, cea politică, restul rămânând să fie citit după lunch. După ■ce termin cu ziarul şi cafeaua şi după ce-mi fac duşul, trec pe ronțăit cereale cu lapte, după care o iau la fugă spre şcoală. Cu grupa de avansați îmi mai scot pârleala de la începători, p[en]t[ru] că i-au prins poezii din I. Barbu; îți dai seama ce noroc pe mine! Fac un fel de interpretări de text — şi cum unul dintre studenți e cu adevărat excepțional dotat, aici se poate ajunge şi la clenciuri mai subtile, cu condiția să le prezinți într-o formă extrem de simplă. Asta merge aici, p[en]t[ru] că în ambalajul de explicații lingvistice se poate strecura, treptat, şi ceva literatură. Oricum, programul mi-l termin la şcoală la 10, 11 sau 12 — după care merg fie la bibliotecă, fie acasă, unde pot citi în pace .. . dacă n-am program monden (şi, din păcate, cam tot am). Am mai prins la TV câteva concerte şi câteva excelente spectacole de balet. Cam asta e. Sentimentul care mă-ncearcă e că timpul rămâne ffoarte] puțin p[en]t[ru]

ceea ce aş vrea să fac. Mă străduiesc să mă agit cât mai puţin pe tema asta şi să lucrez cât pot în limitele puterilor mele şi ale timpului care-mi rămâne.

Geta dragă, sunt tare bucuroasă că vă simţiţi, mama ta şi cu tine, mai bine. Mi-e tare dor de voi, ca şi de mamele noastre şi de toţi ai noştri. Mi-e dor şi de şcoală. Te rog spune-le colegilor, din rxirte-ne, un gând bun şi frumos. Transmite-i mamei tale sărutări de mâini din partea amândurora, care amândoi te îmbrăţişăm cu drag. Pe Piţă îl sărut în creştetul lui pufos, mulţumindu-i pentru pana gălbioară.

Ioana

MOȚE

. dependentă de ziare (eng!.)

I.os Angeles, 16 nov]embrie[1982

Dulce Muţi,

Am intrat în a 7-a săptămână din cele 10 care alcătuiesc un quarter. S-ar zice deci că prima treime a şederii noastre aici aproape a trecut. Din pfunct] d[e] vedere sentimental asta e grozav. Când mă uit însă ce de cărţi aş mai vrea să citesc şi nu apuc, parcă-mi mai potolesc entuziasmul. Semestrele următoare vor fi mai încărcate — dacă, bineînţeles, se vor ivi ceva amatori de literatură şi de civilizaţie română. Dar, ca să înţelegi entuziasmul nostru pentru biblioteca de aici: au introdus de curând un sistem de computere p[en]t[ru] cititori. Liviu, care a dezlegat misterul funcţionării lor, o stat o dimineaţă întreagă lipit de ele, cu sufletul la gură. Să vezi de ce, că tu, ca ex bibliotecar-şef-întemeietor de servicii, o să apreciezi treaba asta. Fiecare drăcie (sunt vreo zece în sala cataloagelor) arată ca un televizor montat în loc de car la o maşină de scris. Pe ecran, când maşinuţa e în repaos, scrie ORION — p[en]t[ru] că aşa o cheamă pe dumneaei, adică aşa se cheamă întreg sistemul. Te aşezi deci la maşină şi baţi prima treabă: START. Apoi, baţi prima comandă: FIND[1] şi adaugi ce: NT (name-title[2]) Xulescu, Opere — sau SU (subject[3]) spre ex.: American Literary Criticism. Pe dată, ma- şinuţa harnică începe să-ţi servească, pe ecran, datele despre cartea cerută (în 1 caz) sau să-ţi înşire 1000 de titluri-autori în cazul al doilea. De fapt, ca să plece la lucru, t[re]b[uie] să-i dai mai întâi a doua comandă: returul sau, respectiv: display! Dar dacă greşeşti comenzile, nu-i nimic, p[en]t[ru] că maşina te anunţă imediat ce boacănă ai făcut. Dacă nu ştii cum să te descurci, ştii ce faci? Baţi la maşină heip[4]! Şi, imediat, Orion începe să înşire pe ecran sfaturile de care ai nevoie. Ce zici? Au început să mă înduioşeze computerele şi-n loc să-mi doresc drept pet o pasăre, un câine, o pisică sau un elefant, mi-aş dori de ăsta. Un amic de-al nostru are acasă un computer şi ne-a făcut într-o zi cunoştinţă cu el. După ce-l pui la treabă cu tot felul \de comenzi, şi-l programezi, p[en]t[ru] că ăsta e un computer cu care faci ce vrei, deci tu îi dai materialul, după ce, ascultător, face tot ce-i ceri, tu, criminal cum eşti, îi comanzi să uite tot şi el, săracu, îşi şterge imediat memoria şi rămâne gol, privin- du-te cu reproş printr-un ecran luminat dar pustiu. Chestia e că. pe bază de Orion, afli în 2 minute toată bibliografia pe o temă în limita lucrărilor din bibliotecile câtorva campusuri californiene. Când termini ce ai de întrebat, baţi end[5] — şi pe ecran apare din nou „ORlONu, p[en]t[ru] că avem de a face cu un computer ffoarte] bine crescut, care se prezintă interlocutorului. Copiii se joacă aici cu minicomputere de la vârste preşcolare. Se comandă la început desene sau jocuri simple — multe jocuri, şi p[en]t[ru] adulţi, sunt pe casete şi le introduci acasă în computerul sau la ecranul tău de T.V. Un asemenea joc, numit The Chicken[6], cere celor 2 jucători să-şi strecoare fiecare găina printre maşinile de pe o autostradă cu vreo 12 benzi. Jocurile cer precizie şi dexteritate, dar mai târziu se înlocuiesc cu alte tipuri de joc, să zicem întrebări şi răspunsuri pe o temă dată — cum erau jocurile noastre cu becideţul care se aprindea când nimereai răspunsul, numai că aici sunt câte 1000 de întrebări-răspunsuri într-un set. După cum vezi, încep să am reverii tehnico-ştiinţifice. Dar, Doamne, să ai tot sistemul ăsta de informaţie — evident, cu cărţi cu tot —, câte n-ai putea face într-o viaţă de om, pe care o cheltui pe jumătate cu mărunţişurile de atelier! Oricum, sănătoşi să fim (ceea ce, mulţumim lui Dumnezeu, suntem) şi să ne bucurăm că meseria noastră e jumătate artă şi numai jumătate ştiinţă, deci numai pe jumătate dependentă de informaţie. A propos tot de biblioteci: să ştii că oricât am căutat n-am găsit o ilustrată cu Biblioteca Congresului. O să încerc în Washington la întoarcere.

Dragă Muţi, aici totul e O.K. De înotat nu înotăm, dar şi azi a-m.

veiliBjt adasă pe jos (45'), aşa că plimbările nu ne lipsesc — şi ne priesc. Azi era o zi de toamnă aurie, cam ca la noi în septembrie. Dar aici e posibil orice — de pildă, e posibil să faci plajă de Crăciun.

Muţi, nu uita să-mi trimiţi o poză cu tine pe motoretă! Deşi mai bine v-aţi potoli toţi, că asta nu mai e, acasă, vreme de motoci- clism! Scrie-mi ce fac copiii şi cum vă simţiţi cu toţii. Vă sărut de multe, multe ori,

Ioana

NOTE

1 *Găseşte* (engl.)

2. ruime-titlu (engl.)

3. subiect {engl,.)

4. ajutor (engl.)

3. sfârşit (engl.)

6. puiul de găină (engl.)

[Los Angeles] 24 noiembrie 1982

Dragă Lena,

Nu-ți pot spune cu câtă nerăbdare a fost aşteptată ultima ta scrisoare. Asta, in primid rând, din cauză de lnuța. Ştiam de la Marioara de apariția moştenitorului, dar aşteptam amănunte. Mă bucur că Inuîa a rezistat eroic, mă bucur că are aş a cum şi-a dorit un băiat şi le doresc, la toți trei, multă, multă fericire. Aceleaşi urări de fericii e ți le adresez şi ție la cea de a 21-a aniversare a ştii tu câtor primăveri. Mă gândesc cu nostalgie la apropiatul decembrie, care n-dre realitate decât acasă, unde lunecăm uşurel, cu toții, într-o noua vârstă, din ce în ce mai „exciting" de fiecare dată. Sănătoşi să fim. că entuziaşti, precum se vede, suntem. La mine entuziasmul se măsoară pi'in distanța care mă desparte de sezonul sarmalelor. D:<n quarterul ăsta mai am numai două săptămâni. Deşi am avut un orar excelent (zilnic câte 2 ore dimineața), sunt frântă de oboseală pfen.]t[ru] că nu mă pot acomoda cu sculatul la 6 jumate. Nu ştiu ce va fi semestrul viitor — singurul lucru pe care-l ştiu e că vot avea mai multe ore. Oricum, anul ăsta parcă tot am mai apucat să citesc câte ceva şi, mai ales, grație unor prieteni generoşi şi f[oartef buni cunoscători ai zonei Los Angeleze, am apucat să şi vedem ceva din colțişorul ăsta de Californie. în plus am prins şi câteva excelente emisiuni T.V. Cea mai interesantă e un serial de istorie a baletului, prezentat în fiecare luni seara de o femeie absolut fascinantă: Dame Margot Fonteyne (nu garantez exactitatea reproducerii numelui; deşi femeia mi se pare extraordinară, memoria mea e tot aia care-o ştii). Acum am aflat că „dame“ este femininul lui „sir“. Doamna Margot e o — presupun — fostă extraordinară balerină de vreo 50 şi... către 60 de ani, foarte frumoasă, foarte delicată, foarte suplă şi foarte inteligentă, de o inteligență, nu ştiu cum să zic, delicat feminină, adică plină de farmec şi de personalitate. AIu ți-oi nun fi scris despre ea? O văd de aproape două luni — şi cu memoria stau ca-n bancul cu babele şi cu „să vă fac o cafea“. Dincolo de calitatea excepțională a fragmentelor de balet pe care le prezintă,, doamna noastră Margot a făcut din emisiunile ei o poveste pe sărite — în timp şi spațiu — a dansului ca un fel de expresie a ființei noastre. Cum poate cineva converti datele istorice — scrupulos exacte — într-o prezență vie, cum te poate duce la mormântul lui Th. Gauthier şi la cel al unei balerine franceze moarte in flăcări, pe scenă, la 20 de ani, spunându-ți pe viu povestea „romantismuluiu, fără să devină niciodată patetică, păstrând o umbră de surâs care o detaşează de toate poveştile în care o simți implicată până peste cap — toate astea sunt aproape un mister. In orice caz o asemenea combinație de inteligență suav-ironică şi farmec pur n-am mai văzut. Rezultatul e că până şi Liviu, care numai un pasionat de balet nu s-ar putea spune că e, renunță luni seara, p[en]t[rul o oră, la orice program, îşi întrerupe lecturile sau uită că pe alte programe pot fi atrăgătoare filme ceva mai bărbăteşti şi stă, tot atât de recules cămine, pradă farmecului doamnei Margot. Singurul regret e că seria, de 6 episoade se apropie de sfârşit şi nimeni nu promite că ar relua-o. în rest, câteva ffoarte] bune concerte dintre care cel mai-interesant a fost transmis de la Casa Albă, obişnuitele excelente emisiuni de news-uri şi câteva (rare) filme bune. Acu vreo 10 zile, într-o duminică după masă, am văzut cred cel mai bun film american de anul ăsta (on T.V., evident, că doar n-om merge la cinema unde se cer bilete!). Din nefericire, ținându-ne amândoi de chit, am deschis televizorul după ce filmul începuse, aşa că nu ştiu nici regizond, nici dacă e o ecranizare, deşi presupun că o ecranizare trebuie să fi fost: probabila ecranizare a unui roman cu trăzniți ca-n.

Faulkner sau ca-n Moromeții. Știu doar că se cheamă Friendly Per- suasion[1] şi că în distribuția (colosală!) figurează G. Cooper şi A. Per- kins (f[oarte] ffoarte] ffoarte] tânăr). E povestea unei familii de Quaker-i (tot unul şi unul de morometieni) în timpul războiului civil. Evident, nu un film de acțiune, ci unul de caracter — ceea ce mă face să bănuiesc o ecranizare, p[en]t[ru] că nimic nu e mai departe de o literatură bună decât scenariile hollywoodiene în care se întâmplă) atâtea lucruri pe mm² de peliculă, încât nimeni nu mai poate simți tentația de a se opri o clipă ca să se gândească (oroare!), încep să bănuiesc că densitatea frenetică, înghesuiala asta de „acțiune" e corespondentul, în lumea nouă, a arabescurilor înghesuite din Orient, străduindu-se să învingă — în timp, nu în spațiu — aceeaşi horror vacui. Friendly Persuasion mi-a recuzitat însă şi sentimentul, de multe ori încercat, că America pe care o cunosc eu aici e un produs artificial, şi că o altă Americă, adevărată, cu rădăcini în pământ şi-n istorie, trebuie să existe pe undeva. In fond, California e americanizată de curând ,iar amestecătură de neamuri, rase, stiluri şi gusturi ca-n Los Angeles nu cred să mai existe în vreun oraş de pe mapamond. Ai parte aici de toate stilurile — nu însă de un stil, dacă nu cumva te apucă ambiția să defineşti stilul „amestecat". M-a pălit care va să zică aşa ca un fel de dor să văd — ce crezi? — un sat american, adică, să fim cinstiți, „Satid“ american (transplant de mentalitate semănătoristo-arcadiană care va să zică .. .). Şi exprimându-mi acest vis într-un grup de prieteni, am fost duşi sâmbătă în excursie — la țară. Cred că ți-am mai povestit despre escapadele noastre, aproape săptămânale, în care am ajuns să vedem mai mult din L[os] Ajnegelesj decât am văzut în total anul trecut. Ei, sâmbătă am fost duşi să vedem satul american. Acum, dacă e să fiu cinstită, diferența dintre sat şi oraş e aici cam cum era coada pisicii pe care Inuța la grădiniță n-a prea putut s-o observe chiar aşa de bine. Exact acelaşi stil de case şi, ce e mai trist, exact aceeaşi uluitoare specialitate a oamenilor de pe aici de a se face nevăzuți, de parcă te-ai plimba prin aşezări proaspăt părăsite de locuitori. Până la urmă tot am dat de nişte gospodării cu ogradă, cu cai (nu numai cu garaje), cu tractoare ruginite azvârlite cum a dat Dumnezeu, cu nițel fân stivuit — desigur nu-n căpițe, ci-n nişte pachete patrate simetrice, de pare fân preambalat. Dar, lucru p[en]t[ru] mine tulburător; aproape toate (dacă nu. chiar toate) casele, unele ffoarte] cochete, sunt de fapt nişte locuințe prefabricate, de lemn, instalate fie pe roți, fie pe iin fel de picioruşe de scândură. Căind te saturi cu locu', îți încarci casa-n camion şi te-ai mutat, dacă vrei, în celălalt capăt de continent. Ei, case mobile am mai văzut eu cu duiumul, fără să mă prăpădesc cu firea. Dar

iți poți imagina ce s-a petrecut în biata minte şi bietul suflet al amicii tale, plecate în pelerinaj să descopere SATUL american când a dat peste casele astea gata s-o ia din loc . .. Deci cam ăsta ar fi satul californian — aplică-i literatura „rădăcinilor“ şi eşti o nostimadă de scos la bâlci. Alte băgări de seamă golesciene din aceeaşi excursiune: în San Bernarăino (un fel de miniorăşel sau maxisătu- cean), după parcul cu pavilioane (pentru fanfară?) şi bibliotecă, dăm de o plăcuță indicatoare: „Business”[2], cu săgeata indicatoare îndreptată imperativ spre un deal pustiu, cu cevaşi smocuri de iarbă pârlite de soare. Să fi avut aparat de fotografiat, pe asta clar c-aş fi tras-o-n chip, dar Petreştii au şi ei o ambiție: să „facă“ America, de-a dracului, fără aparat de fotografiat. Ei, nici bine nu ne-am depărtat de afacerea cu businessid, şi-am şi dat peste alta: un talcioc (de la bijuterii indiene — superbe — la şerpi vii, cazane de mult răposate, fotografii în stil 18... bine organizate tematic în jurul unor țipe despuiate, cu cocuri cuminți, angajate în cele mai traditio- nal-pionierești-inofensive activități casnice, şi până la ouă murate). In fața talciocului, un carusel cum n-am mai văzut şi nici nu cred că oi mai apuca să văd vreodată: vreo 6 ponei cât se poate de mi şi de adevărați + un catâr! Idem, înhămați la o roată, se lăsau călăriți — contra cost — de puştimea locală şi conduşi autoritar, prin semne ffoarte] scurte, de o zdrahoană cu cisme şi pălărie de cowboy, prevăzută cu un şorț albastru având pe pântece un buzună- roi în care curgeau încasările. Am cumpărat din târg, fiecare, ce bunătăți am apucat; semințe prăjite, banane, un pepene — şi le-am mâncat pe toate în drum spre casă. La întoarcere am poposit pe malul lacului Elsinore — străjuit de satul-stațiune omonim. In curtea şcolii din Elsinore se odihneau, week-end fiind, vreo 5—6 autobuze galbene; astea sunt inconfundabilele School bus-îxn, care culeg copiii de pe unde locuiesc şi-i aduc la şcoală în fiecare zi (când am ore de la 8 le-ntdlnesc şi-n plin Lfos] Afngeles]). Drept mulțumită (citeam în Lfos] Afngeles] Times) tinerimea şcolară din Ve- nice (cartier din LJosf Afngeles]) a distrus până acum câteva autobuze, a rănit câțiva şoferi, care nu pot identifica însă făptaşii. Primăria a decis suspendarea bus-urilor venețiene, dar părinții au protestat atât de violent, încât bus-urile au fost reintroduse înainte de a se descoperi nişte măsuri eficente împotriva celor care le „vanda- lizează“ (au americanii nişte verbe de tot drăguțe: „to vandaiize”, „to jeopardijse“, „to canibalise" — poți canibaliza un motor, spre pildă . . .). Sadicii sunt de toate vârstele. Mai nou unul sau mai mulți săriți se ocupă cu mutilarea ciocurilor de pelicani din grădinile zoologice. Cu vreo două luni în urmă cineva a introdus cia

nură în capsulele celui mai răspândit analgezic american; rezultat: vreo 7 morți până s-a dat alarma. Dându-se alarma li s-au dat şi idei celor care n-aveau. După cianura din Chicago, a apărut stric- nină f(ără cazuri mortale) în medicamente din California, precum şi sticlă pisată în cutiile cu praf de piper sau alte mirodenii. Practic e imposibil să supraveghezi 100o/₀ supermagazinele (anul trecut apăruse vitriol sau nu mai ştiu ce altă substanță puternic corozivă în picăturile p[en]t[ru] ochi). Prinde-i dacă poți! Şi pentru că, practic, nu pot fi prinşi, ingeniozitatea americană descopere alte soluții: p[en]t[ru] produsele vândute în supermagazine şi alte autoserviri, se preconizează ambalaje care nu pot fi violate fără să laşi urme, iar cumpărătorii sunt preveniți să ocolească produsele care par atinse.

Neagoe, văd că sufăr de logoree şi fugă de idei. Dacă adaug la asta ritmul sprințar în care încărunțesc, se cheamă că întâmpin cum se cuvine festivul decembrie. La care fericit decembrie întorcân- du-mă (tocmai la timp, înainte de a-ți transmite şi vreo două rugi de-ale lui Hermes Trismeghistos întru care mă civilizez acum), mă întorc şi la urările de la care am plecat, adăugându-le pe cele ale lui Liviu. îți dorim amândoi fericire, bucurii şi sănătate, precum şi un an spornic şi bun, în care să-ți isprăveşti teza (la-ntoarcere vreau s-o citesc).

Te sărut,
Ioana

NOTE

1. *Persuasiune amicală (engl.)*
2. Afacere (engl.)

//.os- Angeles], 3 decembrie 1982

Dragă Lena,

Acum un sfert de ceas Liviu (responsabil cu inspectat cutia poştală) a apărut, triumfător, cu scrisoarea ta. Asta e un moment sărbătoresc. Mai sus pomenitid domn tratează cu discreția cuvenită

corespondența mea — vreau să spun că aduce plicul, se aşează lângă mine cu un aer recules şi aşteaptă să trec la lectură. Scrisorile tale amărui-ironice sunt de fiecare dată o mare bucurie. Uite, de pildă acum. E vineri, am avut ore de la 8 la 10, m-am întors acasă cu gândul să lucrez până după masă, p[en]t[ru] că la 6 trebuie să fim la un dinner oficial. Dar o oboseală de sfârşit de lume a dat peste mine (uneori am impresia că mă desfac în bucăți, dintre care bucăți una, adică piciond, cârâie a durere, în plus, şi pe cont propriu). Aş fi făcut o cafea şi aş fi trecut la treabă, dar nu ştiu ce naiba am pățit şi cu ochii. Iau vitamina A, citesc cu ochelarii, dar ochii mă chinuie ascuțit, lăcrimează ca o fântână şi uneori îmi fac viața imposibilă. Probabil că e o formă de conjunctivită, probabil că un ocxdist ar rezolva problema, dar asigurarea mea nu acoperă oculiştii şi dentiştii — deci n-am de ales, rabd. Copleşită de toate mizeriile astea mi-am pus pe ochi nişte comprese cu lapte şi m-am culcat, bântuită de imaginea zilei de mâine: toată ziua o sesiune de comunicări, seara un dinner. Vezi ce efect are scrisoarea ta? Intr-un sfert de ceas am azvârlit compresele, am luat ochelarii, am uitat de toate necazurile şi am trecut, imediat, la scris. Mi-e tare dor de o după amiază „relaxată“ când să stăm de vorbă pe-ndelete. Să fie un decembrie cu ninsori mari, seara pe la 6, când numai reflexele zăpezii se mai amestecă vag cu amintirea luminii, când toate lucrurile se cuibăresc în umbra lor, oftând bătrâneşte, când e aşa de bine să asculți, de pe canapea, concertul cela iernatec al lui Mo- zart, cu oboi şi clinchete de clopoței, ții minte? Să-ți poți întâlni prietenii când te-apucă cheful (de neconceput!) şi nu în conformitate [cu] agenda în care ți-s trecute social-events-uriîe. Aici se trăieşte în mod firesc după program. E o chestie cu care nu mă pot obişnui. Sunt o orientală iremediabilă, mă simt bine numai dacă fac lucrurile după cum am chef. Cum să traduci aici vorba asta: „am chef“? Cum să te bucuri de o întâlnire, chiar cu oameni care-ți fac mare plăcere, dacă ți-ai programat bucuria asta cu două săptămâni în urmă? Ştii tu sistemul nostru: „Ce faci peste un ceas — sau pe seară?" şi dacă se nimereşte să fim amândouă libere, una se repede în celălalt capăt al târgului! Asta ar suna cam aşa: „Hallo, Lena, ce mai faci?" „— Bine (şi de la bine în sus: splendid, excelent etc.), what about you?[1] Ce mai e nou? (cu sensid de: „de ce mă suni?“)“. „— Nimic deosebit, mi s-a făcut dor de tine şi voiam să te-ntreb dacă eşti liberă într-una din seri peste două săptămâni, am putea socializa (v[er]b[ul] „to socialize“, deşi exagerez nițel sensid, e pe aproape), ce zici?", „— Peste două săptămâni? Vai, ce fericită aş ii! Dar ştii, sunt teribil de sorry[2], peste două săptămâni am toate

serile ocupate, uite: luni, party p[en]t[ru] studenți; marți, vizita unui coleg care pregăteşte un doctorat cu teme româneşti; miercuri o conferință; joi, vizită la muzeul Getty; vineri seara dă pe la noi un amator de muzică românească; sâmbătă suntem invitați, duminecă idem. Dar peste trei săptămâni aş avea o seară liberă: ce zici de miercuri, 3 ianuarie? E anul viitor, ştiu, dar dacă nu eşti ocupată am putea să ne vedem“. Ce zici Neagoe, îți place? Şi pe urmă nu ştiu cum de-ți închipui tu că discuțiile de la şcoală — cele despre rețete — nu m-ar interesa. Păi între orele de la 8 şi dinnerurile de acasă ce crezi că fac? Salată de vinete, musaca, salată orientală, căr- nați pe varză călită etc., etc. Crezi că mi-ar strica nişte rețete? Precum vezi, mârâi într-una. Asta mi se trage de la ochi: nu-mi lipsea decât ca, atunci când am ceva timp, să nu pot citi p[en]t[ru] că nu văd. Al doilea motiv de cârâială e bucătăria. Bag sama, am fost tare răsfățată acasă, şi nu mă pot resemna cu isteața mânuire a cratițelor. Care va să zică nu-s demnă să recit cu mândrie versurile din celebra epopee Florinta, pe care le-am, gustat întotdeauna: „Nu uita că sunt româncă / Şi că

ştiu ce se recere / De la mine ca muiere ...“. Ţi le-am recitat, sunt sigură, în fericitele vremuri când răscoleam epopei naţionale şi admiram eroinele din timpul migra- ţiunii popoarelor. Ei, da pe vremea aia nu mi se „recereau“ succese culinare . .. Tot am noroc că am şi orele. După câte mă cunosc, dacă Liviu s-ar fi dus la ore şi eu aş fi fost pusă numai la gătit, făceam spume la gură, intram în mişcarea feministă de aici, care e vertiginoasă şi ameninţătoare. Adevărul e că nici n-ar fi osteneala aşe mare cum mă plâng, dacă n-ar trebui să stau în picioare şi dacă nu m-aş resimţi din cauza asta. De fapt, să nu-l măniu pe Dumnezeu: n-am făcut nici o flebită, alerg toată ziua, stau în picioare mai mult ca oricând şi sunt, totuşi, O.K. Ăsta e meritul climei. Nu ştiu ce m-aş fi făcut să fiu în locul lui Mircea. Oricum, asta e xd- tima zi din penultima săptămână de şcoală. Urmează o vacanţă lungă pe care o aştept cu nerăbdare. Aş vrea să mergem pentru câteva zile la San Francisco, dar nu ştiu cum să mă descurc cu banii. E însă o adevărată crimă să fii aici şi să nu vezi San Francisco-ul, despre care se spun lucruri extraordinare. Teribil aş vrea să găsesc o soluţie! Iar la sfârşitul lunii este în Los Angeles congresul M.L.A. (Modern Language Association) — cel mai mare eveniment (anual) al vieţii academice americane. Aş vrea neapărat să asistăm la câteva secţii (evident, Criticism), dar şi aici sunt destule necazuri. Primul e că tipii cer 75 de dolari de căciidă ca taxă de „preînscriere“ (nu rrt^am lămurit dacă mai vor şi suplimente de înscriere). Al doilea e că lucrările se desfăşoară la 3 hotele (asta e moda) din Downtown

(= centru), care-s cam la 1 oră cu autobuzul de lu noi de acasă; comunicările ţin până seara la 10,15; pentru cei care locuiesc la hotelele respective nu-i o problemă, dar p[en]t[ru] noi, care n-avem maşină, e cam riscant; Doivntown Los Angeles e zona cu cea mai ridicată criminalitate pe toată America (în orice caz L.A. e pe locul întâi, iar în L.A., Doivntownul e una din zonele periculoase). In nici un caz nu e de circulat noaptea, per pedes, de la hotele la autobuz. Trebuie deci să renunţăm, din pornire, la Sesiunile de seară, unde-s câteva din numele atrăgătoare (de pildă Seymour Chatman). In general, puţini din criticii de măna-ntâi sunt anunţaţi ca participanţi. Pe mine mă tentează mai ales 2 secţii: una dedicată integral lui Platon, a doua relaţiilor între literatură şi artele vizuale. Nu ştiu ce-om face până ţa urmă, dar indiferent cum o-ntorc ce e sigur e că sumedenie de cunoştinţe, din toată America, ne-au dat de ştire că vin. Realizezi, cred, că mă aşteaptă un serial de social-events . . . Până să luăm o decizie, am conspectat programul, din care spicuiesc p[en]t[ru] tine câteva teme şi titluri. Congresul e în 27—30 decţern- brie] şi se desfăşoară, zilnic, de la 8,30 a.m. la 10,15 noaptea, în paralel, în câte 38 de încăperi (= secţii). Prima treabă care m-a izbit c prezenţa masivă a unei secţii numită „Feminist Criticism[11]. Cu marele subiect: „Sexual Poetics: Genre and Gender in Poetry by Women"[3] — unde doamne-critici discută poezia doamnelor-poete (ironia sorţii e că o bună parte din marea, f/oarte] marea poezie americană e scrisă de femei — e „sexual Poetics") — cu ăst subiect, zic, m-am resemnat mai uşor. Dar să-mparţi şi critica pe sexe e mai mult decât pot înghiţi pe tăcute! Judecând după program, în ma joritatea cazurilor lucrurile arată cam cum arătau în bisericile strămoşilor, unde bărbaţii aveau un loc şi femeile altul. într-o singură secţie separaţia asta e categoric depăşită: e secţia prezidată de asociaţia numită „Gay Caucus for the Modern Languages". Specific că gay nu-nseamnă vesel, ci homosexual. Asociaţia patronează câteva întruniri cu fţoarte] interesantă tematică. Titluri de_ comunicări: Lesbfans on Contemporary Stage and Screen; Can Music Crities Assess Gay Musicians?; Gay Studies; Lesbian Studies; Gay Studies in a Rhetoric of Social Movements Course[4]. Mă rog, în definitiv, de ce nu? Vrei să şiti ce e „Sexual Poetics"? Uite câteva titluri; Chris- tina Rossetti and Elizabeth Barrett Browning, Emily Dickinson and Her Descendants; Amy Lowell and Imagist Poetry[5] — precum vezi, mimai firma e de groază! Revenind însă la ce mă doare: cum a ajuns şi critica împărţită în masculină şi feminină încă n-am înţeles. Decât că în M.L.A. e o asociaţie afiliată, Women’s Caucus for the Modern Languages. Că ,,feminin" ar putea fi un calificativ estetic (via

tematică — structură a imaginii) e posibil. Dar în critică?? Neagoe dragă, precum vezi, m-am înfierbântat. întâi am izbucnit faţă de Liviu, care s-a mulţumit să mă-ncurajeze frenetic. Nemulţumită de rezultat, m-am hotărât să consult o prietenă, americancă sută la sută. Şi ea m-a privit semiironic, mi-a explicat, răbduriu, că aici fiecare caută să se înregimenteze în câte o asociaţie şi să lupte în numele unei idei; în concluzie m-a prevenit că, dacă am chef să deschid gura la discuţii la congres pe tema asta, s-ar putea să nu fiu înţeleasă. Acum idtimul lucru de care aş fi în stare ar fi să dau în mintea femeilor-critic şi să ţin discursuri — în public — pe tema asta. Mi-am spus însă că am totuşi mare noroc scriind în româneşte, în România. Nu ştiu cum aş suporta categoria „critică feminină“! Nu crezi că aici am auzit-o cam pe pielea mea, după o discuţie pe teme de critică şi filosof ie cu un ffoarte] bun specialist în Renaştere? Luasem apărarea lui Derrida, discuţia se cam înflăcărase şi ultimul meu argument rămăsese fără răspuns. în loc de răspuns, a venit constatarea: „da, Derrida e ffoarte] apreciat de critica feminină“. Pe vremea aia nu ştiam — habar n-aveam — că aici chiar există o asemenea categorie, cu statute administrative chiar. Vezi, Lena, mă tem că nu-s nici destul de liberă interior, nici destul de convinsă de adevărul a ceea ce fac — ca să mă las impresionată, absolut ridicol, recunosc, de povestea asta. Dacă aş fi liberă, aş zâmbi şi-aş trece fluierând pe lângă tot ceea ce mi se pare ridicol. Dar eu mă ambalez — dovedindu-mi vulnerabiliattea. Săraca doamna noastră Hortansa, cu podoaba aia de bărbat al ei şi cu o casă de copii, parcă se ţinea de scris, nu de demonstraţii mascat feministe. Asta e vocaţia. Să fii, nu să dai din gură despre drepturile tale. Poate că am devenit aşa irascibilă de unde n-am mai scris o pagină de luni de zile. Când o să mă întorc sper că toate cele trăite şi citite în fuga mare

timp de doi ani vor avea timp să „se aşeze“, ardeleneşte, să intre în tiparele (acum zăpăcite) ale gândirii mele şi să devină productive. Şi când goanai de acum se va transforma în poveste, voi gusta, sunt sigură, amintirile losangeleze ca pe o experiență capitală. De fapt, singurul lucru a cărui lipsă e dureroasă este timpul. Dacă o să-mi dea Dumnezeu timp mai târziu, tot ce-am înghesuit acum are să prindă valoare şi înțeles. Tu ştii mai bine ca oricine ce se-ntîmplă când viața se schimbă în poveste (un Sadoveanu e de neimaginat în cultura americană). Şi vine ea şi vremea poveştilor, cu lumina aia de crepuscul de care spuneam că mi-e dor. Da, asta e, cred că am priceput: structura (mea) orientală înseamnă exact faptul că nu trăiesc niciodată în clipă. Când realizez faptul că

„trăiesc“ (e un fel de copleşitoare bucurie, cu o sfâşiere până la chef de plâns, dar tot bucurie este) extind de fapt clipa în care mă aflu acum fie spre trecut, fie spre o nedefinită presimțire. Nu neapărat recuperare proustiană — deşi e, categoric, o identitate a 2 imagini aparent divergente sau disparate care-ți dă senzația de fericire, fericire dureroasă. Nu suport să fiu angajată total în fiecare clipă, cu fiecare clipă a mea, să trăiesc întoarsă tot în afară; urăsc agenda, respectul p[en]t[ru] calendar social care devine „orar" — orar non stop, de dimineața până seara, de luni până luni. Vreau să nu ştiu ce-oi face mâine după-masă — să vedem de ce oi avea chef. Acum aş avea chef de o canastă. Ce crezi, o să fii liberă peste 1 luni, miercuri după amiază la ora 6? Notează-ți te rog în agendă să nu uiți: ai program social. Până atunci mai ai însă răgaz să-mi scrii, pe larg ce faci. Cum e Andrei Toma cel subțirel? Cum se simte Inuța? Ce are de gând cu anul ăsta — are eroismul să nu întrerupă studiile? Ce spectacol e cu Occisio ...? Nu, nu mi-ai scris despre el. Scrie-mi.

Te sărut, iar Liviu îți transmite sărutări de mâini,

Ioana

NOTE

1. dar tu? (engl.)
2. traducere literală a expresiei engleze „îmi parerău".
3. *Poetică sexuală: gen (gramatical) şi gen (natural) în poezia feminină (engl.)*

i. Lesbiene pe scena şi ecranul contemporan; Pot criticii muzicali să aprecieze muzicienii homosexuali?; Studii lesbiene; Studii homosexuale despre o retorică a cursului mişcărilor sociale (engl.)

5. Christian Kossetti şi Elisabeth Barrett Browning; Emily Dickinson şi urmaşa săi; Amy Loxoell şi poezia imagistă (engl.)

Los Angeles, 8 decembrie 1982

Dulce, scumpă, supercultivată (auzi, Kazantzakisl), preaînțe- leaptă, intermitent motorizată şi veşnic inegalabilă Muți,

Iar am întârziat cu o zi scrisoarea — dar ieri mi-a fost imposibil să mă adun 10 minute şi să scriu ceva cât de cât inteligibil. Vrei să-ți dau programul meu de la ultima scrisoare până azi?

LJite-l, că tot eşti tu amatoare de orar: marți, după ce ți-am scris —• şi după cum ți-am scris —, am avut la mine acasă un party pentru studenți. Câte o seară românească mai de amploare, cu mai - multă lume (şi, neapărat, cu toți studenții mei) fac în fiecare trimestru. Am avut şi un casetofon de la catedră, am reuşit să copiez pe casete, la laborator, muzica românească pe care am luat-o <m mine, am mai făcut şi: salată orientală, chifteluțe de aperitiv, salată de boeuf, pastă de ouă şi musaca de vinete — iar ei au făcut rost de la prăvăliile armeneşti de rahat şi nuga. A fost straşnic — şi cu asta am încheiat ziua de marți. Miercuri, după ore (8—10) am mai lucrat cu Ann (folclorista care pregăteşte o teză de folclor românesc) până pe la 12, am trecut pe la bibliotecă, iar după masă /n-ai să erezii) am avut program de voie, adică am stat acasă şi am citit. Joi: ore de la 9—11, iar după masă a trebuit să merg ia vernisajul unei expoziții de posteruri iugoslave. N-ar fi fost mare .lucru dacă expoziția n-ar fi fost la Recreation Center care e pe vârful unui deal, fără autobuz până acolo (se presupune că-n L[os] Afngeles] toți oamenii decenți au maşină). Neavând maşină — deşi ne încăpățânăm să ne considerăm decenți — ne-am cățărat pe deal per pedes, ceea ce — culmea — mi-a priit, încât la-ntoarcere am făcut pe jos şi partea de drum pentru care e autobuz — în total cam un ceas. De fapt, când e vreme bună, vin adesea pe jos acasă. E marele avantaj al locuinței ăsteia, p[en]t[ru] care plătesc o chirie exorbitantă — dar merită. E o zonă safe, unde te poți plimba la miezul nopții fără pericol — ceea ce, în genere, e de neconceput în Lfos] Afngeles], şi era de neconceput cu locuința noastră de anul trecut. Joi când ne-am întors se-ntunecase (aici se-ntunecă brusc, mus amurguri prelungi ca la noi). Zona unde stăm — şi care începe din jurul campusului se cheamă Westwood Village; a fost o zonă studențească, acum e o zonă aristocratică şi studențească, oricum tare plăcută. O stradă lungă-lungă e pur studențească, acolo sunt ,,,fraternitățile[u] şi „sororitățile“ studențeşti şi e o atmosferă care mă face să mă simt acasă. Dar şi altfel, până la noi (cu excepția unui mare bulevard, Wilshire) sunt case mici, fără etaj — sau cu un singur etaj — case californiene de lemn, cu geamuri uriaşe, cu mari peluze pline de tufe (camelii, azalee) —- ce mai, e o încântare. ■Ceea ce strică Lfos] Angelesul sunt maşinile, parkinguriie, pompele de benzină etc. de care-s pline marile bulevarde.

Vineri: ora 8—10; seara (6—12) dinner şi meeiing Fulbright — cu o extrem de interesantă conferință despre viitorul computerizat al omenirii. Sâmbătă toată ziua (de la 9 la 4) am fost la un seminar de studii jugoslave, ffoarte] interesant, dar tot la Recreation Center.

Avantajul față de joi a fost că am urcat de două ori dealv.lт p[en]t[ru] că am luat lunchul în campus. In continuare, seara am fost la un dinner şi am ajuns acasă la 12 noaptea. Duminică am încercat să ne recompunem din părțile noastre componente. Luni am avut ore (8—10), apoi am lucrat cu Ann (10—12). După masa şi seara am avut musafir un alt specialist american în folclor românesc, pentru care am improvizat un dinner specific: pui la grătar, mămăliguță şi mujdei. Ieri după ore m-am dus să lucrez la bibliotecă, iar după masă am gătit pe o săptămână. Azi am început orele la 8, după ore am lucrat la bibliotecă până la 3, când a fost o întâlnire fa Catedră. Aşa că acum mă odihnesc scriindu-ți. Mâine seara vom merge la o conferință... şi aş putea continua, dar nu şiiu dacă raportul ăsta te amuză. îmi displace că am zilnic ore în zori — altfel aş mai putea lucra noaptea, pe când aşa sunt obligată să mă cidc pe la 12, dacă vreau să nu par bătută-n cap la. ore. Ritmid în care încărunțesc e amețitor — o să vezi rezultatele la-ntoarcere —, dar clima şi plimbările îmi priesc în continuare. Crezi că acasă aş fi putut sta pe picioare — cum am stat sâmbătă — de la 7 dimineața până după miezul nopții, urcând de două ori dealul (cam cât strfada] Republicii) şi având chef de plimbare cu toate astea?

încă tot nu ştim ce vom face în vacanță. Ți-am scris că ne tenta congresul M.L.A. — dar azi am văzut că taxele de înscriere sunt $ 90 de persoană. Biletul dus-întors la San Francisco e midt mai puțin; în plus, programul congresidui nu-i strălucit, pe când San Francisco se zice că e. Tare ne tentează ■— Om vedea.

Dar, până atunci, să ne-ntoarcem cu gândid acasă. Scrisoarea asta o vei primi — sper — de sărbători, când acasă e zăpadă, iarnă pură de-nceput de lume, miros de brad şi, Doamne Dumnezeule, câtă dragoste! O să ne gândim cu drag la voi toți, la tine, Muți scumpă. Vă dorim sărbători fericite şi multă sănătate, pace şi fericire în Noul An. Vă îmbrățişez pe toți cu dragoste, iar pe tine te sărut de mii de ori,

Ioana [Los Angeles,] *9 decembrie 198Z'*

Dragă Geta,

Mult ne-au bucurat scrisoarea domniei tale. Pricepurăm însă că numărul scriitorilor români, chiar şi al celor răposați întru Domnul,, sporeşte continuu, spre norocul literaturii române şi al autorilor de

dicționare, din rândul cărora am şters-o în mod ruşinos, dar în rândul cărora teamă mi-i să nu nimerim iar la vară, dacă redescoperirea literaturii române îngropate de memoria clementă a urmaşilor devine necruțătoare. Eu mi l-aş reține pre acel Bumbac care (dacă memoria nu mănşeală!) a produs demna de amintire Florintă. Bumbac să fie? lonită? Vasile? Ruşine, ruşine, ruşine — cum ar zice Pop Ion: Petreasco, ai început să uiți clasicii! ! ! De fapt nu-i uit, dar, conform teoriei blagiene dragi mie a condiției de „anonim“ a creatorului, uitai aftoriul şi reținui doar ce-i mai de soi din op. Căci, de câte ori trebuie să-mi pun de o parte cărțile şi să trec pe sarmale în vederea „serilor româneşti^, îmi recit, spre încurajare, celebrele versuri „Nu uita că sunt romăncă / Şi că ştiu ce se recere j De la mine ca muiere ...“. (Ce mai recit după aia, tot în bună limbă românească, fie şi nonepopeică, nu pot reproduce — dar tu poți bănui). în amintirea agendei tale în care îți notai cu încăpățânată resemnare ce-ti face praf zilele şi serile, îți voi conspecta programul meu pe 10 zile: luni, 29 nov.; ore 8—10; 10—12 consultații p[en]t[ru] doctoranzi (efectiv lucrez traduceri de folclor românesc cu o colegă care-şi dă doctoratul în colinzi româneşti): după masă liber! marți: 9—11 ore; fuga acasă, gătit, seara party — adică seară românească pentru studenții mei; pe lângă muzica românească {p[en]t[ru] care n-am avut de umblat decât ca să fac copii pe casete de pe discuri, p[en]t[ru] că am primit un casetofon de la catedră) m-am ocupat de salate orientale şi de boeuf, chiftele şi musaca (fiecare bucată de vânătă prăjită separat... dacă se „recere[u] ...). Miercuri 8—10 ore, 10—12 traduceri pentru doctorat, seara — de necrezut — citit acasă. Joi, 2 dec.: ore 9—11, iar după masă am făcut alpinism — adică am fost la vernisajul unei expoziții de posteruri jugoslave pe vârful unui deal de lângă campus, la centrul spor- ■tiv numit Recreation Center, până unde nu e nici un autobuz p[en]t[ru] că toți losangelezii decenți au maşină. Vineri, ore (8—10) iar seara (6—12) o fțoarte] plăcută întâlnire Fulbright, cu o extrem de interesantă conferință despre etică în era computerelor şi cu un excelent dinner, important şi pentru ocazia de a cunoaşte colegii fulbrightişti din toate țările lumii. La conferință am aflat că apartamentele viitorului nu vor avea bucătărie, şi am oftat: „I am looking forward to that pink future ... [al]. Sâmbăta a fost cumplită: sculat la 7 ca la 9 să fini pe deal, la Recreation Center, unde a fost o zi de comunicări ştiințifice pe teme jugoslave. La amiază am ■coborât (şi urcat apoi) dealul ca să ne luăm lunch-ul în campus, pentru că nu se cădea să-mi duc sandwichul în pungă, aşa cum ,m-ar fi îndemnat inima (şi picioarele ...). Ne-am refăcut seara,

când am fost la un party (dat de fapt în onoarea noastră); am ajuns acasă la 12 noaptea. Țin să mărturisesc adevărul: seara a fost încântătoare, am fost la o colegă de-a noastră, mai tânără decât noi cu vreo 10 ani, o fată de o spectaculoasă inteligență ffoarte] riguros cultivată — şi am avut plăcerea să întâlnim nu lingvişti ca de obicei, ci un grup de fermecători literați, puțin boemi — ce mai, ne-am simțit straşnic — dar asta după o zi când plecasem de acasă dimineața la 8 şi urcasem de 2 ori un deal cât str. Republicii. Duminecă, mărturisesc cinstit, am zăcut, gemând uşurel din când în când. Luni am luat-o de la început: ore (8—10); traduceri doctorat (10—12); după masă (2,30—7—8) vizita unui specialist în folclor românesc — ffoarte] f[oarte] interesant şi simpatic —, cină românească improvizată. Marți: ore (9—11), bibliotecă (în sfârşit!) 11—4, gătit pe o săptămână seara. Miercuri: ore (8—10). bibliotecă (10—3), întrunire la catedră de la 3. Azi e joi: ore (8—10),. traduceri doctorat (10—12), seara (7) urmează o conferință la Muzeul P. Getty. Te scutesc de programul în perspectivă — şi nu ți-am povestit ce-a fost la sfârşitul lunii trecute, când, de Thanks- giving, fie am fost pe drumuri, fie am avut noi o sumedenie de musafiri, p[en]t[ru] care am gătit, conform tradiției americane, curcan — şi conform tradiției româneşti, chiftele, salate de vinete şi varză călită. Vezi, Geta, aproape am ajuns să ştiu găti. Cel mai nostim a fost acu vreo lună, când un amic a venit la noi aducăndu-şi şi un prieten — un de altfel excelent specialist în literatura Renaşterii. Eu, ca omul, am creat cina de rigoare, am primit un lung serial de-complimente p[en]t[ru] excelentele reuşite culinare, m-am străduit să zâmbesc conform unghiului consacrat unei perfecte house- wife[2]; până la urmă am fost întrebată dacă sunt şi eu, cumva, o „profesional[413] — am mărturisit, cu gospodărească sfială, că da, sunt. Stupoarea a urmat când, isprăvind cu cina (care-mi mobilizează de- obicei toate disponibilitățile intelectuale, alertate de pericolul de a arde varza), am început să pun întrebări despre Renaştere, apoi am trecut pe Criticism, şi la urmă am ajuns la polemici pe teme Der- rida ... In fond, nu mă plâng <— sau n-ar trebui s-o fac. Mi se pare însă ironia sorții că aici, unde aş putea citi în neştire, trebuie să pierd timp cu bucătăria — aşa cum acasă n-am fost niciodată obligată s-o fac. In alte condiții financiare, aş lua totul de la restaurant şi eu mi-aş vedea de treabă. Dar de ...

Visăm cu încăpățânare să ne permitem în vacanță o excursie la San Francisco. Nu ştiu cum, dar pe asta ar trebui s-o facem! Am abandonat ideea de a vedea Bostonul, opriri în Europa nici nu pot visa, aş vrea să văd doar atât: San Francisco-ul în vacanța asta,, iar, la întoarcere, aş vrea să ne mai oprim puțin în Washington şr vreo săptămână în New York, din care nu ştiu decât aeroportul_ Ar fi idiot să fi venit la celălalt capăt al pământului fără să vedem măcar ceea ce e în drumul nostru. Privesc cu invidie spre amicii români trimişi sau invitați în alte condiți (Tomuş, Manolescu). Aur văzut, în 3 luni, toată America ... De fapt, dacă e să fim cinstiți, prefer totuşi formula în care suntem noi; cu încetineala mea ardelenească trebuie să simt lucrurile dinlăuntru, nu să le văd din avion In fond, deşi duc o viață neobişnuită p[en]t[ru] stilul meu de acasă, anii ăştia au însemnat o experiență capitală, pe care nimic altceva- nu mi-ar fi putut-o da. în ciuda mârâielii mele, cred că am câştigat enorm, Detest bucătăria, dar mă bucur că am întâlnit oamenii pe care i-am întâlnit — au fost, adesea, întâlniri esențiale. De fapt răul e în mine. în doi ani nu poți învăța o limbă, cunoaşte o țară şi epuiza o bibliotecă de proporțiile celor de aici. Dar, Geta, tu cred că înțelegi cu ce sentimente privesc spre cărțile pe care nu voi ajunge să le citesc ... N-mn ambiționat nici o clipă să scriu aici, am ştiut de la început că timpul e scurt (cu atâtea clinici am ajuns la o bună educație a „simțului temporalității“), dar aş vrea mereu să-l dilat cumva, cu sentimentul că nu voi putea recupera niciodată ce pierd acum. Asta îmi dă un fel de crispare idioată. Altfel, dacă mă gândesc la rece, trebuie să mulțumesc cerului p[en]t[ru] norocul de a fi în clima de aici: unde altundeva aş fi putut sta în picioare de la 8 dim. la 12 noaptea fără să fac imediat o flebită? Când voi ajunge acasă şi-mi voi regăsi ritmurile mele obişnuite, toate astea se vor aşeza şi vor deveni, sper, profitabile. Până atunci — ți-am spus oare? — mi-am făcut un colț de „acasă“ altoit pe tot ce e mai exotic aici: am adus nişte pietricele din deşertul de lângă Palm Springs (vreau să le iau cu mine la întoarcere). în ele am înfipt triumfător 2 pene: una de ța Saşi, una de la Piță. Totul se află pe raftul de sus. al micii noastre biblioteci, lângă un poster al expoziției de artă. indiană de la U.C.L.A. Deşertul californian ciripeşte ...

Geta dragă, sper că urmările noastre de ziua ta şi de sărbători le-ai primit de mult, şi tu şi mama ta. Noi vă asigurăm încă o dată, câ-n 18, 24 şi 31 ne vom gândi cu dragoste la prietenii noştri dragi (parcă numai atunci!). Scrie-mi ce mai e nou pe la şcoală. Ce e cu Sanda Protase? Vreau să sper că o să aud, dintr-acolo, o veste ffoarte] ffoarte] ffoarte] bună.

Sărutări de mâini mamei tale şi o prietenească sărutare ție,
Ioana

1, „Tânjesc după viitorul acela roz ... “ (engl.)
.2 casnică (engl.)
profesionistă (aprox. „care practică o meserie") (engl.)
Los Angeles, 12 decembrie 1982

Draga mea Lena,

Cerul mă răsplăteşte pentru răbdarea îngerească cu care (don't pay attention to my improved Romanian![1]) ți-am aşteptat scrisorile în primele luni: într-o singură săptămână am primit două epistole — şi asta e, pentru amândoi, o sărbătoare. Ți-am scris cum decurge procesul (ritualul) lecturii scrisorilor tale. Să ştii că sunt aşteptate de noi amândoi cu egală — şi legitimă — nerăbdare. Dacă ai şti cu ce nerăbdare aştept să stăm în poveşti pe viu! Să-l vedem şi pe tânărul Andrei Toma care, sunt convinsă, îți papă cu suavă inconştiență mai mult timp decât mărturiseşti tu. Inuța e formidabilă! Bravo ei, copila e un om şi jumătate — şi tare mă bucur de asta. Sper ca tânăra familie să aibă, cât mai curând, şansa unei experiențe americane. Ar fi (va fi, sunt convinsă), esențială pentru ei— care au dublul privilegiu de a şti limba şi de a avea o pregătire care nu se opreşte (ca-n cele mai multe cazuri) la a şti limba. Mă gândesc că ceea ce mă oripilează pe mine — programul monden — pe Inuța ar putea-o chiar amuza. Eu sunt cam bătrână p[en]t[ru] sprințarele ritmuri de aici. Mi-e dor să pot sta o zi întreagă cu ochii-n bagdadie, vânând cine ştie ce amănunt pierdut prin subconştient, care să încheie frumos, rotunjit, o idee; mi-e dor să scriu, mi-e dor de orele când te cufunzi aşa de tare în tine încât devii una cu ceea ce gândeşti — şi te eliberezi de tot ceea ce, altfel, însemnezi tu. Mi-e dor de lenea fertilă a ritmurilor de acasă, violate aici, clipă de clipă, de spaima că păcătuiesc necitind, nevăzând sau ne- înțelegând lucruri pe care, ştiu, nu le voi mai întâlni niciodată. De asta sunt incapabilă să mă bucur de ceea ce văd — aşa cum sunt acasă capabilă să trăiesc — întru bucurie — toate neevenimentele celei mai monotone săptămâni, sau luni... Cred că sunt o maşinărie programată p[en]t[ru] spectacole interioare şi evenimente infinitezimale, capabilă să construiesc un scenariu palpitant din ne- întâmplările zilnice, dar incapabilă să fac față „agresiunii“ unei

'NOTE

lumi în acţiune. Cu mentalitatea mea europeană mă-ntreb uneori- dacă nevoia de perpetuă acţiune de aici nu ascunde un altfel de- gol. Nir pot jura decât că timpul are altă valoare aici. Poate e valoarea pe care o avea în Renaştere, p[en]t[ru] tipul de condotier mar ales, adică p[en]t[ru] cei care au înlocuit destinul cu aventura: dacă- Roata Fortunei se-nvârte imprevizibil, esenţialul e să ţupăi destul de agil ca să stai tot timpul în vârf. Când o să înţeleg ceea ce trăiesc acum? Anul trecut susţineam că americanii n-au umor. Asta e o prostie gogonată — dar mi-a trebuit mai bine de un an ca să- înţeleg umorul (colosal!) dintr-o altă matrice culturală. Susţin în continuare că n-au sentimentul tragicului. Oi fi având dreptate, sau iar nu înţeleg eu ceva? Admir din suflet imensa lor libertate de spirit (e unul din idealurile vieţii mele morale) şi mă trezesc că studenţii mei vorbesc, scârbiţi, de „prejudecăţile" lor. Ştii cât timp mi-a trebuit ca să pricep că degajatul costum sportiv (trening, tenişi, maieu sport) şi degajarea cu care se aşează pe peluzele de la U.C.L.A. nu e semn de nepăsare faţă de „modă", ci e cuminte supunere la o modă a „nepăsării“. Ştii că o pereche de tenişi de ăştia se iau în Westivood Village cu aproximativ 30 de dolari, că un trening e mai scump decât un taior neutru? Câţi ani mi-ar trebui ca să pătrund efectiv în sistemul de conversaţie de aici, să nu-l mai simt ca spectacol, ci să-l înţeleg aşa cum înţeleg, acasă, toate conotaţiile social-profesional-temperamentale ale unei bijuterii, ale felului cum se încheie un fular, sau ale unor inflexiuni specifice cu care poţi pronunţa — impecabil — ştiu eu ce neologism inconfortabil. Aici rămân tot timpul un ochi străin şi o ureche neexersată, peste care trec — imperceptibile mie — nuanţele- care sunt adevărul unei lumi ce-mi apare, din afară, ca spectacol. Am învăţat doar crusta convenţiilor, cea care te fereşte de gafe; spiritul unei lumi îţi poate fi însă familiar doar dacă te-ai născut în ea. Un avantaj tot am: ochiul „din afară“, al „călătorului"y privirea care compară, utilizând, inevitabil, criterii străine obiectului, dar inerente subiectului. Cred cinstit că marele câştig al anilor ăstora nu e ce am citit, ci tocmai ceea ce mă deranjează acumr clătinarea criteriilor mele, sincera încercare de a prinde spiritul unei alte lumi, pe care-l urmăresc, cu un fel de foame a propriului meu spirit, în cele mai comune împrejurări: pe stradă, în market-un[2], la televizor ş.a.m.d. Nu pot jura că înţeleg exact, nici măcar atunci când aş fi tentată să spun: pe asta am priceput-o. Dar pot jura că încerc — şi că aici e, totuşi, „bucuria“ anilor ăstora. A propos la spectacol: ultima noutate în materie de reclame la T.V. e un ad- vertisment p[en]t[ru] nu ştiu care cimitir [din] Los Angeles. Mai întâi, Lena, trebuie să-ţi spun că aici un cimitir diferă drastic de

toate tipurile cunoscute mie din Europa. Mormintele nu au mei cruce, nici monument, nimic pe verticală şi nimic mai sus de nivelul pământului — nici măcar o tufă, un copac sau o floare; sunt mici plăci de piatră (marmoră etc.), un fel de minilespezi îngropate încât apar complet, definitiv egalizate între ele şi cu pământul pe care-s încrustate în ordine aproape militărească (Aşa sunt şi mormintele preşedinților în Washington). Minilespezile aliniate se află intr-un câmp sau un imens gazon, cu iarba grijuliu tunsă — şi asta e tot. Acu reclama (în 2 variante): un domn (respectiv, o doamnă) în -vârstă apar în mijlocul unui cimitir cu iarba cam pârlită mărturisind, cu sinceritatea specifică reclamelor T.V., cât de dezolați se simt p[en]t[ru] supraviețuitori la gândul că vor fi îngropați aici. întrebare: nici o altă soluție? Răspuns (aici întrebările pare că se pun numai după ce ai un răspuns nou, pe care nu ştii cum să-l foloseşti): da de unde! Happy us[3]. Pe un fond muzical jucăuş-promiță- tor, imaginea se schimbă; în locul pajiştii arse, o pajişte ffoarte] verde, cu un lac — cu lebede vii! — în mijloc, câteva case la orizont, ce mai, castelul iubirii din gherghefurile strămoaşelor noastre. Acelaşi candidat la locul de veci îți dă (cu un zâmbet apetisant cu care ar putea vinde ghiață eschimoşilor) soluția-calambur: Now!!! Start here! If not, heaven knows where you wili end![4] Cred că cel mai folosit cuvânt în engleza americană e cuvântul pe care toată jirea mea îl respinge: „now!“[5]. Spune, Lena, când trăim noi „now“? E un fel de cârpe diem fără nici o umbră de sentiment al vidului amenințător de dincolo de ziua — sau roza — cea de acum. Numai aşa se face civilizația. Dar, mulțumesc lui Dumnezeu, cultura — dimpotrivă — creşte ca un copac în deplină necunoaştere a clipei de acum, cea care trebuie stăpânită, şi cu umilă acceptare a Timpului ce vine din veşnicii şi trece, prin noi, spre neunde. De timpul ăsta (timpul „meu“, fără să fie al cuiva anume) mi-i dor. Dar mă bucur că am început să înțeleg (ca spectator) ce-nseamnă „acum“. Nu clipa valoroasă cât timpul, pe care să dai timpul întreg, ci individualitatea în sine (contra mea) a fiecărei clipe.

Te sărută leneş-oriental, Ioana

NOTE

1. nu da atenție românei mele îmbunătățite! (engl.)
2- piețe (engl.)
3. Ferice de noi! (engl.)
4. Acum! începeți de aici! De nu, Dumnezeu ştie unde veți sfârşi! (engl.) 6. acum (engl.)

Dragă Lena,

După îndelungata aşteptare de la început, soarta — sau poşta — a devenit generoasă şi veştile de la tine s-au înmulțit, spre marea noastră bucurie. Mi-e teamă doar să nu plătesc răsfăţul de acum cu o altă lungă pauză şi-ncerc să mă pregătesc, înțeteptește, p[en]t[ru] o asemenea ipoteză.

îți mulțumesc mult p[en]t[ru] Nichita. Am o vagă idee asupra volumului din ultimul Secol XX primit aici, în care sunt traduse în englezeşte câteva Noduri şi tot atâtea Semne. După cât pot judeca din fragmente, cred că e o carte f foarte] ffoarte] interesantă şi aştept cu nerăbdare s-o citesc. Zilele astea mi-a revenit pofta de lucru, şi un fel de mâncărime a scris — pe care am depăşit-o însă eroic azi. Adevărul e că duminecă şi luni am avut parte de ceva incredibil: două zile când nici n-am ieşit din casă, nici n-am ■avut musafiri. Am lucrat întins, cam cât apuc să lucrez altfel într-o Junä şi mi-a revenit cheful de viață. Boieria s-a isprăvit azi, când, dimineața, am creat recomandări pfenftfru] un student de anul trecut (am început să mă specializez în treaba asta şi pre englezeşte . . .), iar apoi am avut o vizită de la 4 la 9. Mâine am un program administrativ care-mi va toca ziua: bătut la maşină caracterizări, mers la bibliotecă pfenftfru] o nouă serie de cărți, apoi cumpărături de Crăciun. îmi promit şi mie un cadou: vreau să-l iau cu mine pe Liviu la Galeria de Artă (eu am fost şi săptămâna trecută), unde sunt 2 ffoarte] interesante expoziții: una de haine indiene din coji de copac şi cealaltă, cea cu adevărat extraordinară, de artă esoterică budistă. Am văzut o excepțională colecție de mandate, unele surprinzătoare pentru mine. Pe lângă tipul clasic (cerc înscris în pătrat), am văzut 2 tipuri de mandate, să le zicem „deschise“. Prima categorie pare a avea funcții magice precise: o mandata „de vindecare“ apărea descentrată în raport cu foaia de măta- să-suport, fiind plasată în partea de sus a foii. Jos, o „deschidere un fel de dublă poartă (dacă bine îmi amintesc) unea mandala cu spațiul gol de dedesubt. în acest vid, din dreptul celor 2 deschideri, porneau 2 alte spații încercuite, neregulate ca formă: primul, mai sus, ca un fel de cocon în care se afla, ca înfăşurată în scutece, o mică figură umană (presupun, bolnavul); al doilea, jos de tot, ffoarte] departe de mandală, dar legat de ea printr-un fel de îngust

coridor, încercuia un demon străpuns de săgeți. Tulburătoare era. senzația de vid, de neființă în care un spațiu al bolii, al suferinței se poate marca totuşi, ca ceva pierdut din realitatea ordonată a lumii, căzut în afara mandalei. A doua categorie de mandate ne- ortodoxe (în raport cu puținul pe care-l ştiam eu) par a avea obişnuita funcție contemplativă„ contaminată însă, presupun, cu valoarea magică a icoanelor. Aici, deasupra şi dedesubtul mandalei, apar supraadăugate 2 benzi de desene: cea de deasupra figurând divinități, cea de dedesubt figurând credincioşi care se închină. Divinul şi umanul apar astfel în afara figurii sacre a lumii. Aş fi vrut să găsesc nişte reproduceri ale mandalelor dar, din nefericire, singurul lucru disponibil era un fel de album-catalog al expoziției, superb, la care mi-a rămas inima (şi care costa 28 de dolari — ceea ce, cu taxe, e cam 30). Deci mă gândesc cu bucurie febrilă la planul de a revedea mâine mandalele şi de a încerca să le memorez,, Cum nu le pot „fişa", nesigura mea memorie rămâne singurul instrument accesibil. Clipele cele mai neplăcute le am aici când trec pe lângă cărți pe care nu mi le pot permite —< e singurul amănunt care mă poate face să sufăr şi să uit de nobila detaşare estetică cu care (aoleo!!!) privesc altfel lumea.

„Lumea“ prin care mă învârt rămâne spectaculoasă şi e o mare bucurie s-o înregistrezi pur şi simplu. Singurul necaz e că timpul — timpul care-mi rămâne ca să văd, să înțeleg e tare scurt, iar timpul pe care trebuie să-l risipesc e mai mult decât aş dori. Oricum, am citit nişte cărți ffoarte] palpitante despre simbolismul numerologic (fără să aflu însă cheia heptadei barbiene), m-am recufundat în pitagorismele şi platonismele dragi mie şi, tot umblând pre la muzica sferelor, am dat de un vers din John Donne- care mi se pare dumnezeiesc. E din Hymne to God my God, in my. Siekness[1] şi-ți transcriu, în ortografie de epocă, primele 3 versurir

„Since 1 am coming to that Holy roome,
Where. with thy Quire of Saints for ever more,
I shall be made thy Musique .. .[2]

Să-ți vezi moartea ca schimbarea ta în muzică divină, să te vezi devenind muzică! Mi-am amintit, desigur, apocalipsa eminesciană care mă fascinează încă: „De s-ar oprit totul din mers / S-ar naşte lumina, lumină!". O speculație ffoarte] simplă şi ffoarte] frumoasă care încearcă să explice obsesia lui 3 în rituri, poveşti, mituri etc. (explicația unui raționalist cu spirit istoric şi neîncredere în teorii arhetipale, V. F. Hooper, de prin 1930): după ce conştiința umană'

■*separă unitatea de rest, după ce descoperă driada (pe modelul natural al antinomiilor zi/noapte, fem[inin]/masc[ulin] etc.), numărătoarea se face, probabil, astfel: „unu, doi, mulți“. 3 e primul număr •desprins din „mulți“ și ca atare un substitut pfenftfru] „toți“; 3 e,* un *semn al pluralității, și componenta superlativului în mai multe limbi (Trismegistos e o reformulare grecească — „de trei ori“ — a superlativului egiptean, care consta în tripla repetare a calității). Revenind deci la 3 — în, să zicem, numărul probelor rituale: o probă trecută o dată poate fi o întâmplare; de două ori — o coincidență; de 3 ori e însă o certitudine, p[en]t[ru] că 3 = „toți“ — aici, „în toate cazurile*

Am dat și peste un vechi studiu franțuzesc asupra Trismegistu- lui, dar a fost o decepție: o profundă seriozitate filologică, o atentă purecare a surselor și nimic despre doctrină (decât că nu-i o doctrină, ci un conglomerat de doctrine care se bat cap în cap). Săpăturile continuă, dar în ritm încetinit. După Crăciun voi merge, totuși — cred — la Congresul M.L.A. și asta va însemna că voi fi ffoarte] ffoarte] ffoarte] ocupată până la Anul Nou. Sper să mă reîntorc la treabă în prima săptămână din ianuarie, pfenjtfru] că după ce începe școala se anunță niște săptămâni arhipline. Până atunci sper să-ți scriu impresiuni de la Congres. Te sărut și aștept cu nerăbdare noutăți. încă o dată, Liviu mi se asociază ca să vă dorim, ție, părinților tăi și copiilor, un An Nou bun, generos și fericit.

Ioana 'SOTE

1. *Imn către Dumnezeul meu, din boala mea (engl.)*
2. ..Și dacă vin în acea Sfântă încăpere

■Unde. cu ai tăi douăzeci și patru de Sfinți, de-a pururi incă Fi-voi preschimbat în Muzica Ta...“ (engl.)

[Los Angeles,] 31 decembrie 1982

Dragă Lena,

îngropăm și anul ăsta. Aici îl îngropăm în frunze veștede, asta dacă avem norocul (și noi îl avem) de a zări prin împrejurimi copaci europenești, care-și mai și scutură din când în când măcar o parte din frunze. E o după-amiază f[oarte] senină, albastră și aurie. Zac pe canapeaua din dormitor cu ochii pe coroanele copacilor din fața geamurilor noastre, care copaci — cred că ți-am mat spus — nu știu exact ce sunt: ceva f[oarte] înalt, cu crengi flexibile de trestii plângătoare și frunze mărunte cam ca cele de mesteacăn. De când am venit — adică din septembrie — ne ostoiesc, gene ros, dorul de casă, scuturănău-se întruna (oare așa s-o fi scriind?). Găsesc sfrijite frunzulițe aurii și-n cameră, dar mai ales, puzderie,, în pridvorul din fața ușii noastre. Acum îi pot, în sfârșit, contempla în voie, căci proprietăreasa noastră s-a-ndurat și a adus un om să spele geamurile pe dinafară. Din septembrie până în decembrie geamurile alea mi-au scos ochii. Știi că-s maniacă în privința ferestrelor, dar aici talentele mele sunt complet inutile; geamurile se petrec unul peste altul, așa că nu pot fi spălate decât pe dinafară. Cum noi stăm la etaj, singura soluție era să plătim un specialist (posesot de scară adică) sau să așteptăm până se ține landlady a noastră de cuvânt. Am așteptat (de!) scrâșnind din dinți — dar acum, de vreo săptămână sau și mai bine, e o adevărată plăcere să rătăcesc cu ochii prin frunzișul mișcător, luminat cald de același soare auriu și generos. Peste drum e o căsuță tipic californiană, de lemn vopsit alb, cu ceva peluză în față și — mai puțin obișnuit — cu o curte închisă spre stradă de garaj (garduri nu apar aici decât în situații rarissime; pe aproape de noi am văzut un advertisment hiperșod: ,.Rent a fence“[2]. Cum ar veni, închiriezi gardul și când nu ți-a mai fi detrebuință îl dai înapoi). Ei, în curtea de vis-â-vis se zbenguie pe universala (și etern apetisanta) peluză (ce n-aș da s-o am în Mănăștur!) un dulău negru și vreo 4 pisici, dintre care- două au crescut sub ochii noștri intens interesați de problemă. Lumea ți se oferă în felii generoase, chiar când zaci pe canapea (dacă geamul e spălat), pfenftfru] că ferestrele sunt aproape cât peretele. Asta — și patriarhala vechime a mobilei — îmi place cel mai mult la apartamentul nostru. Ajungi să nu mai dai importanță micilor dezavantaje — de pildă faptului că-n dormitor n-avem nici o instalație de încălzit, dar avem în schimb o gaură de 3 degete între geam și rama domniei sale. Cum landlady-a noastră privește cu neîncredere posibilitatea reparării geamului, iar noi — clar — nu putem face investiții nici în reparații, nici în calorifere electrice, încălzim cât putem din baie și-n rest ne călim; oricum, temperaturile n au scăzut nici noaptea sub 5°—6°C (afară). Iar ziua e chiar călduț. Revenind la împrejurimi (ca să dau un oarecare contur „peisajului de pe lună“ de care-mi scrii): dacă stau într-un cot — ca acuma, când îți scriu —, văd și căsuțele de pe celălalt colț (ți-am.*

spus că stăm pe colț, la o răscruce de străzi, lângă un semafor); sunt

iot căsuțe californiere, cu aceleași peluze și tufe exuberante, înflorite roșu, portocaliu și violet. O căsuță din astea arată de obicei cam așa: intri într-un living imens, cu geamuri uriașe care sunt ■în mod obișnuit fațada căsuței. Cum cartierul în care ne-am mutat .unul ăsta e civilizat, ne-am mai și plimbat seara; e o plăcere să vezi lămpile aprinse în livinguri — de obicei uriașe veioze, cu abajururi care umbresc cald și intimizează orice fel de spațiu. Livingul -e în același timp și sufragerie — sau dinning-ul e o continuare a livingului. deschisă spre bucătărie (nici un fel de uși despărțitoare). Practice și eficient organizate, bucătăriile te obligă să lucrezi însă ri *picioare — și asta a fost — și este - distrugător pentru mine. (Dacă n-ar fi, compensativ, marele noroc al climei, nu știu zău ce '-ar fi ales de necazurile vechi, bine întreținute prin norma dură de gospodărie pe care n-am cum s-o evit). Din living e de obicei un pas care duce la baie (băi) și dormitor*

(dormitoare). Asta e un plan stas şi destul de modest. Aceeaşi e organizarea şi-n apartamentele stas care se dau cu chirie. Am văzut şi câteva apartamente :-n condominii (fie blocuri în accepţie românească,! fie duplexuri — de fapt ,,multiplexuri"). în duplexuri apartamentele-s cu etaj, cu scară interioară de lemn. Jos e un living uriaş, în fiind bucătărie, dinning-space-ul şi o toaletă; sus, baia, unul sau două dormitoare şi eventual un ffoarte] mic birou. în general, cât mai puţine uşi, cat mai mari ferestre, un spaţiu cât mai deschis şi mai odihnitor, unificat de obicei şi prin mochetă. Căsuţele astea sunt pline de animale — pisici, câini, păsări sau ce alt fel de peţi pofteşti — şi se scaldă în verdeaţă, înconjurate de azalee, camelii, trandafiri şi copaci de toate soiurile, de la brazi la palmieri, de la jacaranda (cu ciorchini de flori albastre care se topesc în aer ca o spumă a cerului) la bottle-brush, cu pămătufuri roşii în forma periilor de spălat sticlele. Intr-o zonă mereu ameniţată de cutremure, şi deloc speriată de risipa de spaţiu! arhitectura e miniaturală, desfăşurată pe orizontale, utilizând materiale fragile, uşoare, perisabile şi conti- nudndu-sc în şi prin spaţiul veşnic verde din jur. :) casă e numai lumătate ea însăşi şi jumătate plantele care o îmbrăţişează, se caţără pe ziduri, umbresc ferestrele — sunt scoica ei vie, fremătătoare. Ţi-am scris de casa japoneză pe care am văzut-o acum vreo două iuni, cu balconul şi acoperişul construit în aşa fel încât să înconjure, să cuprindă un copac, pe care nu l-au tăiat — ci l-au integrat, din construcţie, casei (mă gândeam atunci la patul lui Ulise; decât că ■aici n-au atins copacul, nu l-au forţat să fie altceva decât el însuşi. jEra doar atât: un copac crescând liber prin balcon şi prin aco

periş). Dacă vii pe înserate de la Universitate pe jos, străbați cartierul (oraş în oraş) Westwood Village, care (în ciuda noii zone comerciale) a mai păstrat ceva din aerul de cochet village[3] studențesc^ academic şi nițel snob. încântarea e că poți circula până la miezul nopții printre dughene şi căsuțe luminate, într-o lume vie, care se arată fără sfială pe străzi. (în restul L.A.-ului, după ce se întunecă nu mai e țipenie pe ulițe şi-n unele zone e periculos să umbli şi ziua). Asta mi-a ridicat moralul şi a ajuns să mă împace cu L.A.-ul. în afara cartierelor rezidențiale, marile bulevarde sunt de două tipuri; ă la Santa Monica (unde-am stat anul trecut) — adică o chestie oribilă: un bulevard ffoarte] lat, ffoarte] ffoarte] ffoarte] poluat, ffoarte] ffoarte] ffoarte] ffoarte] circulat, având pe margini fie pompe de benzină, fie dealeri de maşini, fie parcări, fie căsuțe californiene fără peluze, disproporționate față de dimensiunile străzii (asta a fost anul trecut imaginea mea pfenftfruf L.A.). Al doilea tip, ă la Wilshire, e tot aşa de larg, tot aşa de poluat, tot aşa de circulat, dar nu-i deloc urât, pentru că e mărginit de construcții uriaşe, spectaculoase (cele mai mari reuşite în materie de arhitectură modernă sunt băncile), integrând inteligent spațiul: copaci uriaşi, fântâni supradimensionate izbucnind din superb gândite structuri de piatră, câteva piese de sculptură monumentală etc. Pe scurt, aerul unei ffoarte] reuşite metropole, şi nu corcitura de Sta Monica unde mi-am intoxicat ochii anul trecut. Wilshire uneşte Oceanul cu centrul administrativ al L.A.f-uluif, downtown-ul. De lung e destul de lung — cam un ceas şi un sfert cu autobuzul de la un capăt la altid. intre Westwood unde stăm noi şi dovvntown e faimosul Beverly Hills. De fapt, dacă iei un autobuz de Wilshire de la un cap la altid, străbați 5 zone, unele dezvoltate ca oraşe in oraş: Santa Monica (pe malul OceanuluiWest Los Angeles, Westwood, Beverly Hills şi Downtown. Doivntownul e un amestec de splendidă arhitectură modernă şi mizerie cumplită, ca-n filmele cu declasați şi crime. Rata crimelor e de altfel ffoarte] ridicată acolo (unul din serialele polițiste cu frecvență cotidiană, Hill Street Blues, se petrece în birourile poliției din zona amintită a Downtownului). In schimb, Music Center-id spre pildă e una din marile reuşite arhitecturale pe care le-am văzut; ți-am mai spus, îmi place grozav arhitectura monumentală aici (precât de tare îmi displace gustul copiilor după arhitectura europeană, de la Roma la Renaştere). Am avut parte să aprofundez Wilshire-ul şi Downtown-id zilele astea, pfenjtfru] că în cele din urmă m-am hotărât să merg la Congresul M.L.A. Cum taxa de înscriere era de 90 de dolari, nu ne-am putut înscrie amândoi şi ne-am strecurat cum am putut cu badge-ul

•meu — pe care era trecut cu litere de o şchioapă, numele. Noroc că exoticul „Ioana“ apărând pe pieptul lui Liviu nu avea cum să tulbure cunoştinţele onomastice ale cerberilor care păzeau intrările. Din păcate n-am putut participa la două din sesiunile cele :mai interesante (pe mine mă interesa f[oarte] f[oarte] f[oarte] tare în special o chestie de „Comparative Arts“/j), p[en]t[ru] că erau programate după 8 seara. Comunicările s-au desfăşurat 3 zile, ia 3 hotele din Downtown (asta e moda aici; hotelurile cu speciale nseeting-rooms), între 8,30 dimfineaţa] şi 10,15 noaptea. Fără maşină, a sta în Downtown până la 10 şi a lua un autobuz la 10 jumătate era cel puţin imprudent. Oricum, drumul până-n Down- zown e o navetă de un ceas şi ceva. Ceea ce am prins din congres mi-a făcut însă mare plăcere. Din păcate, în cazul în care >numele ne erau necunoscute, am ales după gradul de interes al temei — şi nu întotdeauna alegerea a fost fericită. Eu am optat pfenftfru] o serie de sesiuni despre Platon (M.L.A. are, pe lângă subsecţiile de Gay sau Female Criticism, şi subsecţii de interes: asta se ocupa de relaţia filosofie/literatură) — şi cel puţin două dintre comunicări mi s-au părut excelente. Pe urmă, pe lângă secţia de Studii rpmâneşti, unde m-am dus din motive mai degrabă sentimentale (aşa mi-a trecut!) m-au mai interesat două alte sesiuni: una de criticism, profilată pe discutarea deconstructivis- mului, care se poartă aici cu furie (şi se combate tot aşa) şi una ■despre Modernism şi Lautreamont. Prima s-a împotmolit însă în chestiuni pedagogice, filozofând ineficient asupra predării criticismului în universităţi. A fost o ffoarte] spornică batere a apei în piuă; singurul profit: auzindu-l vorbind pe unul din recenţii autori ai unei sinteze asfupra] deconstructivismului, care sinteză mă cam tenta, am scăpat de tentaţie. La cea de a doua m-am dus din ■cauză că între participanţi era şi Riffaterre (oare câţi „t“ o fi având? Mi-e lene. să-mi verific neştiinţa, aşa că optez p[en]t[ru] unu). Dar, pe lângă Riffaterre, şi-au mai comunicat impresiile ffoarte] ffoarte] ;ffoarte] ştiinţifice un lung serial de 2 doamne şi un domn, f foarte] plăndi şi-n stil ffoarte] cunoscut: prima frază îţi dădea sursa teoretică, de-acolo-ncolo te puteai odihni, că dacă ştiai sursa, puteai scrie pe loc şi tu aplicarea ei. Cunoşti sistemul. Ar mai fi fost <o a treia jună inspirată ştiinţific, îmbrăcată în roz bombon, dar la asta n-am mai stat, că au lăsat-o ultima şi ar fi fost păcat să stric impresia spectaculoasă a speechului lui Riffaterre, simplu şi magistral construit prin demonstrarea mecanismului retoric al unui scurt pasaj din Cânturile lui Maldoror.

Congresul — marele spectacol academic, pe care ar fi fost chiar păcat să-l pierd — a fost însoţit de o expoziţie de carte. Aici e durerea. La un calcul f foarte] rapid, dacă am fi avut 500 de dolari disponibili, am fi putut lua (cu reducere) cele mai tentante noi apariţii în criticism, majoritatea nevăzute la librăriile din L.A. La asta ar trebui să mai adăugăm cam 2—300 pfenjtfru] cărţile care le ştiam dinainte. E crud să ştii ce pierzi. Dar, oricum, sănătoşi să fim. Am luat cataloagele coaselor de editură care expuneau,, le-am conspectat azi pe îndelete şi-am început să clătinam din cap cu înţelepciune. Este singura formă de înţelepciune pe care ne-o putem permite din plin. Şi cu cititul am intrat în impas. Adică, probabil, ceva mai solicitată decât mă ţin puterile, am făcut niţică hipertensiune cu simptome absolut supărătoare: ameţeli, migrene cu tot dichisul (fotofobie, senzaţie de vomă etc.). Am înţărcat de tot cafeaua, ceaiul, sarea şi-am început să dorm cât mai mult — iar de ziua mea am ciocnit cu sifon şi-am înghiţit cartofi nesăraţi. Am refuzat toate invitaţiile de Revelion şi Anul Nou — ceea ce, mă tem, se lasă cu supărare. Dar rezistenţa mea a intrat în criză, criza a devenit vizibilă acu vreo 10 zile şi s-a agravat zi de zi. Superba mea caligrafie şi ortografie din epistola de fată e proba supremului efort intelectual de care mă simt în- stare. Evident. Lena, toate informaţiile care se-ndreaptă spre casă vorbesc numai de sănătatea mea înfloritoare — dar vezi, tot n-am putut eu să mă abţin eroic de la văicăreală. Când ţi-am citit ultima scrisoare în care ameninţi cu neplăceri de ordin nervos m-anv speriat amintindu-mi faza neagră prin care ai trecut acum dor ani, dar te-am înţeles perfect şi foarte „dinlăuntru". Avem, amândouă, o structură nu tocmai fericită, agravată de ardeleneasca noastră conştiinţă a datoriei. Sper că vacanţa te va reface şi aştept miracolul ăsta şi pentru mine. Deşi mie mi-au rămas 10 zile (dacă mi-au trebuit congrese) . . . Să ne dea Domnul tuturor un An Nou bun, liniştit şi paşnic. Cei mici să crească şi să-nflorească, cei tineri să-şi pregătească încheierea studiilor, iar noi să ne adunăm laolaltă, în blândele ritmuri de acasă şi să ne întoarcem la scris . . şi să-l citim pe Sadoveamd domniei tale.

Te sărut,

Ioana

13 ianfuarie] 1982

Această capodoperă epistolară mi-a fost returnată azi pfenjtfru} că am subtimbrat-o. Profit de ocazie şi o aduc la zi, cu note şi bibliografie — totul pe scurt, ca să nu mă trezesc cu ea iar îna-

poi dacă adaug vreo pagină. Am primit ieri o scrisoare dulce- amăruie dc la tine. Câteva pasaje, cred, va trebui să le descifrez la întoarcere, cu ajutorul tău: Lena, te implor, învață să scrii cu pixulr nu aştepta judecata de apoi şi excursiile în China! Eu mă bucur grozav când pot citi toate cuvintele, ca omu'; în pete de mină de creion n-am învățat să citesc. Dar, oricum, dincolo de glumă, scrisoarea ta mi-a făcut o mare bucurie, şi le aştept pe cele ce vor urma cu aceeaşi nerăbdare, chiar dacă te decizi să le scrii cu creion dermalograf (autohton). Mă bucură veştile despre copii (toți 3) şi despi'e Mămuța care, înțeleg, va ajunge să uite anii mai dificili din urmă şi va redeveni, din plin, ceea ce a fost întotdeauna: cel mai cald, mai generos şi mai tânăr suflet de mamă din câte cunosc. Tu, ai putea să nu ocoleşti speculațiunile sadoveniene care iți stau pe vârful condeiului, şi pe care le ocoleşti cu grație, permițându-ți doar să mă plimbi nițel în jurul subiectului, să-mi dai câteva apetisante h:ntr,-uri înainte de a te retrage de pe un teren care sună plin de promisiuni. Aştept. Despre noi, numai bine. Eu am impresia că mi-am revenit, deşi obosesc mai uşor decât ar fi normal şir de cum obosesc, trec pe palpitații şi migrene. Oricum, în limite acum rezonabile. Am şi un orar mai bun: zilnic de la 11—1, marți de la 10—1, miercuri de la 9—1. De când pot dormi dimineața mi-a revenit darul vederii, darul cititului şi pofta de viață. Şi orele arată altfel — adică au devenit un joc amunzant şi p[en]t[ruȚ ci şi pfen]t[ru] mine, aşa că am reintrat în normal. A început însă şi seria de aventuri, care se-nghesuie tot mai amenințător. Periculoasă e frecvența lor, p[en]t[ruj că, altfel, urnele sunt extrem de interesante. Ieri m-am cerut de la şcoală p[en]tfrul că am avut program „Fulbright“: am fost duşi la Jet Propulsion Laboratory (Lena, i-am văzut pe cei 4 țipi care controlează, apăsând peste butoane. computerele care, la râindul lor, controlează activitatea tuturor sateliților şi stațiilor pilot americane cu care e împânzit micul nostru sistem solar!) şi la celebra bibliotecă Huntington (cit rarissime ediții şi manuscrise), faimoasă în egală măsură p[en]t[ru] raritățile bibliofile, p[en]t[ru] galeriile de artă şi p[en]t[ru] imensele, superbele grădini (italiană, franceză, engleză, japoneză, de deşert etc.) care o înconjoară. Toate astea sunt în Pasadena (oraş din componența Los Angelesului, la poalele munților); Pasadena e o zonă „veche“ din aefeastă] parte nou-nouță a. Lumii Noi. Casele sunt, aici, mai aproape de stilul micilor conace englezeşti, copacii,, luxurianți, par mai puțin exotici, lumea pare ceva mai familiară. Decât că de la Bobotează încoace, soarele străluceşte necruțător şi temperaturile oscilează între 82—85° (cam + 25 ---(-28° Celsius)..

După unii pesimişti, torida iarnă californiană ar fi simptom de apropiate cutremure. Doamne păzeşte! Să ne mulţumim cu incendiile. Să fim modeşti. (Pe timp de căldură se aprind pădurile şi, uneori, cartiere întregi). în ciuda puţinului spaţiu care mi-a rămas, nu vreau să-nchei în tonalităţi sumbre. Nu, nu, nu! Să ne gândim că va fi un an bun, fericit, prosper şi fără catastrofe. Să ni-l dorim aşa şi să rostim urări-descântec. Poate, poate ...
Te sărut,
Ioana
TNO'J'E 1 proprietăreasa (engl.)
„închiriaţi un gard" (engl.) 3. sat (engl.)
A. Arte Comparate (engl.)
Ti oonf, informaţie (engl.)
Los Angeles, 13 ian[uarie) 1933
Dragă Muţi,
A dat Dumnezeu şi am trecut cu bine şi peste gerul Bobotezei; <au fost zilele astea între 80°—85° (adică, în sistem Celsius, cam
-~27°----\-28°). E un ianuarie neobişnuit de cald, chiar şi p[en]t[ruj
California. Ieri am fost în cadrul programului Fulbright, în Pasa- dena (unul din oraşele care compun macrooraşul Los Angeles) şi am vizitat 2 lucruri uluitoare: dimineaţa, Jet Propulsion Laboratory, uriaşă instituţie subordonată NASA-ei; am rămas fascinată de programele spaţiale care ne-au fost expuse şi explicate, am privit ■cu gura căscată camera unde, la 4 mese computerizate, 4 operatori controlează activitatea sateliţilor, staţiilor pilot etc. sub un cadran jje care secundele saltă sprinţar, marcând data, ora, minutul şi secunda, dar nu după timpul californian, ci după Greemvich. Şi, lucru în fond secundar: ca întotdeauna, am rămas şi acum în admiraţia arhitecturii americane moderne. Nu-mi place deloc când copiază arhitectura europeană (nu numai stilul; e vorba de copir exacte ale unor anume clădiri), deşi înţeleg voinţa de a încorpora tradiţia europeană. în schimb, în materie de arhitectură modernăr în clipa când acceptă să fie ei înşişi, sunt magistrali. Nu gust deloc genul „a brand new Medieval Castle[111], dar sunt în schimb în L.A. câteva zone care-ţi taie răsuflarea. îmi place şi arhitectura monumentală, mai rară aici p[en]t[ru] că e o zonă seismică şi pfenftfru] că preferinţele californienilor se îndreptă spre izolare şi independenţă individuală — ceea ce se traduce în sutele de kilometri de căsuţe minuscule, cu peluze şi tufe şi flori, unde fiecare- se poate simţi nestânjenit, buricul pământului („oraşul" nu are, ca oraşele europene, un „centru" — decât un centru administrativ, Downtownul, dar asta e zona periculoasă şi rău famată, nicidecum „inima[u] L.A.-ului. Los Angelesul are tot atâtea inimi câitc vilişoare). Gustid ăsta îl plătesc losangelezii cu zilnica navetă. Au autostrăzi excelente, dar mie mi se pare torturant ceea ce pfen]- tfru] studenţii mei e absolut normal: mulţi dintre ei şofează, zilnic, peste 150 mile, adică-şi petrec cel puţin 2 ore pe autostrăzi (dacă au norocul să scape de orele de vârf, când cele 2 ore devin 4 şi mai mult). Al doilea tip de arhitectură modernă a renunţat la monumentalitatea buildingurilor[2] de sticlă (oglindă, uneori), sticlă eventual maronie, cu zeci de etaje cu forme ciudate (blocuri triunghiulare sau ovale, sari în formă de S, sau rotunde, alcătuite- din sticlă); în locul lor, o ffoarte] savantă dispunere pe orizontală încorporând, între clădiri, fântâni şi parcuri, transformă o instituţie ca cea pe care am văzut-o ieri într-un fel de complex muzeal. Tot în Pasadena, Norton Simon Museum-ul e o clădire şerpuitoare, cu pereţi-ziduri de piatră neagră, cu un singur cat, totul înconjurat de o grădină de sculpturi reflectate într-un şir de ba- zine-fântâni. Tot acolo, Ambassador Auditorium-ul e complet înconjurai de apă, parcă ar creşte din apele care-l reflectă. Combinaţia de lemn, piatră şi multă, ffoarte] multă sticlă, totul tăiat informe geometrice spectaculoase (nu pătrate şi dreptunghiuri), integrarea parcului şi a apelor ca element component al complexului arhitectonic dau o altă valoare spaţiului. Nu-ncetez să simt, de când am sosit, diferenţa drastică dintre spaţialitatea americană şi cea europeană (nu cred că e doar cea românească). Când vezi America din avion, înţelegi cum îşi pot permite să nu strâmteze nimic,, să nu înghesuie nimic, să se scalde în spaţiu. Şi când te gândeşti că nu există în urmă nici un Ev Mediu, că noţiunea medievală de cetate, de spaţiu îngrădit, din care au crescut oraşele noastre, e un monsens aici, parcă ai începe să pricepi câte ceva din ceea ce vezi. Percepţia noastră spaţială e modelată de istorie, spaţiul nostru închis e pe jumătate timp, aşa cum l-a născut Evid Mediu. Aici, în percepţiile spaţiale nu se amestecă nici un fel de prejudecăţi, fie şi mitice (cum ar fi „centrul[u] oraşului) şi nici un fel de amintiri.

Dar m-am luat cu vorba. Să revin la ziua de ieri. După masă ari fost, tot în Pasadena, la Huntington Libraryk E o instituţie celebră, donată prin testament de un fţoarte] bogat şi f[oarte], f[aorte] cultivat proprietar de căi ferate care, la începutul veacului, şi-a construit locuinţa (gen castel francez neoclasic), devenita muzeu de artă, biblioteca (acum, biblioteca publică, posedând manuscrise şi ediţii rarissime) şi o extraordinară grădină (botanică). Grădinile, prin care ne-am plimbat vreo două ceasuri fără să vedem decât o parte, cuprind „sectoare", superbe şi autentice fiecare: o grădină cu plante de deşert (spectaculos înflorite în acţeasiă] perioadă a anului — m-am gândit la Motu văzând toate varietăţile de cactus), o grădină englezească, o grădină japoneză, o grădină franceză cu trandafiri, o grădină italiană în stil neoclasic — şi multe altele. Totul a fost o încântare. Şi ccînă, în bibliotecă, m-am oprit în faţa hărţilor lui Ptolemeu şi a hărţilor din Renaştere,

reamintindu-mi tot ce am răscolit când îmi scriam primele două cărți, am simțit un fior de bucurie, ca pentru cunoştințe vechi şi dragi, dar şi un fel de neastâmpăr: să mă întorc la scrisul meu .. . Aici ar fi păcat să pierzi vremea nespus de prețioasă scriind; trebuie să vezi, să citeşti şi să înmagazinezi aşa cum înmagazinează ■cămilele apa în cocoaşă. Acasă, dacă Dumnezeu ne dă sănătate, pace şi viață, putem să ne-ntoarcem, tacticos, la scris. P[en]t[rul scris, ritmul de aici e ucigător când eşti obişnuit cu molcomul nos- stru stil oriental. Regret că n-am luat aparatul de fotografiat. Aici aparate relativ ieftine se găsesc, dar asta ni se pare totuşi un lux. Aşa că ne folosim pe cât putem ,free of charge, ochii. Sper să nu rămână holbați.

Dulce Muți, orarul exact nu-l ştim încă. Deocamdată e: luni 11—1, marți 10—1, miercuri 9—1, joi şi vineri 11—1. Dar la orele alea tu dormi. Când ai putea socoti, în zori (clujeni), ce facem, să ştii că suntem imprevizibili — deşi, în genere, ar trebui să ns cauți cu gândul în miezul unor social aventuri, care luna asta sunt aproape zilnice. Don't worry, but don't ask me to send you the schedule of social events. Better: don't forget to put dovvn, in your next lefter the reeipe for pui cu roşii!!![4] Şi p[en]t[ru/ că m-ai întrebat: da revelion am stat acasă, refuzând toate invitațiile, ceea

ce s-a lăsat cu supărare. Eram însă aşa de obosită după M.L.A., încât am zis că nu mai vreau să ştiu de nimic. Slavă Domnului, în câteva zile de somn şi stat în casă mi-am revenit din oboseala sem[estrului] trecut (orele de la 8 m-au dat gata) şi acum am un chef nebun de lucru, iar orele, împinse spre prânz, îmi fac mare plăcere. Sărută-i pe toţi din partea noastră. îi doresc din inimă lui Bumba zile mai puţin triste şi dureroase, îi doresc să se facă bine. l-aş scrie două rânduri dacă mi-ai trimite adresa (de fapt, nu ştiu exact nici numele, e ruşinos, dar nu poţi adresa o carte poştală „Bvmba Pop^u^). Pe copii îi îmbrăţişez cu multă dragoste. Te sărut ,,('ulce“,

Ioana

■NOTE

3 ,un castel medieval nou-nouţ“ (engl.)

2. clădirilor (engl.)

2. Biblioteca Huntington (engl.)

4, Nu-ţi face griji, dar nu-mi cere să-ţi trimit programul de mondenităţi. Mai 'cine să nu uiţi tu să-mi scrii, în următoarea scrisoare, reţeta de pui cu roşii! (engl.)

Los Angeles, 25 ian[uarie1 1933

Dulce Muţi,

îţi scriu în mare grabă pentru că ultimele săptămâni sunt de-a dreptul crazy[1], (săptămânile, nu eu!). De două săptămâni n-am mai putut citi un rând — în afară de ceea ce-mi trebuie la ore — şi am ţinut-o tot într-o goană. Pe lângă eventsurile obişnuite, a doua jumătate a lui iamiarie înseamnă pfen]t[ru] mine eforturi în plus: dumineca trecută comunitatea românească a sărbătorit 24 ianfuariej; am fost invitată să ţin un discurs şi să prezint nişte filme. Mărturisesc că am avut cevaşi emoţii, p[en]t[ru] că am fost pusă p[en]t[ru] prima dată în situaţia de a ţine un speech în englezeşte în faţa unei omeniri necunoscute; mai rău, ştiam că n-am voie nici să citesc „discursul“, nici să umblu cu fiţuici la mine; nici să fiu prea savantă, nici să nu fiu; ştiam că trebuie să- captez publicul — Doamne iartă-mă, să-l emoţionez chiar, în ciuda- handicapului care rămâne accentul meu de americană transilvăneană. Nu ştiu cum se face, dar a mers. Au stat bieţii oameni ca mieluşeii, de parcă aş fi vorbit în buna mea limbă românească, Mi-am făcut cruce cu limba şi dau mulţumiri cerului că am scăpat cu faţa curată. Ba chiar se pare că-n ochii Ernestei am crescut, niţeluş. O.K., dar asta e numai începutul, adică partea uşoară. Vinerea asta (în 28) dau eu la catedră un party grandios (am trimis vreo 85 de invitaţii), tot p[en]t[ru] 24 ianuarie. Adică mă aşteaptă următoarele: 1) de gătit bucate româneşti (de o săptă mână, Liviu face piaţa intensiv; de azi, marţi, eu încep gătitul); 2) de făcut o mică expoziţie cu lucruri româneşti; 3) de asigurat partea artistică (am făcut copii pe casete cu muzică românească,, am învăţat să mănuiesc aparatul de proiecţii şi voi prezenta, un film); 4) de încropit un alt discurs, pe teme de artă populară romanească; asta zău că nu 'ştiu cum va suna şi nici nu vreau să mă sfarm de pe acum. Printre picături, a urmai şirul evenimentelor mondene, lucrul (jur, mult şi serios) cu studenţii; am fost şi la două concerte (bineînţeles, invitaţi, că altfel biletele sunt ruinătoare — mai ales din perspectiva party-urilor de care-ţi vorbeam). Ieri seară am fost duşi la un excelent recital Radu Lupii. Suntem niţeluş obosiţi, dar sperăm să ne refacem luna viitoare.

Am întrerupt epistola p[en]t[ru] că mi-au venit studenţii şi a continui seara, acasă, după ce am creat porţia de goodies[2] proiectată pe azi: o uriaşă cratiţă cu iahnie de fasole (e bine să stea 2—3 zile înainte de a fi servită) şi 120 de chifteluţe (astea ar fi bine să fie proaspete, dar dacă le-aş face pe toate în ultimul moment ar fi şi mai rău). Mâine urmează piftia (din 6 picioare de curcan supradimensionat) şi salata de boeuf; joi, salata orientală, salate de fructe şi salata de vinete. Va mai trebui cumpărată brânză (aici e aşa de scumpă încât nu ne-am prea înghesuit la ea în scopuri personale), salam şi şuncă. Măcar de-ar ieşi bine — câ dacă nu tot n-am şanse să fac alta mai bună, având în vedere uriaşele fonduri personale de care dispun. O să-ţi scriu cum a ieşit — deci promit încă o sciisoare la sfârşitul săptămânii. Totuşi, cum ce-i în mână nu-i minciună, cred că e mai bine să-ţi spun de pe acum La mulţi ani fericiţi, multă, multă, sănătate, constantă sprinteneală în alergat, şi o mie de sărutări, pentru 10 februarie şi pentru toate zilele care au rămas până ne-ntoarcem. Căci, ştiţi dumneavoastră doamnă, când om fi acolo pe lângă sărutările cu pricina mai scapă şi câte im cuvinţel mai repezit sau Doamne păzeşte, o privire mai încruntată. Dar astea-s fleacuri şi floricele de temperament când încurci cărţile la canastă. Fii cuminte, fii sănătoasă şi fii fericită, împreună cu noi toţi, cei nervoşi, cei zăpăciţi, cei repeziţi, care te iubesc,

Ioana

NOTE

!. nebune (engl.) 2. bunătăţi (engl.)

[Los Angeles,] 29 ianuarie 1933

Dragă Geta,

îţi scriu cu o oarecare întârziere, pentru că am avut o lună infernal de aglomerată. Pe lângă obişnuitele events-uri, pe lângă cele — acum 15 ore pe săptămână (asta e partea cea mai uşoară), am avut o serie de celebrări legate de 24 ianuarie. întâi la comunitatea românească, unde m-au invitat să ţin un speech şi să prezint nişte filme. Apoi am dat eu un party la catedră. îţi trimit şi ţie ceea ce a fost o invitaţie — ca să vezi ce-am făcut cu felicitarea primită de la tine: a devenit postere, invitaţii — ce mai, emblema evenimentului. Care eveniment, pregătit din fonduri

personale, cu puterile reunite ale lui Liviu şi ale mele, ne-a cam cocârjat. Am avut vreo 60—70 de oaspeţi şi până la urmă a ieşit chiar frumos. Am făcut (cu lucrurile prietenilor mei americani) o expoziţie de artă românească: am avut vreo 10 costume (până şi 2 bundiţe, una din Moldova, una din Sibiu!), o sumedenie de ştergare, blide, linguri, cusături, vreo 2 covoare, instrumente muzicale şi albume cu icoane, cu artă decorativă, cu arhitectură în lemn şi cu măşti. Am avut un casetofon şi am copiat pe casete tot felul de muzică — de la Codex Caioni şi Enescu la Gh. Zamfir şi cântece vechi, ffoarte] inimoase (cor de femei, fără acompaniament orchestral), cântate la elcci. Am prezentat şi un scurt metraj, excelent, cu picturile lui loan Nicodim-Niţă. Pe scurt, a ieşit straşnic, iar eu sunt acum o ţipă policalificată: pot da reţete culinare, mânuiesc nonşalant

aparatele de proiecție, țin în serie discursuri englezești, care despre Unire, care despre pictura naivă — în fața celor mai diverse audiențe, care n-ap suporta însă, desigur, un discurs scris sau oarece fițuici pre care să-ți mai odihnești ochii ca să n-o iei razna. Bine că s-a terminat cu bine — așa de cu bine încât mi s-a propus colaborarea în organizarea unui mai amplu program românesc. Slavă Domnului, acolo n-aș mai avea de gătit și nici n-ar trebui să creez fonduri de unde n-am. Âr urma doar ca, vreo lună de zile, să-mi dublez orarul cu un program în nocturnă. Sinceră să fiu, m-aș bucura să se poată face, pjen]t[ru] că e mult prea puțin ce se știe despre cultura românească. Dar, din când în când, nostalgia a tot ce nu apuc să citesc îmi dă un fel de încruntătură pe care oboseala amenință s-o cronicizeze. Pe de altă parte, cană mă gândesc la fotografiile cu opere de Brăncuși luate de la muzeul de artă modernă din Washington, unde Brăncuși figurează ca „French“, uit și de încruntătură și-ncep iar să mă agit p[en]ti'ruj un program românesc de bună calitate. Geta drago., de oprit prin Europa la întoarcere nu poate fi vorba. Aș fi fericită să mai pot sta câteva zile în Washington (știi că iubesc orașul ăsta) și vreo săptămână în New York: ambele puncte obligatorii în itinerarul nostru. Dar până atunci, urgența întâi e să dorm două zile la rând. După care o să-ți pot scrie, sper, o sciisoare mai inteligibilă și mai puțin zmăngălită.

Sărutări de mâini mamei tale. Ție, prietenești îmbrățișări de la Liviu și Ioana.

[Los Angeles] 6 febr[uarie] l'rt ?

Dragă Lena,

N-am mai primit vești de la tine de o veșnicie — dar când mă gândesc că ultima mea scrisoare greșit timbrată, mi-a fost trimisă înapoi și am reexpediat-o după vreo 2 săptămâni de la prima expediere, înțeleg că nici eu nu mă pot lăuda. In plus, am și avut o perioadă a naibii de grea. Pe lângă ore (care acu-s 15 pe săptă mână), am avut un serial de eventsuri, dintre care unul cel puțin m-a solicitat destid de aprig: am făcut la U.C.L.A., p[en]t[ru] 24. ian[uarie], un fel de „după-amiază romdnească“, adică: un party — cu vreo 60—70 de participanți — p[en]t[ru] care am pregătit, singurică și talentată cum mă știi, o serie de bucate românești de de succes internațional. Adică ceva — substanțial — ajutor am avut de la Liviu, care a făcut aprovizionarea și a păzit tot ce era de prăjit, de la cele vreo sută douăzeci de chifteluțe la vinetele pfenf- t(ru] salată. De ieșit a ieșit chiar bine; am făcut o expoziție de artă populară românească (chiar ffoarte] frumoasă, cu costume, covoare, ștergare, instrumente muzicale etc., totul colecționat de la prieteni, colegi și studenți americani). Am avut casete cu muzică românească (evident, Maria Tănase, Gli. Zamfir — dar și Codex Caioni și sonatele lui Enescu). Am proiectat un film (și ăsta ffoarte] frumos) despre picturile lui Ion Nicodim-Niță — care a fost un adevărat succes. Și, vai mie, Neagoe, bag seama că am ajuns să mă lansez in speechuri englezești; încep să fiu și invitată pe post de orator (nu râde, că nu-i de râs, e de plâns, conform unei ziceri clasice binecunoscute). Am purces la treabă conform înțelepciunii ardelenești din bancul cu „pioneza“: „no, dacă îi musai, îi musai“. Cxdmea e că merge! M-au invitat să țin un speech despre Unire la comunitatea românească, dar pentru uzul prietenilor americani filoromâni; aici nu merge nici cu discursuri citite, nici cu fițuici, că te-ai ars. Așa că singura soluție e să-i dai drumul fără să te gândești prea mult. Când am văzut ce cuminți și atenți mă ascultă, am început să prind curaj și experiența următoare a fost mai. ușoară parcă. Până la urmă ceva engleză tot s-a lipit de mine, deși pentru accent nu e leac. Dar ți-amintești vorba lui Topârceanu despre nu ș'cine-l făcuse „netalentat“: Topârceanu a mulțumit pfeiijt'ru] compliment, zicând „să faci ce-am făcut eu, dacă ai talent, nu-i nici o scofală. Dar ia să te văd făcând-o când ești netalentat — nu-i o treabă extraordinară[11]. Așa că mă pot congratula și eu, topârcenește: să scoți efectele retorice dorite operând cu un accent ca al meu, ce zici, nu e lăudabilă strădanie a unei cinstite fețe str&duitoare? Intre astea, de bună seamă că de citit n-am mai apucat să citesc nimic — dar treaba n-are de ce să mă tulbure, că cititul n-ar pre-tind[e] recalificări spectaculoase. De scris m-aș putea apuca să scriu o carte de bucate — și dacă mă mai perfecționez nițel, ajung s-o scriu în englezește. între timp, tensiunea mi-a ajuns la 178 cu 100, ar trebui să mă arăt la un doctor căci hipotensoare nu se dau fără rețetă, dar subțirica mea asigurare nu-mi dă curajul să-ncep un set de analize care știu ffoarte] bine unde ar duce, dar pe care nu știu câtuși de puțin cu ce le-aș putea plăti. Deci iau calmante și visez un viitor liniștit, în stil pastoralo-arcadian. Ca să mă Incu

rajez, mi-am făcut cadou un poster pe care l-am şi pus pe perete, să-l am tot timpul sub ochi. Reprezintă un geam într-un zid, şi-n geam stau doi ţipi tare trişti: un individ roz, rotund şi deprimat şi un căţel cu vagă alură de purcel, la fel de melancolic. Inscripţia care flutură deasupra tristelor figuri e următoarea: „Learn to laugh at your problems. Everybody else does“[1]. P[en]t[ru] variaţie, îmi şoptesc o altă încurajare culeddă din aceeaşi galerie de postere din care l-am luat pe al meu: „Keep on keeping on“[2] (asta figura pe imaginea unor f foarte] ffoarte] tenaci alergători). Şi, pentru că veni vorba dc înţelepciune în pastile, iată o altă învăţătură de mare folos pe care am aflat-o, cu delicii, aici: „Good judgment comes from experienee, and experience comes from poor judgementt“.[3] Eu mă simt în faza de acumulare a înţelepciunii viitoare prin.experienţa prezentă.

Lena, cred că e mai bine să amân continuarea acestui entuziast bilanţ al experienţelor mele pentru o zi mai puţin ploioasă (de vreo două săptămâni o ţinem tot în ploi şi în furtuni). Cred că am nevoie de un somn bun, dacă se poate fără vise. Dacă nu, ar fi bun şi cu vise roz-bombon. Numai că astea nu se prea înghesuie prin preajmă. Scrie-mi tu ceva frumos, liniştitor şi proaspăt. Scri- e-mi-l pe Andrei Toma, despre care Geta zice că e nemaipomenit de dulce. Nu e un mare dar în preajmă un asemenea început, de nimic încă atins sau tulburat?

Te sărut şi aştept veşti de la tine,

Ioana

NOTE

1. „învaţă să râzi de ipropriile-ţi probleme. Toţi ceilalţi o fao.“ (engl.)
2. Continuă să continui (engl.)
3. Judecata corectă e rezultatul experienţei, iar experienţa e rezultatul unei judecăţi greşite, (engl.)

Los Angele.s, 25 febr[uarie] 19X2

Dulce, Scumpă şi inegalabilă Muţi,

Am primit mărţişorul şi foarte m-am bucurat. O să le port pe amândouă (am primit unul şi de la părinţii lui Liviu) la ceas, să lansez o modă în oraşul unde se lansează tot ce-ţi poţi sau nu-ţi poţi imagina. Am primit şi ghioceii, care stau acum, cu mai vechea forsiiie şi cu penele de canar, pe raftul hibliotecii cu pietre din deşert. Dar cel mai grozav e că am primit, în sfârşit, un teanc de scrisori (3 de la Marioara, vrpo 3—4 de la tine şi una de la Daniel), începusem să ne facem gânduri, şi acum e straşnic că ne-am liniştit. Muţi dragă, Dănuţ n-are încă telefon? Scrie-mi numărul lor de îndată ce-l vor avea, că tare mi-e dor să le aud glăscioarele.

Şi acum, să lămurim nedumeririle tale: 1) par-ty-uZ a fost la Universitate; 2) nu m-a stânjenit la mers firul de aur din fotă, p[en]t[ru] că firul, cu fotă cu tot (şi cu tot costumul) se află în dulap pe Peana 7. Eu am îmbrăcat pantalonii de smoc, bluza albă de pânză topită şi vesta neagră cu flori croşetate de mama mare şi montate de Marioara. Pe scurt, am fost una din puţinele persoane cu legături puternice cu România, dar fără ie. S-o vezi pe Janice cu ce ie a venit! Să-i vezi pe ceilalţi puşti cum s-au dichisit cu costumele aduse din România de unul dintre ei, dansator într-un ansamblu de amatori de dansuri populare! Steve, studentul meu favorit, şi-a pus peste blugi un cămeşoi brodat, s-a încins cu un brâu roşu cu negru şi le-a turnat oaspeţilor punciul. Jur că a fost, totul, f [oarte], f foarte] reuşit şi a meritat munca. Dar astea le-am lăsat in urmă şi am început să pregătesc „Luna culturii române şi bulgare“ pe care o s-o ţinem în mai la International Student Centre (instituţie a U.C.L.A., patronată şi de United Nations). Vor fi filme, diapozitive, muzică, dansuri, conferinţe şi, inevitabil, un dinner (dar pe ăsta nu-l mai gătesc eu! Îmi ajunge ce am de făcut în rest) Necazul e că îmi cam mănânc timpul de lucru, dar, cu toate astea, îmi pare bine că am obţinut invitaţia de la Int[terna- tional] Stfudent] Centre (pe organizatorul programelor lor l-am invitat la party-ul de la U.C.L.A., care foarte i-au plăcut) şi îmi doresc din suflet să iasă un lucru de ffoarte] bună calitate.

Alte noutăţi: pe tărâm pedagogic, graţie aceluiaşi fermecător Steve, care învaţă într-o săptămână cât alţii într-o lună, am introdus o nouă metodologie: reducerea la absurd a manualului. După frumoasa frază din manual: „Văd sub masă un măr“ şi după subtilul dialog: „Câte mâini are un om? — Un om are două mâini (Steve zice: ,,hapefully!“[1]) — Şi câte mâini au doi oameni?“ (ţi-am mai scris eu de capodopera asta), continuăm, să vedem, pe cont propriu, pisici albastre dansând cu mere portocalii pe cap şi cai verzi cântând, desigur, pe pereţi şi — de ce nu? — o cântare roz.

Pe teren culinar — am lansat friptură cu busuioc. în rest -— sâmbătă am fost într-o fermecătoare excursie la San Diego şi. .. marea, realizare: am luat un aparat de fotografiat — cel mai mic şi mai ieftin, dar f[oarte] eficient. Ai aici primul rezultat al eforturilor noastre artistice: o imagine a străzii noastre, ca să-ţi faci idee în ce sat trăim. în scrisoarea următoare urmează o poză de-a noastră, făcută la San Diego; dar lucrul cel mai urgent era să-ţi dăm o imagine a locurilor unde vieţuim. Ţin să specific, insă, că gardul e ne specific — de obicei sunt peluze. Vor urma şi astea.

Scrie-ne des!! Te sărut de mii de ori şi te rog îmbrăţişează-i pe toţi din partea noastră

Ioana

NOTE 1. Sâ sperăm! (engl)

[Los Angeles,] 6 martie 1983

Dragă Lena

Slavă Domnului că am primit, în sfârşit, veşti de la tine; am primit o scrisoare din 15 febr[uarie]

din care am înțeles că cel puțin una, cu colinzi, s-a rătăcit pe drum. Am mai înțeles, de asemenea, că nici vreo două scrisori de-ale mele n-au ajuns la tine. Iți scrisesem una la sffârşitul] lui deefembrie] — începutul lui ianțuarie]. cu impresii (bogate şi instructive) de la congresul M.L.A. Nu ştiu cât dc instructive erau impresiile, dar bogate sigur au fost, căci s-au întins pe vreo 4—5 pagini, drept care scrisoarea mi-a fost returnată de la poştă s-o supratimbrez. Am deschis-o, am adus-o la zi, am supra-supratimbrat-o şi am trimis-o iar. De primit n-am mai primit-o înapoi, dar se vede că aşa i-a fost ei scris, să n-a- jungă la tine. Ți-am scris iar în ultima săptămână din ianuarie, să mă laud cu marele party românesc pe care l-am dat la U.C.L.A. de 24 ianțuarie]. Bag sama că nici pe asta n-ai primit-o şi e păcat, că-ți [1]dădeam lista de bucate româneşti gătite de mine, cu devotament şi relativă pricepere, timp de o săptămână. Ilustratele cu somații de tipul: „Ce faci? Scrie-mi![a] nu le mai pun la socoteală. Ei, bine că-ți văd iar scrisul, că-ncepusem să intru la idei.

Lena, o să-l cant pe Jankelewicz şi dacă-l găsesc la librărie ți-l aduc, dacă nu, încerc să-l copiez, cel puțin parțial. Cartea e, în- tr-adevăr, fțoarte] bună şi ffoarte] ffoarte] faimoasă. Eu am umblat după ea până am amețit când îl scriam pe Budai-Deleanu, dar de găsit n-am găsit-o. In țară există varianta franceză, dar n-am pus mâna pe ea. Şi, p[en]t[ru] că e vorba de cărți: de egiptologul Kirkep sau Kirher n-am dat nici cu computerul (pe care, cred că m-am mai lăudat, am învățat să-l folosesc). Treburi despre francmasonerie se găsesc, şi sper să pun mâna pe una. Eu m-am cufundat în criticism american — evident, în limitele ffoarte] limitate ale limitatului timp care-mi mai rămâne p[en]t[ru] sufletul meu (acum pregătesc o lună a culturii româneşti, care va avea loc în mai la International Student Center — asta ca să-ți faci o idee, conița mea, cam cum stau cu cititid). Marile autorități sunt, după cât se pare, : orientate în trei direcții: cea mai la modă e şcoala de- constructivistă a discipolilor lui Derrida, care au înnebunit America; e un poststructuralism care, p[en]t[ru] mine, seamănă îngrijorător de mult cu franțuzii cărora mă amuzam să le zic „textilişti“. Pe cât sunt de la modă, pe atât de aprige polemici au trezit. Urmă- rindju-i, m-am lămurit de ce am fost privită cu suspiciuni cund îi ridicam osanele lui Derrida.\Numai că ce-mi place mie în Derrida nu e de loc ce a prins la deconstructivişti — ci e un fel de temperată continuare a fenomenologiei lui Heidegger. în sfârşit, a doua mare direcție e teoria receptării — Reader Response Criticism, în care intră tot ce a scăpat de obsesia învechitei idei că textul i-ar datora ceva autorului — de la neoretorică la sociologie, sociolingvistică etc. în sfârşit, în vecini de noi, la Irvine, e o interesantă şcoală de Teorie şi Critică literară, condusă, în tradiție New Criticism trecută prin existențialism, de M. Krieger, un ffoarte] ffoarte] mare critic, care-mi place imens. Irvine e lângă Los Ange- les; dacă am avea maşină aş încerca să intru în legătură cu ei — Krieger e singura personalitate cu adevărat fascinantă, pe care mi-ar plăcea să am privilegiul de a o întâlni. De. Lincolo de asta, cercetări tradiționale (tradiție structuralistă de ex.) şi unii izolați. Ei, printre ei a fost surpriza. Am dat de o lucrare a editorului unei jfoarte] ffoarte] imp[ortant]e revfiste] critice — „Criticai Inquiry —, Mitchell, care desfăşoară o excelentă retorică în demonstrarea unei ide; revoluționare: ideea seamănă la durere cu modelele mele grafice şi ritmice de profunzime. Se cheamă că, dacă e o scrânteală, nu-s eu singura scrântită. Oricum, sper ca lui să-i meargă mai bine ca mie şi ideea să prindă. Cred că merită (zic eu, cu sfântă imparțialitate), dar iluzii în legătură cu şansele mele de a convinge pe cineva nu-mi mai fac. Ca să nu mă amărăsc dând vina pe destinul potrivnic, îmi torn iar cenuşă în cap: „cine să te-nțeleagă, soro, când scrii ca o cizmă?“. Şi iar ajung la retorica criticii literare. Măi Lena, ce chestie de suspense cinematografice în demonstrația lui Mitchell! 40 de pagini (excelente) p[en]t[ru] ce am expediat eu în 4 pagini pe care nici naiba nu le ia în seamă. Mă văicăresc la Liviu, care mă repede pe bună dreptate: nu te plânge de cititori dacă, atunci când scrii, nu te osteneşti să ții seama de ei.*

Vezi că tot am reuşit să mă văicăresc? Gata, de aici încolo numai veşti bune şi entuziaste, cu caracter culinar organizatoric. Dar, despre ele, pe curând. Am început să mă tem că dacă încep încă o pagină primesc scrisoarea înapoi şi nu mai ajunge nici asta la tine. Aşa că te sărut, aşteptând cu credință veşti,
Ioana

ILos Angeles,] 6 martie J9?3

Dragă Geta,

Scrisoarea ta din 10 febrfuarie] mi-a făcut o mare bucurie; o perioadă neobişnuit de lungă n-am primit veşti de acasă. De la Lena n-am primit nimic timp de 2 luni, de la tine de vreo lună, până şi scrisorile părinților (şi mama scrie de 3 ori pe săptămână) se răriseră îngrijorător. Am dat vina pe viscolele care au blocat aeroportul din New York, am dat şi nişte telefoane de control acasă, dar tot n-arătam prea veseli. Acum au început să ne vină teancuri de veşti. Iar veştile de la tine mi se par ffoarte] bune. Corectura la Codru-Drăguşanu! Bravo!!! Şi-n fond nici al cinze- cilea scriitor la dicționar nu-i o veste aşa de demnă de încruntaturi cum li se pare autorilor. De-ai şti ce dor mi-e să scriu ceva lhai să nu fiu fariseu: sper totuşi ca primul lucru pe care voi începe să-l scriu la întoarcere să fie Ion Barbu şi nu vreun scriitor mărimea 250!). Dar până să ajung la Ion Barbu mai am de pregătit, în luna mai, un ffoarte] amplu program românesc, p[en]t[ru] ca am obținut ca International Student Center U.C.LA. să organizeze, în mai, o „lună a culturilor română şi bulgară[a]. Acu’ n-am dreptul să spun decât că mă bucur mult pentru asta (ceea ce e perfect adevărat). Vreau să sper că va ieşi un lucru de ținută intelectuală şi bun gust. îți dai seama însă cam ce s-a ales de

timpul meu. în fond, dacă pun lucruile cap la cap, am putut lucra destul de puțin p[en]t[ru] sufletul meu. Mult mai puțin decât acasă — ceea ce, din perspectiva bibliotecilor de aici, e o adevărată crimă. Dar de la un punct încolo tot crimă mi se pare să nu mă gândesc decât la mine — mai ales când se oferă o ocazie ca cea de la International Student Center. Aşa că asta e.

Dacă pe lângă cheful de a mă gândi la mine aş avea şi maşină — deci posibilitatea de a-mi pune intențiile în aplicare — m-aş repezi în vecini, la Irvine, unde M. Krieger, unul dintre cei mai importanți critici americani, conduce un faimos cerc de Teorie şi Critică literară. în lipsa maşinii cu pricina, mă mulțumesc să-i citesc şi să urmăresc, cu simpatie intelectuală, mişcarea teoretică din vecini Din păcate, la U.C.L.A. nu mă atrage nici o personalitate de primă dimțendune; mă refer, evident, la domeniul meu, pfenjtfru1 că în lingvistică, de pildă, au specialişti de talie mondială. Ce folos .. .

Când am venit aveam 3 ambiții: să recuperez vechea bibliografie, inaccesibilă acasă, pfenjtfru] hermetism-grotesc-psihanaliză şi hiisteVii — adică pfenjtfru] I. Barbu; să citesc şi să cumpăr lucrările fundamentale despre T. S. Eliot, în vederea unei viitoare cărți despre el ;să mă pun la punct cu critica americană. Mai bine aş fi avut o singură ambiție, că poate se făcea oarecare ordine în cap la mine. Aşa, cu Eliot m-am lămurit: mi-ar trebui 4 ani numai pfenjtfru] el — deci am cam început să renunț. Despre criticismul american mi-am făcut o idee, dar sunt departe de a fi putut citi sau achiziționa toate lucrările cu valoare de cap de serie pfenjtfru7 o orientare sau alta. îmi spun spre consolare că mai mult decât lucrez nu se poate-n limitele unei rezistențe normale — dar ceva tot mă roade, împiedecându-mă să mă bucur de ceea ce am cu gândul la ceea ce nu pot avea şi cu teama că nu o pot avea din cauza mea, nu din cauza destinului. Oricum, încerc să şi văd cât mai mult — evident în limitele cuiva fără maşină şi fără parale. Am fost la San Diego — un „orăşel" de 3.000.000 de locuitori aproape de granița cu Mexicul. Sâmbătă facem o excursie în deşert, iar peste 3 săptămâni mergem într-un tur al Californiei; aşa sper să ajungem şi noi să vedem San Francisco, unde nu ne-am învrednicit să ajungem până acum.

în ultimul timp am mai avut un mare noroc: am prins la TV câteva filme extraordinare, care ne-au făcut să uităm şi să iertăm tonele de maculatură Hollywood. Unul dintre ele — Cascadorul, cu Peter O'Toole — mi se pare poate cel mai frumos film văzut vreodată E o poveste despre confuzia joc/realitate, artă/viață: ten puşti urmărit de poliție e adăpostit de o echipă de filmare, condusă de un mare regizor — Peter O'Toole — şi devine cascador intr-un film de război. Trucajul şi realitatea ajung să se suprapună până la confuzie (chiar şi p[en]t[ru] cel implicat, „cascadorul", cel care-şi mimează mereu, credibil, moartea) într-o lume superb şi suav colorată, dominată de helicopterul marelui reqizor. Cu un aer de prinț shakespearian, cu un limbaj care amestecă engleza veche şi cele mai contemporane înjurături, cu un zâmbet puțin crud şi ochi nespus de blânzi şi dureroşi, mereu îmbrăcat în negru într-o lume a culorilor exuberante (mai ales roşu, mult roşu de sânge), regizorul are nițeluş aerul zurliu jucăuş din Nietzsche. Tare aş vrea să mai prind odată filmul ăsta — Oricum, mă consider norocoasă că l-am văzut.

Geta dragă, de cum ai 2 clipe libere, îndură-te de îndepărtații tăi prieteni şi scrie-le. Transmite-i mamei tale sărutări de mâini din partea noastră. Pe tine te îmbrățişăm amândoi,

Ioana [Los Angeles,] *12 martie 1983*

Dragă Lena,

Misterul se dezleagă: am primit 3 scrisori de la tine în mai puțin de o săptămână. Se cheamă că ceva zăpăceală a fost cu poşta, dar sper că faza nefastă a fost depăşită. în schimb, eu nu mai țin minte ce ți-am scris şi ce nu, aşa că — în afara noutăților de ultimă oră — risc să mă mai şi repet. A propos la entuziasmul meu organizatoric: ți-am spus că p[en]t[ru] mai am obținut la International Student Center o lună a culturii române (şi bulgare)? Invidiază-mă! Promit să devin o emblemă a eficienței. Ce să ne mai omoram cu cititul! A propos de citit: noutățile din librării pe care mi le dai — mai precis cartea lui Krieger — mă bucură, dar, pe de altă parte, mă fac să zâmbesc acrişor cu privire la mâna bună pe care o am. Cine îl traduce? Krieger e unul din criticii mei favoriți. Cred că ți-am scris şi că stă la 2 paşi de noi (vreo 2 ore cu ma-
Şina, dacă o ai; dacă nu, te abții). A înființat la Irvine un celebru centru de critică şi teorie — numai că Irvine nu e tocmai U.C.L.A. Oricum, tot socotindu-mi resursele, pe el tot n-am rezistat să nu-l «cumpăr — adică să cumpăr ceea ce se găseşte acum din el şi, evident, în primul rând Teoria criticii. Mă amuz p[en]t[ru] că, din motive uşor de imaginat, nu luăm decât ceea ce nu s-a tradus şi nici nu •era anunțat că va apărea curând; de asta nu l-am luat pe Jauss, .ştiind de la tine că urmează să apară în româneşte (şi nu din cauza impresiei nu tocmai eroice pe care mi-a făcut-o conferința lui de la U.C.L.A.). In continuare, privind cărțile: i-am găsit Rab- kin-ul lui Liviu. In schimb ironia dumitale[1] nu se află la librărie in nici o limbă cunoscută nouă. Urmează să văd de ea la bibliotecă precum îți promisei dar încă n-avui timp să mă țin de cuvânt. încă o informație te-aş mai ruga: anul trecut îmi spuneai de nişte maşini de scris chinezeşti. Se mai găsesc? A noastră e praf, ne-ar trebui neapărat una nouă, dar ceva — nu ştiu ce — parcă mă ■opreşte să cumpăr. Se poartă aici nişte minimi ale ştiinței şi tehnicii, un fel de corcitură între maşină de scris şi computer; au o memorie în care înregistrează nu ştiu câte mii de cuvinte, îți corec tează greşelile de redactare, îți redispun automat paragrafele — ce mai, riscă să devină mai deştepte ca tine. Eu nu țin să

trăiesc sentimente de inferioritate, aşa că nu una de astea vreau; nici măcar una electrică, p[en]t[ru] că şi aia prea ştie multe. Mă uit cu jind prin colţuri uitate de magazine, unde se mai ascund în umbră câteva supravieţuitoare umile din speţa pe cale de dispariţie a maşinilor manuale. Dar şi astea... Aş prefera să cumpăr una •acasă.

După cum vezi Lena dragă, factura stilistică a epistolei trădează forma mea intelectuală strălucită. O scuză am: m-am grăbit să răspund ultimei tale scrisori de îndată ce am scos-o din cutie. Dar asta se petrece la 10 seara, după întoarcerea dintr-o excursie prin deşert care a început în zori de zi. Nu vreau să amân răspunsul, p[en]t[ru] că mâine am un party, iar de poimâine reîncep întâlnirile de organizare a programului cultural din mai şi numai hunul Dumnezeu ştie când mai apuc o oră liberă. Deci iartă-mi zăpăceala ineptă, ea izvorăşte din oboseală iar spiritul critic l-am ■cam înţărcat. Aşa că să-ţi mai spun una aflată în excursia de azi. întâlnind nişte turme de oi aflarăm cum se petrece procesul transhumanţii în America. Oile parcurg în fiecare an un traseu complicat: iarna pasc iarbă californiană, primăvara merg în Colorado, vara urcă în munţi, iar toamna pasc legumele necomercializabile ■rămase în câmp în nu ştiu care alt stat. Toate acfeste] distanţe le parcurg însă încărcate în camioane. Spre deosebire de oile mo o rizate şi iresponsabile, pescăruşii îşi croiesc singuri un program de maximă eficienţă. De dormit dorm pe plajă, dar în zori pleacă în zbor, zeci de mile în fiecare zi, după hrană. Nu pe mare după peşti, ci la şcoli, pândind lunchul copiilor; asta, de luni până vineri. Sâmbătă şi duminică schimbă traseul şi poposesc la locurile unde se ţin cu regularitate partyuri. Ai fi zis că păsări adaptabile şi inteligente pot fi pescăruşii-navetişti-cu-orar-variabil?

Lena dragă, te sărut şi aştept cu nerăbdare veşti. Urări de sănătate mamei tale, şi copiilor cele mai bune gânduri.

Ioana

NOTE

1. E vorba de studiul (pomenit şi într-o scrisoare anterioară către Elena Neagoe) lui Jankelewicz.

[Los Angeles,] 24 martie 19H3

Dragă Geta,

Ultima ta scrisoare — din 12 martie — a sosit, precum vezi, în timp record. Măcar de-ar fi fost veştile mai bune. E straşnic că ai făcut a doua corectură la carte, e ffoarte] bine că s-a isprăvit cu dicţionarul (la vorba asta am şi bătut în lemn), dar, în rest, îmi imaginez cu groază prin ce ai trecut, li dorim din toată inima mami tale o grabnică însănătoşire. înţeleg că lovivura a fost mai puţin rea decât ar fi putut fi, Doamne păzeşte, dar, totuşi, rea destul — şi-mi aduc aminte de vorba pe care o ştiu de la tine, cea cu „norocul în ghinion“. Presupun că mama ta are ameţeli din cauza spondilozei, aşa cum ai şi tu adesea (am început să gust şi cu distracţia din motive de hipertensiune; de unde eram hipo- tensivă, am ajuns la 175 cu 100 ... La doctor iu mă pot arăta, iar hipolensoare nu se dau fără reţetă. Mă tratez cu rugăciuni şi speranţe de viitor luminos). Ştiu că e a doua oară când mama ta s-a lovit iarna asta, dar îmi mai amintesc şi de Lena care, acu vreo-

3— 4 ani a căzut de câteva ori, după care seria de accidente s-a încheiat definitiv şi fără consecinţe. Cred că Lena a şi uitat de ■entorsa •care n-a fost chiar o glumă. Sper ca şi în cazul mamei tale seria neagră să se fi încheiat acum definitiv, dar ştiu cât de îngrijorată trebuie că eşti, mai ales când inspecţiile te constrâng se ieşi din Cluj. Nu mai avem nici noi rezistenţa şi entuziasmul de acum 20 de ani — deşi o prietenă de a mea, americancă, „in her late fourties"[1], căreia i-am povestit replica doctorului tău: „ce mai ,aştepţi după 30 de ani" mi-a spus imediat că perspectiva americană e total diferită, citându-mi un reconfortant afiş publicitar cu „Viaţa .începe la 40 de ani". Aşa şi e. Ţi-oi fi scris de tipul care face jogging pe sub geamul nostru pe timp de furtună (şi, mulţumesc lui Dumnezeu, am avut parte de nişte furtuni absolut straşnice anul ăsta!)? îşi scutură buclele argintii prinse într-o bentiţă roşie şi aleargă la deal, la cei vreo 60 de anişori ai săi, cu o 'viteză la care eu nu pot să aspir nici când merg la vale pe vreme bună. Dar de tipul care se plângea în L[os] Aţngeles] Times, rubrica „dear Abby"[2] (un fel de Heart-to-Heart[3], cu sfaturi înţelepte) •că n-o poate convinge pe nevastă-sa să-şi facă o operaţie estetică, să se înscrie la un club de dans şi să nu abandoneze partidele de golf după 8 holes[4] (ce-or fi alea?) când el ajunge la 18 atari ,,holes", e super-activ şi e „an attractive male"[5] de 69 de ani? Mă \em că încăpăţânata nevastă e în pericol să fie abandonată, după 40 de cini de căsătorie, p[en]t[ru] o girl friend[6], dacă nu-şi revizuieşte Weltanschauungul. Oricum, joggingul face bine şi nu cred că are şansa de a fi •curând înlocuit cu un alt sport naţional, cum ar fi, să zicem, staying in line[7]-nl.

Eu am încheiat penultimul quarter al feliei noastre de viaţă californiană. Avem 10 zile de vacanţă şi plecăm mâine într-o <excursie organizată de universitate — singura şansă (providenţială) de a vedea şi altceva din California decât L[os] Alngelesf-ul. Mi-a plăcut sfatul tău de a-mi petrece vacanţa în Europa! Dacă aş putea obţine o extensie de bursă, aş fi bucuroasă să mai stau aici peste vară, ca să apuc să citesc ceva. Dacă nu, ne întoarcem acasă la sfârşitul lui iunie — alte soluţii nu există. Dar timpul aici mi l-am făcut fărâme. De o lună lucrez la organizarea programului de cultură românească din mai. Mă-ntorc din excursie duminecă, luni încep orele — şi lucrul la acelaşi program, care va ocupa întreaga lună mai. Am fost invitată să predau un studiu groscior p[en]t[ru] o revistă de aici — şi asta e cea mai mare bucurie pentru mine, dar mă-ntreb când îl voi croi. în fond eu mi le-am făcut pe toate, cu un fel de entuziasm ardelenesc şi cu totală lipsă de spirit de autoconservare. Când ajung la ceea ce mă interesează pe mine personal simt că nu mai am putere (ceea ce e purul adevăr). Visez să-l întâlnesc măcar pe M. Krieger, care predă la o univ[ersitate] de lângă L[os] Afngeles] şi are acolo un cerc faimos de critică şi teo- r ie. Dar asta mă tem că va rămâne un vis.

Geta, te îmbrăţişăm amândoi, iar mamei tale îi dorim multă sănătate. Sărutări,

Ioana

NOTE

1. trecută bine de 40 de ani (engl.)
2. „dragă Abby" (engl.)
3. De-la-inimă-la-inimă (engl.)
4. găuri (engl.)
5. „un mascul atractiv[1]* (engl.)
6. prietenă, iubită (engl.)
7. statul la coadă (eng).

[San Francisco,] 31 martie 798Î'

Dragă Geta,

San Franciscoul, şerpuit pe dealuri abrupte la malurile unui golf extrem de calm — străbătut de două poduri spectaculoase —, pare un oraş uscat, fără nici un copac pe străzile înguste mărginite de ffoarte] viu colorate case victoriene, sau construcţii chinezeşti — sau japoneze. Grădinile s-au retras in spatele caselor (cale o palmă de loc, exuberant verde, cu tufe, cu nu-mă-uita, cn lalele) şi în uriaşul parc — fâşie de pădure de la ocean până aproape de Doivntown, adăpostind şi grădina japoneză pe care ţi-o trimit„

Sărutări,

Ioana

Dragă Muți,

La întoarcerea din excursie, ce crezi că găsesc? O scrisoare pe care i-am scris-o lui frate-meu în 22 febrfuarief, returnată cu următoarea notă: „Dest]inatar[necunoscut în str. Universității nr. 2“ și datată 16 III 83. Nu mai înțeleg nimic — dar mă necăjește că n-a primit-o. Era răspunsul meu la scrisoarea pe care el mi-a scris-o în ianuarie — o scrisoare despre toate necazurile prin care trecuseră. Răspunsul ăsta ar fi trebuit să-l primească, pentru că am fost tot timpul, cu tot sufletul, alături de ei. Mi-a scris şi Luci (am primit scrisoarea tot la întoarcere), dar nu mai ştiu unde să le răspund. Eu le-am trimis şi câteva ilustrate, dar n-am nici o cerți- tudine că le-au primit — ilustratele n-au adresa expeditorului,, deci nu pot fi returnate. Muți, te rog frumos întreabă-i tu dacă măcar alea le-au primit, spune-le ce s-a întâmplat cu scrisoarea- Bănuiesc că până se lămurește treaba cu poştaşul o să le scriu şi lor pe adresa ta.

Acum câteva răspunsuri ție: ca să nu-ți imaginezi că am revoluționat America cu activitatea noastră științifică, să punem lucrurile la punct: „conferințele“ lui Liviu sunt la nr. 1, care va avea loc în 28 aprilie și va fi despre Dostoievscki și romanul românesc.. Studiile mele sunt la nfumăfr tot 1, care n-a apărut — ba, ce e mar rău, n-a avut încă nici norocul să fie scris. Dacă mă ajută Dumnezeu să creez cele 35 pagfini] dactilografiate — evident în englezește — intitulate Modernism as „Radical Tradiționalism41 în I. Bar- bu's and C. Brâncuşi's Artistic Visions1 vor apărea în următorul nfumăfr dintr-o revistă — de ffoarte] aleasă ținută — din Illinois,. Romanian Studies. Marea problemă rămâne tot criza de timp. îmi ia enorm de mult timp agitația cu organizarea lunii culturii românești. Nu e o săptămână, ci o lună (1—31 mai), pe care o împart însă cu Bulgaria. Pfenftfru] mine, care n-am avut niciodată virtuți organizatorice, e un adevărat efort. Sper să iasă bine. Printre altele, trebuie să știi că va participa și ambasadorul nostru, ceea ce mă onorează, pfenftfru] că e vorba de o personalitate științifică eminentă. Am evitat să ne băgăm (pe Liviu sau pe mine) în program — așa că „profitul“ nostru personal e nul — dar nu la profituri personale m-am gândit. Să-ți dau programul? O expoziție de sculptură, o expoziție de caricaturi Nell Cobar, pe care mi le tri-

■*mite ambasada (dar va trebui să aranjez eu înrămare, aranjare etc.); o expoziție de artă populară; apar (asta nu e sigur) — o expoziție de carte românească; 2 conferințe despre muzica românească; un concert de muzică populară; 2 conferințe pe teme de istoria României; o prezentare (cu slides*[2]*) a mănăstirilor din Moldova, prezentare făcută de un arhitect; o prezentare (cu slidesj a arhitecturii tradiționale în lemn; o seară de filme româneşti (scurt metraje de artă); o călătorie (slides) prin Bulgaria şi România. Ce crezi? Au sărit să mă ajute, cu generozitate (nimic nu e plătit aici) o serie de colegi americani, profesori sau cercetători la universitățile din L[os] Afngeles] şi din împrejurimi, precum şi artişti fie români, fie interesați de cultura românească (specialiştii înfşi interpreții de muzică populară sunt, toți, foşti fulbrightişti ca mine). Cam asta e.*

Ne-am întors din excursia de 9 zile, dar am reintrat în atmosfera de lucru aşa de abrupt încât, precum vezi, memorialul de călătorie s-a rătăcit pe drum. Totuşi, pe scurt (poți urmări pe hartă) ruta a fost: L[os] Afngeles] — Morro Bay — Monterey (superbă minusculă excapitală a Californiei exmexicane) — Cârmei funde am fost şi la vechea misiune spaniolă — mănăstire între dealuri ca-n Maramureş, pacea şi paradisid lui Dumnezeu) — Sfan] Francisco (Chinatown nu-i cine ştie ce, dar am văzut o inimaginabil de frumoasă catedrală modernă şi am intrat într-una din faimoasele case victoriene despre care îți voi povesti pe larg la întoarcere) — Sacramento (am fost găzduiți de familii americane); în caz că nu ştiai, asta e capitala Californiei — Coloma (locul unde a început goana după aur; să vezi diligența din muzeu! Sau gun- shop-ul! sau presele de aur!) — Modesto — Yosemite şi Sequoia Parks, amândouă în Sierra Nevada (unde m-am îndeletnicit cu urcatul pe munte).. 9 zile splendide, în care am văzut ceea ce n-am fi putut vedea niciodată pe cont propriu. Sunt fericită că am fost — şi n-a fost obositor, dimpotrivă, m-am deconectat (aveam nevoie!). Duminecă am sosit, am spălat hainele murdărite în cele 9 zile, (iar luni am început cu entuziasm orele. Acum e rândul tău să-mi dai veşti. Le aştept cu nerăbdare. Şi vă sărutăm pe toți,
Ioana
P.S. You are always right![3] *în timp ce-ți scriam, Liviu a primit o scrisoare cu invitația pfenftfru] o a 2-a conferință (21 aprilie, în San Louis Obispo). Va fi despre Romanul românesc contemporan.*

1. *Modernismul ca „Tradiționalism radical“ în viziunile artistice ale lui I. Barbu și C. Brâncuși (engl.)*
2. dispozitive (engl.)
3. Ai întotdeauna dreptate! (engl.)

[Los Angeles,] 14 aprilie 198$

Draga mea Lena,

Zi de sărbătoare în 10495 Ohio Ave. Când am sosit acasă,, stoarsă, pe masă mă așteptau 2 (două) scrisori de la tine. Notez:: deschise și citite cu delicii — și fără pic de mustrări de conștiință — de maestrul Liviu. îl iert și-l' înțeleg: scrisorile tale sunt o încântare (Lena, nu rânji satanic: ce scriitor se risipește în tine și-n lenea ta orientală . ..!). Ne bucură că facem cunoștință cu tânărul Andrei Toma: e dulce, pufos și feminin-grațios. în deplină onestitate n-aș putea jura că seamănă cu vreuna din persoanele — mature — pe care le cunosc. Seamănă cu frate-meu când avea 6 luni, era rotund, strălucitor și numai bun de rostogolit pe canapea ca să-l auzi gdngurind de plăcere. Sunt convinsă însă că impresiunea mea pur impresionistă poate fi contrazisă, pe bază de argumente și demonstrații, și că un ochi de expert — din familie — poate staiiili cu precizie de la cine a fost moștenită fiecare încruntătură sau gropiță. Pot paria că, de-ndată ce-l voi vedea pe viu, voi începe și eu să caut (și să găsesc) frapantele asemănări care-mi scapă, dar care ne stabilesc fiecăruia, prin reciprocitate, identitatea: atâta din mine. în tine, atâta din El — sau Ea — în mine. Atâta din mine supraviețuind în altcineva, care nu e de tot alt-cineva ... Cu noi, însă, Lena, povestea s-a cam încheiat: nimic pe nicăieri în urmă. îmi place cum arăți — dar pufosul nu-ți seamănă, așa cum Oana nu-mi seamănă. Nimic din noi în ei — poate numai dragoste, multă dragoste — dar dragostea n-are nici față, nici nume, e de la început tu și nu eu, e tocmai p[en]t[ru] că e „tu“ și deloc „eu“. în ceea ce mă privește, nici măcar nu pot jura că-mi pare rău de-a- devăratelea, sau că e un destin care mi s-a impus, și nu unul pe care l-am ales. Uneori oboseala de-a fi, de a mă suporta și construi

NOTE

— în fiecare zi, în fiecare dimineață când trebuie să mă desprind dintr-un somn anonim, e așa de copleșitoare, încât mi-am surprins reacții de rușinoasă lașitate. Cum trebuia să fie când îți începi ziua cu un machiaj meticulos — uneori muncă grea, de aproape o oră |— compunându-te bucată cu bucată? In tinerețile mele depărtate, pe vremea când credeam în „natură“ și „adevăr“ — sau în „adevărata“ noastră natură — asta mi se părea o ridicolă încercare de a te ocoli pe „tine însuți“. Când mi-a povestit Emma diminețile dnei Rita Chiricuță, obligată să-și înceapă fiecare zi prin refacerea chipului (superb) pe care probabil îl cunoști, eram la jumătatea drumului între inconștienta mea tinerețe și bătrânețile de-acum. Machiajul e cel puțin o treabă precisă, o artă — techne — care te ajută și te constrânge, prin chiar disciplina fiecărei mișcări, să fii tu. Îmi promit mereu să reiau gimnastica de dimineață; știu că am nevoie de o disciplinară reașezare — ceva exact, auto-impus, ceva în genul disciplinei chesaro-crăiești cu care bunica- mea s-a străduit să mă învețe „să mă țin laolaltă“. în loc de asta, mi-am făcut ticuri: mă scol cu 2 (2 și jumătate) ore mai devreme, îmi fac o cafea și-ncep să citesc ziarul. Ziarul aici ține loc de romane, filme, concerte, uneori mă tem că ține loc și de viață. Mă poți imagina pe mine (știi că aveam alergie la ziare și buletine de știri) dependentă de acest ritual zilnic? Știi ce cred? Cred că e forma mea de machiaj, dar una ffoarte] lașă. In loc să mă uit în oglindă, încep prin a încerca să uit de mine în altceva, cât mai străin, cât mai depărtat dar ffoarte] bine făcut, ffoarte] palpitant, cu un aer de realitate-mai-reală-decât-orice-realitate. După asta încep ziua (de obicei plec înainte ca Liviu să se fi scidat) alergând de la o obligație la alta și-ncercând să le îndeplinesc cu ardelenească conștiinciozitate. Studenții mei ciripesc românește binișor, iar la examenul de literatură am îndrăznit să pun întrebări care i-ar fi putut pune în dificultate pe unii discipoli români. Dar, Dumnezeule, ce risipă de energie, dacă te gândești câți sunt! Se- mestrul ăsta ar fi trebuit să am 8 ore: 5 de limbă, 3 de civilizație. Cele 5 s-au dublat, p[en]t[ru] că iar a apărut 1 amatoare s-o ia de la început; celor 3 de civilizație li s-au mai adăugat 2, cu un doctorand care pregătește o teză de romanistică și pleacă de la ideea de largă circulație că româna e o limbă slavă, care pare o limbă romanică numai grat,e unei relatinizări forțate și târzii. Discipolii întru civilizație sunt curioși de istorie (unul e chiar un fi carte] b[un] specialist în istorie). Realizezi cam ce am de lucru? De ce n-o fi nimeni curios de misterele literaturii românie, sau ale teoriei literare, să am și eu o bucurie? Așa că programul meu ■— azi de pildă — arată cam așa: 10—11 română (3 studenți); 11—12 română începători (1 studentă, dar aceleași „eu sunt“, „dumneata

<eşti[u], „dumneavoastră, domnişoară . . e t c .) ; 12,30—1,45 civilizaţie {azi, coloniile greceşti şi relaţiile lor cu geţii, cu romanii, cu popoarele migratoare); 2—3 (1 student) despre diferenţele între romanizarea politică şi cea culturală a Daciei. O.K. Cel puţin ultimele 2 cursuri merg numai în engleză — ceea ce, în general, nu mai e o problemă,
.dar când sunt obosită devine. Nu-i nimic când mă-ntorc acasă o să mă trimită la 2 admiteri, cu argumentul de anul trecut: „acolo v-aţi odihnit“. De fapt, dacă ar fi doar orele, aproape că m-aş considera în concediu de odihnă. Dar asta e, că nu-s numai orele. Adevărul e că tot singură mi le-am făcut pe toate. Dar, Lena, când am văzut la Washington, în muzeul de artă modernă, Brăncuşi trecut „Freneh sculptor"[1], au început să-mi joace literele în faţa ochilor şi mi-am pierdut spiritul de conservare. Aşa că am devenit un fel de improvizat ataşat cultural şi m-am străduit să tot fac lucruri pentru care nu-s făcută. Practic, din ianuarie lucrez la organizarea lunii culturii româneşti din mai, şi uneori mă-ntreb ■dacă va [ieşi într-adevăr ceea ce-mi doresc sau nu. Mi-a prins bine excursia din vacanţă; înainte de a pleca eram în pragul unui crah nervos; dar acum, la 10 zile de la întoarcere, su[n]t cam tot acolo, în fond, privind lucrurile la rece, n-am nici un motiv: orele merg bine, mi-a reuşit să pun la cale mai mult decât putea visa cineva în condiţiile mele, şi-n loc să mă bucur eu fac crize de nervi. Dar, Lena, după 10 telefoane, audienţe etc. pentru programul românesc, îmi zâmbesc cu tristeţe lehamită gândindu-mă că n-am avut puterea morală să-ncerc un singur telefon, o singură cerere de appoint- ment pentru mine, pentru ceea ce mă interesează strict personal. Visez să-l cunosc pe Krieger, sau pe Riddel — dar n-am schiţat nici un gest în sensul ăsta. De 2 săptămâni n-am mai citit nimic în propria mea specialitate — şi nu văd cum aş putea-o face în următoarele 5■—6 săptămâni (printre altele, la luna culturii rom;neşti vine şi ambasaăond — te mai poţi ţine de egoiste preocupări teoretico-critice când ai de aranjat diverse tipuri de programei[1]). în- tr-un cuvânt, singurul lucru de care-s în stare dimineaţa e să mă cufund în lectura ziarului ca să uit de mine şi de necazurile mele egoiste. De-aia ziceam că e o formă laşă de machiaj. Cum însă o vagă umbră de self-respect mi-a mai rămas, cum m-am şi angajat cyp o colaborare (35 [de] pagfini]) la o revistă de aici, am■ încercat o soluţie care ar putea fi salvatoare: am cerut o extensie de bursă p[en]t[ru] cele 2 luni de vară, dar o extensie numai p[en]t[ru] cercetare (că dacă mă angajez la cursuri de vară, cu talentul meu de -a ţine 15 ore în loc de 5, iar n-am făcut nimic). Nu ştiu dacă o să mi se aprobe — aşa că mamelor nu le-am scris încă nimic (deci te rog nu le transmite informaţia); dacă nu se aprobă, e păcat să Ier necăjesc degeaba. Dar tare mi-aş dori 2 luni de bibliotecă (şi ce. bibliotecă!); pe undeva îmi spun, fără falsă modestie, că le-aş merita în orice caz, ar fi pentru mine soluţia salvatoare în a compensa ceea ce n-am putut face până acum — în primul rând articolul cu pricina. E mai bine să nu-mi fac planuri pretimpurii, deşi într-un colţ al minţii adie miracolul apetisant al Research Library-ei,. răcoarea binecuvântată când şezi la o masă, printre rafturile burduşite din care poţi să iei tot ce-ţi pofteşte inima. In ultimele 2 zile pe care le-am petrecut acolo, inima mi-a poftit cărţile lui Condu- rachi (printre care una despre hărţile arheologice ale României) şi lucrări despre tezaurele din paleolitic până-n perioada La T'ene. Pot paria că data viitoare inima-mi va pofti documente despre continuitate, plus cevaşi informaţii de gramatică istorică şi de dialectologie. Care va să zică, Romidus Todoran[2] se poate considera răzbunat.

Lena, seara, când încerc să adorm, un cuvânt de origină incertă începe să danseze reclamându-şi etimologia; prinde în horă un termen tehnic pe care nu mi-l amintesc în engleză (şi sar din pat să-l caut) şi figura unui profesor de la o altă Universitate, care mi-a promis o colaborare la luna culturii româneşti, dar pe care nu-l pot prinde la telefon să aflu titlul exact. Mâine, după lectura articolelor de prim interes din L[os] Aţngeles] Times, va trebui să-l sun iar — şi va trebui să caut şi etimologia cu pricina. Deocamdată încerc să adorm... să adorm... să adorm. Cam asta e. Mi-e dor să citesc o carte-ntreagă, două zile la rând, non stop„ Interviul Blandianei din Rfomânia] lfiterară] mi-a plăcut şi mie. Aştept veşti. Şi te sărut,

Ioana

NOTE

1. „sculptor francez" (engl.)
2. Profesor de istoria limbii române şi dialectologie la Universitatea clujeană, a fost şi profesorul autoarei.

Los Angeles, 16 apr[ilie] 1983

Dragă Muţi,

Te-am binecuvântat când am primit ultima scrisoare, ceva mai consistentă decât cele mai consistente de până acum. Mă bucur din tot sufletul de câte ori aud că eşti activissimă şi-mi spun că

Cerul s-a-ndurat de noi şi de distanţele care ne separă timp de
-doi cjni, îndreptând parcă ceva din necazuri: bubele tale şi labele mele. Cu Oana tot nu-nţeleg exact ce e. Mă bucură că poate citi şi Iară ochelari, dar mă tem să nu facă pe viteaza (în tradiţia fanuliei) mai devreme decât ar trebui. Talentele multiple ale lui frate-meu mă entuziasmează mai puţin. Ştiu că e isteţ; ştiu că e greu să te descurci astfel cu o familie întreagă. Dar mai ştiu că ar fi putut fi un excelent muzicolog (dacă apostolatul unei vieţi de pianist e greu de acordat cu obligaţiile de cap de familie). Pocite par eu încăpăţânată, Muţi. Ştiu că-l plictiseşte scrisul —^ şi-n fond ar trebui să accept că ăsta e un argument suficient ca să abandonez ideea mea fixă. Dar are calităţile

unui critic — plus inteligența muzicală — care ar fi putut face din el o personalitate a culturii românești. Băiețoca e însă sătul de scriitori — plenty of them in his own i'amily[1]*. Poate mă-nșel eu, poate e fericit cu propria lui alegere. Eu judec părtinitor, după mine. De un an jumate a trebuit să fac — și încă bine — tot felul de lucruri: să gătesc, să dau party-uri, să organizez evenimente culturale, să țin discursuri englezești, să predau cursuri de lingvistică și de istorie (asta fac acum!). Exact ceea ce știu eu să fac n-are cine știe ce trecere aici. Te adaptezi — cu sentimentul evident de provizorat și cu nerăbdarea de a te întoarce la propria ta meserie. Dar aș suporta ffoafrte] greu ideea unei amânări sine diem — (Muți, latina mea pierdută nu mai știe dacă după sine vine un Acfuzativ] sau ■un Ablativ — dacă e „diem*[u]* sau „die“ . . .) Mă gândesc cu poftă că din septfembrie] voi ține un curs Eminescu și voi începe să scriu cartea despre Ion Barbu — dacă Dumnezeu ne ajută să ne reapucăm cu bine de cele întrerupte acum doi ani. Mi-e dor de zile întregi când nu ieși din casă și scrii sau citești neîntrerupt. Asta nu-n- seamnă că n-am profitat enorm de ăștia doi ani — deși am citit mai puțin decât visam și am făcut mii de treburi la care niciodată nu visasem. Dacă am fi avut parte de experiența asta acum 10 ani or fi fost cu mult mai bine — dar e bine și așa. A înțelege din interior o lume atât de depărtată, atât de diferită — și atât de fascinantă — e o experiență intelectuală și psihologică absolut capitală. Nu am avut niciodată curiozități turistice; să vezi lumea ca spectacol, o zi aici, două în altă parte, poate fi atrăgător, dar rămâne o experiență superficială. Ca să începi să înțelegi o lume străină ție trebuie să trăiești într-însa, așa cum am trăit noi aici; lucrând ca un american, trăind viața unui american — și nu trecând prin hoteluri și restaurante. Un an n-ar fi fost destid ca să pricepi lucruri elementare (ce derutați eram, încă, vara trecută ...). Doi ani este însă exact timpul potrivit — o medie fericită între dorul de casă și curiozitatea, fascinația Lumii Noi. Mă bucur nespus că am putut vedea, grație excursiei din primăvară,, și altceva decât L[os] Afngeles], Ne mai dorim ca în drum spre țară să putem sta câteva zile în Washington (p[en]t[ru] mine, și acum, cel mai frumos oraș din lume) și vreo 7—10 zile în New York. Eu visez și câteva zile la Boston, dar mă tem că e imposibil (p[en]t[ru] Washington și New York nu avem de cheltuit nimic în plus cu bileltele; Boston-ul însă nu ne cade în drum; nu văd deocamdată nici o soluție). Pe Liviu îl apucă uneori niște visuri abracadabrante — cum că o să vedem Hawaii-ul (asta cel puțin e absolutamente exclus; de la New York la Boston cu autobusul n-ar fi o avere — dar p[en]t[ru] noi e). în sfârșit, să amân proiectele până termin cu organizarea lunii culturii românești, care sper să iasă chiar ffoarte] frumos, dar care mi-a păpat timpul și energia de vreo 3—4 luni încoace.*

Muți, îți trimit o altă poză din excursie: Monterey a fost capitala Californiei pe vremea mexicanilor. Fisherman's Wharf e un centru turistic, care trăznește a miros de pește. Pescăruși și foce îmblănite cerșesc de mâncare — focile cu glăsciorul suav al unei sirene de fabrică, rugătoare și exasperată. O vezi pe aia care face sluj?

Te sărut, așteptând cu nerăbdare vești proaspete,

Ioana

NOTE

1. sunt destui la el în familie (engl.)

Los Angeles, 21 aprilie 1982

Dragă Muți,

E o sfântă zi de duminecă — incredibil de liniștită. Ca nealtă- dată, n-avem nici un fel de program — în afară de lucru: Liviu pregătește următoarea conferință, iar eu îmi pregătesc cursurile: istoria României, istoria limbii etc. Studiez cu hărnicie ultimele descoperiri arheologice din Transilvania și relațiile românei cu albaneza: precum vezi, sunt în plină specialitate. Nu știu dacă ți-am dat ultima variantă de orar, oricum, o repet: luni 9—11, marți 10—3, miercuri 9—11, joi 10—3, vineri 10—11. Săptămâna asta am tras însă chiulul două zile. Miercuri, de la ore, am plecat direct la autogară (autobuzele de cursă lungă se cheamă aici „grey .hounds[441]*). Liviu mă aștepta în stație. Am luat deci ogarul cenușiu și am pornit la drum — 5 ore pe coasta Pacificidui — până la Sun Luis Obispo, unde Liviu a avut joi o conferință (excelentă). Am rămas acolo până vineri după masa și am văzut începutul unui tdrg-festival studențesc tradițional, numit Poly Royal. E un campus fermecător, cu profil preponderent politehnic, dar cu un puternic departament de engleză; de aici a și venit invitația p[en]t[ru] Liviu, de la o fostă fulbright-istă, care în 1976—77 se afla la Cluj. Noi n-am cunoscut-o, dar dânsa își amintea de Liviu după nume. In 1977 și-a dat doctoratul — și știi că astea sunt, la Facultate, momente ceva mai solemne, care ajung și la urechile catedrelor m.ai depărtate. Când mă gândesc că nu m-am putut duce la susți- mere și că zăceam în spital jupuită de două cri pe zi, nu-mi vine să cred că sunt aici, că, după ce-mi țin orele, plec — 5 ore — cu autobuzul, apoi merg la dinner și stau în povești până seara la 11 . . . Uneori, mai ales când am câte o zi cu 5 ore+1 conferință sau o întâlnire p[en]t[ru] programul din mai -f social events-uri seara, nu-mi încap în piele de mândrie. Știu că la clima din Cluj 'VO*[j]* reacționa mai puțin fericit, dar sper totuși ca-n ăștia 2 ani să fi câștigat câteva lucruri esențiale: o oarecare rezistență la efort și o bună doză de încredere. Câștigurile fizice, știu, nu-s definitive. Iți amintești, dr. Ciplea îmi spusese de mult, din studenție, să mă mut la București. Asta e însă imposibil. Ploios, umed, dezastruos cum e — Clujul e locul nostru pe pământ, doare — nu doare. Dar e imens să fi realizat*

ce dreptate avea Motu când îmi punea diagnostice de limfatism şi reumatism. Chiar cei mai optimişti doctori îmi ziceau în clinică: pe munte n-o să mai urcaţi! :Şi am urcat pe munte în Sierra Nevada. Dar să revin la San Luis Obispo. Profesoara de care îţi spun e dr. Gloria Jameson, prietenă cu toate fostele tale colege (Irina Criveanu, Mary Bogdan etc.). Dacă o vezi pe Irina Criveanu să-i spui că ouăle ei de Paşti, decorate cu mărgele, le-am văzut la Pismo Beach, la loc de cinste în livingul Gloriei. Oricum, de aşa viaţă activă, n-am mai lucrat nimic p[en]t[ru] sufletul meu. Orele (specializate în afara domeniului meu propriu-zis, dar ffoarte] serioase) şi pregătirile p[en]-t[ruj programul din mai îmi mănâncă tot timpul. Când intrasem în panică (ţi-am spus că am promis un studiu de 35 de pfagini] p!en]t[ru] o revistă americană) şi nu ştiam cum o să le descurc pe toate, s-a ivit soluţia ca un dar ceresc; am primit o extensie de bursă p[en]t[ru] lunile de vară — adică până in august. Muţi, ştim că ne aşteptaţi cu nerăbdare — şi ştii că aşteptăm cu nerăbdare să vă revedem. Dar o bursă de 2 luni p[en]t[ru] cercetare (nu voi avea ore, nimic, voi putea lucra tot ce n-am apucat să fac până acum — şi voi termina ce am de scris), este un dar binecuvântat. Anul trecut am fi putut sta peste vară aici, cu mare profit intelectual, dar ideea de a nu vă vedea doi ani în şir n-am suportat-o. Anul ăsta nu mai urmează alte plecări. în august (la sfârşind lunii) ne-ntoarcem for good[2]; din septembrie începem cursurile noastre şi, cu ajutorul lui Dumnezeu, lucrul la următoarele noastre cărţi. Dar a putea sta aici să citim şi să vedem 2 luni înseamnă enorm p[en]t[ru] noi — şi-n primul rând pentru mine. Am avut 2 ani ffoarte] frumoşi, dar f[carte] grei şi solicitanţi, tocmai pfenjtfru]' că am făcut lucruri cu care nu eram obişnuiţi şi am suferit că n-am destul timp să ciftesc cărţile (toate cărţile) pe care le visam. Aşa sper că-n iulie-august să parcurg bibliografia T. S. Eliot şi-n 2 — ani şă scriu o carte despre el — o carte la care mă gândesc CIL poftă. în plus, acasă în iulie aş avea (ca anul trecut) 2 admiteri^ plus 10 ore pe zi cursuri la I.P.C.D. Sper deci ca amânarea cu 2 luni a chefului pe care-l vom trage la întoarcere să nu vă supere. Lungeşte puţin răbojul, dar priveşte astea 2 luni ca o minunăţia vacanţă care ne-a fost dăruită (a citi, o ştii, e p[en]t[ru/ noi vacanţă şi bucurie). Cum însă timpul s-a lungit vital, te rog mult dă-ne cât mai multe şi exacte detalii despre toţi cei de acasă. Ne e tare dor de voi (până şi pe bietul tata mare, Dumnezeu să-l ierte, l-am visat). A rezolvat Dan cu poştaşul, pot să-i scriu în Universităţii 2? Vă sărut de mii de ori şi aştept o scrisoare lungă,, lungă,
Ioana.

NOTE

1. ogari cenuşii (engl.)
2. de-a-binelea (engl.)

[Los Angeles] 25 aprilie 19# >

Dragă Lena,

în crengile care bat în geamul dormitorului nostru sfârâie o pasăre colibri. Astea-s un fel de muşte supradezvoltate, caie-şi Utilizează aripile ca pe elice, de n-apuci să vezi decât un fel de-minivărtej chiuitor, cu excepţia cazului când se aşează o clipă-ăouă
pe câte o frunză. Atunci (dacă eşti destul de aproape — şi asta -s-a aşezat chiar lângă geamul meu) realizezi că nu-i mare lucru de capul lor. Numai zbârnâitul e de ele. Cenuşii ca nişte muşte ieşite la soare, aerodinamice de parcă n-ar avea cap, mă rog, nişte biete vietăţi ale Domnului, pe care Prea Bunul le-a înzestrat cu dând de a se înşuruba în aer ca un helicopter microscopic şi agitat nevoie mare. Bălţi de soare tremură leneş prin pseudosălciile despletite la geam. în curtea de peste drum se usucă la soare, ca de obicei, un şir lung de rufe colorate, în dosul cărora se agită 3 pisoi şi dă leneş din coadă un câine lup. Din pat, de unde stau, n-am plăcerea să văd şirul de maşini, dar pacea rurală a uliţei e tulburată c- zumzetul lor continuu. Ţi-am mai spus, p[en]t[ru] că m-am decis siz-mi placă ăst colţ de lume, traduc bâzâitul motorizat ca pe un zgomot monoton de valuri. Singurid inconvenient e că valurile astea au claxoane — dar nici asta nu e sfârşitul lumii. E luni (zi p[en]t[ru] mine uşoară — am numai 2 ore); cum sunt mai obosită decât aş vrea să recunosc şi cum mult lăudatele mele labe dor usturător din tălpi până-n genunchi, am venit de la ore direct acasă, nu-am stivuit cărţile pe canapea şi m-am instalat printre ele, cu gândul aiurea. 2 tomuri de etnografie (p[en]t[ru] cursul de civilizaţie); o carte despre descoperirile arheologice de la Bratei (p[en]~ t[ru] cursul de ,.Special Romanian Studies[ul], pe teme de latinitate şi continuitate); vreo 4 cărţi despre Brăncuşi, p[en]t[ru] studiul promis revistei din Illinois; un volum de Eliot p[en]t[ru] mângâierea sufletului meu şi p[en]t[ru] planuri îndepărtate de viitor. De obicei, după ce instalez tot purcoiul pe canapea — ca un memento — încep să dau (sau să primesc) telefoane. Ce-ţi spuneam? am întrerupt scrisoarea 5 minute p[en]l[ru] motivul mai sus pomenit. Majoritatea telefoanelor priveşte organizarea programului cultural din mai, pe care am ajuns literalmente să-l văd şi noaptea, nu neapărat in vis. Motivul p[en]t[ru] care sunt obosită e că azi- noapte n-am fost în stare să adorm, bântuită de obsesiile organizatorice. In momentele de acalmie citesc ceea ce e p[en]t[ru] cursuri. Restul (ca şi l volum de criticism pe care nu-l mai plimb, îl ţin pe noptieră) face zilnic naveta canapea-masă, în aşteptarea unor vremuri mai ferice. Am scăpat însă de obsesia crizei de timp, p[en]t[ruj că am primit o extensie de bursă p[en]t[ru] lunile de vară. Termin cursurile la mijlocul lui iunie, după care sunt liberă să citesc (bursa pe iulie-august e p[en]t[ru] cercetare) timp de două luni. Mărturisesc că sunt foarte bucuroasă; ajunsesem la un fel de aterizare, pe fond clar de astenie, încercând să le fac pc toate şi [r]ealizând că nu reuşesc. Două luni p[en]t[ru] citit în

biblioteca de aici e an vis — şi poate însemna mult mai mult decât doi an» cu program didactic (şi cultural) fţoarte] f[oarte] încărcat. Dacă toate vor merge bine, la jumătatea lui august ne vom îndrepta, p[enji[ru] câteva zile, spre Washington (care rămâne p[en]t[ruj mine cel mai frumos oraş), apoi spre Neiv York unde aş vrea să. stăm vreo săptămână. Visez şi câteva zile la Boston, dar asta ar însemna bilete în plus (Washington şi New York sunt 'popasuri implicate în biletele noastre) — şi nu ştiu dacă ne-am putea permite luxul. Oricum, anul ăsta toi am mai ajuns să vedem şi să-înţelegem câte ceva din jur. (Iar sună telefonul!). OK. —- să revin deci la ce ziceam: ne-a prins bine excursia prin California, iar săptămâna trecută am fost p[en]t[ru] 3 zile la San Luis Obispo — un orăşel cu un ffoarte] ffoarte] frumos campus, la 5 ore cu autobuzul de L.[os] A.jngelesj. 5 ore de drum pe coasta Pacificului şi, în sfârşit, un oraş mai mic decât Clujul cu un farmec provincial de care nu credeam că mai dau aici. Liviu a ţinut o conferinţăr invitat de Departamentid de engleză — şi aşa am avut plăcerea de a cunoaşte, printre profesori, un (ai să crezi?) poet. I-am citit câteva, poezii şi mi-au foarte plăcut. Dar Lena, fericirea de a afla că specia n-a dispărut (se pare că numai la U.C.L.A. a fost exterminată), că e, dimpotrivă, plină de vitalitate şi de farmec! Am hoinărit împreună pe la vechea misiune care dă numele târgului (toată California s-a dezvoltat pe reţeaua de misiuni catolice din sec.. XVIII) şi am aflat despre cenaclurile de poezie din... L[os] Afngeles], Ne-a promis că ne va duce şi pe noi la un asemenea cenaclu în mai. Brusc, Uimea p[en]t[ru] mine artificializată de industria cinematografică a rămas uitată în urmă. Dincolo de agitaţia hollywoodiană, dincolo de strălucirea mie străină din Beveriy Hills, dincolo de mecanismele lingvistico-ştiinţificeşti atotstăpdni- toare la U.C.L.A. încep să prindă contur alte voci, nici „exacte nici „de succes“, nici pline de parale — ci adevărate, şovăitoare, căutându-se, bucurându-se că sunt, nu că au. A fost o mare bucurie- drumul la San Luis Obispo şi o încântare oamenii pe care i-am întâlnit — sper, nu p[en]t[ru] ultima dată. Ln întoarcere am privit cu ochi plini de optimism „Tribuna": ultimele 2 (n[ume]re vrimite ,unul e n[umă]rul Nichita) sunt de-a dreptul bune. Sau mi se pare mie? Tu ce zici? — dar nu numai despre asta! Aştepc, cu nerăbdare, veşti. Şi te sărut,
Ioana:

NOTE

1. Studii Româneşti Speciale (engl.)

Los Angeles, 9 mai 19HX

Dulce Muți,

Bine că te-am putut auzi la telefon! Scrisorile tale s-au cam rărit şi s-au cam scurtat, încât nevoia de a-ți auzi dulcele glăscior a devenit şi mai acută. Simt nevoia noutăților pe larg, te rog nu uita! Şi nu te uita dacă, vreo câteva săptămâni, noi vom fi mai scurți la vorbă ca de obicei, dar nu mai avem timp nici de respirat. Pe lângă ore (15 pe săptămână, din care 5 de istorie şi istoria artei, ceea ce presupune pregătire serioasă), luna asta românească e absolut epuizantă. Dacă nu eşti acolo tot timpul te trezeşti înainte de a începe un program că un amănunt esențial (care nu intra în atribuțiile tale) a fost uitat, ceea ce-ți poate ruina toată seara — deci trebuie dres urgent. E clar că n-avem vocația de organizatori dar, dacă am început o treabă, trebuie să iasă indiferent de lipsa noastră de vocație. Până acum au fost 3 seri: o conferință cu diapozitive despre mănăstirile din România, joia trecută; vineri seara am prezentat nişte documente de artă. Apoi, sâmbătă, eu m-am pus pe vopsit ouă (p[en]t[ru] recepția de luni), iar Liviu a instalat două expoziții — una de caricaturi Nell Cobar, excelentă (are un succes grozav) şi una de sculptură şi tapiserie, ffoarte],. (foarte] frumoasă şi ea. Luni seara (ieri) a fost o conferință despre muzica lăutărească, prezentată de un ffoarte] ffoarte] bun specialist american, fost bursier Fulbright în România şi actualmente decan la Fine Arts în Irvine (facultate celebră în State); a urmat un film — Nuntă în Maramureş — şi, pe lângă cele 2 expoziții pomenite, am avut (numai p[en]t[ru] o seară) o superbă expoziție de costume şi covoare româneşti, din colecția unei doamne cu background românesc şi cu o mare dragoste p[en]t[ru] arta românească. A fost, Muți dragă, un succes absolut strălucit. Lumea n-a încăput, literalmente, în sală, iar noi am început să mai uităm de oboseala care a cam ajuns să ne cocârjeze. Uite, numai ca să prezentăm filmul ăla (tare frumos, dar vorbit româneşte) a trebuit •— p[en]t[ru] că n-am fonduri să plătesc subtitrarea — a trebuit, deci, întâi să înregistrez textul pe casetă, apoi să-l transcriu, apoi să-l traducem (asta a făcut-o de fapt Liviu duminecă noaptea), să-l bat la maşină, ca un student al meu cu impecabilă pronunție americană să-l citească, suprapus comentariului românesc, în timpul proiecției. Acum creez afişe p[en]t[ru] evenimentul următor — conferința Ambasadorului, care va avea loc sâmbătă şi va fi urmată

de un concert de muzică românească dat de Janice şi formația ei. Fericirea mea e că peste 2 săptămâni Janice & comp[ania] vor da şi un concert Cornel Țăranu. Doamne, cât mi-am dorit-o asta! Ambasadorul va sta aici 3 zile — vineri, sâmbătă şi duminecă ■—, ceea ce înseamnă program plin. La care se adaugă o serie de alte obligații, ffoarte] plăcute, dar ffoarte], ffoarte], f[oarte] multe. Singura consolare e că-n iunie-iulie şi jumătate de august vom putea lucra p[en]t[ru] sufletul nostru, închişi în bibliotecă şi — asta ni se pare acum de necrezut. Dar dacă se realizează, la întoarcere am material p[en]t[ru] o carte şi preselecția materialului pentru o a doua. Deocamdată, până în 31 mai inclusiv nu avem nici o zi liberă. Cu amintirea nostalgică a vacanței de acum o lună (care mi se pare acum 10 ani) îți trimit o poză din Yosemite; în fundal vezi munții pe care ne-am urcat (puțin). Insigna mea e de la „parada cameliilor“ din Sacramento. (Sacramento e „capitala mondială a cameliilor“). Ăsta e buletinul nostru de ştiri. Dar vrem veşti!! Scrie! Sărută-i pe toți pentru noi. Te îmbrățişăm cu dra- goste.

Ioana

Los Angeles, 18 mai 1983

Dulce Muți,

Am pierdut socoteala scrisorilor, p[en]t[ru] că au fost zile în care, fizic, mi-a fost imposibil să trimit obişnuitul mesaj săpiă- mănal. Când am urnit luna asta românească (şi bulgărească ■— p[en]t]ru[că trebuie să mergem şi la toate evenimentele organizate de colega şi prietena mea budgăroaică, ba Liviu i-a şi montat ieri o expoziție, că tot ajunsese el să aibă experiență) cred că am fost inconştientă. De fapt, eu nu-s, oficial vorbind, organizator; numele meu nu apare absolut nicăieri. Practic însă — fără să mă laud mai mult decât merit — faptul că toți colaboratorii sunt de primă mărime e 100% meritul meu — toți sunt de fapt, invitații mei neplătiți, toți au acceptat colaborarea datorită acestei invitații. Ca atare, mă simt mai mult decât direct răspunzătoare de ceea ce se întâmplă — şi mereu se-ntâmplă ceva neprevăzut, încât bieții de noi am priceput că, dacă vrem să iasă lucrurile, trebuie

să fie [ilizibil\-on-the-Spot. Şi asta suntem. Ultimele 2 evenimente- (conferința decanului din Irvine şi conferința Ambasadorului) au fost succese strălucite. Dar să-ți dau o idee despre programul meu: Luni, 8 mai, conferința decanului Garfias + film românesc (traducere în engl[ezä] făcută de Liviu, de pe caseta înregistrată de mine, totul bătut la maşină de mine şi citit de un student) + expoziții (caricatură — Nell Cobar) (exceleniissimă, uriaş succes),, sculptură Patriciu Mateescu — ambele montate de Liviu sâmbătă) şi costume româneşti (montate luni după masă) + recepție (vin în parte cumpărat de noi, vreo 70 de ouă vopsite de mine, cozonaci cumpărați idem). Succes [foarte] mare, după care ne reculegem urgent, p[en]t[ru] că marți am ore de la 10 la 3; între astea, 3 sunt de profil istoric+istoria artei-(-istoria limbii; adică tocmai specialitatea mea — adică, de fiecare dată pfenjtfruf orele de marți şi joi (când programul se repetă fără cruțare, adică nu se repetă temele, ci t[re]b[uie] să merg mai departe, în aceleaşi subiecte) am de citit din belşug, p[en]i[ru] că studenții mă-ntreabă, de pildă: „din ce secol e moneda asta?“ şi eu trebuie să ştiu pe ce lume mă aflu. Adaugă deci la tot ce-ți spun orele f[oarte] serioase de bibliotecă p[en]t[ru] pregătirea unor cursuri care ies din sfera specialității mele, dar care trebuie să fie decente —- cel puțin — sau, dacă se poate, chiar atrăgătoare. Adaugă efortul fizic al orelor (în special marți şi joi, când, sunt câte 3 la număr, dintre care cele de civilizație şi istoria limbiî numai în engleză, cu potop de termeni tehnici). Dar marți după masă (poți crede?) am avut program de voie. Dacă nu mă înşel, atunci ți-am şi scris o scriso ire, aşa că povestea de luni o ştii deja (cred). Miercuri, ore 9—11, apoi am rămas la bibliotecă până la 3, când am „attenduit“ o conferință, joi — ore 10—3, apoi mi-am făcut de cap uitându-mă la T.V. după ce am spălat porția de haine (apartamentul nostru, deşi ([oarte] scump din cauza locației, n-are laundry room, aşa că am spălat, strămoşeşte, adică manual, chiar ceea ce acasă dădeam la Crinul — gen lenjerie de pat —. De, economii, n-am ce face!). Vineri, 13, de bună dimineață, Liviu s-a dus la aeroport să-l primească pe ambasadorii Malița, persoană extrem de distinsă (am aflat că l-a cunoscut şi pe tata, şi pe Blaga .. .). Lunch oficial în campus şi vizitarea campusului — până la 3, când ambasadorul a plecat să-şi continue programul la Primărie, iar noi ne-am repezit acasă, ne-am schimbat şi, pi~oaspeți, ne-am repezit la un concert de muzică şi dansuri populare balcanice dat de o formație f[oarte] bună, al cărei director (un fost Fulbright scholar în România) va da un concert românesc în programul nostru, în 31 mai.

Sâmbătă am pregătit bunătăţi p[en]t[ru[recepţia de seară. La 6 eram la International Student Center să aranjăm sala etc. La 7 a început programul: conferinţa Ambasadorului, discuţii, un recital fţoarte] bun) dat de Janice, recepţia. La 10—11 demontam expoziţia Cobar, la 11,30 eram la un mini-party p[en]t[ru] Ambasador, la 3 noaptea ne culcam, după ce terminaserăm pachetele cu filmele şi desenele care trebuiau să ajungă la Washington. Duminică dimineaţa la 6 ne scidam, la 7,30 plecam la programul comunităţii româneşti — întâlnire cu ambasadorul, luneh, discursuri, film etc. Printre discursuri, unul (cel de încheiere) a trebuit să fie al meu. M-a ajutat Dumnezeu de m-am descurcat şi cu asta — şi totul a fost O.K., în afară de mutra mea încercănată, care a început să inspire întrebări. Nu-i nimic, că scara m-am odihnit la un alt party care nu putea fi ocolit. Luni 16 mi-am pregătit orele de marţi şi am mai tras un spălat. Aş fi vrut să-ţi scriu dar efectiv nu mai vedeam de obosită (fii liniştită, mi-am luat cu mine ochelarii şi-i folosesc din plin la citit. Când sunt obosită vederea mi se deteriorează brusc şi trebuie să-i pun). Ieri, marţi, după orele de la 10 la 3, seara ne-am dus la deschiderea programului bidgar (Dimineaţa, precum ţi-am spus, Liviu le-a montat expoziţia). Iar azi, după ce mi-am încheiat orele la 11, m-am dus la bibliotecă, unde mi-am pregătit cursurile de mâine. De la 3 am fost la o conferinţă — şi acum respir, uitându-mă cu ură spre hainele care — iar — trebuie spălate. S-a făcut o căldură nebună aici, aşa că tot ce pui o dată pe tine trebuie băgat apoi la apă. Cam asta e, Muţi! Printre picături, am mai citit fţoarte], ffoarte] puţin p[en]t[ru] studiul pe care va trebui să-l scriu de cum voi fi mai puţin hărţuită. Deocamdată visez la 2 zile de somn non stop, dar nu le văd la orizont. Cu amintirea unor vremuri mai calme, îţi trimit o poză din San Luis Obispo; gârla pe care o vezi desparte vechea misiune ,de f foarte] atrăgătorul mall contemporan — totul înecat în pacea paradisiacă a Domnului. Când s-or termina toate (dacă oi primi şi aprobarea p[en]t[ru] extensie — dar nu vreau să mă gândesc la posibilitatea contrară —) o să ne tragem sufletul vreo 3—4 zile boldind, în deplină inactivitate, ochii pe faţa oceamdid. Avem amândoi o mare nevoie de odihnă — şi o mare nevoie psihică de a ne întoarce la meseria noastră, de a vedea că ceva (vreau să spun un articol, un capitol de carte, nu o cratiţă de sarmale) iese din mâinile noastre. Iulie şi august ar putea fi compensarea — fructuoasă — a eforturilor de acum. Iar în septembrie să ne reluăm «cursurile, cursurile noastre adevărate! N-am însă nici o veste despre norme şi aştept cu nerăbdare să-mi scrie Geta, pe care am rugat-o sil ne dea veştile astea. Şi Lena s-a lenevit — n-am mai primit de la eă nimic de vreo lună. Noroc cu tine şi cu părinţii lui Liviu, că altfel chiar n-am mai şti ce e pe acasă — ceea ce poate deveni, la distanţele astea, înnebunitor.

Aştept cu nerăbdare veşti despre voi toţi (inclusiv ochişorii Danei!) şi va îmbrăţişez cu multă dragoste,

Ioana [Los Angeles,] 18 mai 1983

Dragă Geta,

Veştile pe care le-am primit în ultima vreme — de la tine, de la mama şi de la ai lui Liviu — mi-au dat o imagine mai optimistă în legătură cu mama ta. înţeleg că s-a refăcut după accident şi că şi-a reluat — cumpătat — activitatea. Să vezi ce plimbări o să facem împreună la întoarcere! Care întoarcere va fi doar în august (cred că ţi-am mai scris că am primit o extensie de bursă pe lunile de vară). Geta dragă, te rog anunţă tu la catedră întârzierea asta — şi te mai rog ceva: când se fac normele, scrie-ne şi nouă ce anume avem la anu'. Trăiesc cu speranţa să-mi reiau Emi- nescul, căci de arheologie, studii protoromâneşti şi istoria limbii mi s-au cam înceţoşat privirile, iar a preda limba n-a fost niciodată p[en]t[ru] mine cine ştie ce „fun". Dar cum ăsta e preţul$_f$ cinstit, pentru avantajul bibliotecii de aici şi pentru şansa de a cunoaşte o altă (radicală altă) faţă a lumii, n-am de ce cârcoti. Decât că, de câteva Gri . sunt întrebată: de ce nu faci tu un manual bun de română (manualele sunt dezastruoase) îmi spun în sine-mi: de-aţi şti voi, dragilor, ce pasiune p[en]t[ru] manuale de limbă mă macină!

Continui scrisoarea după 5 zile (dovadă că am pierdut noţiunea de „timp lîber"). Ţi-am mai scris de luna culturii româneşti dar dacă aş fi ştiut la ce mă angajez, nu ştiu zău dacă aş fi avut inconştienţa să urnesc lucrurile. Vezi, Geta, mă tot gândesc ce grozave lucruri fac la noi lectorii fruncezi — şi mi se părea că asta se cade să faci. Decât că eu n-am nici un fel de fonduri, ceea Ce nu-mi face viaţa mai uşoară. Gricum, am făcut-o — încă nu s-a terminat, până în 31 mai el — şi acum parcă nu-mi pare rău, dar uneori sunt aproape leşinată de oboseală. Cela fost până acum a ieşit foarte bine. A participat şi Ambasadorul M. Maliţa, am avut câteva conferinţe excelente (date de specialişti americani de primă importanţă), o seară de filme (improvizată din documentare, p[en]t[ru] că filmele cerute au sosit cu întârziere), 4 expoziţii (o fastastică expoziţie de caricaturi Nell Cobar, o expoziţie de costume şi covoare româneşti etc.); vom mai avea 3 conferinţe, un concert de muzică de cameră (cu o primă audiţie — aici — Cornel Ţăranu) şi un concert de muzică populară. Contribuţia mea se-ntinăe de la organizare până la bucătărie (p[en]t[ru] recepţii) cu un substanţial şi dezastruos ocol prin buzunarul personal. Mai trist e felul cum mi-am făcut harcea-parcea timpul de citit şi de scris, p[en]t[ru] că am de predat aici un studiu de vreo 35 de pagini, toate englezeşti, şi eu încă n-am scris una —, dar mă consolez cu gândul celor 2 luni de extensie, p[en]t]ru[care mi-am făcut un program fţoarte] serios. Marele avantaj e că am primit bursa pe cele 2 luni p[en]t[ru] cercetare, nu p[en]t[ru] cursuri de va.ră. Ce-i drept, au apărut voci care mă-ntreabă: nu predaţi şi

un curs de vară? De astă dată însă am decis să nu mai fac voluntariat (acum țin 16 ore în loc de 8) şi să-mi văd de treabă; amatorii de română pot continua la anu, cu Ghiță Lascu. Băiatul a cerut să fie mutat din Kent în L[os] Ațngeles], cererea s-a aprobat, şi eu mă bucur că pot lăsa moştenire în mâini sigure tot programul de aici. Dar tare mi-e dor de nişte ore adevărate!

Geta dragă, cred că ți-am spus că am cumpărat cel mai ieftin aparat de fotografiat (p[en]t[ru] mine, excelent — decât că nu poți apropia imaginea) şi am ajuns bântuiți de demonul tipic american (şi chinezesc!) de a nemuri tot ce-ntâlneşti în cale. Drept care îți fac şi ție parte de cevaşi imagini californiene: deşertul din vecinătatea L[os] A[ngeles]-ului şi San Francisco-ul văzut de pe Golden Gate. Te amenint cât se poate de serios că viitoarele mele epistole vor fi, toate, în ediție ilustrată.

Scrie-mi ce ai de gând să faci la vară. Presupun că vei merge la mare împreună cu mama ta şi, în cazul ăsta, te rog trimite-mi de pe acum adresa ta din Eforie, dacă vrei să primeşti vreo veste de la antipozi în luna august.

Aştept cu nerăbdare veşti. Mamei tale îi dorim amândoi multă sănătate, iar pe tine te îmbrățişăm cu toată dragostea,
Ioana

[Los Angeles,] 1 iunie 1983

Dragă Lenocica,

Asta mă tem că va fi o scrisoare epopeică, dar completamente dezlânată. Mi-e tare dor să stan de vorbă cu tine, şi-n ultima perioadă n-am avut vreme nici măcar să mă trezesc de-a binelea înainte de a pleca de-acasă. Am primit acum vreo săptămână 2 scrisori de la tine (au sosit deodată) şi am stat de vorbă cu Māmuța la telefon, aşa că unele surogate pentru îmblânzirea distanțelor au intrat în acțiune. Dar oricât de ineficient, dialogul ăsta la o lună distanță e p[en]t[ru] mine (rob împătimit a[l] vorbelor înghețate pe hârtie) mai real şi mai necesar decât pentru rebeliunile tale. Când mi-ai scris de necazurile lnuței, mi-am amintit că şi tu, şi eu, am trecut prin aşa ceva. E probabil efectul stressUlui- şi copila îşi va reveni, deşi ştiu că, acum, sfaturile înțelepțeşti nu servesc la absolut nimic. Sunt însă convinsă că nu părul, ci nervii sunt de vină. Oricum, dacă se tunde scurt de tot (măi ales acum că e vară) nu strică, ce zici? Tânărul Andrei Toma a trezit toate curiozitățile mele. Sper să-l mai prind în faza de cumințenie paraăisiacă a primei tinereți. Ți-am mai scris, Lena, abia aici am descoperit realitatea perspectivei epice în existența prin care trecem. \Numai când trăieşti concomitent, la. antipozi, adică nu reuşeşti să fii în ' interiorul lumii tale (cel puțin jumătate rămâne la distanță, scapă controlului inocent al inferiorității) începi să trăieşti cu anxietate întrebarea ,,ce s-a întâmplat cu . . .?“. Cel mai important lucru pe care mi l-a dat America e, cred, sentimentul ăsta al exteriorității, care-mi lipsea cu desăvârşire. Lumea, lumea mea, a început să fie undeva departe, în afară, dincolo de o graniță niciodată trecută până acum, niciodată bănuită. Când între întrebare şi răspuns se miierpuhe distanța faptelor unei lumi, perspectiva schimbării deține dramatică. M-arn trezit smulsă brutal stagnării propriei mele inferiorități (care asimila fără dramă lumea), şi lucrurile au început cil adevărat să se întâmple. Exact lucrurile care s-ar fi întâmplat şi dacă aş fi fost acolo: Andrei Toma s-a ivit pe lume, şi Vlad Ctistian idem. Tata mare, amândoi părinții lui Luci, părinții verilor noştri de la Bucureşti au murit. Dacă am fi fost acolo, trăind pe viu toate astea în clipa când s-au săvârşit („în clipa“ înseamnă, îți dai seama, a-fi-în-interiorul-aceleiaşi-clipe) ele ar fi fost viața noastră. Aşa, când eşti în afara „clipei"', toate devin poveste S-ar zice că decalajul temporal e suficient să creeze nara-*

țiunea. Nu-i adevărat! După un timp poți afla o „veste“, dar ea devine epos doar când eşti total, dramatic — metafizic rupt de timpul ăla, adică ai conştiința netă a neapartenenței la acel anume timp-clipă pe care ți-o poate da istoria sau uriaşa distanță în spațiu. E o chestiune de orizont — temporal şi spațial —, un „cât vezi cu ochii“. Aşa că dialogul nostru în contratimp, care te irită uneori, mie îmi dă delicii. De când mă ştiu am scris poezie — nu contează ce public —, convinsă că sunt structural inaptă de perspectivă epică. Mă-ntreb cât m-a schimbat experiența asta americana. Pe undeva mă tem că noua mea (reală) înțelegere p[enj[ru] epic t>a rămâne fără consecințe, adică se va consuma autosuficient la nivel teoretic. Oricum, a avea sentimentul că epicul a totuşi o posibilitate ontologică e încurajator; îmi dă ca un fel de înduioşătoare tinerețe spirituală. Din descoperire-n descoperire şi din cugetare în cugetare o să-l iau din urmă, ca vârstă, pe Andrei. Toma, care pncepe lumea în felii, prin înghițire. Nu ți se pare că am început să duc la gură nou-descoperitul sentiment al „exteriorității epice"?

*Ce altceva mai înseamnă (după acelaşi procedeu al verificării- prin-înghițire) America pentru mine? O foarte amestecată, mult prea târzie şi totuşi crucială experiență. Mi-a spus-o şi Liviu, mi-a spus-o şi lume străină: „e inimaginabil cât te-ai putut schimba îndoi ani!" . .. Ieri, la încheierea festivă a lunii româneşti (care m-a stors de vlagă, dar a fost un mare succes, important nu p[en}t[ruf mine — care am făcut organizare, bucătărie, discursuri protocolare, afişe etc., etc. —, ci p[en]t[ruf că, timp de o lună, specialişti americani de primă clasă au prezentat publicului american cultura românească), ieri, aşadar, după ce a trebuit să mă adresez mulțimii cu un discurs de mulțumire după tipic ciceronian pigmentat cu neoretorică americană, am auzit remarca ce se vroia un compliment: „Influența, americană a avut un efect extraordinar asupra- ta! Niciodată n-am văzut o mai dramatică schimbare în timp de doi ani. Când ai venit erai timidă şi te sfiai să vorbeşti, acum stăpâneşti cu dezinvoltură o sală arhiplină". Îmi venea pe undeva să zâmbesc; ăsta e portretul meu în manieră americană. Îmi venea să zâmbesc p[en]t[ru] că în ăştia 2 ani n-am făcut niciodată ceea ce ştim să fac (ceea ce aş fi făcut la o altă universitate, profilată pe teorie sau criticism,), ci a trebuit să lupt tot timpul, în exclusivitate, pe terenul adversarului. Ce simplu e — apreciez eu retrospectiv — să stăpâneşti o sală arhiplină când vorbeşti despre subiectele la care te-ai gândit o viață, cu care te identifici până la uitare de sine. Şi ce complicat e să faci lua'ul ăsta când rămâi tot timpul în afară, cu o ffoarte] lucidă conştiință critică la pândă şi cu un zâmbet de autozeflemea pe care te străduieşti să-l ascunzi. N-am avut în fond de ales — e o chestiune de cerere şi ofertă, într-un sistem unde cererea impune oferta. A fost un fel de provocare pe care a trebuit s-o accept şi am ajuns să plusez din spirit ardelenesc. Aş fi preferat să dau de un mediu scriitoricesc şi să mă zbat pentru traduceri din literatura română sau antologii de poezie sau de critică românească. Mi-a fost dat să dau de periferia Holly- woodului, de cea mai netipică, cea mai cosmopolită zonă a Americii. M-am supus împrejurărilor cu spiritul ardelenesc din bancul cu pioneza, şi cu încăpățânarea educată — aspru — de bunică-mea. Dar când aud de o „mare schimbare“ îmi vine să râd; singura schimbare — reală — e că am învățat limba, — dacă poți numi asta o schimbare. In rest? Organizez (până cad de pe picioare de oboseală) evenimente culturale româneşti, dau buzna peste oameni rugându-i să colaboreze, dau zeci de telefoane (schimbarea înregistrată de Liviu e că nu mai fug când sună telefonul) etc, etc. Dar toate astea le fac în calitate de „lectorul român". Lena, dacă m-ar fi ajutat Dumnezeu să mă schimb de-adevăratelea, aş fi pus mâna pe telefon şi p[en]t]ru[sufletul meu, ca să întâlnesc cei 3 oameni (singurii în rază L[os] Ațngelesj şi împrejurimi) ffoarte] ffoarte] interesanți în fielduj meu. Sau aş fi încercat să intru în corespondență cu câțiva critici americani interesanți, dintre care unul face ceva apropiat de modelele mele grafice. Dar n-am avut puterea să fac lucrul ăsta elementar, pe care cred că toți colegii mei l-au făcut. Când un imperativ suprapersonal nu funcționează, sunt tot ființa încârligată, închisă şi incapabilă să forțeze bariera universurilor izolate ale fiecăruia dintre noi, bariera pe care încerci să o treci — poate, cândva, printr-o altă carte, în care fața mea s-a topit de tot, în care nu mai sunt eu, ci doar ideea pe care am gândit-o şi în care cred, cred chiar că ar trebui să trăiască în locul meu, înghițindu-mă. Şi, precum buburuza lui ArgheZi, aştept şi <m, liniştită, să fiu înghițită. Cam atât despre „schimbări“. Sunt curioasă cât o să mai resimt sechelele entuziasmului organizatoric; oricum, azi-noapte am sărbătorit încheierea lunii româneşti printr-ua vis: se făcea că International Student Centerui, în criză de program, îmi cerea să organizez urgent, pe poimâine, o după amiază românească, iar eu puneam la cale un concert şi o expoziție. Cum ți se pare? M-am trezit mai obosită decât mă culcasem. Totuşi, când mă gândesc că — de-adevăratelea, nu în vis — am avut şi un concert la care s-a cântat printre altele C. Țăranu în premieră los-angeleză (iar o chinezoaică l-a cântat excelent pe Enescu) parcă nu-mi pare *~ău. Hai să mă desprind însă de subiectul ăsta, care devine dispro-*

porționat de acaparant, şi să-ți povestesc ultimele mele băgări de seamă (ă la Dinicu cel vrednic de pomenire) pe teren american. Temă: despre cozi. Cozi — rezonabile — există destule: la poştă, la supermarket (unde se stă la casă câte lj2 de oră, timp in care citeşti presa de scandal pe care, evident, mo mai şi cumperi), in Washington astă-toamnă am stat aproape o oră la coadă ca să vedem o expoziție El Greco; din 10-n 10 metri erau însă bănci, pe care eu mă aşezam, de unde concluzia lui L,iviu: „aici şi cozile sunt artificiale!". în San Luis Obispo, tinde Liviu a ținut o conferință în aprilie, am văzut o coadă cât de la gară la Salvare, se dădea caş (gratuit) din rezervele guvernamentale, în cadrul ajutorului de şomaj. Dar cea mai extraordinară coadă am văzut-o deunăzi la doi paşi de noi. Astă era cam cât de la gară la Filologie (aici se stă în şir câte unu). De fapt nu se stăea, ci se şedea. Lumea venise cu provizii în cutii speciale p[eh]t[ruj picnic, in care ții mâncarea la gheață. Se sta la cinema, p[enjt[ru] premiera mult-aşteptatei serii 3 sau 4 sau 20 la Războiul Stelelor. Şi ce crezi că-mi văzură ochii în colțul străzii? O gheretă cu un teanc de scaune pliante şi un afiş: „Rent a ehair. 50 cents[Ml]. Cerere şi ofertă! Tema nr.,2: despre bărbați bătuți. în L[osl A]ngeles[Times e o rubrică (Dear Abby) de genul scrie-ți oful şi primeşte sfaturi. Un bărbat bătut de nevastă (dar se iubesc şi au căutat soluții şi la psihiatru) propune înființarea unei societăți-a-bărbaților-bătuți. Dear Abby (în ciuda faptului că asociațiile pe cele mai diverse interese proliferează aici ca ciupercile, e o adevărată vocație a adunării laolaltă) îşi mărturiseşte scepticismul, considerând că n[umă]rul bărbaților bătuți dispuşi să-şi recunoască situația tinde spre 0; peste 2 zile, o altă victimă masculină a agresivității matrimoniale aderă la ipotetica societate. Aştept cu nerăbdare urmarea. Şi îți trimit 2 poze: Una. din excursia păradisiacă la Mohterey de astă primăvară. Cealaltă e o imagine din campus, şi tema nr. 3: Liviu a luat din spate o jună de 60—70 de ani care pare decisă să-şi trăiască tinerețea. •Să-l fi văzut cum se ținea după doamna în roşu cu aparatul! Meritau fotografiați împreună. Te sărut şi aştept veşti!!!
Ioana
P.S. Mi s-a aprobat extensia de bursă. Plecăm din State în 24 august şi sper că fim acasă prin 27—28. Scrie-mi unde vei fi peste vară —[1] şi dă-mi adresa.

NOTE

1. „închiriați un scaun, 50 de cenți." (engl.)

[Los Angeles,] 4 iunie 1983

Dragă Geta,

Antetul apetisant al foii ăsteia[1] l-am xerografiat (după unul din zecile de cupoane care-mi vin prin poştă) ca să-ţi fac ţie în ciudă: aşa-i că lucrul care-ţi lipseşte cel mai tare e un discount de $ 15 la citit viitorul? Ce discount îţi oferă ţie în treaba asta specialistele noastre din Mănăştur, că mie, când mi-a intrat una-n casă, punând piciond în prag în timp ce Liviu încerca să se strecoare înăuntru, mi-a luat 100 lei, un jerseu, o cămaşă, plus un ou şi o perină de puf, perina ca să o taie, oul să-l toarne înăuntru spre înfrumuseţarea întregului apfartament] 1 din Peana 7. Şi nici măcar nu m-a trecut în rând cu nescari movie stars[2] sau crorporate executives![3] Pe lângă cei 15 dolari cruţaţi la ghicit, pe lângă mia de dolari care aş fi putut-o economisi în ianuarie dacă-mi luam un palton de nurcă sau mia care aş putea-o încă economisi dacă mi-aş cumpărat un diamant, există şi alte metode de îmbogăţire rapidă: mai zilele trecute toţi pomii erau plini de afişe promiţând o substanţială recompensă găsitorului unei teenage cat, 8 months old[4]: din păcate, mărtanul nu mi-a ieşti în cale, şi uite-aşa am pierdut şi chilipirul ăsta. Oricum, viitorul e înaintea mea, p[en]t[ru] că mai am de stat aici două luni jumate şi după terminarea lunii româneşti (mare succes, care m-a stors insă şi de puteri, şi de parale), am început din nou să văd afişele care-mi ies în cale. După cum am văzut şi o coadă, cât de la gară la Filologie, la un cinematograf unde ridează Star Wars III; amatorii de emoţii estetice vin cu lunch şi dinner (în cutii de picnic, în care poţi ţine mâncarea la ghiaţă), iar la colţul străzii ce crezi că găsesc? Un chioşc improvizat, cu scaune pliante şi cu afişul: „Rent a chair!“. Chirie — 50 de cenţi, indiferent de timpid de utilizare, direct proporţional cu lungimea cozii.

Asta el De 3 zile încerc să-mi refac puterile epuizate în mai (în 31a fost ultimul big event[5]J. Am avut conferinţe, filme; expoziţii, concerte, l-am avut pe Ambasador, am avut vreo 4 recepţii şi un dinner, dar acum simt nevoia să mă reciclez la scris-citit. Săptămâna viitoare se încheie cursurile (nu şi lucrul cu doctoranzii), urmează apoi 2 zile de examene şi, sper, mă pot muta la bibliotecă şi p[enjt[ru] altceva decât culturile Dridu şi Ipoteşti- Cundeşti sau istoria limbii române). Mi-e dor să scriu şi mi-e dor de un curs adevărat — p[en]t[ru] că risc să devin specialistă-în- ce-nu-e-treaba-mea.

Geta dragă, am primit scrisoarea în care-mi spui că mama ta a ieşit pentru prima dată cu autobuzul. Mă bucur şi o îmbrăţişez, îmi pot imagina f[oarte] uşor ce consecinţe psihice a avut accidentul. Pe mine lunile de clinică m-au făcut să mă consider de-a dreptul infirmă. Solicitările la care am rezistat aici mi-au ridicat moralul, deşi finalul triumfal al lunii mai s-a desfăşurat pe fundal de cortizon şi trombostop. Cum însă nu pot lua clima din L[os] Afngeles] cu mine acasă, m-am resemnat, înţelepţeşte, să mă bucur de păsuirea asta, aşa cum mă bucur în fiecare an de luna de soare la Constanţa. Iluzia că mi-aş putea face aici analizele (cel puţin p[en]t[ru] prescripţia unor hipotensoare de care aş avea urgentă nevoie, dar care nu se pot lua fără aviz medical) am rrier-dut-o; cupoane de discount la arteriografii n-am primit încă. A propos de mare: dacă vrei să-ţi scriu la vară dă-mi adresa unde poţi fi găsită. Şi în intervalul dintre două examene mai scrie-ne şi nouă ce se întâmplă pe acasă şi pe la şcoală (ce e cu normele?). Ne-au scris din lumea largă Dl. Scridon şi Căpuşanii, iar de acasă am primit poza lui Andrei Toma şi a lui Vlad Cristian cu care am făcut cunoştinţă, deci, prin corespondenţă. Aşa cum vreau să-ţi fac cunoştinţă ţie cu peisajul californian şi cu uriaşele noastre talente fotografice. Sper că primele poze le-ai primit. Iţi trimit acum o grădină de deşert (cu ferigă şi narcise) şi o imagine din campusid U.C.L.A., unde, în grădina cu sculpturi, a înflorit spu- mos-albastră, jacaranda. Scrie!

Te sărut şi-ţi transmit îmbrăţişările lui Liviu,

Ioana

NOTK

1. Scrisoarea se deschide cu următorul text fotocopiat:

READINGS BY CRISTAL,. *Sec into your future — understand your dreams, Chart your way to' more success and happiness.* Crystal, res- peeted psychic, is a specialist in psychic matters and affairs of the heart. She will not only help you with your present problems, but will unfold a path to *Iove, business careers, separ ationjdivor ce, marriage, & reuniting the separated.* Special readings are ahvays given — fully guaranteed — that are designed to help you solve your personal problems. Mov ie stars to corporate executives have Crystal to thank. Caii

now for a satisfaotory reading — AII readings are confidențial in the privacy of her home. For information and appointment caii 937—3191

. Available for Party and Group Readings. (With Certificate. Limited Time Only) ONLY S 1000 SAVE S 15.00. Reg. S 25.00. Now you can afford to have a reading of your choice.

GHICITUL VIITORULUI IN GLOBUL DE CRISTAL. Priviți în viitorul Dvs. — înțelegeți-vă visele. Croiți-vă drumul spre mai multe succese şi fericire. Crystal, respectabilă psiholoagă (psihanalistă? — I.B.), e o specialistă in probleme psihice şi probleme sufleteşti. Nu numai că vă va ajuta în problemele Dvs. prezente, dar vă va da un drum spre dragoste, cariere în afaceri, despărțire/'divorț, căsătorie, reîmpăcarea celor despărțiți. Şedințe speciale sunt întotdeauna posibile — integral garantate — pentru a vă ajuta să vă rezolvați problemele personale. De la stele de cinema la directori de întreprinderi, lumea îi e recunoscătoare lui Crystal. Sunați acum pentru un ghicit care să vă satisfacă — Toate şedințele sunt confidențiale, în intimitatea casei ei. Pentru informații şi programare sunați la 937—3191. Disponibilă pentru ghicit la petreceri şi în grup. CXi certificat. Doar pe timp limitat *Doar 10 dolari economisiți 15.00 dolari.* Norm. 25.00 dolari. Acum vă puteți permite un ghicit după pofta inimii.

2. stele de cinema (engl.)
3. directori de întreprinderi (engl.)
4. pisică adolescentă, în vârstă de 8 luni (engL)
5. mare eveniment (engl.)

Los Angeles, 21 iunie 1983

Duioasă Muți,

Mare lucru mai sunt şi distanțele! De la convenabilă depărtare până şi Necuratul primeşte un aer de sfințenie şi o coroniță de lămâiță peste cornițe. Când am fost eu eroina aia să cos (şi să brodez!!) cămăşi (3 la număr!!) peste noapte?? Să mă bată Dumnezeu dacă-mi aduc aminte de aşa faptă demnă de laudă! în schimb, podul, pivnița, curtea mea şi a vecinilor s-au umplut, toate, în 41 de ani, cu reproşurile pe care le-am binemeritat şi care n-au întârziat să se stivuiască, de la „Nu eu de vin, Ioana de vin[a] a pufosului de frate-meu, la „egoista“ şi „încăpățânata“ care vă scoate peri albi la toți. Și dacă e pe amintiri, apoi cel mai bine îmi amintesc cum urlam în duet, cu frate-meu, în acompaniament de polonice bătând ritmul în tinicheaua de pe masa de la bucătă

rie, duioasa serenadă „Bună seara, don Basilio1 dedicată — în fortissimo — ție. Când îmi bat puştii vecinilor cu mingea-n geam mă gândesc uneori că e răzbunarea unei justiții imanente — vorba ceea: „dinte pentru dintre şi serenadă p[en]t[ru] serenadă^. Cu toate astea, uneori mi-e aşa de dor de casa veche, de masa aia şi mai veche pe care făceam conserve, tăieței (nu eu!!!), săream capra (eu! — ții minte când am picat şi n-am mai putut respira, de m-ați tot stropit cu apă până mi-am revenit îndeajuns ca să încasez porția de bătaie meritată?), băteam tobe ş.a.m.d. Sau de tâmpită aia de roşie rahitică, apărută printre crăpăturile de la terasă probabil dintr-o sămânță rătăcită în procesul de fabricare a celor cam 100 de kg. de bulion, roşie pe care am îngrijit-o o vară ca pe ochii din cap! Sau de vocite copiilor din vecini, jucânâu-se moleşiți într-o după amiază de vară, când zăceam fericită pe aceeaşi terasă, abia scăpată din clinică după prima tromboză. .. Sau de puiul— aproape găină — care mi se plimba în pat cu fraternă duioşie când am făcut insolația aia care m-a tâmpit de nu mai recunoşteam, din toată familia, decât galinaceul cu pricina . . . Sau de frate-meu, cu picioruşele şi brațele pline de vechile ceasuri ieşite din uz, cu ochii sticlind de febră, sărind de pe dulap pe maşina de cusut şi, de acolo, pe patul unde s-ar fi cuvenit să zacă liniştit. Sau de Puchineața fascinată de porumbel, lahsăn- du-se, cu un ,,ham“ scurt, de pe balcon în grădină şi aterizând în sârma, de uscat rufe a vecinilor. . . Sau de bobocul de rață, sau de iedul pripăşit pe terasă, sau de ariciul care a murit de inaniție, p[en]t[ru] că n-am ştiut cum să-l hrănesc. Doamne, ce menajerie în amintirile mele de pe vremea când iedul, ariciul, roşia, găina, frate-meu şi cu mine aveam, cam aceeaşi cantitate de substanță cenuşie! Ce fericită menajerie! Mă bucur că Dănuț s-a-ntors pe-a- pioape de locurile dintâi. E bine pentru copii, îmi spun eu, dc parcă singurul perimetru real al copilăriei e de la Universitate la Grădina Botanică. Peste două luni o să-i pot vedea acolo şi o să vă pot imbrățişa pe toți,*

Ioana [Lo.'t Angeles,) 29 iunie 1982

Dragă Lena,

Numai tu o poți concura pe maică-mea care obişnuia să-şi lase poşetele în autobuz. Înțeleg că, în ceea ce te priveşte, ai fost ajutată în direcția asta — şi, drept să-ți spun, aventura nu mă

încântă de loc. îmi închipui cât de puțin te-a încântat pe tine!- Regret — egoist — şi că am pierdut cronica restului de evenimente din cadrul festivalului Shakespeare, dar mă bucur pentru ce-am primit. Ascultă, tu ai văzut pe vremuri Othello-til lui Orson Welles? Era o f[oarte] puternică sugestie a rețelei — sau a pânzei de păianjen — într-un fel de emblemă grafică: o imagine filmată de sus, printr-o fereastră cu gratii, proiectate asupra unei încăperi goale, avându-l în mijloc pe Othello. Dar tot filmul, cu jocul de ziduri (spațiu închis/ deschis) şi umbre, a fost superb. Puține filme ae calitatea ăstuia am văzut aici, deşi, de când am scăpat de programe româneşti, am început să ne refacem alternând biblioteca, uneori plimbările (uneori, vai, inevitabilele social eventsuri), cu căscatid gurii la televizor. Îmi place tot mai mult Al. Pacino, cu care am văzut câteva excelente filme suav-amărui (Dog Day After- noon[1] şi Author! Author![2]) dar filme-eveniment sunt, totuşi, f foarte] rare. La Music Center, Anthony Quinn face mare succes — pe viu — în Zorba; succesul îl face însă fără noi, p[en]t[ruj că biletele costă de la 20 la 40 de dolari bucata. In rest, ne-am lărgit orizontul pe baza generozității prietenilor cu maşină. Ți-oi fi scris că am fost la Las Vegas? E locid cel mai deprimant pe care ți-l poți imagina: în plin deşert, direct pe dunele (şi printre dunele) de nisip, superfastuoase cazinouri, ca-ntr-un vis din 1001 de nopți ale unei midinete. Afară, o căldură care-ți coace mințile — în cazul că ai aşa ceva. Înăuntru, aer condiționat, joc de lumini, băuturi servite (pare-mi-se pe gratis) jucătorilor de către nişte june nu prea gros îmbrăcate, sute de automate la care-şi toacă banii tineri între 20 şi 90 de ani, numeroase — vizibil — gospodine, probabil hăituite de mirajul unei mereu amânate fericite schimbări. Seara, showuri faimoase şi mult lăudate; cred specialiştii pe cuvânt — mărturisesc că n-am simțit nevoia să dau bani pe bilete (dacă i-aş avea, i-aş da p[en]t[ru] Carmina Burana, spre al cărei afiş mă uit cu jind). Oricum, dacă tot s-a ivit ocazia, ar fi fost păcat să nu văd şi business-ul ăsta de vândut visuri. Deprimant e să realizezi nivelul viselor. Mărturisesc că m-am dus mânată de speranța să descopăr ne scări bântuiți dostoievskieni, damnați posedați de mirajul clipei când ai putea îngenunchea norocul şi te-ai putea simți, tu, zeul care decide la zaruri soarta lumii. N-oi fi având eu ochi — dar p[en]t[ru] mine imaginea tip a „Jucătorului“ e gospodina între 2 vârste care-şi joacă economiile de la coşniță. Cât despre artistele despuiate de toate categoriile, de la cele care fac figurație în show-urile cu reclame amețitoare la cele care-şi fac~ reclamă în fițuicile intitulate „Don’t be alone in Las Vegas“[3], am

aflat că, pe lângă profesioniste, sunt şi semiprofesioniste (purt- time): unele, studente la universitatea Nevada, care-şi fac, bietele fete, bani de taxe; altele — „bored housewives‘'[4]. Oraşul dintre nisipuri, cu tot aerul lui de Fata Morgana, e un business ffoarte] ffoarte] temeinic.

Următoarea aventură a fost mult mai plăcută. Sâmbăta trecută am fost duşi în vechiul centru — mexican — din care s-a născut Los Angelesul. Stilizată turistic-comercial, zona a fost reconstruită în stilul unui orăşel mexicano-californian al veacului trecut. E de fapt o singură lungă stradă comercială, cu tarabe pitoreşti pe mijloc, cu tot atât de pitoreşti clădiri mexicane (evident, prăvălii şi restaurante) pe margine, pietruită cu cărămizi pe jos, în locul mai mult ca perfectului asfalt american. La intrarea în zonă, o tăbliță cu caractere de manuscris călugăresc te previne că, din voința de a respecta caracterul autentic mexican, ulița e pavată neregulat şi că a umbla pe pietrele alea este „on your own risk“[5]. La celălalt capăt al străzii mai există staulul şi adăpătoarea de piatră unde erau priponiți acum un veac caii prăfuiților curajoşi care străbateau deşertul californian. Intre tăblița cu avertismente şi adăpătoarea de piatră e o lume de carnaval, surprinzător de autentică: e târgul de sâmbătă al mexicanilor, ffoarte] numeroşi în Los An- geles. Viu costumați, de la copii la oameni în toată firea, dansează cu poftă într-un pavilion care-ți aminteşte de chioşcul-cu-fanfară- din-parcul-oraşului, e un desfrâu pitoresc de culori, de mişcări, de ritmuri. Culmea e că aici totul pare autentic. Şi de fapt cred că e. Nu e un spectacol p[en]t[ru] turişti — deşi efectul comercial un e de lepădat (Totuşi, în unele colţişoare, businessul reapare: un cântăreț la harfă în costum mexican, interpretând muzică mexicană şi colectând bani americani, avea cu el un casetofon — care va să zică se făcea că ar cânta, dar nu se făcea în mod necinstit, pfen]- t[ru] că oricine vedea, clar, că muzica e pe casetă şi gestul e pe harfă). Dar în general, am impresia că aerul de autenticitate costumată nu e înşelător: simt de fapt mexicani „autentici“ care 6 zile pe săptămână umblă în blugi minoritari şi o zi pe săptămână îşi iau revanşa redevenind până la exces ei înşişi.

De la carnavalul mexican am luat-o spre Catedrala de Cristal din Anaheim, componentă sudică a zonei metropolitane Los Angeles. In materie de arhitectură sunt fascinată de construcțiile moderne (gustul pfenjtfru] copii nu m-a impresionat niciodată) — şi Catedrala de Cristal, construită cu vreo 10—15 ani în urmă, îmi doream tare de midt s-o văd. E o instituție celebră, p[en]t[ru] că de aici se transmit la televizor emisiunile religioase, care sunt nişte showuri first class, infinit mai rafinate (Doamne iartă-mă!) decât cele 'de la Las Vegas şi cel puțin tot atât de rentabile. în San Francisco văzusem (cred că ți-am scris) cea mai frumoasă construcție modernă în materie de arhitectură religioasă, superba Saint Mary’s Cahhedral, construită ce-i drept de un celebru arhitect italian ■— Nervi. Catedrala din Anaheim e departe de capodopera din San Francisco — dar nu-i urâtă deloc şi, în plus, e teribil de instructivă p[en]t[ru] cineva care vrea să ştie cum poți transforma religia în show şi business fără să repeți vechile rețele catolice. De fapt sunt două biserici: una, mai mică, e genul biserică-hală de la noi, decât că are un perete de oglinzi, 2 pereți de sticlă şi peretele-altar de pietre de râu acoperite cu plante. O cruce marchează locul altarului; privirea cade, odihnită, pe vegetația care răsare miraculos din pietre, sau rătăceşte, prin peretele de sticlă, spre parcul de afară, spre apa care țâşneşte din pietre şi se adună în reculese fântâni-oglindă, totul reflectat, în adânc, de ape sau, spre stânga, de peretele din oglinzi. Transparența pereților, care nu despart nimic, îți deschide ochii spre apă şi plantele țâşnind din piatră — spre natura-templu. Până aici, mi-a plăcut ideea (biserica e protestantă, dar lipsa icoanelor nu mai pare articol de dogmă, are sens şi frumusețe în sine). Biserica hală se termină cu un turn■ ffoarte) înalt, cu clopotele şi cu ... offieeurile administrației la etaje. A doua clădire la distanță de 200 de mfetri], e o uriaşă structură romboidală de sticlă montată pe un schelet de metal. Din păcate era închisă, aşa că nu ştiu cum simți lumea când eşti înăuntru. De văzut am văzut interiorul, care e o uriaşă sală de spectacol, cu parter şi balcon, cu o mare scenă având la un capăt o cruce, şi cu instalații (permanente) de televiziune deasupra. Predici înflăcărate şi rentabile pornesc de aici să mântuiască lumea. Poate că sunt nedreaptă — dar pentru cineva cu strămoşi ortodocşi şi cu copilăria marcată de toaca de seară a bisericuței din deal e greu de acceptat businessuZ cu religia.

In drum spre casă, mare vânzoleală mare prin Hollywood. Ne apropiem, curioşi (în maşină) de locul cu pricina (lumini, muzică, înghesuială) şi ce să vezi! La Pacific Design Center se desfăşura, dragă Lena, marele eveniment numit Gay Pride Parade[6], despre care am citit în Times, a doua zi, un amplu reportaj, dar la care mărturisesc n-am avut curajul să ne băgăm nasul „în direct“ (are şi curiozitatea unele limite — din păcate). Aşa ca am rămas fără această băgare de seamă . ..

Aştept cu nerăbdare veşti. Neştiind ce ai de gând să faci în

vacanță, îți voi scrie tot în aristocratica reședință Gheorgheni. De-ai şti ce dor îmi e de tine, Lena, şi de o sesiune de palavre în aristocraticul Mănăştur! Peste două luni! Până atunci, te sărut, Ioana

NOTE

1. *O după-amiază de câine (eng.)*
2. *Autor! Autor! (engl.)*
3. „Nu fi singur în Las Vegas" (engl.)
4. casnice plictisite (engl.)
5. pe proprie răspundere (engl.)
6. Parada homosexualilor (engl.)

[Los Angeles,] 29 iunie 1983

Dragă Geta,

Am primit la interval de 3 zile două scrisori de la tine, după ce le dusesem dorul cam de multă vreme. Mă bucur că am adresa ta din vacanță — cred că următoarea scrisoare ți-o voi trimite direct acolo. Mă bucur că mergi la mare împreună cu mama ta. Ii va face bine vacanța, iar soarele şi apa vor şterge, sper, orice urmă a accidentului prin care a trecut. Ne gândim foarte des şi cu foarte multă dragoste la voi două — şi aşteptăm cu nerăbdare o lungă sesiune tomnatică de poveşti.

Geta dragă, îți mulțumesc pentru veştile despre norme. Nu-s foarte vesele, dar sper să se aranjeze cumva şi nucleul normei lui Liviu (presupun că vor împărți şi ei pe semestre câte cursuri au rămas) — că-n rest singura speranță este, ştiu, în peticeli cât or mai fi şi alea. Inspecțiile mă sperie mai puțin de când m-am învățat cu drumurile aici, deşi ştiu că, fără glumă, drumul până într-un sat de lângă Zalău a fost mai greu decât zborul Bucureşti- New York. Iar cu orele la străini, mulțumesc lui Dumnezeu, m-am învățat. Atâta doar că mi-e dor să mai fac şi ceva în meseria mea

— aşa că visez pofticios la cursurile de acasă. Mă-ntreb dacă mai ştiu Eminescu . . . Oricum, de când am încheiat cu luna românească şi, apoi, cu orele, gust voluptatea de a lucra din nou în meserie. Citesc în paralel pe două subiecte — criticism american şi Brâncuşi (despre care am de terminat un studiu, pe tema Brâncuşi—Ion Barbu). Nu ştiu zău dacă voi ajunge să desțelenesc şi bibliografia Eliot, aşa cum speram. Lucrez cu spor, dar dimensiunile (măsurare în rafturi de Bibliotecă) bibliografiei care ar trebui cel puțin răsfoită p[en]t[ru] o selecție sunt descurajante. Printre picături, mai fac şi altceva: „consultații“ p[en]t[ru] doctorat pe teme de .. . folclor; inevitabile social eventswri; aflu că (în continuarea entuziasmului provocat de programul din mai) se proiectează aici, în cercurile universitare, alcătuirea unui comitet de studii româneşti care să organizeze un program de schimburi culturale directe între U.C.L.A. şi universitățile româneşti; un asemenea program există, ■cu formidabile rezultate, p[en]t[ru] Jugoslavia. Tare m-aş bucura să se realizeze un similar program românesc; lectoratul de aici n-a fost tocmai răsfățat, dar situația s-ar putea schimba radical în cazul Unei inițiative susținută din ambele părți — şi sunt convinsă că ambasadorul ar sprijini un asemenea program la U.C.L.A. Mărturisesc însă că aş fi bucuroasă ca ştafeta să fie preluată integral şi cât mai curând de succesorul meu, Ghiță Lascu, iar eu să-mi pot petrece restul verii în bibliotecă şi să fac o pauză în gloriosul program intitulat: „fă-cât-mai-conştiincios-toate-lucrurile-la-care-te-
pricepi-cel-mai-puțin“ (de la Dracula, istoria limbii şi folclor la desfăşurări de forțe organizatorice). Mi-aş mai dori să văd câte ceva din împrejurimi -— şi-n general aici am avut noroc cu prieteni, colegi sau studenți, care ne-au dezvăluit pitorescul L[os] Afnge- Ies]-ului, dar mai ales cu programul Fulbright care e, în California, absolut excelent şi-ți oferă şansa de a cunoaşte viața americană cât mai „dinlăuntru". Şi aş mai vrea să întâlnesc pe viu 2 critici, singurii cu adevărat interesanți (unul e Murray Krieger, tradus de curând şi-n româneşte, dar trăind — vai! — în Irvine!); p[en]~ t[ru] asta ar trebui însă să atac oamenii in numele meu (nu al unui program suprapersonal) — şi descopăr că de îndată ce-mi reintru în piele toată energia se duce pe apa sâmbetei şi toate sfielile de acasă reapar, nevindecate. Şi ce mândră eram crezând că m-am contaminat de eficiența americană!

Te sărut —- şi-ți trimit o imagine tipică din ceea ce a fost, în vremuri imemoriale, capitala Californiei, Monterey.

■ - ' ’ *Ioana*

[Los Angeles,] 30 iunie 19&i

Dragă Lena,

Am tras la xerox cuponul ăsta[1] — primit prin poştă — ca sa te învăţ şi pe tine cum se poate face, acolo, o economie serioasă (judecă şi tu: cruţi 60% Şi intri în rând cu lumea; movie stars şi corporate executives). Mi-a plăcut aşa de tare că i-am trimis şi lui Geta un cupon, deşi mă îndoiesc că-l poate folosi la specialistele noastre mănăşturene, dacă nu de cristal, cel puţin de ebonită. Cel mai bine le-ar prinde însă balerinelor tale, cărora li s-ar prezice — pe mai nimic — cum să plutească pe poante dintr-un op (literar) într-altul, fără ca poantele să fie — toate — involuntare, Apreciez şi colecţia lui Pletea din Tribuna — mai ales întâmplarea demnă de interes a lui Coşbuc, care foarte-şi dorea> în Vara, să moară, şi ar fi şi murit dacă n-ar fi venit primul război mondial. Prefer totuşi, poantele' autorilor maturi; prietenul meu U.„ descoperind că — parcă — Băciuţ face o poezie bazată pe „un proiect semiotic" — şi explicând cum vine treaba cu proiectul,, semiotica şi poezia — mi-a înseninat (Dumnezeu să-i dea sănătate!) cel puţin 2 zile din viaţă; şi acum, când îmi amintesc — aproximativ — poznaşele savantlâcuri, mă apucă un fel de icnet scurt de fericire. Vorba prietenilor de aici: „I'm lookin 'forward to seein' an 'earin 'more!"[2]. Anul ăsta n-am auzit o singură perlă de la discipolii mei; n-au fost ei mulţi, nici amatori de literatură n-au fost, dar au fost, totuşi, extraordinar de buni. Totuşi, nu regret că s-a isprăvit cu orele şi cu restul activităţilor culturale; mi s-a acrit să fac numai lucruri la care nu mă pricep şi p[en]t[ru] care nu-mi recunosc nici un fel de talent. Necazul e că nu mai ştiu dacă-mi pot recunoaşte vreun talent la ceva. Citesc tot sărind de la una la alta, iar de scris nu m-am apucat — şi 35 de pagini de scris şi de autotradus în englezeşte nu e prea vesel. Aşa că mă înveselesc cu ce pot (şi pot!). De pildă, am primit de la Universitate o serie de bilete p[en]t[ru] stagiunea de vară a Filarmonicii (din păcate, nu p[en]t[ru] Carmina Burana, nici pjenftfruf Zubin Mehta — concertele care mă atrăgeau cel mai tare). Am fost la un Bach (ffoarte] f foarte] ffoarte] bun) şi un concert baroc, ffoarte] interesant — şi seria continuă. Dar experienţa e instructivă din multe puncte de vedere. Concertele se ţin într-un uriaş amfiteatru în aer liber, de capacitatea unui stadion — faimosul Hollywood Bowl. Circul începe mult înainte de concert — pfenjtfruf

<că lumea vine cu pături, lumânări plus tot ce-ți trebuie p[en]t[ru] picnic, de la mâncare la şampanie, vin sau bere răcite în ice- box-urile de picnic. Sunt speciale (numerotate) „arii de picnic^, ■dar se mănâncă (şi mai ales se bea) şi-n amfiteatru şi-n timpul concertului. La Bach ne-au fâşăit ambalaje de senvişuri timp de un ceas. Haendel s-a cântat în miros puternic de mâncare chinezească, înfulecată cu poftă de mexicanii din fața noastră; Vivalăi şi-a celebrat anotimpurile pe sunet de pahare ciocnite şi chicotele unei tinere care, evident, se-ntrecuse cu şampania. Şi totuşi, Lena, în ciuda aranjamentului comercial al trebii ăsteia, admir sincer ceea ce am văzut. Mai întâi: nimeni nu s-a întors s-o admonesteze pe juna hiperveselă; e o educație de masă absolut admirabilă; nepotrivita comportare a fost tolerată — nu cu plăcere, dar cu extraordinară discreție, fără răcnete şi încruntări, cu un fel de înțelegere generoasă p[en]t[ru] o boacănă care i se poate întâmpla >oricui. Asta — ca reacție colectivă de neagresiune, de ffoarte] discretă înțelegere — m-a uluit şi m-a încântat întotdeauna aici. Şi apoi, în al doilea rând: chiar dacă din cei până la peste 10 000 de spectatori o bună parte au venit de dragul picnicului, până la urmă toți ascultă un concert simfonic de 2—3 ore, care nu e neapărat accesibil, nici de popularizare, şi care e susținut de artişti ubsolut remarcabili, unii de valoare mondială. Mulți dintre cei atraşi de picnic şi de moda zilei, impresionați de atmosferă, vor sfârşi prin a fi atraşi de Bach (Messa în Si minor, asta a fost primul concert!), sau Mozart, sau Cari Orff. Nu e minunat? La Messa au fost (după cronica din Lfos] Afngeles] Times) 7 800 de spectatori. Instinctele mele de dascăl de Şcoală ardeleană oftează de invidie şi admirație. Cronica următoarelor evenimente — începând cu concertul Mozart la care mergem în seara asta — în următoarea epistolă. Până atunci, îmbrățişări din partea amândurora.

Te sărut,

Ioana

'NOTE

1. v. nota 1 la scrisoarea din 4 iunie 1983, către Georgeta Antonescu. E acelaşi cupon.

_2 Abia aştept să văz şi s-auz mai multe! (engl.)

Dulce Muți,

Mă-ngrozesc când pun data pe scrisori; ca de obicei, sunt în, eternă panică la gândul că nu tremin tot ce am de făcut etc. etc. etc. De astă dată însă e şi un fericit revers al sentimentului de panică în fața vitezei cu care zboară timpul: bucuria (şi nerăbdarea) de a ne revedea acasă şi de a vă cuprinde în brațele noastre foarte larg deschise. Nemaiavând ore, în general putem lucra binişor peste zi: Serile însă ne sunt ffoarte] des ocupate — ca şi iveek-endurile. Săptămâna asta am primit de la Universitate bilete pentru 3 concerte -— şi la concerte ale Filarmonicii din Los An- geles nu renunți prea uşor. Mai e un nou muzeu care tocmai s-a deschis, mai sunt ffoarte], f foarte] mulți prieteni şi mai e ceva ce ne-am dorit de doi ani: la sfârşitul săptămânii viitoare suntem invitați la nişte prieteni din Irvine, care au aranjat p[en]t[ru] noi o întâlnire cu unul din cei mai mari critici americani ai zilei (ți-am scris că la U.C.L.A. e o ffoarte] bună şcoală de lingvistică, dar e o secetă cumplită în domeniul studiului literaturii). Dacă pasența iese, vom fi extrem de bucuroşi. In plus, vom călători p[en]tfru] prima dată cu trenul în America. Am şi fost să inspectăm gara — clădire tipică pfenjtfru] stilul mauro-hollywoodian al anilor 30, cu mozaicuri, marmore, lambriuri şi tot ce se mai poate cumula în materie de palat arăpesc — dar, de astă dată, o mixtură surprinzător de in good taste. în plus, în tot palatul ăla, o curățenie de biserică. Bagajele se dau, ca la avion, separat; în sala de aşteptare, cu fotolii gen strană capitonată, uriaşă, liniştită, răcoroasă şi parfumată, porumbei de-ai casei sunt hrăniți de viitorii pasageri — dar orice rest dispare miraculos, într-o clipă de pe podeaua de marmoră cu reflexe de oglindă. Sunt tare curioasă de trenurile care pleacă din sanctuarul ăsta — sper să ți le povestesc peste două scrisori, dacă aranjamentul nu se contramandează.

Încă nu m-am apucat de ditamai articoloiul pe care trebuie să-l fac; citesc cu disperare, amestecând lecturile „de recuperare", cu sentimentul că e pânza Penelopei. Acasă ştii că ce n-ai citit azi poți citi peste o lună. Aici ştii că ai toate şansele să nu mai dai de cărțile astea — şi te apucă furia uneori. Mă rog, facem, şi noi ce putem. în plus, încerci şi să vezi cât mai mult, ştiindl că sunt locuri unde nu vom mai veni niciodată. Acasă n-am văzut nici muzeul etnografic, nici muzeul farmaciei (faimos!) pe colțul'
Doja cu Piața Libertății, pe lângă care trec aproape zilnic de- vreo 35 de ani. Dar cum sper să mai trec încă 35 de ani pe lângă ele, nit mă agit. Aici însă ... O să rămân cu defect. La întoarcere te duc la toate muzeele din Cluj, ce zici?

Deocamdată, te sărut de departe,
Ioana [Los Angeles,] *14 iulie 1983*

Dragă Neagoe,

Când spui că nu te simți în stare să furnizezi combustibil p[en]t[ru] nou-descoperitul meu sentiment de epicitate te înşeli; ca dovadă cronica de familie (ce poate fi mai epic?) pe care tu o trăieşti — cu furie — din interior, lipsindu-ți ca atare tocmai detaşarea de care-ți pomeneam şi care, dimpreună cu un acut sentiment al temporalității, dă definiția mea empirică, definiție pe care o trăiesc, în ce mă priveşte, cu deplină şi fericită intensitate lirică (ce frază, Doamne! Tradusă în englezeşte, asta mi-ar da dreptul să fiu picată la examen — în slang să „tube[4*1] *examenul de compoziție) [. . .] P[en]t[ru] mine e emblematică o imagine a copilăriei, pe" care mi-o reamintesc uneori cu un icnet interior de veselie din cauza întregului context; se purta un fard de ochi extrem de criant, ceva între vânătaie şi mască tragicomică. Oroarea era, evident, de import şi — evident — Inuța şi-o procurase cu marile sacrificii de rigoare. Eram la tine, în pitoreasca şi însorita harababură de cărți care e realitatea noastră cea de toate zilele, când copila, învinețită cât se cuvine la ochi, şi-a făcut intrarea dinspre camera ei, cu o luminiță de amuzament în dosul fardului, aşteptând (cu delicii) reacția mea de consternare prepaşoptistă. Evident, nu-i puteam spune ceea ce gândeam: că aş gusta masca ducă ar purta-o când nimeni nu poartă aşa ceva, dacă ar purta-o ca să sperie burghezii, ca să le ceară să o aplaude şi p[en]t[ru] că nu puteam spune asta, am spus, bănuiesc, ceea ce se aştepta de la mine: „Cine te-a bătut?“, sau cam aşa ceva. Copila are gustul jocului (ceea ce e extraordinar). Aşteaptă să se maturizeze, e încă foarte, foarte tânără [. . .] ' Tu ştii că vacanțele sunt singura noastră şansă de lucru. Îmi amintesc vara când am fost cu tine, Doina, Dănuț, Tudor şi Mihai la mare, în timp ce Liviu işi scria •prima carte. Ce vremi ferice, când nu-mi luasem în tragic destinul de studios şi puteam trăi cu detaşare fericirea clipei! Ştie sfântul dacă alegerea a fost bună — oricum e prea târziu să mă gândesc,*
•aşa că abandonez rubrica memorialistico-filosofico-duioasă pentru un mai proaspăt buletin de ştiri american. Lena dragă, de citit am maj citit dar, drept să-ți spun, de atâtea partyuri de adio *ameninț să devin (în ciuda dietei liber-impusă) o* „attractive plump“[2], *ca să folosesc una din formxdele de autoprezentare reținută din presa Las Vegasiană şi anume din revista* „National Singles Register“[3], *în care anunțurile celor în căutare de soți/ soțiiiamicife) se desfăşoară pe 39 de pagini, sub mottoul* „Date by choice, not by ■chance“[4]. *(Nu ştiu dacă în litferatura] de specialitate a apărut până acum verbul* „to date“, *cu sensul de a-ți da rendez-vous-uri,* s*au formula* „my date“ *însemnând cam* „my girl/boy friend“j. *Am adus cu mine din oraşul pierzaniei un n[umă]r din constructiva publicație, p[en]t[ru] că mă înnebunesc după stilul autoprezentărilor Câteva mostre:*
„Beautiful blonde princess seeks mature, generous, suc.cestul Caucasian man for marriage and

adventurous life. I'm 28, "'6", "5 lbs. Photo please"[5]. „Gorgeous, vivacios, slender, blonde professional, intelligent, humorous, romantic and warm; excellent dancer, exciting conversaționalist searching for tall, successful, sharp, affectionate gentleman, 27—42, to experience and share the best life offers . . ,"[6], „Marilyn Monroe, Zsa Zsa type, intelligent, stimulating, kind, soft, slim, 5'5", artist, adventurous, great sense of humour, in Iove with Iove, very selective, 40ish. Attracted to younger men and they to me. Handsom, sincere excepțional man only. Photo a must"[7], „Hi, I am Joel (extremely handsome). I'm 31, ■6'2", 190 lbs, Caucasian, brovvn hair and eyes and a moustache . . „Tiger seeks purrfect pussycat for lasting relationship. This 6'tall, secure, living attomey wants a special lady who is incurable romantic, enjoys sailing, tennis and travel.. ."[9], „Energetic English- man seeks energetic lady.. ."[10], „Attractive millionaire age 33, o'lO", 155 lbs [. ..] seeks lady who is 25—35, [. . .] for long lasting relation"[11], „Very handsome (combine Dustin Hoffman, Al Pacino) [.. .] intelligent, strong, sweet, sentimental, down to earth wise. Affectionate, kind (animals gravitate to me!) 36, 5'7", 150 lbs . . . creative, good ineome"[12]. *Ce-ai zice de:* „Succesful, kind, very beautiful, intelligent down-to-earth, incurable romantic millionaire, 41"?[13]Mâ *recunoşti in asta chiar dacă am uitat să spun* „enjoys parties, brilliant conversation, dance"?[14]

P[en]t[ru] că nu mai am doamne în roşu, îți trimit o grădină premiată la o expoziție horticolă. Motivul? Fii atentă la fundal (după gard). By the way . . .[15] gradul de poluare în L[os] AțngelesJ a atins limita PERICOL. Se cer reduceri de combustibil etc. ... şt incendiile se țin lanț. Dar de sub norii de smog strălucitor în soare la 92° Farenheit, îți trimit un surâs plin de încredere în viitor (la un aparat automat de luat pulsul şi verificat inima am intrat imediat sub linia indicând „Bye-bye, darling!"[16]) şi o îmbrățişare,

Ioana-

NOTE

1. pic (engl.)
2. grăsuță atrăgătoare (engl.)
3. Catalogul Național al Persoanelor Singure (engl.)
4. întâlniți-vă ca urinare a unei alegeri, nu din întâmplare (engl.)
5. Frumoasă prințesă blondă caută bărbat de rasă >albă, generos, de- succes, pentru căsătorie şi viață aventuroasă. 28 a, 5'6, "5 lbs. Foto vă rog. engl.)
6. Superbă, vivace, suplă, blondă, profesionistă, inteligentă, cu umor, romantică, tandră; excelentă dansatoare, capabilă să poarte conversații interesante, caută un domn înalt, de succes, tăios, capabil de afecțiune,. între 27—42 a, pentru a trăi şi împărți tot ce e mai bun în viață ______________ engl.)
7. Tip Marlyn Monroe, Zsa Zsa, inteligentă, stimulativă, drăguță, tandră,, suplă, 5'5", artistă, aventurieră, cu mult umor, iubind iubirea, foarte- pretențioasă, 40 a. Atrasă de bărbați mai tineri şi ei de mine. Doar pentru un bărbat frumos şi sincer. Neapărat foto. (engl.)
8. Salut, eu sunt Joel (foarte arătos). 31 a, 6'2", 190 lbs., de rasă albă,, păr şaten, ochi căprui şi o mustață... (negi.)
9. Tigru în căutarea unei pisicuțe perrrfecte pentru relații de durată. Acest avocat înalt de 6', protector, vivace, vrea o doamnă aparte, incurabiL romantică, iubind navigația, tenisul şi călătoriile (engl.)
10. Englez energic caută doamnă energică (engl.)
11. Milionar atrăgător, 33 a, 5'10", 155 lbs [...] caută doamnă 25—35 a [...] pentru relație de durată, (engl)
12. Foarte chipeş (combinați-l pe Dustiri Hoffman cu Al Pacino) [...] inteligent, puternic, dulce, sentimental, cu picioarele pe pământ, sufletist, drăguț (animalele sunt atrase de mine), 36 a, 5'7", 150 lbs... creativ, venit bun. (engl.)

13. De succes, tandră, foarte frumoasă, inteligenţa la pământ, romantică incurabilă, milionară, 41 a (engl.)
14. îi plac petrecerile, conversaţia strălucitoare, dansul, (engl.)
15. a propos,.. (engl.)
16. Pa, iubito! (engl.)

[Los Angeles] 26 iulie 1983

Dragă Geta,

Am primit în ultimele 2 zile 2 scrisori de la tine. Asta seamănă <a sărbătoare! Superstiţioasă cum sunt, mă tem să mă bucur de norme, deşi sunt extraordinare. Numai de-ar da Domnul să se aprobe! Îmi frec pisiceşte labele, pofticios, gdndindu-mă la cursuri
— până şi la cele de la F[ără] ffrecvenţă]. Iar de ore cu străinii nu mă tem — am învăţat pe piele proprie aici tot felul de trucuri amuzante. Aşa că toate par prea grozave ca să fie adevărate şi e bine că e aşa, adică aveam mare nevoie de stimulentul ăsta, p[en]t[ru] că o să încep anul mai obosită ca oricând. Lucrez acum
— ffoarte] intens — la traducerea propriului meu studiu, proaspăt produs, despre Brăncuşi şi Barbu, pe care trebuie să-l predau până la plecare. Engleza mea e, totuşi, subţirică — şi fără de propria mea română, dar mi te (cum s-o fi scriind asta?) faţă de româneasca lui Barbu. Am răscolit o zi întreagă dicţionare filosofice, dicţionare franceze-engleze, grece şti-engleze pfenftfru] un anume sens al câte unui cuvânt — sau chiar pfenftfru] cuvinte care nouă ne par normale (anistoric, atemporal etc.) şi care . . . nu-s. Dicţionarele pe care le am eu nu prea acoperă domenii neologistice, şi-ntr-o limbă pe care o ştii cam pe apucate e mai bine să nu încerci aclimatizări şi creaţii. într-o singură enciclopedie am dat de atestarea lui „transindividualu (pe care eram, oricum, hotărâtă să-l folosesc, mizând pe faptul că un construct similar, transsexual; figurează la toate nivelele lexicului cotidian) — sau de atestarea lui „nonfigurative" cu sensul de nonfigurativ (sensul curent e non-figurat — p[en]t[ru] limbaj; îţi dai seama ce poate ieşi dacă vorbesc de „poezia nonfigurativă" a lui Barbu?). Pe scurt, nu mă pot plânge de plictiseală, Am mai şi recuperat din lecturi şi ■— mu

ştiu dacă nu ți-arn scris deja asta — am reuşit acu vreo 2—3 săptămâni să-l întâlnim pe prof[esorul] Krieger la Irvine. întru relaxare, ne-am petrecut serile de vreo 5 ori la Hollywood Bowl, un amfiteatru construit pe un deal întreg (18.000 de locuri, am aflat azi) unde se ține stagiunea de vară a Filarmonicii. Majoritatea biletelor le-am primit cadou de la Universitate, aşa că ne-am putut permite luxul unor concerte excepționale, care ar fi fost altfel întrucâtva inaccesibile. Printre altele, un Brahms cu Andre Watts şi cea mai bună Carmina Burana din câte am ascultat până acum. Am mai şi văzut câteva locuri prin împrejurimi — de pildă, lângă Irvine — misiunea San Juan Capistrano, cea mai veche din California (îți trimit o poză cu clopotele mănăstirii — şi cu una din cele mai spectaculoase tufe care creşte aici, pe toate gardurile .. .). Constat că am văzut mai midte misiuni în California decât mănăstiri în România (pe acelea am început să le cunosc pur teoretic, tot predând cursuri de civilizație şi tot văzând diapozitivele prietenilor americani amatori de peisaj românesc). Ei, dar cu programul pe care ți-l zisei şi la care trebuie adăugate social eventsu- rile, de loc rare (îți propun, acasă, un studiu comparativ al agendelor noastre, căci ştiu că şi tu ții una la zi!), n-aş putea spune că m-am odihnit. Neplăcut e că tensiunea a ajuns să mă supere binişor. Eram hipotensivă şi am ajuns la 18 cu 10 (dimineața). Săptămâna trecută am făcut o figură urâtă (amețeli, palpitații şi tot tacâmul) la bibliotecă. Până la urmă am reuşit să cerşesc prin intermediar o rețetă de hipotensor. La doctor nu îndrăznesc să merg p[en]t[ru] că asigurarea mea n-ar acoperi setul de analize la care aş fi automat supusă, iar a obține un medicament e aici un circ întreg; pe bună dreptate, de alftel. Să vezi o descripție cnestă a efectelor secundare într-o enciclopedie a medicamentelor americane (o studiarăm şi pe asta, în stil autodidact)! La nişte antireumatice mai puternice, efectele secundare variau de la ulcer la leucemie şi hepatită (cu specificarea: „poate fi fatală"), încât efectul artistic al lecturii suspomenitei opere e de-a dreptul eugen- ionescian. Dar, precum ți-am zis, tot am primit în cele din urmă un hipotensor (mi s-a spus: „cel mai blând"). Am fost prevenită că va fi cam neplăcut până se obişnuieşte organismul cu el. Şi pot să jur că aşa e. în afară de amețeli, greață, palpitații şi dureri de cap nu mă pot plânge de nimic, iar tensiunea a scăzut la 14 cu 9. Necazul e că nu-mi pot digera medicamentele în dulce nelucrare, ci trebuie să-mi termin articolul. De scris l-am scris când îmi era mai rău, dar Liviu jură că e perfect coerent şi inteligibil. Acu o ieşi şi traducerea cumva, oi reduce şi medicamentele la doza de

întreținere — şi poate nu m-oi mai simți în halul de oboseală în. care mă simt de un an de zile. De, Geta, ăsta e prețul pentru ceea ce am avut bucuria să văd, să citesc şi să înțeleg în ăştia doi ani. A fost o experiență extraordinară, o experiență capitală în fond. Dar solicitările — psihice — au fost totuşi mari pentru structura mea, pe care anii de boală dinainte n-au prea întărit-o. Cred însă că ar fi fost mari pentru oricine, dacă pui cap la cap orele (într-o limbă ffoarte] străină), bucătăria (mai ales cu experiența şi talentul meu), intensele solicitări sociale, luna românească — şi, totuşi, nevoia de a mai şi citi şi lucra câte ceva. A propos la citit: Geta, aici se pare că voga direcțiilor lingvistice în studiul literaturii a apus pe veci. Poetica (lingvistică) şi semiotica s-au retras în cotloane de umbră. In plină lumină şi-n sunet de fanfare au intrat în scenă, din 2 părți, deconstructiviştii (oficializați) şi adepții teoriei receptării. Amănunte la întoarcere. Până atunci, vă dorim, mamei tale şi ție, o vacanță plăcută şi reconfortantă. Peste o lună vă vom îmbrățişa de-adevăratelea!!
Te sărut,
Ioana

Ni RX A

MOLESTAREA FLUTURILOR INTERZISA! Jurnal american

La jumătatea drumului între Los Angeles şi San Francisco, pe malul Golfului Monterey, e inima Californiei de demult, cu vechea capitală, de pe vremea mexicanilor, aşezată în apropierea unei misiuni spaniole din 1770, cu dealuri molcome şi pini străvechi, bântuiţi de fluturi somnambuli. Voci tainice ale naturii şi voci ale istoriei printre care s-a insinuat, comerdal-turistic, civilizaţia indiscretă a ultimei jumătăţi de veac. Locuri fără vârstă şi vârste •cumulate ale istoriei, printre care am trecut în grabă, într-o zi de primăvară californiană.

La jumătatea drumului între Los Angeles şi San Francisco, în Golful Monterey, chiparoşi singuratici zvâcnesc din prundişul plajei spre un cer nefiresc de albastru. Pacificul muşcă ritmic din maluri şi trupul noduros al copacilor prelungeşte zbaterea apei într-o convulsie ritmică încremenită. Imposibil de imaginat un chiparos tânăr. Arborele ăsta întunecat şi dramatic nu poate fi străbătut de seve vegetale, fluide; prin trupul lui contorsionat urcă probabil un fel de magmă minerală care cucereşte fiecare palmă de cer într-o încleştare patetică, ezitând uneori, răsucindu-se asupra ei înseşi, întârziind în coroana plată, strivită de cer, care se smulge în trepte din trupul frământat, azvârlindu-se când spre dreapta, când spre stânga. Mimetism mineral şi spasm vital triumfător tocmai când dă impresia agoniei; fabulă cosmică, aspră şi criptică, îndulcită de pitorescul excesiv care-o transformă în „peisaj". Mai ales în apus, proiectat pe fundalul sângeriu (Eeastman color, ecran lat), stingherul întunecat crescut din prundişul de la Pebble Beach se converteşte în vedetă hollywoodiană, captivă de albume, cărţi poştale şi reclame turistice, semn pentru cu totul altceva decât jocul creator al elementelor la care pare a face aluzie când e lăsat de capul lui, indicator şi promisiune pentru atracţiile turistice din apropiere, de la Cheiul Pescarilor.

Dinspre Fisherman’s Wharf, vântul aduce un iz pătrunzător de peşte şi un sunet ciudat, un fel de sirenă intermitentă de fabrică, răguşită şi foarte insistentă. Detest mirosul de peşte, dar curiozitatea e mai puternică decât disconfortul olfactiv, aşa încât decid să explorez unica stradă a micii aşezări. E, ca toate micile centre comercial-turistice din America, un *mall,* adică un spaţiu rezervat în exclusivitate pietonilor, tentaţi cu cea mai mare cantitate imaginabilă de atracţii pe metru, centimetru sau milimetru pătrat. Mail-urile sunt micile poeme — rentabile — ale civilizaţiei americane, cochete, pline de farmec şi de inventivitate, transformând comerţul într-o artă delicată şi înglobând chiar, uneori, arta producerii obiectelor într-un spectacol desfăşurat în spaţiul desfacerii lor. într-o prăvălie specializată exclusiv în lumânări dintr-un asemenea *mall* losangelez am asistat la ritualul transformării materiei fluide, înmiresmate, în forme suple, imprevizibile, de ceară parfumată. Nu era impresia de calm artizanal pe care ţi-o dau, în bazarele româneşti, vânzătoarele-artiste care cos harnic, comentând în acelaşi timp întâmplările zilei. Era, în izolarea tăcută şi concentrată a acelui creator de miracole efemere, care se juca frenetic cu o materie delicată, aproape numai parfum şi culori irizate, botezând-o cu foc şi cu apă, era un fior alchimic, de transmutaţie a elementelor, din care se năştea lacrima încremenită a lumânării. Miracolul Facerii, devenit, la anumite ore ale zilei, spectacol pentru virtualii cumpărători.

La Monterey, specialitatea locului o dau vietăţile marine: languste albăstrii, raci cu pulpe cărnoase sub crusta înroşită, pe care o despici cu un ciocănel de lemn, crustacee mărunte, ciudate, care înfloresc mineral în uleiul fierbinte. Peste toate pluteşte,, impregnând lemnul înnegrit şi aerul primăvăratic, acelaşi iz de peşte, de care încerc să scap îndreptându-mă spre chei. De aici vine mugetul sfâşietor de sirenă şi lumea se buluceşte atrasă de sursa sunetelor ou pricina: un grup de foci îşi reclamă — pe baza unui sistem brevetat de conversaţie unilaterală — porţia de peşti pe care spectatorii amuzaţi li-i aruncă şi pe care shop-urile specializate îi furnizează. Lăcomia locvace a focilor stimulează vizibil comerţul local, de pe urma căruia profită şi pâlcurile de pescăruşi din preajmă. Când Fisherman’s Wharf rămâne în urmă te petrece, până departe, lătratul plângător al focilor cerşetoare.

Trecem în goană prin Monterey (vechea capitală a unei Caii- fornii ex-mexicane) şi ne îndreptăm spre parcul dumbravă din Pacific Grove: un pâlc de pini pe malul oceanului; în umbra lor, un grup de căsuţe de-un alb strălucitor („Hanul Fluturilor “); o piscină pustie, stingheră în dimineaţa răcoroasă de primăvară, încremenită în tăcere. în câtiva copaci din Parific Grove poposesc în fiecare an, pentru câteva luni, nişte uriaşi fluturi migratori, care-şi. petrec iarna în California, iar vara în Alaska.şi în Canada. în fiecare octombrie, fluturii regali revin, metamorfozaţi în urmaşii lor, la aceiaşi 7 sau 8 copaci; răsar, ea un nor întunecat, cu reflexe negre şi auriu-portocaţii, dinspre Golful Monterey străjuit de chiparosul singuratic, se apropie plutind moale şi poposesc pe crengile pinilor, de care se agaţă ciorchine. în blânda iarnă californiană, fluturii regali cu înfăţişare de frunze veştede dorm în pacea dumbrăvii până prin martie, când pleacă, în zbor somnambulic, spre celălalt capăt al continentului. Am ajuns, din păcate, la Pacific Grove o săptămână după oe Monarch butterflies plecaseră spre nord, .sa încât nu mi-a fost dat să contemplu somnul de pluş auriu al fluturilor regali. Două sau trei exemplare

rătăcite, plutind lunatic din pin în pin, sporeau liniştea pădurii de la Hanul-cu-fluturi. Iii absența lor rămăsese doar, în dreptul copacilor aleşi în fiecare n de norul auriu, o plăcuță indicatoare detaliind bunele maniere când ai de-a face ou fluturi de rang regal: nu e voie să strigi, nu e voie să cânți, nu e voie nici măcar să vorbeşti, pentru că somnul fluturilor aurii e prea uşor de tulburat; nu e voie, mai ales, să-i „molestezi", pentru că memoria spedei e infailibilă şi generații în şir refuză să poposească pe copacul unde au fost odată molestați. Grijulie cu visele hibernale ale fluturilor, municipalitatea (care a construit tot complexul turistic din preajmă şi care organizează, toamna, o foarte rentabilă turistic *„special butterfly parade and celebration*ul) a fixat o amendă de 500 de dolari .aplicabilă celor care tulbură pacea dumbrăvii molestând fluturii'. Este, dacă nu mă-nşel, singura amenințare directă cu amenda pe care am văzut-o în America. în rest, interdicțiile se rezumă la un ton ferm-politicos, distant când e vorba de proprietăți particulare (suficient de rece ca să înțelegi ce te aştepată, fără explicații suplimentare), plin de solicitudine şi sfaturi în domeniul public. Există, pare-se, o întreagă tradiție în direcția asta, o tradiție ale cărei rădăcini le-am descoperit cu încântare, conservate de umorul american, în sfaturile pentru buna comportare a primilor automobilist!, obligați, la începutul veacului, să respecte, printre altele, următoarea regulă de circulație: un conducător auto ajuns la răscruce de drumuri trebuie mai întâi să se dea jos din maşină, apoi să ducă mâna la ochi şi să se uite atent în cele patru zări. Dacă nu vede nici un pericol, poate trece la primul avertisment: claxonează; apoi ia din maşină un fel de talangă special destinată acestui scop şi o agită furtunos. Dacă liniştea persistă, nu mai trebuie decât să tragă în aer un foc de armă, apoi se poate urca în maşină şi poate traversa răscrucea fără pericol de accidente.

Ne reluăm drumul cu mult mai puține precauții automobilistice acum, la sfârşit de veac, şi ne-ndreptăm spre *Cârmei,* cel mai fermecător colț imaginabil de Californie nonhollywoodiană, în oare casele îmbrățişate de vegetație (parte, în stil victorian) par făcute spre a fi locuite, şi nu spre a fi filmate. Orăşelul a crescut 1n preajma misiunii San Carlos Borromeo, una din cele 21 de misiuni spaniole în jurul cărora s-a constituit statul californian. Ziduri aspre şi stângace, cu urme de arhitectură maură, înconjură o grădină paradisiacă, înconjurate, la rândul lor, de dealuri cu livezi şi păşuni ca-n Maramureş. Pacea Domnului, în America, la ceas auriu; de vecernie, printre obcine bucovinene. In spate, apa liniştită a oceanului oglindeşte corul şi *Cârmei Mission,* în împăcată reculegere. Prin portalul de piatră îmbrăcat în glicină pătrunzi în grădină. Lângă o fântână curgând egal de cel puțin 200 de ani, o placă de bronz aminteşte bilingv vrednica de pomenire vizită din 15 septembrie 17 . . . a contelui La Perouse şi slujba oficiată în prezența sa, cu cinstea cuvenită unei aşa de alese fețe. O vecernie de-aoum două veacuri. Peste oglinda neclintită a apei şi peste obcinele americane sunetul clopotului de la *Cârmei Mission* se izbeşte în placa de bronz şi se stinge-n ecoul vecerniei de demult.

(text publicat în „Luceafărul[14], 9 mai 1990)

NOTE 3. sărbătoare specială şi parada fluturilor (engl.)

POSTFAȚA

. . . Erau, într-o sacoşă transparentă, teancuri de scrisori cu margini în roşu-alb-albastrul poştei aeriene, iar plicurile se vedeau obosite, sfâşiate. 2mi amintesc exaot: colțul unde se aflau, la îndemână, între bibliotecă şi geamul înalt, deschis. „— Uite-le! Le vezi?" a insistat, arătându-mi-le cu degetul. „Le-am cerut înapoi ,sâ vă fecriu, în sfârşit, „poveştile din America". Asta ca să nu „te .mai plângi, şi tu. *Le vezi?“* a repetat. îmi amintesc exact: auriul luminii de toamnă, culoarea plicurilor, mâna ei întinsă mustrător, ■cu un gest complice, a poftă şi a nerăbdare. Am râs. Nu-mi amintesc să-i fi răspuns altceva, eram fericită -— eram fericite — că „poveştile din America" vor fi scrise într-o carte; cred că am tăcut doar şi am râs. Era o sâmbătă caldă, cu lumini oblice, şi noi ne pregăteam să începem o nouă lume, pentru care „poveştile americane" fuseseră îndelung plănuite. Era ultima sâmbătă din septembrie 1990, şi „lumea aceea" nu a mai început niciodată. Nu ştiu rum ar fi fost, nici „lumea aceea", nici „poveştile americane", nici atâtea alte cărți, dacă Ioana Petrescu nu ar fi murit luni, 1 octombrie 1990. Volumul de față conține o mare parte a scrisorilor pe care mi le arătase atunci. Iar amintirea acelui septembrie aromit de râsete are, acum, exact atâta realitate cât „America" povestită în aceste scrisori: o lume posibilă şi — mai ales — o lume în care Ioana Petrescu a înțeles *să fie* pentru a-i căuta *sensul.*

Dacă ar fi să aleg o atitudine definitorie a Ioanei Petrescu pe parcursul întregii sale „experiențe americane", ar fi tocmai aceasta, *căutării sensului*-— al Lumii Noi, pe de o parte, şi al propriilor trăiri, pe de altă parte. Simplificând, scrisorile nu povestesc o descoperire a Americii, în care autoarea lor ar repeta scenariul mitic columbian, ci o „înțelegere a Americii", o cartografiere a sensurilor ei, a hărților ei arhetipale. Instituirea metaforei lui Ariosto ca „poartă" a plănuitei cărți ne-o confirmă cu prisosință. De la arhitectura bisericilor moderne la viața unui campus universitar, xte la programele de televiziune la ritualurile călătoriei cu autobuzul, de la mirările oamenilor la zâmbetul iute al unei pisici sălbatice, America privită de Ioana Petrescu încetează să fie o „Lume Nouă" din clipa în care lucrurile se pot aşeza *în* sensurile ■lor. De-aceea, pentru cititorii obişnuiți cu precedentele sale cărți.
textul de față, chiar rupt în mod inevitabil de ritmicitatea epistolarului, chiar aparținând unui gen literar pe care n-ar fi crezut să-l citească vreodată sub această semnătură, nu constituie, cred, o surpriză: se regăseşte aici aceeaşi, definitorie, căutare a sensului lumii (fie că lumea e un alt text, fie că e un alt continent). înspăimântătoare la început, America devine, pentru Ioana Petrescu, fermecătoare atunci când „face sens“.

în toamna anului 1981, Ioana Petrescu pleca, împreună ou soțul său, la University of California. Los Angeles, cu o bursă Fulbright. Timp de doi ani, avea să fie lectorul român la U.C.L.A. Oricine ştie cât de greu se întâmplau asemenea ieşiri ale intelectualilor români în străinătate, oricine a trăit în anii ’80 *aici* va înțelege uşpr de oe Ioana Petrescu trăieşte cei doi ani *acolo* cu sentimentul unei experiențe fundamentale, unice, poate. Unică, în cele din urmă, prin voința destinului. Scrisorile către cei de acasă sunt spațiul de joc al unei duble strategii: pe de o parte, bănuindu-se existența unor cititori nedoriți, anumite toposuri sunt evitate ori trecute în limbaj esopic; pe de altă • parte, din grijă pentru cei dragi, ale căror îngrijorări se cuveneau liniştite, Ioana Petrescu încearcă să se detaşeze, zâmbind, de experiențele dureroase ale sejurului său american. în imperfecțiunea ei, strategia aceasta, a lui. râsu-plânsu, câştigă în schimb farmecul spontaneității reprimate grațios, ce caracteriza îndeobşte felul de a fi al autoarei epistolarului. Dacă, în contextul politic respectiv, cei doi ani petrecuți în Statele Unite puteau fi trăiți ca o experiență unică, se mai cuvine reținut şi faptul că — în destinul individual al Ioanei Petre»scu — ei reprezintă, la fel, o „cumpănă“. în 1981, Ioana Petrescu împlineşte patruzeci de ani (îi aniversează, de altfel, la Los Angeles); se afla la jumătatea unui drum. îi apăruseră, deja, trei cărți esențiale: *Ion Buclai Deleanu şi eposul comic* (Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1974), *Eminescut*, *Modele cosmologice şi Viziune poetică* (Editura Minerva, Bucureşti, 1978), *Configurații* (Editura Daci i. Cluj-Napoea, 1981). Devenise — de puțin timp — titulara cursului Eminescu la Facultatea clujeană de filologie. în pofida îndoielilor față de sine (şi despre care scrisorile mărturisesc cu prisosință),' era o personalitate consacrată a culturii româneşti actuale. „Life begins at. . . forty“, notează ea, amuzată, sfaturile unei americance;s dincolo de zâmbet, din scrisori transpare, clară, dorința unui nou început. Definitoriu pentru personalitatea Ioanei Petrescu, experiență americană îi dă noi energii nu pentru altceva decât pentru a ise întoarce acasă şi a se apuca de treabă. Pentru mulți cititori, poate, felul cum a înțeles ea să trăiască cei doi ani care i-au fost „dați*

în S.U.A. va apărea ca un destin exemplar al intelectualului român sub dictatură, „față cu“ lumea liberă, în luptă ou propriile complexe etc., etc. Este, în orice caz, una din soluțiile *posibile.* în acest punct al său, cartea dobândeşte o tulburătoare actualitate, azi, „după decembrie 1989“, când intelectualul român pare să-şi trăiască, mai acut ca oricând, complexele şi neliniştile față ou restul lumii. Scrisorile Ioanei Petrescu sunt jurnalul de bord al unui cartograf care a trasat, cu propria-i viață, o hartă a unui drum posibil, fără să vrea nici o clipă să-i absolutizeze valoarea. E *o* experiență personală şi — de fapt — extrem de intimă (de-aceea publicarea scrisorilor îmi dă sentimentul unei culpe). în numele temerii că e şi unica, şi ultima, Ioana Petrescu înțelege să o filtreze în timpul secund, al epistolarului, pentru cei dragi: mama,, prietenii, colegii. La insistențele lor, ale destinatarilor, dar şi ale celor care — asemeni mie — o auziseră doar povestind, cu vervă, despre „Amerioa“, se hotărâse, în sfârşit, ca pe baza lor să scrie un memorial de călătorie, situându-se, cu ironică reverență, în descendența lui Dinicu Golescu.

Mult mai' numeroase decât ne-a permis spațiul tipografic să publicăm, scrisorile americane ale Ioanei Petrescu erau adresate — după ştiința noastră — nu numai mamei şi celor două prietene aie sale, ci şi socrilor săi, colegilor de catedră (Doina Curticăpeanu, Gavril Scridon — ambii le citează pe larg în articolele scrise pentru volumul *Portret de grup cu Ioana Em. Petrescu,* apărut la Editura Dacia în 1991 — şi Octavian Schiau), profesorului Paul Cornea, pentru care avea un imens respect, şi — după cum reiese din textul scrisorilor de față — altor prieteni ori membri ai familiei. Nu am reuşit să văd — din motive independente de voința mea — decât cele trei corpusuri utilizate în carte. Majoritatea scrisorilor poartă antetul U.C.L.A. şi sunt completate, în plicuri,, de fotografii, fotocopii, tăieturi din ziare, chiar schițe de haine la modă! — la care se face aluzie în text. Lor li se adaugă, adesea,, postscripturile lui Liviu Petrescu, în spațiul (îngust) rămas liber- pe ultima pagină. Prin chiar aspectul lor de *puzzle* (ou subtexte şi paratexte) scrisorile evocă starea de spirit a autoarei lor dar, din păcate, acest farmec personal rămâne de nereprodus prin editare.

Cei mai dezamăgiţi vor fi cititorii care vor căuta în epistolar *o* „altă" Ioana Petrescu, în chip misterios ascunsă privirilor noastre în celelalte cărţi ori în viaţa cotidiană. Nimic mai neadevărat. Scrisorile oferă, în schimb, bucuria descoperirii *aceleiaşi* Ioana Petrescu; să mi se îngăduie a crede că e, aceasta, o bucurie mult mai mare şi mai adevărată: de a descoperi că nu s-a prefăcut niciodată, că nu a jucat dublu, că nu a minţit decât pentru a-şi ascunde suferinţa ei şi a o învinge astfel, zicând, precum Nichita Stăneseu, „de şase la sorţi". Că nu avea nimic de ascuns, că făptura ei reală era la fel de cristalină ca geometria propriilor idei.

Ioana Bot

CUPRINS

1. Ion Toboşaru, *Retorica iubirii* (versuri)
2. Dumitru Dimitraşcu, *Triumful lui Icar*
3. *Paul Dimitriu, Paradoxele politice*
4. *Gabriel Ţepelea, Rememorări de istorie, cultură şi literatură naţională*
5. *Mircea Zaciu, Clasici şi contemporani*
6. *Constantin Cubleşan, Eminescu in conştiinţa critică*
7. *Ion Toboşaru, Somnul şi plutirea învierii (versuri)*

3. Alexandru Darie, *Mireasa de peste Prut.* Antologie de poezie basarabeană 1936—1944

9. *Vasile Macoviciuc, Versuri pentru caii sălbatici*
10. Pavel Pitea, *Excelsior* (versuri)
11. Dinu Ianculescu, O *lumină dc cuvinte* (versuri)
12. Adrian N. Mihalache, *Riscul declinului*
13. *Ion Maxim Danciu, Partea şi întregul. Liniamente in antropologia filosofică românească*
14. *Aurel Rău, in poveşti cu Ion Creangă*
15. *Irina Petraş, Literatura română contemporană. Secţiuni*
16. *Petru Poantă, Scriitori contemporani. Radiografii*
17. Ştefan J. Fav, *Moartea baroanei* (roman)
18. *O utopie tangibilă. Convorbiri cu Nicolae Breban. Antologie de Ovidiu Pecican*
19. Ernest Verzea, *Creaţia in artă*
20. *Marian Papahagi, interpretări pe teme date*
21. Ion Pop, *Recapitulări* (Goga, Bacovia, Maniu, Vinea, Arghezi)
22. Rodica Lascu-Pop, *De la istorie la ficţiune.* Convorbiri cu şi traduceri din Julien Green, Pierre de Boisdeffre, Marcel Moreau...
23. Gheorghe Doca, *Luceafărul*
24. *Diana Adamek, Trupul neîndoielnic*
25. *Mircea Muthu, Cântecul lui Leonardo*
26. *Ion Vartic, Ibsen şi „teatrul invizibil"*
27. *Mihai Vasiliu, Istoria teatrului românesc*
28. *George Lăzărescu, Prezenţe româneşti în Italia*
29. Mircea Popa, *Estuar*
30. *Marta Petreu, Jocurile manierismului logic*
31. *Ştefan Borbely, Grădina magistrului Thomas. Eseuri*
32. *Valeriu L. Bologa, Rememorări sentimentale*
33. George Corbu, *Sunet de lumină* (versuri)
34. *Petru Iluţ, Structurile axiologice*

35. *Costache Olăreanu, Caiete vechi şi sentimentale. Poezii*
36. D. D. ROŞCA, *Atitudini.* Antologie de Călina Mare şi Corne! Pop
37. *Elena Dragoş, Elemente de sintaxă istorică românească*
38. loan Prodea, *Labirinturi nomade.* Poezii
; 9. Ion Deaconescu, *Retorica oglinzii* (versuri)
40. *Ion Toboşaru, Colina crinelor nuntiri*
4t. Alexandra Medrea, Grecia sau nostalgia lipsei de măsură
42. Dumitru Brădăţan, *Gheare de lumină.* Fantezie după Blaga
43. Bazil Gruia, *Mixaje* în timp
44. Mariana Fdimon, Măşti *la vedere.* Poezii
45. Noemi Marin, *Apa timpului.* Versuri
41. Vosile Macovieiuc, *Raft cu insomnii.* Versuri
47. *Cornel Moraru, Obsesia credibilităţii*
48. Boris Vişinski, *Corabia pe munte* (Trad. Ştefan Damian)
49. *Ion Vlad, Aventura Formelor*
50. Ioan Pop, *Târziu de toamnă.* Poezii
51. *Ioan Milea, Lecturi bacoviene şi alte eseuri*
52. Adrian Popescu, *Lancea frântă.* Lirica lui Radu Gyr
53. *Constantin Schifirneţ, Civilizaţie modernă şi naţiune*
54. Dina Cocea, *Teatru*
55. Virgil Tănase, *România mea* (în româneşte de Irina Petraş)
56. Dan Damaschin, *Cartea expierilor.* Poezii
57. Mariana Bojan, *Expertul şi păsările.* Poezii
58. Ion Stoica, *A doua viaţă.* Poezii
59. *Teohar Mihadaş, Chemări spre nicăieri şi niciodată. Versuri*
60. Ion Brad, *Muntele.* Roman
61. *Cheorghe Perian, Scriitori români postmoderni*
62. *Monica Spiridon, Apărarea şi ilustrarea criticii*
63. Ştefan Bitan, *Serghei Esenin*
64. Ion Buzaşi, *Andrei Mureşanu* ' - * ••*»••*»*»
65 Voichi(a Sasu, Destinul ideilor literare ' -
66. Sorin Teodorescu, *Corabia.* Poezii
67. *Cornel Munteanu, Marin Preda – fascinaţia iubirii*
68. Luminiţa Licorna, *Diferenţa specifică*
69. Horia Bădescu, *Ieşirea din Europa*
70. Ioana Eot, *Trădarea cuvintelor.* Eseuri
71. *Mircea Petean, Dincolo de marginea marginii. Poezii*
72. V. Vîsoţki, *Tăcerea albă* (în rom. de Doina Antonie Constantinescu)
73. Vasile Igna, *Clepsidra cu* cenuşă. Poezii ,
74. Dorin Ştefănescu, *Sensul şi imaginea*
75. Mircea Cristea, *Vârsta mieilor.* Poezii
76. Doina Antonie, *Punte de smarald*

1.
2.
3.
3. '
4.]
5. i
7.
3..
1
9. 1
10. I
11. 1
12. ı
13. 1 1
14. /
15. 1
16. I
17. Ş
18. (C
19. f
20. IV
21. 1
22. F d
23. C
24. E
25. IV
26. Ic
27. IM
28. O
29. IV
30. M
31. Şl
32. V
33. G.
34. P.
77. *Ieronim Tătaru, Itinerar caragialian*
78. George Anca, Poeme din Indore. Poezii
79. Emanuele Gennaro, Fragmente *despre moarte* (trad. Ştefan Damian)
80. Gheorghe Bueiu, *Rezervația de sentimente.* Poezii
81. *Poeți din Quebec* (antologie — în româneşte de Irina Petraş)
82. Mircea M. Diaconu, *Poezia de la „Gândirea“*
83. Ion Georgescu, *Amfora cu ceață.* Poezii
84. Josefina Luchiân, *De toamnă.* Poezii
85. Matilde Contino, *Străfulgerări* (trad. Ştefan Damian)
86. Caius Traian Dragomir, *Semnificație şi valoare*
87. Caius Traian Dragomir, *losif şi Ruben.* Eseuri
88. Ioana Em. Petrescu, *Molestarea fluturilor interzisă.* Corespondență
89. Diana Adarnek, *Ochii de linx.* Barocul şi revenirile sale
90. Loredana Bogliii, *Istrianitudini* (trad. Ştefan Damian)
91. Camelia Caracaleanu, *Cu stelele-n palmă.* Poezii
92. *Cornel Regman, De la Junimea la Pavel Dan*
93. Oliver Friggieri, *Povestiri pentru o seară* (trad. Ştefan Damian)
94. Ioan Bruss, *Enchidion.* Poezii
95. Gheorghe Gîodeanu, *Mircea Eliade*
96. *Alexandru Pintescu, Prospero şi „teatrul sărac“*
97. Constantin Dumitrescu, *Clipa şi istoria.* Convorbiri
98. George Corobea, *Clipa suie apa-n ceruri.* Poezii
99. Mohammad Iqbal, *Mesaj din Orient* (trad. I. L. Postolache şi Gh. Filitti)
100. *Eminescu — album*

Coli de tipar: 16,25
Nr. plan: 4088. Bun de tipar: 01. 02. 1S98 Format: 16/61X86. Apărut: 1998
Tiparul executat Ia Imprimeria „ARDEALUL*1 Cluj Comanda rir. 70 409

***IOANA EM. PETRESCU* (n. 28 decembrie 1941, Sibiu - m. 1 octombrie 1990, Cluj-Napoca) a fost cadru didactic la Facultatea de Litere a Universității „Babeş-Bolyai“ din Cluj-Napoca. A predat cursuri de Istoria literaturii române, Poetică) şi Teorie literară, cel mai important fiind consacrat operei eminesciene. A publicat în reviste româneşti şi**

străine numeroase studii şi articole în domeniul eminescologiei, istoriei poeziei ro- • mâneşti, poeticii şi teoriei criticii. în perioada 1981-1983, a beneficiat de o bursă Fulbright la Universitatea Californiei, din Los Angeles ; volumul de faţă poate fi privit şi ca rod al acestei experienţe americane. A editat studiile literare ale tatălui său, D. Popovici (istoric literar şi comparatist, personalitate marcantă a Universităţii clujene). în 1989, cu ocazia centenarului morţii poetului, Uniunea Scriitorilor i-a decernat premiul de critică „Eminescu“, pentru întreaga sa activitate în domeniul eminescologiei.

Este autoarea volumelor: *I. Budai-Deleanu şi eposul comic* (Dacia, 1974), *Eminescu. Modele cosmologice şi viziune poetică* (Minerva. 1978, premiul ,3- P. Haşdeu“ al Academiei Române ; studiul va fi restituit cu titlul original, *Eminescu - poet tragic,* în ediţia postumă, apărută la Junimea în 1994), *Configurații* (Dacia, 1981), *Eminescu şi mutațiile poeziei româneşti* (Dacia, 1989), *Ion Barbu şi poetica postmodernismului* (Cartea Românească, 1994). Studiile consacrate deconstrucţiei (dintr-un proiectat volum despre postmoder- nism, neterminat) au fost incluse *în Portret de grup cu Ioana Em. Petrescu* (Dacia, 1991).

EDITURA DIDACTICĂ Şl PEDAGOGICĂ, R.A. - BUCUREŞTI
Lei 22000
ISBN 973-30-3425-8